

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΠΑΤΡΑΣ
ΣΧΟΛΗ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

"ONE – Πρόγραμμα σύγκρισης και ελληνική πραγματικότητα"

Υπεύθυνος καθηγητής:

Σταθόπουλος Γεώργιος
Επικεφαλής καθ. Τμήματος Λογιστικής

Σπουδαστές:

Σταθόπουλος Σεραφείμ
Τσαντίδα Βαναγιώτης
Λουκόπουλος Κώστας

ΠΑΤΡΑ 2000

PIOMOS
SIAF 198

1050

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ	4
ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ	7
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο	20
ΕΥΡΩΠΗ	20
ΚΟΙΝΗ ΑΓΟΡΑ	20
Η ολοκλήρωση της εσωτερικής αγοράς	21
Η κοινή αγορά εργασίας	29
Ελευθερία εγκατάστασης και αναγνώριση διπλωμάτων	31
Ελευθερία παροχής υπηρεσιών	35
Ασφάλειες	39
Χρηματιστήρια	41
Ελεύθερη διακίνηση κεφαλαίων	41
ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ - ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΣ	43
Φορολογική πολιτική	43
Νομικό και Οικονομικό πλαίσιο	44
Έμμεσοι φόροι	47
Φόρος προστιθέμενης αξίας	49
Κατάργηση των φορολογικών συνόρων	54
Άμεσοι φόροι	60
Καταπολέμηση της φοροδιαφυγής	63
Ανταγωνισμός	66
Οι βάσεις της πολιτικής ανταγωνισμού	66
Εξουσίες της επιτροπής	67
ΣΥΝΘΗΚΗ ΜΑΑΣΤΡΙΧΤ - ΣΥΝΘΗΚΗ ΑΜΣΤΕΡΝΤΑΜ	74
Η συνθήκη του maastricht για την «ευρωπαϊκή ένωση»	74
Συνθήκη Άμστερνταμ	92
ΟΝΕ - ΚΡΙΤΗΡΙΑ - ΣΤΑΔΙΑ ΣΥΓΚΛΙΣΗΣ - ΕΥΡΩ	98
ΟΝΕ	98
Περιφερειακή πολιτική	108
Στάδια σύγκλισης – κριτήρια σύγκλισης	116
Ευρώ	134
ΚΟΙΝΟΤΙΚΟΣ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ	142
Εισαγωγή	142
Η χρηματοδότηση του προϋπολογισμού	144
Τομείς κατανομής του προϋπολογισμού	146

Η καταπολέμηση της απάτης	150
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο	152
ΕΛΛΑΔΑ	152
ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ	152
ΤΑ ΚΥΡΙΟΤΕΡΑ ΔΙΑΡΘΡΩΤΙΚΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ	156
Υψηλός Πληθωρισμό και αυξανόμενη Ανεργία	156
Προβλήματα Περιβάλλοντος	157
Μη ικανοποιητική σύνθεση, των επενδύσεων	158
Διαρθρωτικές - Οργανωτικές αδυναμίες του Μεταποιητικού Τομέα	159
Διαρθρωτικά προβλήματα του Γεωργικού Τομέα	159
Διαρθρωτικά προβλήματα και ελλειμματικότητα του Ισοζυγίου Πληρωμών	161
Χαμηλή αποδοτικότητα του Δημόσιου Τομέα	161
Αδυναμίες στο Χρηματοδοτικό και πιστωτικό σύστημα	162
Χαμηλή στάθμη των μεθόδων Οργάνωσης και Διοίκησης	163
Πόλωση στη χωροταξική κατανομή του πληθυσμού και των οικονομικών δραστηριοτήτων	163
Α΄ ΚΟΙΝΟΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΣΤΗΡΙΞΗΣ	165
Μορφές παρέμβασης	165
Αποτελέσματα του ΚΠΣ 1989-93	174
Β΄ ΚΟΙΝΟΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΣΤΗΡΙΞΗΣ	179
Συμφωνία με τη λευκή βίβλο	179
Επίπτωση του ΚΠΣ	180
Προσαρμογές των χρηματοδοτήσεων	182
Οι άξονες του ΚΠΣ	185
Γ΄ ΚΟΙΝΟΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΣΤΗΡΙΞΗΣ	191
Προβλήματα και νέες προκλήσεις	191
Δ΄ ΚΟΙΝΟΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΣΤΗΡΙΞΗΣ	199
Κριτήρια σύγκλισης	199
Η Ελληνική οικονομία κατά την δεκαετία του 1990	199
Το Κριτήριο της Συναλλαγματικής Ισοτιμίας	201
Το Κριτήριο του Επιτοκίου	206
Τι μέλλει γενέσθαι	207
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο	209
ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΗΣ ONE	209

ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΗΣ ONE ΣΕ ΠΟΛΙΤΕΣ, ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΚΑΙ ΠΙΘΑΝΟΙ ΚΙΝΔΥΝΟΙ	209
ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΗΣ ONE ΣΤΙΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ	213
Το κλειδί για την κατανόηση του ευρώ	213
Οδηγός Αξιολόγησης του αντικτύπου	218
Επιλογή προσέγγισης σχετικά με το ευρώ	221
ΕΠΙΛΟΓΟΣ	228
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	230

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η αρχή της Ιστορίας μιας ενωμένης Ευρώπης βρίσκεται στην αρχαία εποχή με τον Ελληνισμό να κυριαρχεί μέσα στους αιώνες. Βεβαίως η Ρωμαϊκή Αυτοκρατορία ήταν αυτή που έφερε τους λαούς πιο κοντά μέσω της ύπαρξης ενός πολιτισμού (Ελληνικού), της ύπαρξης κοινού νομίσματος και της ύπαρξης του Ενιαίου (χωρίς σύνορα) Ευρωπαϊκού χώρου.

Ορόσημο για την σημερινή πραγματικότητα που ονομάζεται Ευρωπαϊκή Ένωση (Ε. Ε.) και κατ' επέκταση για την ONE αποτελεί η συμφωνία του Bretton Woods, μεταξύ Ευρωπαϊκών Κρατών και των Η. Π. Α. , καθορίζοντας έτσι την αξία κάθε νομίσματος.

Τί θα γινόταν εάν οι ίδιοι οι λαοί δεν ήθελαν την ένωσή τους σε ένα Ομοσπονδιακό Κράτος όπως θα είναι η Ενωμένη Ευρώπη;

Σίγουρα δεν θα υπήρχε καμιά πιθανότητα να στεφθεί από επιτυχία αυτό το μεγαλεπίβολο σχέδιο που συνάμα ήταν και πολύ δύσκολο.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση δεν πρέπει να επαναπαφθεί στα 15 μέλη της, όνειρο των εμπνευστών της είναι μια Ευρώπη από τον Ατλαντικό Ωκεανό έως τα Ουράλια Όρη. Η Νέα Ευρώπη πρέπει να έχει στόχο τον πολίτη και αυτόν να εξυπηρετεί.

Η πορεία όλων αυτών των χρόνων (από το 1945 έως και σήμερα) δεν ήταν καθόλου εύκολη. Η ONE (μπαίνουμε σ' αυτή το 2000) απ' την αρχή της αντιμετώπισε προβλήματα το ίδιο και η πολιτική Ένωση Ε. Ε. , οι «καταιγίδες» που αντιμετώπισε η Ευρωπαϊκή Ιδέα είχαν πολλές

φορές και εσωτερική εκπόρευση (διαφωνίες Εταίρων) αλλά συνήθως προερχόταν από εξωτερικούς παράγοντες (βλ. Ο. Π. Ε. Κ. , GATT κά.).

Η πορεία της Ελλάδας προς την τότε ΕΟΚ και ΕΚΑΧ άρχισε από το 1961, όμως ανακόπηκε από το στρατιωτικό πραξικόπημα του Απριλίου του 1967.

Οι συνομιλίες ξανάρχισαν από τις αρχές του 1975 - μετά τον εκδημοκρατισμό της Ελλάδας- αφού η ΕΟΚ είχε επανελλειμένα πει ότι δεν δέχεται κράτη στους κόλπους της που οι κυβερνήσεις τους είναι αυταρχικές και όχι νόμιμα εκλεγμένες από ομαλές διαδικασίες.

Η Συνθήκη της ένταξης της Ελλάδας στην ΕΟΚ υπογράφηκε το 1979 στο Ζάπειο Μέγαρο. Η Ελλάδα θεωρείται επίσημο μέλος της ΕΟΚ από 1^η Ιανουαρίου 1981.

Μέσω των Μεσογειακών Ολοκληρωμένων Προγραμμάτων (Μ. Ο. Π.), που αποτελεί πρόταση της τότε Ελληνικής Κυβέρνησης, η Ελλάδα βρίσκεται σε τροχιά ανάπτυξης. Έπειτα οι χρηματοδοτήσεις της ΕΟΚ και μετέπειτα Ε. Ε. έρχονται μέσω των Κοινοτικών Πλαισίων Στήριξης (I, II, III, IV), μέτρο στήριξης των χωρών της ΕΟΚ - ΕΕ, εμπνευσμένο από τον τότε πρόεδρο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής Ζακ Ντελόρ.

Ελλάδα - Ευρώπη μια σχέση ανάγκης ή φιλίας;

Η Ευρώπη (Ε. Ε.) θέλει κοντά της την Ελλάδα ως σημαντικότερο εταίρο της Νοτιοανατολικής Ευρώπης και γιατί δεν νοείται Ευρώπη χωρίς Ελλάδα λόγω των πολιτισμικών και γεοπολιτικών λόγων.

Η Ελλάδα είναι αυτή που έχει δώσει τα πραγματικά φώτα του πολιτισμού, της δημοκρατίας, του αγώνα μέσα σε 4000 χρόνια ιστορίας.

Αρα Ευρώπη - Ελλάδα μια σχέση αμφίδρομη, σχέση αναλλοίωτη στο χρόνο. Επιστέγαση αυτής της σχέσης η κυκλοφορία του Ευρώ, η συμμετοχή της Ελλάδας στην ΟΝΕ (κάτι που φαίνεται ότι έχει ήδη επιτευχθεί) και η ενεργή παρουσία της στην Ε. Ε.

Η Ελλάδα ανήκει στην Ευρώπη και στην Ανατολή, είμαστε λόγω κουλτούρας, παραδόσεων και απόψεων διαφορετικοί από τους άλλους Ευρωπαίους, έχουμε αποδείξει ότι για εμάς Ευρωπαίος σημαίνει άτομο με εθνική ταυτότητα (πχ. Ελληνική) αλλά και Ευρωπαϊκή Συνείδηση.

Σίγουρα θα διατηρήσουμε τον τρόπο σκέψης και τον τρόπο ζωής μας και θα είμαστε οι πρωτοπόροι στο θέμα της Ευρωπαϊκής συνείδησης.

ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ

Στα πρώτα βήματα της Κοινότητας υπήρχε το νομισματικό σύστημα του Bretton Woods. Εκεί υπογράφηκαν στις 22 Ιουλίου 1944 οι συμφωνίες που θα ρύθμιζαν το Διεθνές Νομισματικό Σύστημα επί ένα τέταρτο του Αιώνα. Οι συμφωνίες αυτές έθεταν τρεις βασικές αρχές :

- i) την μετατρεψιμότητα των νομισμάτων μεταξύ τους
- ii) την ισορροπία του ισοζυγίου πληρωμών
- iii) την διατήρηση σταθερών ισοτιμιών, που σήμαινε ότι κάθε κράτος έπρεπε να υπερασπίζεται την ισοτιμία του νομίσματος του, η οποία οριζόταν σε κάποιο βάρος χρυσού.

Στις 8-10 Μαΐου 1948, διοργανώθηκε το συνέδριο της Χάγης το οποίο αξίωσε τη δημιουργία ενός Ευρωπαϊκού συμβουλίου το οποίο ιδρύθηκε στις 5 Μαΐου 1949 με έδρα το Στρασβούργο.

Στις 9 Μαΐου 1950 ο Ρομπερτ Σουμαν έλεγε, "Η Ευρώπη δεν θα γίνει με μιας ούτε μέσα σε ένα συνολικό οικοδόμημα. Θα γίνει με συγκεκριμένες πραγματοποιήσεις που θα δημιουργήσουν πρώτα μια πραγματική αλληλεγγύη". Με αυτή τη διακήρυξη ο Ρόμπερτ Σουμάν πρότεινε τη δημιουργία μιας κοινής αγοράς σε δυο σημαντικούς οικονομικούς τομείς, που είχαν μέχρι τότε χρησιμοποιηθεί έντονα για τη διεξαγωγή πόλεμων, τους τομείς του άνθρακα και του χάλυβα. Πέραν όμως της κοινότητας του άνθρακα και του χάλυβα ο Ρομπερτ Σουμαν διέβλεπε την δημιουργία μιας κοινής αγοράς για όλα τα προϊόντα, μέσα στην οποία θα συγκεντρώνονταν οι προϋπόθεσης μιας ταχείας και

κανονικής οικονομικής ανάπτυξης, χάρη στις οικονομίες κλίμακας, σε ένα διεθνή καταμερισμό εργασίας και στην καλύτερη χρησιμοποίηση των νέων παραγωγής, αλλά επίσης και την πολιτική ολοκλήρωση με την σταδιακή δημιουργία μιας Ευρωπαϊκής Ομοσπονδίας. Όμως ενώ η πρόσκληση του Υπουργού Εξωτερικών της Γαλλίας απευθυνόταν σε όλα τα Ευρωπαϊκά κράτη, πέντε μόνον, η Γερμανία, η Ιταλία, το Βέλγιο, το Λουξεμβούργο και η Ολλανδία απάντησαν θετικά. Αντίθετα το Ηνωμένο Βασίλειο προτιμούσε τη δημιουργία μιας Ευρωπαϊκής Ζώνης Ελευθέρων Συναλλαγών, η οποία δεν θα απαιτούσε την εγκατάλειψη μέρους της εθνικής κυριαρχίας. Η Δανία, η Νορβηγία, η Ισλανδία, η Αυστρία, η Πορτογαλία και η Ελβετία δέχθηκαν αυτή την πρόταση. Επομένως έξι μόνο κράτη υπέγραψαν στο Παρίσι στις 18 Απριλίου 1951, την συνθήκη ίδρυσης της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Ανθρακα και Χάλυβα (Ε. Κ. Α. Χ).

Η μικρή Ευρώπη των έξι αρχισε να οικοδομείται από τις 25 Ιουλίου του 1952, ημερομηνία που τέθηκε σε εφαρμογή η συνθήκη Ε. Κ. Α. Χ.

Η λειτουργία της κοινής αγοράς Ανθρακα και Χάλυβα έδειχνε ότι η οικονομική ολοκλήρωση ήταν και δυνατή και χρήσιμη και μπορούσε να περιλάβει όλα τα προϊόντα. Έτσι, μεταξύ της 1^{ης} και της 3^{ης} Ιουλίου 1955, οι υπουργοί Εξωτερικών των έξι συσχεπτόμενοι στην Μεσσινα της Ιταλίας, εξέτασαν την δυνατότητα δημιουργίας κοινής αγοράς για όλα τα προϊόντα καθώς και την δημιουργία μιας ειδικής κοινότητας για την πυρηνική ενέργεια. Μια επιτροπή υπό την προεδρία του βέλγου

υπουργού εξωτερικών, Paul Henry Spaak παρουσίασε την έκθεση της στις 21 Απριλίου του 1956 και τα συμπεράσματα της υιοθετήθηκαν από

Την διακυβερνητική διασκεύη της Βενετίας στις 29 Μαΐου 1956. Οι υπουργοί εξωτερικών αποφάσισαν τότε να αρχίσουν διαπραγματεύσεις

Μεταξύ των Έξι (6) για την δημιουργία μιας Ευρωπαϊκής Οικονομικής

Κοινότητας (Ε. Ο. Κ) και μιας Ευρωπαϊκής Κοινότητας Ατομικής Ενέργειας(Ε. Κ. Α. Ε). Δέκα μήνες αργότερα οι Έξι ήταν σε θέση να υπογράψουν στη Ρώμη τις συνθήκες που ίδρυσαν τις δυο νέες κοινότητες.

Νέες Βρετανικές προσπάθειες δημιουργίας μιας ευρείας ζώνης Ελευθερών συναλλαγών μεταξύ της Ε. Ο. Κ και των άλλων Ευρωπαϊκών κρατών μελών του Ο. Ο. Σ. Α απέτυχαν οριστικά το φθινόπωρο του 1958 λόγω βασικών διαφωνιών μεταξύ της Γαλλίας και του Ηνωμένου Βασιλείου. Η Βρετανική θέση κατέληξε το 1959 στην δημιουργία της μικρής Ευρωπαϊκής Ζώνης Ελευθέρων Συναλλαγών(Ε. Ζ. Ε. Σ), στην οποία προσχώρησαν το Ηνωμένο Βασίλειο, η Νορβηγία, η Σουηδία, η Δανία, η Αυστρία, η Πορτογαλία, η Ισλανδία, η Ελβετία και αργότερα η Φινλανδία.

Η εφαρμογή της Κοινής Αγροτικής Πολιτικής(Κ. Α. Π) αρχίζει στις 30 Ιανουαρίου του 1962.

Στις 8 Απριλίου 1965 οι συνθήκες του Παρισιού και της Ρώμης συγχωνεύτηκαν με Συνθήκη, η οποία ιδρύει ένα μοναδικό συμβούλιο και

μία μοναδική επιτροπή που κληρονόμησε τις αρμοδιότητες της Ανωτάτης Αρχής της Ε. Κ. Α. Χ, της Επιτροπής της Ε. Ο. Κ. και της Επιτροπής της Ευρατομ. Η συγχώνευση των δεσμών θεωρούνταν τότε σαν το Πρωτο στάδιο για την συγχώνευση των τριών Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων σε μια και μόνη Ευρωπαϊκή Κοινότητα (Ε. Κ), όνομα που καθιερώνει η συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση(Ε. Ε).

Την 1^η Ιουλίου του 1968 το Κοινό Τελωνειακό Δασμολόγιο αντικατέστησε τα τελωνειακά δασμολόγια των Έξι χωρών της αρχικής Κοινότητας και πέντε χρόνια αργότερα εκείνα των νέων κρατών. Η ύπαρξη του κοινού δασμολογίου συνοδεύτηκε, για τα κράτη - μέλη, από την απώλεια των τελωνειακών τους εσόδων, τα οποία τροφοδοτούν από το 1975 τον κοινοτικό προϋπολογισμό.

Στις 1-2 Δεκεμβρίου 1969, οι αρχηγοί των Έξι αρχικών κρατών-μελών της Ε. Κ. συμφωνούν στην Χάγη να προχωρήσουν ως το 1980 στην ολοκλήρωση της Ο. Ν. Ε.

Το "σχέδιο Barre" της 4^{ης} Μαρτίου 1970 και η "έκθεση Werner" της 8^{ης} Οκτωβρίου 1970 είχαν σαν στόχο τους να αντιταχθούν στην δυνάστευση του δολαρίου και πρότειναν την σταδιακή πραγματοποίηση μιας οικονομικής και νομισματικής ένωσης μέσα στην κοινότητα. Μετά από πρόταση της Επιτροπής εμπνευσμένη από την έκθεση Werner, το Συμβούλιο και οι εκπρόσωποι των κυβερνήσεων των κρατών - μελών εξέφρασαν με γήφισμα της 22ας Μαρτίου 1971, την θέληση τους να θέσουν σε λειτουργία μια οικονομική και νομισματική ένωση σύμφωνα με ένα σχέδιο η πρώτη φάση του οποίου άρχιζε αναδρομικά την 1^η

Ιανουαρίου 1971. Στο τέρμα του σχεδίου, η Κοινότητα θα έπρεπε να έχει ιδρύσει μια ζώνη, στο εσωτερικό της οποίας θα κυκλοφορούσαν ελεύθερα τα πρόσωπα, τα αγαθά, οι υπηρεσίες και τα κεφάλαια, η οποία θα αποτελούσε ένα εξατομικευμένο σύνολο στους κόλπους του διεθνούς συστήματος και η οποία θα είχε στο οικονομικό και νομισματικό πεδίο τις αρμοδιότητες που θα επέτρεπαν στους δεσμούς της να διαχειρίζονται την οικονομική και νομισματική ένωση.

Στις 22 Ιανουαρίου του 1972 στις Βρυξέλλες, οι χώρες της Ευρωπαϊκής Κοινότητας έγιναν εννέα με τη προσχώρηση σ' αυτή της Δανίας, της Ιρλανδίας και του Ηνωμένου Βασιλείου. Η συνθήκη αυτή τέθηκε σε ισχύ από την 1^η Ιανουαρίου του 1973.

Από τις 24 Απριλίου 1972 τα περιθώρια διακύμανσης μεταξύ δυο κοινοτικών νομισμάτων διαμορφώθηκαν στο $\pm 2,25\%$. Έτσι γεννήθηκε το κοινό νομισματικό "φίδι". Αυτό το φίδι έπρεπε να ελίσσεται μέσα σε μια σήραγγα την οποία σχημάτιζαν τα περιθώρια διακύμανσης του 4,5% μεταξύ των κοινοτικών νομισμάτων και του δολαρίου, τα οποία προέβλεπε η συμφωνία της Ουάσιγκτον. Αλλά το φίδι δεν παρέμεινε επί πολύ μέσα στην σήραγγα. Στις 12 Μαρτίου 1973, το Συμβούλιο, διαπιστώνοντας τις δυσκολίες τήρησης των περιθωρίων διακύμανσης των κοινοτικών νομισμάτων και του δολαρίου, αποφάσισε να αφήσει τις κεντρικές τράπεζες ελεύθερες να μην επεμβαίνουν όταν οι συναλλαγματικές τιμές των νομισμάτων τους έφταναν τα περιθώρια διακύμανσης σχετικά με το δολάριο. Η διεθνής οικονομική κρίση, η οποία εντάθηκε από την πετρελαϊκή κρίση του 1973, η οποία με την

σειρά της, παρατάθηκε από την οικονομική ύφεση που άρχισε το 1975, αύξησαν τις διαφορές και τις διαρθρωτικές ανισορροπίες στους κόλπους της Κοινότητας, η οποία μόλις είχε διευρυνθεί. Οι διαφορές ανταγωνιστικότητας και ικανότητας αντίστασης στον πληθωρισμό ενέτειναν τις αποκλίσεις μεταξύ των οικονομιών των κρατών - μελών. Ενώ επιζητούσε τη νομισματική ένωση της, η Κοινότητα χωριστικέ στην πράξη σε δυο νομισματικές ζώνες, η μια του "φιδιού" και η δεύτερη των κυμαινόμενων συναλλαγματικών τιμών. Έτσι η πρώτη προσπάθεια δημιουργίας μιας Ο. Ν. Ε απέτυχε, αλλά η κτηδισια, κατ' αυτήν εμπειρία ήταν πολύτιμη για την Κοινότητα.

Στις 13 Μαρτίου 1979 το Ευρωπαϊκό Νομισματικό Σύστημα τίθεται αναδρομικά σε ισχύ από την 1^η Ιανουαρίου 1979.

Το Μάιο του 1979 υπογράφηκε στο Ζάππειο Μέγαρο από την Ελληνική Κυβέρνηση η συνθήκη ένταξης της Ελλάδας στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα, συνθήκη που τέθηκε σε ισχύ και τυπικά από την 1^η Ιανουαρίου 1981.

Μια σημαντική τροποποίηση των Ιδρυτικών Συνθηκών των Κοινοτήτων έγινε την 1^η Ιουλίου 1987, απόρροια συμφωνίας του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου του Λουξεμβούργου στις 2-3 Δεκεμβρίου 1985, με τη δέση σε ισχύ της Ενιαίας Ευρωπαϊκής Πράξης. Συμπληρώνοντας ιδίως την συνθήκη ΕΟΚ, η Ενιαία Πράξη υποχρέωνε την Κοινότητα να πάρει τα μέτρα που χρειαζόνταν για την ολοκλήρωση της εσωτερικής αγοράς μέχρι τις 31 Δεκεμβρίου 1992. Συγχρόνως αύξανε τα δικαιώματα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και επισημοποιούσε το Ευρωπαϊκό

Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή πολιτική συνεργασία και την οικονομική και κοινωνική συνοχή μεταξύ των κρατών-μελών. Επιπλέον, επιβεβαιώνει την κοινοτική αρμοδιότητα σε πολλούς τομείς : τον κοινωνικό, του περιβάλλοντος, της ερευνας και της τεχνολογίας.

Το διήμερο 11-12 Φεβρουάριου 1988 είναι σημαδιακό για τον τρόπο χρηματοδότησης της Κοινής Αγροτικής Πολιτικής, αφού το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο των Βρυξελλών εγκρίνει το πακέτο Ντελόρ, ενώ διπλασιάζονται οι πόροι για το διαρθρωτικό ταμείο της Ευρωπαϊκής Κοινότητας.

Στις 25-27 Ιουνίου 1989 το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Μαδρίτης αποφασίζει να συγκληθεί διακυβερνητική σύσκεψη σύμφωνα με το Σχέδιο Ντελόρ. Το σχέδιο εκπονήθηκε από τους διοικητές των Κεντρικών Τραπεζών των 12 υπό την προεδρία του Ζακ Ντελόρ και προέβλεπε τη δημιουργία της ONE σε 3 φάσεις.

Στις 1 Ιουλίου 1990 αρχίζει η πρώτη φάση της ONE με απελευθέρωση της διακίνησης κεφαλαίων που είχε σαν βασικό στόχο τη στενότερη συνεργασία μεταξύ των Κεντρικών Τραπεζών.

Αλλά η συνθήκη που ανοίγει μια νέα φάση στην διαδικασία μιας διαρκώς στενότερης ένωσης των λαών της Ευρώπης είναι αυτή για την Ευρωπαϊκή Ένωση που υπογράφηκε στο Μάαστριχ στις 7 Φεβρουάριου 1992.

Η Ένωση βασίζεται στις Ευρωπαϊκές Κοινότητες συμπληρωμένες με νέες πολιτικές και μορφές συνεργασίας.

Η Συνθήκη του Μάαστριχ καλύπτει τροποποιώντας συγχρόνως, τις προηγούμενες Συνθήκες, εφόσον οι διατάξεις για την τροποποίηση της Συνθήκης για την Ε. Ο. Κ. -ονομάζεται πλέον Ευρωπαϊκή Κοινότητα (Ε. Ε.)- συγκεντρώνονται στο άρθρο Ζ, αυτές που αφορούν την Συνθήκη

Για την Ευρωπαϊκή Κοινότητα Άνδρακα και Χάλυβα (Ε. Κ. Α. Χ) αποτελούν το άρθρο Η και αυτές που τροποποιούν την Συνθήκη για την Ευρατομ βρίσκονται στο άρθρο Θ της νέας Συνθήκης. Στην πραγματικότητα η νέα Συνθήκη διαχωρίζει το ευρωπαϊκό οικοδομημα σε τρία κτίσματα, που ξεχωρίζουν μεταξύ τους ως προς τις διαδικασίες ληψης αποφασεων : το κυριο κτισμα που είναι αυτο της Κοινοτητας, το κτισμα της συνεργασιας στους τομεις της δικαιοσυνης και των εσωτερικων υποδεσεων, και το κτισμα της κοινης εξωτερικης πολιτικης και της πολιτικης της ασφαλειας (Κ. Ε. Π. Π. Α).

Στο διάστημα 1992-1993 είχαμε δυο συναλλαγματικές κρίσεις μέσα στην κοινότητα. Η κρίση του Σεπτεμβρίου του 1992 είχε ως αποτέλεσμα την αποχώρηση της Στερλίνας και της Λιρέτας από τον μηχανισμό των συναλλαγματικών ισοτιμιών (Μ. Σ. Ι) του Ευρωπαϊκού Νομισματικού Συστήματος (Ε. Ν. Σ), μια αποχώρηση που θεωρήθηκε τότε προσωρινή, αλλά συνεχίζει να υφίσταται για την Στερλίνα.

Η δεύτερη κρίση του Αυγούστου του 1993 είχε ως αποτέλεσμα την δραματική πολιτική απόφαση να αλλάξει η επιτρεπόμενη ζώνη διακύμανσης των νομισμάτων που είχαν απομείνει στον Μ. Σ. Ι. από το $\pm 2,25\%$ στο $\pm 15\%$. Και αυτή η απόφαση θεωρήθηκε προσωρινή αλλά συνεχίζει να ισχύει για την Δραχμή και την Κορώνα (Δανίας).

Την 1^η Ιανουαρίου του 1994 άρχισε το δεύτερο στάδιο της Ο. Ν. Ε. στο οποίο κυριος στόχος κάθε κρατους μελους είναι να αποφυγει τα υπερβολικα δημοσιονομικα ελλειματα.

Από την 1^η Ιανουαρίου του 1995 οι χωρες της Ε. Ε. έγιναν δεκαπεντε με την εισοδο σ'αυτη της Αυστριας, της Σουηδίας και της Φιλανδίας

Στις 15-16 Δεκεμβριου 1995 συνηλθε στην Μαδριτη το Ευρωπαϊκο Συμβουλιο στο οποιο και αποφασιστηκε να ονομασται Εύρω το ενιαιο νομισμα. Η πρωτη φαση εισαγωγης του θα αρχιζε την 1^η Ιανουαριου του 1999 για τις χωρες που θα ικανοποιουσαν τις απαιτητες από την Συνθηκη του Μαστριχτ προϋποθεσεις, ενώ θα βρισκονταν στο "πορτοφολι" των ευρωπαιων πολιτων το αργότερο μεχρι την 1^η Ιανουαριου 2002.

Στις 17 Ιουνιου 1997 οι αρχηγοι κρατων και κυβερνησεων της Ε. Ε. κατεληξαν σε πολιτικη συμφωνια σχετικα με την νεα συνθηκη για την Ευρωπη, την συνθηκη του Αμστερνταμ. Η συνθηκη αυτη πταν μια αναθεωρηση της συνθηκης του Μαστριχτ, παροτι ουσιαστικα στηριζοταν στις ιδιες αρχες.

Η τελευταια σημαντικη εξελιξη στην ιστορια της Ε. Ε. πταν η εισοδος από 1^η Ιανουαριου 1999 στο τριτο σταδιο της Ο. Ν. Ε., οπου τα κρατη-μελη θα έπρεπε να επιτυχουν τα κριτηρια που ειχε δεσπισει η συνθηκη του Μαστριχτ για να εισελθουν σ'αυτό. Τον στοχο αυτό πετυχαν εντεκα κρατη. Η Ελλάδα δεν συμμετεχει σ'αυτό το σταδιο γιατι δεν καταφερε να πετυχει όλα τα κριτηρια της συνθηκης του Μαστριχτ, ενώ

ΟΝΕ - Πρόγραμμα Σύγκλισης και Ελληνική Πραγματικότητα

η Μ. Βρετανία, η Σουηδία και η Δανία προτίμησαν να μην ενταχθούν σ' αυτό το σταδιο της Ο. Ν. Ε.

Η πορεία προς την ΟΝΕ

<u>22 ΙΟΥΛΙΟΥ 1944</u>	Υπογραφή του Νομισματικού Συστήματος του BRETTON WOODS
<u>19 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 1946</u>	Ο Τσόρτσιλ μιλώντας στην Ζυρίχη ζητά την δημιουργία των Ηνωμένων Πολιτειών της Ευρώπης.
<u>8-10 ΜΑΙΟΥ 1948</u>	Οι ευρωπαϊκές κινήσεις διοργανώνουν το Συνέδριο της Χάγης το οποίο αξιώνει μια ενωμένη και δημοκρατική Ευρώπη και προτείνει την δημιουργία ενός Συμβουλίου της Ευρώπης.
<u>5 ΜΑΙΟΥ 1949</u>	Ιδρύεται το Συμβούλιο της Ευρώπης με έδρα το Στρασβούργο.
<u>9 ΜΑΙΟΥ 1950</u>	Ο Γάλλος υπουργός Εξωτερικών Ρομπέρ Σουμάν προτείνει την δημιουργία της Ε. Κ. Α. Χ
<u>ΑΠΡΙΛΙΟΣ 1951</u>	Ίδρυση της Ε. Κ. Α. Χ. από το Βέλγιο, τη Γαλλία, τη Δ. Γερμανία, την Ιταλία, το Λουξεμβούργο και το Βέλγιο.
<u>25 ΜΑΡΤΙΟΥ 1957</u>	Οι Έξι υπογράφουν στην Ρώμη τις συνθήκες για την ίδρυση της Ε. Ο. Κ και της Ευρατομ.
<u>21 ΙΟΥΝΙΟΥ 1959</u>	Ιδρύεται η Ευρωπαϊκή Ζώνη Ελευθερών Συναλλαγών (Ε. Ζ. Ε. Σ) από επτά κράτη (Αυστρία, Δανία, Ελβετία, Ηνωμένο Βασίλειο, Νορβηγία, Πορτογαλία και Σουηδία).
<u>9 ΙΟΥΛΙΟΥ 1961</u>	Υπογράφεται η Συμφωνία Σύνδεσης της Ελλάδας με την Ε. Ο. Κ.
<u>30 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 1962</u>	Αρχίζει να εφαρμόζεται η Κοινή Αγροτική Πολιτική (Κ. Α. Π).

ONE - Πρόγραμμα Σύγκλισης και Ελληνική Πραγματικότητα

<u>8 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1965</u>	Υπογράφεται η Συνθήκη Συγχώνευσης των εκτελεστικών οργάνων των τριών Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (ΕΚΑΧ, ΕΟΚ, Ευρατόμ).
<u>1 ΙΟΥΛΙΟΥ 1968</u>	Ολοκληρώνεται η τελωνειακή ένωση και η καθιέρωση Κοινού εξωτερικού δασμολογίου, καθώς διευκολύνεται η ελεύθερη κυκλοφορία εργαζόμενων στο εσωτερικό της Ευρωπαϊκής Ενότητας.
<u>1-2 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1969</u>	Οι Έξι συμφωνούν στη Χάγη να προχωρήσουν σταδιακά Έως το 1980 στην Οικονομική και Νομισματική Ένωση (ONE) των χωρών τους.
<u>21 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1970</u>	Το Συμβούλιο Υπουργών των Έξι αποφασίζει ότι από το 1975 η Ε. Κ. θα έχει τους δικούς της πορους.
<u>8 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1970</u>	Υποβάλλεται στο Συμβούλιο και την Επιτροπή το σχέδιο Werner για σταδιακή δημιουργία της ONE.
<u>22 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 1972</u>	Υπογράφονται οι συνθήκες προσχώρησης της Δανίας, Ιρλανδίας, Νορβηγίας και Ην. Βασιλείου.
<u>21 ΜΑΡΤΙΟΥ 1972</u>	Καθιερώνεται το νομισματικό "φίδι" και οι χώρες ^{α*} - μέλη συμφωνούν στην μέγιστη απόκλιση του $\pm 2,25\%$ για τα νομίσματα τους.
<u>12 ΙΟΥΝΙΟΥ 1975</u>	Η Ελλάδα υποβάλει αίτηση προσχώρησης στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα
<u>13 ΜΑΡΤΙΟΥ 1979</u>	Το Ευρωπαϊκό Νομισματικό Σύστημα (ΕΝΣ) τίθεται αναδρομικά σε ισχύ από 1/1/79.
<u>1 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 1981</u>	Η Ελλάδα γίνεται το δέκατο μέλος της Ευρωπαϊκής Κοινότητας.
<u>7 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 1985</u>	Ο Ζακ Ντελόρ γίνεται πρόεδρος της Ευρωπαϊκής

	Κοινότητας
<u>29-30 ΜΑΡΤΙΟΥ 1985</u>	Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο των Βρυξελλών συμφωνεί σχετικά με τα Μ. Ο. Π.
<u>2-3 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1985</u>	Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Λουξεμβούργου συμφωνεί για την Ενιαία Πράξη η οποία τίθεται σε ισχύ από την 1/7/87.
<u>1 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 1986</u>	Η Ισπανία και η Πορτογαλία προσχωρούν στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα.
<u>11-12 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1988</u>	Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο των Βρυξελλών εγκρίνει το "Πακέτο Ντελór", με το οποίο αλλάζει ο τρόπος χρηματοδότησης της ΚΑΠ και διπλασιάζονται οι πόροι των διαρθρωτικών ταμείων της Ε. Κ.
<u>25-27 ΙΟΥΝΙΟΥ 1989</u>	Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Μαδρίτης αποφασίζει να συγκληθεί διακυβερνητικοί διάσκεψη σύμφωνα με το "Σχέδιο Ντελór". Το εν λόγω σχέδιο εκπονήθηκε από τους διοικητές των κεντρικών τραπεζών των 12 υπό την προεδρία του Ζακ Ντελór και προέβλεπε την δημιουργία της ONE σε τρεις φάσεις.
<u>1 ΙΟΥΛΙΟΥ 1990</u>	Αρχίζει η πρώτη φάση της ONE με απελευθέρωση της διακίνησης κεφαλαίων στις περισσότερες χώρες - μέλη.
<u>24 ΙΟΥΛΙΟΥ 1991</u>	Οι υπουργοί Οικονομικών της ΕΚ συμφωνούν στην εναρμόνιση του ΦΠΑ και των ειδικών φόρων κατανάλωσης οινοπνεύματος, καπνού και ορυκτών ελαίων.
<u>9-10 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1991</u>	Συνοδός Κορυφής στο Μάαστριχ της Ολλανδίας και έγκριση της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ε. Ε).
<u>2 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ 1993</u>	Αυξάνονται τα περιθώρια διακύμανσης από το $\pm 2, 25\%$ στο $\pm 15\%$ λόγω της αναταραχής του ΕΝΣ.

<u>1 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 1993</u>	Τίθεται σε ισχύ η Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ε. Ε).
<u>1 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 1994</u>	Αρχίζει η δεύτερη φάση της ONE, που προβλέπει την δημιουργία του Ευρωπαϊκού Νομισματικού Ινστιτούτου και την στενότερη παρακολούθηση της Σύγκλισης των χωρών - μελών.
<u>1 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 1995</u>	Εντάσσονται στην Ευρωπαϊκή Ένωση η Αυστρία, η Σουηδία και η Φινλανδία.
<u>26 ΜΑΡΤΙΟΥ 1995</u>	Τίθεται σε ισχύ η Συμφωνία Σεγκεν και καταργείται ο έλεγχος διαβατηρίων μεταξύ του Βελγίου, της Ολλανδίας, του Λουξεμβούργου, της Γαλλίας, της Γερμανίας, της Ισπανίας και της Πορτογαλίας.
<u>15-16 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1995</u>	Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Μαδρίτης αποφασίζει ότι το προβλεπόμενο χρονοδιάγραμμα για την καδιέρωση της ONE δεν αλλάζει και πως το όνομα του Κοινού Νομίσματος θα είναι Ευρώ.
<u>16-17 ΙΟΥΝΙΟΥ 1997</u>	Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Άμστερνταμ εγκρίνει την αναθεώρηση της Συνθήκης του Μάαστριχ και υιοθετεί το "Σύμφωνο Σταθερότητας" και την Ατζέντα 2000.
<u>1 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 1999</u>	Αρχίζει η τρίτη φάση της ONE που αποσκοπεί στην Κυκλοφορία του Κοινού Νομίσματος, του Ευρώ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο

ΕΥΡΩΠΗ

ΚΟΙΝΗ ΑΓΟΡΑ

Η κοινή αγορά που ολοκληρώθηκε το 1992 είναι ένα πολύ σημαντικό στάδιο της ευρωπαϊκής ενοποίησης. Βασίζεται στην ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων, των προσώπων, των υπηρεσιών και των κεφαλαίων. Η πραγματοποίηση αυτών των βασικών ελευθεριών επιτρέπει την ορθολογική και χωρίς εμπόδια χρησιμοποίηση των συντελεστών παραγωγής, που είναι η εργασία και το κεφάλαιο. Οι επιχειρήσεις μπορούν να παράγουν και να πωλούν τα προϊόντα τους ελεύθερα στο κράτος μέλος όπου οι συνθήκες είναι οι πιο ευνοϊκές γι' αυτές. Μπορούν να εγκαθίστανται όπου θέλουν μέσα στην κοινή αγορά και να χρησιμοποιούν ένα πλήθος χρηματοδοτικών πόρων, οι οποίοι υπάρχουν στα κράτη μέλη. Οι καταναλωτές έχουν ελευθερία επιλογής προϊόντων καλύτερης ποιότητας ή / και χαμηλότερης τιμής που παράγονται στα κράτη μέλη. Οι εργαζόμενοι μπορούν να αναζητούν απασχόληση εκεί όπου υπάρχει μεγαλύτερη ζήτηση εργασίας και να επωφελούνται έτσι από τις καλύτερες συνθήκες εργασίας και αμοιβής που παρέχονται. Μπορούν να εγκαθίστανται ελεύθερα με τις οικογένειές των στο κράτος μέλος στο οποίο βρίσκουν απασχόληση. Η κοινή αγορά βασίζεται, όπως βλέπουμε στην ελευθερία.

Η ολοκλήρωση της εσωτερικής αγοράς

Μετά την επίτευξη του δασμολογικού - αφοπλισμού τον Ιούλιο του 1968 η Επιτροπή διαπίστωνε, σε ένα μνημόνιο, του 1970 σχετικά με τη βιομηχανική πολιτική, ότι, παρά την αναμφισβήτητη ελευθεροποίηση των συναλλαγών μεταξύ των κρατών μελών, το σύνολο των έξι αγορών τους δεν έμοιαζε ακόμη καθόλου με μια εσωτερική αγορά. Η σημαντικότερη απόδειξη ήταν η διαφορά των επιπέδων των τιμών για όμοια προϊόντα, που ίσχυαν τα κράτη μέλη. Η επιτροπή εξηγούσε την ακαμυγία των τιμών, κατά ένα μέρος από τις διαφορές των νοοτροπιών και των παραδόσεων, με ανεπαρκή γνώση των προϊόντων των εταιρών, τη ρουτινιάρικη πιστότητα στα συνηθισμένα προϊόντα, την μη προσαρμογή των προϊόντων μιας χώρας στις συνήθειες των καταναλωτών των άλλων χωρών και τις διάφορες πολιτικές τιμολόγησης που εφάρμοζαν οι παραγωγοί και οι διανομείς στα κράτη μέλη. Κατά το μεγαλύτερο μέρος, όμως, η ακαμυγία των τιμών οφειλόταν στην περίφραξη των αγορών με νέους φραγμούς, με τους οποίους οι εθνικές διοικήσεις αντικαθιστούσαν του τελωνειακούς φραγμούς, και εναντίον των οποίων η Επιτροπή, κήρυττε από τότε τον πόλεμο.

Δεκαπέντε χρόνια αργότερα στο λευκό βιβλίο της το 1985 για την ολοκλήρωση της εσωτερικής αγοράς, η Επιτροπή διαπίστωνε πάλι ότι η αγορά, η αποκαλούμενη κοινή, πολύ απέιχε ακόμη από μια εσωτερική αγορά για πολλούς λόγους, οι σημαντικότεροι των οποίων ήταν:

- οι καθυστερήσεις στα τελωνεία και οι διοικητικές επιβαρύνσεις των ενδοκοινοτικών συναλλαγών'

- οι διαφορές μεταξύ των φυτοϋγειονομικών και των κτηνιατρικών κανονισμών, οι οποίες καθιστούσαν αναγκαίους τους ελέγχους στα σύνορα
 - η συμπλήρωση στα σύνορα διάφορων εγγράφων για τη συγκέντρωση στατιστικών στοιχείων
 - οι διαφορές μεταξύ των εθνικών κανόνων και τεχνικών τύπων σχετικά με τα βιομηχανικά προϊόντα
 - η μη απελευθέρωση των δημόσιων συμβάσεων για ξένους προμηθευτές
-
- οι περιορισμοί στην ελεύθερη παροχή υπηρεσιών, ιδίως των χρηματοοικονομικών, και στην ελεύθερη εγκατάσταση ορισμένων επαγγελματιών
 - οι διαφορές μεταξύ των συντελεστών του ΦΠΑ και των ειδικών φόρων κατανάλωσης, οι οποίες αναγκάζουν να γίνονται προσαρμογές προς τη φορολογία του κράτους προορισμού των εμπορευμάτων
 - η επιβολή νομισματικών εξισωτικών ποσών (ΝΕΠ) στο ενδοκοινοτικό εμπόριο ορισμένων γεωργικών προϊόντων σύμφωνα με τους κανόνες της κοινής γεωργικής πολιτικής
 - οι άδειες οδικών μεταφορών και ο έλεγχος της συμφωνίας των οχημάτων με τους διάφορους εθνικούς κανονισμούς.

Θα πρέπει εδώ να ορίσουμε τις έννοιες «κοινή αγορά», «ενιαία αγορά» και «εσωτερική αγορά», οι οποίες χρησιμοποιούνται σχεδόν αδιάκριτα αλλ' οι οποίες υποδηλούν ορισμένες διαφορετικές

καταστάσεις. Η κοινή, αγορά είναι ένα στάδιο της οικονομικής ολοκλήρωσης, το οποίο, σύμφωνα με μια απόφαση του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου, (αποβλέπει στην εξάλειψη) όλων των εμποδίων στις ενδοκοινοτικές συναλλαγές ώστε να υπάρχει συγχώνευση των εθνικών αγορών σε μια ενιαία αγορά, η οποία να πλησιάζει όσο γίνεται τις συνθήκες μιας πραγματικής εσωτερικής αγοράς. Προέκταση της κοινής αγοράς είναι λοιπόν η ενιαία αγορά, της οποίας η κατάληξη είναι η εσωτερική αγορά.

Κατά την πρώτη δεκαετία της ύπαρξής της η Κοινότητα είχε περάσει δύο πολύ σημαντικούς σταθμούς για την οικονομική της ολοκλήρωση: την πραγματοποίηση της τελωνειακής ένωσης, που σήμαινε την εξάλειψη των τελωνειακών δασμών και των ποσοτικών περιορισμών μεταξύ των κρατών μελών καθώς και την υιοθέτηση ενός κοινού τελωνειακού δασμολογίου και τον ορισμό μιας κοινής γεωργικής πολιτικής αναγκαίας για την ελεύθερη κυκλοφορία των γεωργικών προϊόντων. Αυτές οι σημαντικότερες πραγματοποιήσεις είχαν αποφασιστεί και τεθεί σ' εφαρμογή από τα έξι αρχικά κράτη μέλη μέσα σ' ένα ευνοϊκό οικονομικό κλίμα και σ' ένα νομισματικό περιβάλλον του οποίου η σταθερότητα ήταν εγγυημένη από το σύστημα του Bretton Woods.

Ενώ το ευνοϊκό οικονομικό κλίμα διατηρήθηκε κατά το μεγαλύτερο μέρος της δεύτερης δεκαετίας της ύπαρξης της ΕΟΚ, το σταθερό νομισματικό περιβάλλον εξέλειπε. Η νομισματική σταθερότητα είναι, όμως, απαραίτητη για την καλή λειτουργία μιας κοινής αγοράς. Τα

αρχικά κράτη μέλη της Κοινότητας, προβλέποντας τη διεύρυνσή της με όλες τις δυσκολίες που θα ενείχε, δέλησαν να την προϋπαντήσουν με την εμβάθυνση της ολοκλήρωσής της. Θεωρώντας ανεπαρκή τον απλό συντονισμό των οικονομικών και νομισματικών πολιτικών, τον οποίο προέβλεπε το άρθρο 104 ΕΟΚ, τα κράτη μέλη εξέφρασαν, στις 22 Μαρτίου 1971, την πολιτική τους βούληση να, προχωρήσουν στην οικονομική και νομισματική ένωσή τους, η οποία θα συμπεριλάμβανε, μεταξύ άλλων, την πλήρη και ανυποχώρητη μετατρεψιμότητα των νομισμάτων τους, την εξάλειψη των περιθωρίων διακύμανσης των συναλλαγματικών τιμών, τον αμετάκλητο καθορισμό των συναλλαγματικών ισοτιμιών και την πλήρη απευλευθέρωση των κινήσεων των κεφαλαίων.

Δυστυχώς, το «ευρωπαϊκό νομισματικό φίδι» γεννήθηκε μέσα στην πλήρη διεθνή νομισματική κρίση, η οποία είχε αρχίσει τον Αύγουστο του 1971 με την απόφαση των Ηνωμένων Πολιτειών να αθετήσουν τις υποχρεώσεις των εκ του συστήματος του Bretton Woods και να απελευθερώσουν την τιμή του δολαρίου' το φίδι πνίγηκε μέσα στην πετρελαϊκή κρίση του Οκτωβρίου-Δεκεμβρίου 1973.

Τα δέκα χρόνια που ακολούθησαν αυτήν την κρίση ήταν εκείνα της οικονομικής ύφεσης και των αμφιβολιών για την ευρωπαϊκή ολοκλήρωση. Αυτή όμως δεν σταμάτησε ποτέ. Οι περισσότερες μάλιστα από τις πολιτικές που εξετάζουμε σ' αυτό το βιβλίο έκαναν σημαντικές προόδους κατ' αυτήν την περίοδο και τα κράτη μέλη της Κοινότητας διπλασιάστηκαν.

Αλλά αυτή η εφθιβική ανάπτυξη της Κοινότητας δεν έγινε χωρίς κόπους. Δημοσιονομικές φιλονικίες, οικονομική στασιμότητα, υψηλή ανεργία, συγκρούσεις μεταξύ των δεσμών εντυπωσίαζαν την ευρωπαϊκή κοινή γνώμη πολύ περισσότερο από τις αργές και επίπονες προόδους της οικονομικής ολοκλήρωσης. Έτσι η Ευρώπη στις αρχές της δεκαετίας '80 είχε περιπέσει στον «ευρωμαρασμό» και την «ευρωπαϊσιοδοξία».

Μέσα σ' αυτό το κλίμα οι πολιτικοί ηγέτες της Ευρώπης κατάλαβαν ότι η μόνη σωτηρία για τις ευρωπαϊκές οικονομίες θα ήταν ένα ^απήδημα προς τα εμπρός της οικονομικής ολοκλήρωσης. Με παρακίνηση του H. D. Genscher, υπουργού εξωτερικών της Γερμανίας και του E. Colombo, υπουργού εξωτερικών της Ιταλίας, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, το οποίο είχε συνέλθει στη Στουτγάρδη στις 19 Ιουνίου 1983, είχε υιοθετήσει μια πανηγυρική διακήρυξη για την Ευρωπαϊκή Ένωση, ένα σημαντικό σημείο της οποίας ήταν η πλήρης Πραγματοποίηση της εσωτερικής αγοράς σύμφωνα με τις συνθήκες, ιδίως η κατάργηση των εμποδίων που παρενοχλούν ακόμη τη την ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων, των κεφαλαίων και των υπηρεσιών, καθώς και η επιδίωξη ανάπτυξης μιας κοινής πολιτικής μεταφορών».

Λίγους μήνες μετά απ' αυτήν την πανηγυρική διακήρυξη, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο παρουσίασε τις βασικές κατευθύνσεις που θα οδηγούσαν τις ενέργειες της.

Από τα κείμενα των συνθηκών μέχρι της διαδοχικές δηλώσεις του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου η ανάγκη ολοκλήρωσης της εσωτερικής

αγοράς είχε διαδηλωθεί επανειλημμένα. Αλλά για την επίτευξη αυτού του στόχου έλειπε ένα χρονοδιάγραμμα και ένα λεπτομερές πρόγραμμα. Η επιτροπή είχε αναλάβει να καλύψει αυτό το κενό. Και είχε σαφώς ορίσει την «ευρωπαϊκή πρόκληση», δηλαδή τη δημιουργία μιας αληθινής κοινής αγοράς χωρίς εσωτερικά σύνορα μέχρι το τέλος του 1992.

Γι' αυτόν τον σκοπό η επιτροπή, στις 14 Ιουνίου 1985, διαβίβασε στο ευρωπαϊκό συμβούλιο ένα «λευκό βιβλίο» για την ολοκλήρωση της εσωτερικής αγοράς. Σ' αυτό το βιβλίο η επιτροπή πρότεινε ένα πρόγραμμα εξάλειψης μέσα σε επτά χρόνια όλων των φυσικών, τεχνικών και φορολογικών εμποδίων της κοινής αγοράς. Το πρόγραμμα της επιτροπής χαρακτηριζόταν από μίαν επιδίωξη απλούστευσης των μεθόδων εναρμόνισης, την απόρριψη λύσεων ευκολίας, που θα κατέληγαν στη διατήρηση των εσωτερικών συνόρων, τον ορισμό ενός λεπτομερειακού και υποχρεωτικού χρονοδιαγράμματος για την εξάλειψη των εμποδίων και την επιδίωξη μιας εξισορρόπησης των διάφορων συμφερόντων. Για την επίτευξη αυτών των στόχων το λευκό βιβλίο πρότεινε ένα οπλοστάσιο από κάπου 300 νομοθετικά κείμενα τα οποία χρειάζονται για την κατάρτιση των εμποδίων. Αυτές οι προτάσεις κάλυπταν την ελεύθερη κυκλοφορία των αγαθών, των υπηρεσιών, των εργαζομένων και των κεφαλαίων, την απευλευθέρωση των δημόσιων συμβάσεων και τη δημιουργία των απαραίτητων προϋποθέσεων για τη φορολογική εναρμόνιση και τη βιομηχανική συνεργασία.

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Μιλάνου, στις 28 και 29 Μαΐου 1985, δέχτηκε ευνοϊκά το προτεινόμενο στο Λευκό Βιβλίο πρόγραμμα, και αποφάσισε με την πλειοψηφία των μελών του και παρά τη διαφωνία του Ηνωμένου Βασιλείου, της Δανίας και της Ελλάδας να συγκαλέσει μια διακυβερνητική διάσκεψη, η οποία θα έπρεπε να επεξεργασθεί, αφενός, μια Συνθήκη για την εξωτερική πολιτική και την πολιτική άμυνας και αφετέρου τις τροποποιήσεις της Συνθήκης ΕΟΚ τις αναγκαίες για τις δεσμικές μεταρρυθμίσεις σχετικά με τη λήψη αποφάσεων του Συμβουλίου, την εκτελεστική εξουσία της Επιτροπής και τις εξουσίες του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου.

Μόλις άρχισε τις εργασίες της η διάσκεψη, η Επιτροπή της πρότεινε να συγκεντρώσει τις προτάσεις της τόσο ως προς τις τροποποιήσεις της Συνθήκης ΕΟΚ όσο και ως προς την πολιτική συνεργασία σε ένα μοναδικό νομικό εργαλείο. Αυτό το ενιαίο πλαίσιο θα μπορούσε να διατηρεί τη διπλότητα των θεμάτων και των νομικών καθεστώτων, αλλά, θα διευκόλυνε τις σταδιακές αλλαγές που χρειαζόνταν μέχρι την επίτευξη της ευρωπαϊκής ένωσης. Η υιοθέτηση αυτού του ενιαίου πλαισίου είχε μεγάλη σημασία για την Επιτροπή για δύο λόγους, θα υποδείκνυε τις αναγκαίες προϋποθέσεις για μια σύμπτυξη μεταξύ, αφενός, των οικονομικών, νομισματικών και κοινωνικών θεμάτων και, αφετέρου, της εξωτερικής πολιτικής- και θα συμβόλιζε την πολιτική βούληση για την πρόοδο προς την ευρωπαϊκή ένωση. Οι προτάσεις της Επιτροπής αποτέλεσαν τον πυρήνα των εργασιών της διάσκεψης. Το «ενιαίο πλαίσιο» το οποίο πρότεινε αυτή έγινε δεκτό από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Λουξεμβούργου στις 2 και 3 Δεκεμβρίου 1985 και

οριστικοποιήθηκε ως μια «ενιαία πράξη» από τους υπουργούς εξωτερικών συνεδριάζοντας σε διακυβερνητική διάσκεψη, στις 27 Ιανουαρίου 1986.

Η Ενιαία Πράξη, η οποία τέθηκε σε ισχύ την 1^η Ιουλίου 1987, ήταν η σημαντικότερη τροποποίηση των ιδρυτικών Συνθηκών της Κοινότητας μέχρι τότε. Καθόριζε τις προτεραιότητες της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης: την πραγματοποίηση της μεγάλης ενιαίας αγοράς μέχρι το τέλος του 1992 την ενδυνάμωση της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής μεταξύ των κρατών μελών- την πραγματοποίηση μιας κοινότητας έρευνας και τεχνολογίας την καδιέρωση του στόχου της οικονομικής και νομισματικής ένωσης, του Ευρωπαϊκού Νομισματικού Συστήματος και του ECU την επιβεβαίωση της κοινοτικής αρμοδιότητας στο κοινωνικό πεδίο και την αναγνώριση της αρμοδιότητας της Κοινότητας στο περιβαλλοντολογικό πεδίο.

Η Ενιαία Πράξη επέφερε επίσης αρκετά σημαντικές μεταρρυθμίσεις στο Θεσμικό σύστημα της Κοινότητας. Αποκαθιστώντας τις αποφάσεις του Συμβουλίου κατά πλειοψηφία, έδινε στην Κοινότητα τη δυνατότητα να παίρνει αποφάσεις πιο σύντομα και δημοκρατικότερα. Στο Κοινοβούλιο η Ενιαία Πράξη έδινε μεγαλύτερη εξουσία στο νομοθετικό έργο. Καδιέρωνε τέλος την πολιτική συνεργασία και τις κοινοτικές αρμοδιότητες σε διάφορους τομείς. Αμέσως παρακάτω θα δούμε πως η Ενιαία Πράξη κατόρθωσε να δημιουργήσει την ενιαία αγορά.

Η κοινή αγορά εργασίας

Η Συνθήκη ΕΟΚ, όμως, είχε ως αντικειμενικό σκοπό σχετικά με τους εργαζόμενους, τη δημιουργία μιας κοινής αγοράς της εργασίας, πράγμα που σήμαινε την ελεύθερη κυκλοφορία των στο εσωτερικό της Κοινότητας και την εξάλειψη κάθε διάκρισης, βασισμένης στην εθνικότητα, μεταξύ των εργαζομένων των κρατών μελών, ως προς την απασχόληση, την αμοιβή και τις συνθήκες εργασίας. Κατά το άρθρο 48, η ελεύθερη κυκλοφορία των εργαζομένων περιλαμβάνει το δικαίωμα, με επιφύλαξη τους δικαιολογούμενους από τη δημόσια τάξη, ασφάλεια και υγεία περιορισμούς, να απαντούν στις προσφορές εργασίας, να μετακινούνται προς τούτο ελεύθερα στην επικράτεια των κρατών μελών, να διαμένουν σε ένα κράτος μέλος για να ασκούν ένα επάγγελμα και να παραμένουν στην επικράτεια αυτού του κράτους μέλους αφού εξάσκησαν ένα επάγγελμα σ' αυτό.

Έχοντας επίγνωση του ότι η έτσι οριζόμενη ελεύθερη κυκλοφορία των εργαζομένων δεν θα μπορούσε να πραγματοποιηθεί αυτόματα, η Συνθήκη ανέθετε στο Συμβούλιο να θεσπίσει, με οδηγίες ή κανονισμούς, τα μέτρα τα απαραίτητα για την πραγματοποίησή της. Ήδη τον Αύγουστο του 1961 το Συμβούλιο εξέδιδε έναν κανονισμό σχετικά με τα πρώτα μέτρα για την πραγματοποίηση της ελεύθερης κυκλοφορίας των εργαζομένων στο εσωτερικό της Κοινότητας και μian οδηγία για τις διαδικασίες και διοικητικές πράξεις τις σχετικές με την είσοδο, την απασχόληση και τη διαμονή των εργαζομένων ενός κράτους μέλους καθώς και των οικογενειών των, στα άλλα κράτη της

Κοινοτήτας. Αυτά τα μέτρα συμπληρώθηκαν τον Μάρτιο του 1964 και ολοκληρώθηκαν στις 15 Οκτωβρίου 1968. Έτσι η ελεύθερη κυκλοφορία των εργαζομένων πραγματοποιήθηκε από νομική άποψη, συγχρόνως με την τελωνειακή ένωση και επομένως πριν από τα χρονικά όρια τα οποία προέβλεπε η Συνθήκη.

Λίγο αργότερα, τον Ιούνιο του 1970, η Επιτροπή εξέδωσε έναν κανονισμό βασισμένο στο άρθρο 48 της Συνθήκης, σχετικά με το δικαίωμα των εργαζομένων να παραμένουν στην επικράτεια ενός κράτους μέλους αφού εξάσκησαν ένα επάγγελμα σ' αυτό. Αυτός ο κανονισμός εξασφαλίζει στον εργαζόμενο τη διατήρηση της κατοικίας του στο κράτος όπου είναι εγκαταστημένος τη στιγμή κατά την οποία σταματάει οριστικά να ασκεί μίαν επαγγελματική δραστηριότητα. Συγκεκριμένα, αυτό σημαίνει την αυτόματη ανανέωση της άδειας διαμονής την οποία είχε ο ενδιαφερόμενος ως μισθωτός εργαζόμενος. Τα μέλη της οικογενείας του τα οποία διαβιούν μαζί του απολαμβάνουν του ίδιου δικαιώματος ακόμη και μετά τον θάνατο του εργαζομένου.

Η τέταρτη παράγραφος του άρθρου 48 της Συνθήκης εξαιρεί τις θέσεις των εθνικών δημόσιων διοικήσεων από την αρχή της ελεύθερης κυκλοφορίας των εργαζομένων. Με την προοπτική, όμως, της ολοκλήρωσης της εσωτερικής αγοράς η Επιτροπή αποφάσισε τον Μάρτιο του 1988 να προάγει την ελεύθερη πρόσβαση των πολιτών των κρατών μελών σε θέσεις στις δημόσιες διοικήσεις άλλων κρατών μελών με μια συστηματική πολιτική, η οποία στοχεύει πρωταρχικά τα πεδία εκείνα τα οποία είναι τόσο απομακρυσμένα από τις συνθήκες

λειτουργίες της δημόσιας διοίκησης ώστε μόνο κατ' εξαίρεση να υπάγονται στο πνεύμα της παραπάνω διάταξης του άρθρου 48, π. χ: τους οργανισμούς του δημοσίου οι οποίοι διαχειρίζονται εμπορικές υπηρεσίες, τις υπηρεσίες δημόσιας υγείας, την εκπαίδευση σε δημόσια ιδρύματα και την έρευνα για μη στρατιωτικούς σκοπούς σε δημόσια ιδρύματα.

Αμέσως μόλις αρχίσει να ισχύει η Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση το Συμβούλιο, αποφασίζοντας με τη διαδικασία του άρθρου 189B και μετά από διαβούλευση με την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή λαμβάνει με οδηγίες ή κανονισμούς τα αναγκαία μέτρα για να πραγματοποιηθεί προοδευτικά η ελεύθερη κυκλοφορία των εργαζομένων, όπως ορίζεται στο άρθρο 48 της Συνθήκης της ΕΟΚ. Πάντως, η ελεύθερη κυκλοφορία των εργαζομένων ισχύει ήδη στην πράξη.

Ελευθερία εγκατάστασης και αναγνώριση διπλωμάτων

Η ελεύθερη κυκλοφορία των προσώπων, τα οποία ασκούν μian ανεξάρτητη δραστηριότητα τυγχάνει στην ΕΟΚ μεταχείρισης ίδιας με την ελεύθερη κυκλοφορία των μισθωτών εργαζομένων. Και στις δύο περιπτώσεις η βασική αρχή είναι η ίση μεταχείριση όλων των πολιτών της Κοινότητας. Η ελευθερία εγκατάστασης περιλαμβάνει την πρόσβαση στις μη μισθωτές δραστηριότητες και την εξάσκησή των, καθώς και τη σύσταση και διαχείριση επιχειρήσεων, ιδίως εταιρειών, υπό την έννοια του άρθρου 58, παράγραφος 2 ΕΟΚ, υπό τους όρους τους οποίους ορίζει η νομοθεσία της χώρας εγκατάστασης για τους

υπηκόους της, με επιφύλαξη των διατάξεων περί κινήσεων κεφαλαίων. Περιλαμβάνει επίσης τη δευτερεύουσα εγκατάσταση, δηλαδή τη δημιουργία πρακτορείων, υποκοοταστημάτων και θυγατρικών επιχειρήσεων.

Τα άρθρα 59 και 60 επιβάλλουν, ως προς τους υπηκόους των άλλων κρατών μελών εγκαταστημένους σε χώρα άλλη από εκείνη του παραλήπτη παροχής υπηρεσίας, την κατάργηση των περιορισμών στην ελεύθερη παροχή υπηρεσιών στο εσωτερικό της Κοινότητας. Σύμφωνα με τα άρθρα 56 και 66, αυτές οι απαγορεύσεις δεν αφορούν τις εθνικές διατάξεις, οι οποίες προβλέπουν ένα ειδικό καθεστώς, για τους ξένους υπηκόους και οι οποίες βασίζονται σε λόγους δημόσιας τάξης, ασφάλειας και υγείας. Μια οδηγία του Συμβουλίου της 25^{ης} Φεβρουαρίου 1964 απαριθμεί τις περιστάσεις τις οποίες δεν μπορούν να επικαλεσθούν τα κράτη μέλη για να δικαιολογήσουν την απώθηση ή την απέλαση και τους κανόνες σχετικά με τη διαδικασία η οποία πρέπει να ακολουθείται για την απώθηση ή απέλαση υπηκόων των κρατών μελών.

Το δικαίωμα για τους υπηκόους των κρατών μελών της κοινότητας να ασκούν μια μη μισθωτή δραστηριότητα στα κράτη μέλη περιλαμβάνει το δικαίωμα εισόδου και διαμονής στη χώρα στην οποία θέλουν να εργαστούν. Σύμφωνα με οδηγία του Συμβουλίου της 21^{ης} Μαΐου 1973, σχετικά με τη κατάργηση των περιορισμών στη διακίνηση και τη διαμονή υπηκόων των κρατών μελών στο εσωτερικό της Κοινότητας για εγκατάσταση ή παροχή υπηρεσιών, απολαμβάνουν του δικαιώματος

εισόδους και διαμονής, οι υπήκοοι της κοινότητας οι οποίοι θέλουν να εισέλθουν σ' ένα κράτος μέλος για να καταλάβουν μια μη μισθωτή εργασία ή για να εγκατασταθούν και να παρέχουν υπηρεσίες οι σύζυγοι, τα παιδιά των και τα άλλα μέλη της οικογένειάς των.

Η αμοιβαία αναγνώριση των διπλωμάτων, πιστοποιητικών και άλλων τίτλων, την οποία επιζητούσε ένα γήφισμα του Συμβουλίου της 6^{ης} Ιουνίου 1974, σχετίζεται τόσο με την ελευθερία εγκατάστασης όσο και με την επαγγελματική κατάρτιση, την οποία εξετάζουμε στο κεφάλαιο για την κοινωνική πρόοδο. Παρά το διττό αυτό ενδιαφέρον μικρές πρόοδοι είχαν γίνει μέχρι πρόσφατα στο πεδίο της αμοιβαίας αναγνώρισης των διπλωμάτων. Όχι ότι η Κοινότητα αδράνησε σ' αυτόν τον τομέα. Αντίθετα, στα μέσα της δεκαετίας '70 απέπλευσε για ένα μακρύ περίπλου στα συναφή πεδία της αντιστοιχίας και της αμοιβαίας αναγνώρισης των διπλωμάτων. Μια σειρά αποφάσεων του Συμβουλίου δημιουργούσε συμβουλευτικές επιτροπές για την επαγγελματική κατάρτιση και μια σειρά οδηγιών απέβλεπε στην αμοιβαία αναγνώριση των διπλωμάτων, πιστοποιητικών και άλλων τίτλων και θέσπιζε μέτρα που απέβλεπαν στη διευκόλυνση του δικαιώματος εγκατάστασης και ελεύθερης παροχής υπηρεσιών των: ιατρών, νοσοκόμων, οδοντιάτρων, κτηνιάτρων, μαιών, αρχιτεκτόνων και φαρμακοποιών. Παράλληλα, το Συμβούλιο αποφάσιζε, στις 16 Ιουλίου 1985, να θεσπίσει την αντιστοιχία των προσόντων επαγγελματικής κατάρτισης στους τομείς των ξενοδοχείων-εστιατορίων, των επισκευών αυτοκινήτων και της οικοδομής.

Καταλαβαίνει κανείς πόσα χρόνια θα χρειάζονταν για να απελευθερωθούν κατ' αυτόν τον τρόπο όλα τα επαγγέλματα. Ευτυχώς, ενόψει της ολοκλήρωσης της εσωτερικής αγοράς, η Κοινότητα βρήκε το αυγό του Κολόμβου που καθιστούσε περιττές αυτές τις επίπονες διαδικασίες για την αμοιβαία αναγνώριση των διπλωμάτων. Πρόκειται για ένα γενικό σύστημα αναγνώρισης των διπλωμάτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, το οποίο αναγνωρίζει την επαγγελματική εκπαίδευση που έχει διάρκεια τουλάχιστον τριών ετών. Τα βασικά στοιχεία της οδηγίας, την οποία εξέδωσε το Συμβούλιο στις 21 Δεκεμβρίου 1988, είναι τα ακόλουθα: η αρχή της αμοιβαίας εμπιστοσύνης μεταξύ των κρατών μελών η αρχή της συγκρισιμότητας των πανεπιστημιακών σπουδών μεταξύ των κρατών μελών η αμοιβαία αναγνώριση των διπλωμάτων χωρίς προκαταρκτική εναρμόνιση των προϋποθέσεων πρόσβασης στα επαγγέλματα και εξάσκησης των και, τέλος, η αρχή ότι οι ενδεχόμενες διαφορές μεταξύ των απαιτήσεων των κρατών μελών στο θέμα της κατάρτιση αντισταθμίζονται από την επαγγελματική εμπειρία.

Ένα ανάλογο σύστημα καλύπτει τα είδη επαγγελματικής κατάρτισης των οποίων η διάρκεια είναι κατώτερη των τριών ετών τριτοβάθμιας εκπαίδευσης ή δεν εντάσσονται στην τριτοβάθμια εκπαίδευση. Το σύστημα αυτό καλύπτει επίσης και ορισμένα άτομα τα οποία δεν έχουν δίπλωμα, αλλά διαθέτουν επαρκή επαγγελματική εμπειρία. «Περάσματα» προβλέπονται μεταξύ των δύο συστημάτων για να καλύπτουν τα επαγγέλματα, τα οποία σε ορισμένα κράτη μέλη υπάγονται στο πρώτο σύστημα, ενώ σε άλλα κράτη μέλη, στο δεύτερο.

Ελευθερία παροχής υπηρεσιών

Σύμφωνα με το άρθρο 60 της Συνθήκης ΕΟΚ, Θεωρούνται σαν παροχές υπηρεσιών εκείνες οι οποίες παρέχονται κανονικά έναντι αμοιβής, εφόσον δεν ρυθμίζονται από τις διατάξεις τις σχετικές με την ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων, των προσώπων και των κεφαλαίων της Συνθήκης. Είναι φανερό ότι δεν μπορεί να είναι σαφής ένας ορισμός ο οποίος διατυπώνεται κατ' αρνητικό τρόπο. Δείχνει απλώς ότι οι συγγραφείς της Συνθήκης ήθελαν να καλύγουν με τις διατάξεις για την ελεύθερη κυκλοφορία των προσώπων όλες τις οικονομικές δραστηριότητες.

Η δραστηριότητα πρέπει να είναι περιορισμένης διάρκειας, να ασκείται κανονικά έναντι αμοιβής και να συνεπάγεται το πέρασμα των συνόρων υπό οποιαδήποτε μορφή. Οι υπηρεσίες μπορεί να παρέχονται κατά προσωρινό τρόπο στη χώρα της παροχής, υπό τις ίδιες συνθήκες τις οποίες αυτή η χώρα επιβάλλει στους υπηκόους της (άρθρο 60, εδάφιο 3). Οι υπηρεσίες όμως, οι οποίες παρέχονται στα πλαίσια μιας επιχειρησιακής σύμβασης έξω από τη χώρα εγκατάστασης μπορεί να είναι μακράς διάρκειας. Η παροχή υπηρεσιών μπορεί μάλιστα να πάρει διαστάσεις τέτοιες που να απαιτούν την κτήση ακινήτων στη χώρα της παροχής της υπηρεσίας. Αλλά, για να μπορούμε να μιλάμε για παροχή υπηρεσιών, πρέπει ο παρέχων να παραμένει εγκαταστημένος στη χώρα του και οι υπηρεσίες να περνούν τα σύνορα. Οι κανόνες της Συνθήκης καλύπτουν όμως επίσης και περιπτώσεις όπου ο αποδέκτης των υπηρεσιών είναι εκείνος ο οποίος περνάει τα σύνορα, π. χ. σαν

τουρίστας, καθώς και τις περιπτώσεις κατά τις οποίες τόσο ο παρέχων όσο και ο αποδέκτης των υπηρεσιών παραμένουν στη χώρα των και μόνον η παροχή των υπηρεσιών περνάει τα σύνορα, π. χ. μια γνωμοδότηση δι' αλληλογραφίας.

Βλέπουμε ότι η διάκριση μεταξύ ελεύθερης εγκατάστασης και ελευθερίας παροχής υπηρεσιών δεν είναι σαφής. Αυτό, όμως, δεν έχει πια πρακτική σημασία αφού μια απόφαση του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου στην υπόθεση *Van Binsbergen* επιβεβαίωσε την άμεση εφαρμογή της απαγόρευσης διακρίσεων σχετικά με την παροχή υπηρεσιών, όπως είχε κάνει η απόφαση στην υπόθεση *Reyners* σχετικά με την εγκατάσταση. Δεν χρειάζονται λοιπόν ειδικές οδηγίες για την απελευθέρωση των υπηρεσιών. Οι υπηρεσίες αντιπροσωπεύουν σχεδόν 60% της προστιθέμενης αξίας της κοινοτικής οικονομίας και καλύπτουν ένα ευρύ φάσμα οικονομικών δραστηριοτήτων που πηγάζει από τις τράπεζες και τις ασφάλειες στις μεταφορές και τον τουρισμό περνώντας από την πληροφορική. Παίζουν λοιπόν έναν όλο και μεγαλύτερο ρόλο στην οικονομία και στην απασχόληση και είναι ένα σημαντικό στοιχείο της καλής λειτουργίας της εσωτερικής αγοράς.

Ιδιαίτερα σημαντικές, τόσο σαν τεράστια δυνητική αγορά όσο και για τις υπηρεσίες των σε άλλους οικονομικούς τομείς, είναι οι χρηματοοικονομικές δραστηριότητες - τράπεζες, ασφάλειες, χρηματιστήρια - οι οποίες ελέγχονται στενά από τις δημόσιες αρχές. Η Κοινότητα πρέπει να συμβιβάσει σ' αυτές τις περιπτώσεις δύο αντιφατικές ανάγκες, δηλαδή να εξασφαλίσει τη διατήρηση αυστηρών

κριτηρίων ελέγχου και εξασφάλισης του κοινού, επιτρέποντας συγχρόνως στους χρηματοοικονομικούς κλάδους αρκετή ευελιξία ώστε να μπορούν να ανταποκρίνονται στις νέες και συνεχώς αυξανόμενες απαιτήσεις της πελατείας των στο σύνολο του ευρωπαϊκού χώρου. Η προσέγγιση που ακολουθείται, , λοιπόν, συνίσταται στον περιορισμό της εναρμόνισης στα ουσιώδη στοιχεία της χρηματοοικονομικής ασφάλειας και της φερεγγυότητας και στην εφαρμογή, κατά τα άλλα, της αρχής της αμοιβαίας αναγνώρισης κατά την ίδια έννοια όπως και για τις ανταλλαγές εμπορευμάτων.

Σύμφωνα με την αρχή της αμοιβαίας αναγνώρισης, εάν μια χρηματοοικονομική υπηρεσία επιτρέπεται νόμιμα σε ένα κράτος μέλος, θα πρέπει να μπορεί να προσφερθεί στους χρήστες στα άλλα κράτη μέλη χωρίς να χρειάζεται να υπακούει σε όλες τις λεπτομέρειες της νομοθεσίας της χώρας υποδοχής, εκτός από εκείνες που αφορούν την προστασία των καταναλωτών. Ο έλεγχος θα εξασφαλίζεται από τις αρχές της χώρας στο έδαφος της οποίας είναι εγκαταστημένη η εταιρεία παροχής υπηρεσιών, ενώ οι αρχές της χώρας όπου προσφύεται η υπηρεσία θα περιορίζονται στην εξασφάλιση του σεβασμού ορισμένων βασικών κανόνων ως προς την εμπορική συμπεριφορά. Αυτό το σύστημα θα εφαρμόζεται τόσο στους νέους κλάδους των υπηρεσιών, όπως είναι οι τεχνολογίες των πληροφοριών, το μάρκετινγκ και τα οπτικοακουστικά μέσα, όσο και στους παραδοσιακούς κλάδους των μεταφορών, των ασφαλειών και των τραπεζών. Η εναρμόνιση των νομοθεσιών είναι επομένως απαραίτητη μόνο σε συγκεκριμένες περιπτώσεις για τη διευκόλυνση των ανταλλαγών υπηρεσιών.

Καθόσον αφορά τις τράπεζες, το Συμβούλιο, αφού κατήργησε τους περιορισμούς στην εγκατάσταση και την ελεύθερη παροχή υπηρεσιών ως προς τις μη μισθωτές δραστηριότητες των τραπεζών και άλλων χρηματοοικονομικών ιδρυμάτων, είχε εκδώσει, στις 12 Δεκεμβρίου 1977, μια πρώτη οδηγία που στόχευε τον συντονισμό των διατάξεων των κρατών μελών σχετικά με την ανάληψη και άσκηση δραστηριότητας πιστωτικού ιδρύματος.

Μια δεύτερη οδηγία σ' αυτόν τον τομέα, η οποία εκδόθηκε από το Συμβούλιο στις 15 Δεκεμβρίου 1984; επιτρέπει την αμοιβαία αναγνώριση των συστημάτων ελέγχου; δηλαδή την εφαρμογή της αρχής του ελέγχου ενός πιστωτικού ιδρύματος από το κράτος μέλος όπου βρίσκεται η έδρα του και την έκδοση σε ένα κράτος μιας ενιαίας τραπεζικής έγκρισης, η οποία θα ισχύει σε όλη την κοινότητα. Η ενιαία έγκριση επιτρέπει σε μια τράπεζα εγκαταστημένη σε ένα κράτος μέλος να ανοίγει, χωρίς άλλες διατυπώσεις, υποκαταστήματα ή να προσφέρει υπηρεσίες στα εταιρικά κράτη. Περιέχει επίσης διατάξεις σχετικά με την αμοιβαιότητα ως προς τη λειτουργία μέσα στην Κοινότητα θυγατρικών καταστημάτων τραπεζών τρίτων χωρών, απόδειξη του ότι η Κοινότητα δεν κτίζει ένα «φρούριο Ευρώπης», όπως την κατηγορήσαν ορισμένοι κύκλοι τρίτων χωρών.

Μια οδηγία του Συμβουλίου της 6^{ης} Απριλίου 1992 επιβάλλει την εποπτεία των πιστωτικών ιδρυμάτων σε ενοποιημένη βάση (consolidated)". Προσδιορίζει το αντικείμενο της εποπτείας σε ενοποιημένη βάση, τις μεθόδους ενοποίησης και τον καταμερισμό των

ευθυνών μεταξύ κρατών μελών σχετικά με την εποπτεία των πολυεθνικών ομίλων, ιδίως των χρηματοπιστωτικών επιχειρήσεων των οποίων η κύρια δραστηριότητα συνίσταται στην κατοχή συμμετοχών σε πιστωτικά ιδρύματα ή άλλους χρηματοοικονομικούς οργανισμούς. Το αντικείμενο της εποπτείας είναι η φερεγγυότητα, η επάρκεια των ιδίων κεφαλαίων σε σχέση με τους κινδύνους της αγοράς και οι περιορισμοί όσον αφορά τους μεγάλους κινδύνους και την κατοχή μη χρηματοπιστωτικών συμμετοχών.

Μια άλλη οδηγία για την εποπτεία και τον έλεγχο των μεγάλων χρηματοδοτικών ανοιγμάτων των πιστωτικών ιδρυμάτων αποσκοπεί στην αποτροπή της υπερβολικής συγκέντρωσης αυτών των κινδύνων έτσι ώστε η αδυναμία εκπλήρωσης των υποχρεώσεων ενός πελάτη να μη θέτει σε κίνδυνο ένα τέτοιο ίδρυμα και να μην έχει επιπτώσεις στο σύνολο του χρηματοπιστωτικού συστήματος". Προβλέπει συγκεκριμένα τον περιορισμό των με γάλων χρηματοδοτικών ανοιγμάτων των πιστωτικών ιδρυμάτων στο 40% των ιδίων κεφαλαίων για μία μεταβατική περίοδο, και στη συνέχεια στο 25%, την υποχρεωτική κοινοποίησή τους στις αρχές μόλις φτάσουν στο 10% των ιδίων κεφαλαίων και τον περιορισμό του συνολικού αθροίσματός τους στο 800% των ιδίων κεφαλαίων.

Ασφάλειες

Στον τομέα των ασφαλειών επίσης, το Συμβούλιο, αφού εξέδωσε, στις 24 Ιουλίου 1973, μια πρώτη οδηγία σχετικά με τον συντονισμό των νομοθετικών, ρυθμιστικών και διοικητικών διατάξεων που αφορούν την

πρόσβαση και την άσκηση της δραστηριότητας της πρωτασφάλισης άλλης από την ασφάλεια ζωής εξέδωσε μια δεύτερη οδηγία, η οποία τροποποίησε την πρώτη για να διευκολύνει την πραγματική άσκηση της ελεύθερης παροχής υπηρεσιών. Αυτή προβλέπει ένα πολύ φιλελεύθερο καθεστώς για την κάλυψη των μεγάλων βιομηχανικών και εμπορικών κινδύνων καθώς και για την ταυτόχρονη προστασία των μικρών καταναλωτών. Το 1987, το Συμβούλιο είχε ήδη εκδόσει δύο οδηγίες οι οποίες συμπλήρωναν και διευκρίνιζαν τις διατάξεις της πρώτης οδηγίας συντονισμού σχετικά, αφενός, με την ασφάλιση πίστωσης και την ασφάλιση εγγύησης και, αφετέρου, σχετικά με την ασφάλιση της νομικής προστασίας.

Μια τρίτη οδηγία συντονισμού στον τομέα της πρωτασφάλισης άλλης από την ασφάλεια ζωής ιδρύει ένα ενιαίο σύστημα αδειών λειτουργίας που επιτρέπει σε μια επιχείρηση, η οποία έχει την έδρα της σε ένα κράτος μέλος της Κοινότητας να ανοίγει υποκαταστήματα ή να παρέχει υπηρεσίες στα άλλα κράτη μέλη χωρίς να υπόκειται στις διαδικασίες χορήγησης άδειας λειτουργίας που ισχύουν σ' αυτά». Αυτό το σύστημα αφενός επιτρέπει την ελεύθερη κυκλοφορία των ασφαλιστικών προϊόντων μέσα στην Κοινότητα και αφετέρου, επιτρέπει σε κάθε ασφαλιζόμενο μέσα στην Κοινότητα να μπορεί να απευθύνεται σε οποιαδήποτε ασφαλιστική εταιρεία που παρέχει την κάλυψη που ταιριάζει στις ανάγκες του. Μια Επιτροπή Ασφαλίσεων επικουρεί την Ευρωπαϊκή Επιτροπή στις εκτελεστικές εξουσίες που της έχει εκχωρήσει το Συμβούλιο στον τομέα των ασφαλειών.

Χρηματιστήρια

Το κοινοτικό δίκαιο σχετικά με τα χρηματιστήρια και άλλα ιδρύματα κινητών αξιών αποσκοπεί στο να διευρύνει το φάσμα των επενδύσεων σε κοινοτικό επίπεδο, προστατεύοντας συγχρόνως τους επενδυτές. Μια οδηγία του Συμβουλίου της 5^{ης} Μαρτίου 1979 απέβλεπε στον συντονισμό των προϋποθέσεων εισαγωγής κινητών αξιών στον επίσημο πίνακα ενός χρηματιστηρίου αξιών. Μια οδηγία της 15^{ης} Φεβρουαρίου 1982 προσδιόριζε τις περιοδικές πληροφορίες που πρέπει να δημοσιεύουν οι εταιρείες των οποίων οι αξίες είναι εισηγμένες στον επίσημο πίνακα ενός χρηματιστηρίου αξιών και μια οδηγία της 12^{ης} Δεκεμβρίου 1988 καθόριζε τις πληροφορίες που πρέπει να δημοσιεύονται κατά την απόκτηση ή την παραχώρηση μιας σημαντικής συμμετοχής σε μίαν εταιρεία οι τίτλοι της οποίας είναι εισηγμένοι στο χρηματιστήριο.

Ελεύθερη διακίνηση κεφαλαίων

Η ελεύθερη διακίνηση των κεφαλαίων είναι ένα άλλο βασικό τμήμα του ευρωπαϊκού οικοδομήματος. Πράγματι η απελευθέρωση των πληρωμών μέσα στην Κοινότητα είναι ένα απαραίτητο συμπλήρωμα της ελεύθερης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων, των προσώπων, των υπηρεσιών και των κεφαλαίων. Γι' αυτό τα κράτη μέλη οφείλουν να επιτρέπουν να γίνονται αυτές οι πληρωμές στο νόμισμα του κράτους μέλους όπου είναι εγκαταστημένος ο ένας εκ των δύο αντισυμβαλλομένων. Οι κανόνες σχετικά με τις μεταβιβάσεις κεφαλαίων

και πληρωμών είναι αντικείμενο λεπτομερειακών διατάξεων στα άρθρα 67, 73, 106 και 221 καθώς και στο τρίτο παράρτημα της Συνθήκης ΕΟΚ.

Η αρχή της ελεύθερης διακίνησης των κεφαλαίων τίθεται στο άρθρο 67 της Συνθήκης, αλλά κατά πιο περιορισμένο τρόπο απ' ό,τι η ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων και των προσώπων: «κατά το μέτρο που είναι αναγκαίο για την καλή λειτουργία της κοινής αγοράς». Η διατύπωση αυτή οφείλεται στο ότι οι διακινήσεις κεφαλαίων υπεισέρχονται κατά διάφορους τρόπους στη λειτουργία της οικονομίας σαν συντελεστής της παραγωγής και η ελεύθερη διακίνηση είναι επιθυμητή, όχι μόνον για τη βελτίωση του κοινοτικού παραγωγικού μηχανισμού, αλλά επίσης και σαν στοιχείο το οποίο μπορεί να επηρεάσει τη γενική ισορροπία της οικονομίας. Η μεταχείριση των διακινήσεων κεφαλαίων δεν μπορεί επομένως να είναι άσχετη από τη γενική συγκυριακή πολιτική. Αλλά η δυνατότητα διαφορετικής μεταχείρισης των διακινήσεων κεφαλαίων από και προς τρίτα κράτη επηρεάζει την ενδοκοινοτική οργάνωση της διακίνησης κεφαλαίων.

ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ - ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΣ

Φορολογική πολιτική

Η Συνθήκη ΕΟΚ ήταν πολύ ολιγαρκής στο πεδίο της φορολογικής εναρμόνισης. Αυτό που επιζητούσε πρωταρχικά ήταν η εγκαθίδρυση και ο σεβασμός του κανόνα της φορολογικής ουδετερότητας στις ενδοκοινοτικές σχέσεις, δηλαδή η ίση φορολογική μεταχείριση της εσωτερικής παραγωγής και των εισαγωγών των προερχομένων υπό εταιρικές χώρες. Κατά τα άλλα, η Συνθήκη αρκείτο στο να καλέσει την Επιτροπή να εξετάσει κατά ποιο τρόπο θα μπορούσαν να εναρμονιστούν οι φόροι επί του κύκλου εργασιών. Ως προς τους άμεσους φόρους η Συνθήκη δεν ζητούσε καμία εναρμόνιση ή άλλη κοινοτική ενέργεια.

Οι φορολογικοί στόχοι της Συνθήκης επιτεύχθηκαν σύντομα. Οι σωρευτικοί φόροι επί του κύκλου εργασιών, οι οποίοι δεν εξασφάλιζαν τη φορολογική ουδετερότητα, αντικαταστάθηκαν από ένα σύγχρονο φόρο επί του κύκλου εργασιών, τον φόρο προστιθέμενης αξίας (ΦΠΑ), και οι δομές αυτού του φόρου εναρμονίστηκαν σε όλα τα κράτη μέλη, παλαιά και νέα. Η αρχή της φορολογικής ουδετερότητας εξασφαλίστηκε έτσι, αλλά με τίμημα τη διατήρηση των φορολογικών συνόρων, τα οποία χρειάζονταν για την είσπραξη του ΦΠΑ και των ειδικών φόρων κατανάλωσης στις χώρες προορισμού των εμπορευμάτων.

Μέσα στην εσωτερική αγορά, πρέπει τα εμπορεύματα να κυκλοφορούν τελείως ελεύθερα και γι' αυτό πρέπει να φορολογούνται στη χώρα καταγωγής ή προορισμού. Αυτό οδήγησε στην προσέγγιση

των συντελεστών του ΦΠΑ και των ειδικών φόρων κατανάλωσης. Συγχρόνως έπρεπε να αρχίσει η εναρμόνιση των άμεσων φόρων ιδίως αυτών επί των εταιρειών και της αποταμίευσης, έτσι ώστε η ανάπτυξη των εταιρειών και οι κινήσεις των κεφαλαίων να μην επηρεάζονται από τις φορολογικές συνθήκες. Η φορολογική εναρμόνιση θα πρέπει στο μέλλον να θεωρείται σαν ένα συναφές σύνολο και να προοδεύει με τον ρυθμό της οικονομικής ολοκλήρωσης. Η τελική προσέγγιση των φορολογικών καθεστώτων των κρατών μελών δεν μπορεί να γίνει παρά μόνον σύγχρονα με την προσέγγιση των οικονομιών τους.

Νομικό και Οικονομικό πλαίσιο

Έχοντας οικονομικές και κοινωνικές δομές πολύ διάφορες, τα κράτη τα οποία επρόκειτο να κτίσουν την Κοινότητα είχαν επίσης και φορολογικά συστήματα πολύ διαφορετικά, τόσο ως προς τη φορολογική πολιτική, δηλαδή την κατανομή του φορολογικού βάρους μεταξύ άμεσων και έμμεσων φόρων, όσο ως προς την τεχνική οργάνωση της φορολογίας.

Εντωμεταξύ, όμως, εάν τα κράτη μέλη μιας κοινής αγοράς είχαν απόλυτη ελευθερία στο φορολογικό πεδίο, θα μπορούσαν σύντομα να αντικαταστήσουν τα τελωνειακά εμπόδια των συναλλαγών με φορολογικά εμπόδια.

Θα μπορούσαν, πράγματι, ενώ θα μείωναν τους τελωνειακούς δασμούς σύμφωνα με τις κοινοτικές διατάξεις, να αυξάνουν, συγχρόνως τα εσωτερικά φορολογικά τέλη έτσι ώστε το συνολικό φορολογικό βάρος επί των εισαγωγών να παραμένει αναλλοίωτο. Για να μη γίνει

αυτό, έπρεπε οι έμμεσοι φόροι, ιδίως οι φόροι επί του κύκλου εργασιών, να μην μπορούν να επιδράσουν επί των ενδοκοινοτικών συναλλαγών. Δηλαδή χρειαζόταν φορολογική ουδετερότητα μεταξύ της εθνικής παραγωγής και των εισαγωγών των προερχομένων από τους εταίρους. Για να υπάρξει φορολογική ουδετερότητα μέσα στην κοινή αγορά έπρεπε να επιβαρύνονται όλα τα εμπορεύματα με τους φόρους επί του κύκλου εργασιών της χώρας καταγωγής ή της χώρας κατανάλωσης.

Εάν επικρατούσε ο κανόνας της φορολογίας της χώρας καταγωγής, θα υπήρχε κίνδυνος να δημιουργηθούν ρεύματα συναλλαγών βασισμένα τεχνητά πάνω στη διαφορά των φόρων και όχι πάνω σ εκείνη του συγκριτικού κόστους παραγωγής, αλλά θα υπήρχε πίεση πάνω στα κράτη μέλη για να πλησιάσουν τους συντελεστές των φόρων τους και θα εξέλειπαν το φορολογικά σύνορα, εφόσον τα εισαγόμενα εμπορεύματα θα είχαν ήδη φορολογηθεί στη χώρα καταγωγής. Εάν, αντίθετα, εφαρμοζόταν ο κανόνας της φορολογίας της χώρας κατανάλωσης, η παραγωγή θα μπορούσε να συγκεντρωθεί εκεί όπου τα συγκριτικά οικονομικά πλεονεκτήματα θα ήταν το μεγαλύτερα και όχι εκεί όπου η φορολογία θα ήταν χαμηλότερη, γιατί όλα τα προϊόντα που θα ανταγωνίζονταν μεταξύ τους μέσα σε μια αγορά, είτε αυτά ήταν εγχώριας παραγωγής είτε εισαγόμενα από τα άλλα κράτη μέλη, θα επιβαρύνονται ομοιόμορφα με τον φόρο κατανάλωσης που θα επικρατούσε σ' αυτή την αγορά. Με αυτό το σύστημα όμως, αφενός θα έπρεπε να διατηρηθούν τα φορολογικά σύνορα για να καταβάλλουν τα εισαγόμενα είδη τους φόρους της χώρας κατανάλωσης, αφετέρου τα κράτη μέλη δεν θα παρακινούνταν να προσεγγίσουν τους συντελεστές

των φόρων τους. Παρά το πρόβλημα αυτό, όμως, τα αρχικά κράτη μέλη, δεδομένης της ανεπαρκούς ολοκλήρωσης της οικονομίας τους, έδωσαν την προτίμησή τους στο σύστημα της χώρας προορισμού.

Πάντως, ακόμη και αν εφαρμοζόταν αμέσως ο κανόνας της φορολογίας της χώρας καταγωγής, η φορολογική ουδετερότητα δεν θα εξασφαλιζόταν εάν ορισμένα κράτη της κοινής αγοράς εφάρμοζαν ένα σύστημα σωρευτικών και επαναληπτικών φόρων επί του κύκλου εργασιών και αυτό το σύστημα εφάρμοζαν πέντε από τα έξι αρχικά κράτη μέλη της ΕΟΚ. Με αυτό το σύστημα, ο φόρος επιβάρυνε το προϊόν σε κάθε συναλλαγή και επομένως το συνολικό του βάρος εξαρτιόταν όχι μόνον από το φορολογικό συντελεστή, αλλά επίσης και από τον αριθμό των συναλλαγών που είχαν πραγματοποιηθεί μέχρι το στάδιο της τελικής κατανάλωσης. Ένα προϊόν φορολογείτο έτσι ελαφρότερα εάν έχει παραχθεί υπό μια κάθετα ολοκληρωμένη επιχείρηση παρά εάν είχε παραχθεί και διανεμηθεί από διάφορες μικρές επιχειρήσεις. Φαίνεται έτσι αμέσως ότι ένα τέτοιο σύστημα θα νόθευε τον ανταγωνισμό μέσα στην κοινή αγορά, ευνοώντας τις μεγάλες ολοκληρωμένες επιχειρήσεις, προερχόμενες από ορισμένα κράτη μέλη ή τρίτα κράτη. Επιπλέον, αυτό το σύστημα δεν επέτρεπε μια πραγματική φορολογική ουδετερότητα στις διεθνείς συναλλαγές, γιατί θα ήταν πολύ δύσκολο να παρακολουθείται ένα εμπόρευμα σε όλα τα στάδια της παραγωγής και της διανομής του για να εξακριβωθεί η συνολική επιβάρυνση την οποία έφερε.

Έμμεσοι φόροι

Έμμεσοι φόροι είναι αυτοί οι οποίοι επιβαρύνουν τον κύκλο εργασιών, την παραγωγή ή την κατανάλωση αγαθών και υπηρεσιών, οι οποίοι θεωρούνται ένα στοιχείο του κόστους και της τιμής πώλησης αυτών των αγαθών και υπηρεσιών, οι οποίοι εισπράττονται άσχετα υπό την πραγματοποίηση κερδών ή ζημιών από τις επιχειρήσεις, αλλά οι οποίοι εκπίπτονται από τα κέρδη των επιχειρήσεων. Οι τελωνειακοί δασμοί είναι ένα είδος έμμεσων φόρων. Γι' αυτό, μετά από την κατάργησή τους μέσα στην κοινή αγορά, ο πειρασμός είναι μεγάλος στα κράτη μέλη να αντικαταστήσουν τα τελωνειακά εμπόδια του εμπορίου με φορολογικά εμπόδια, δηλαδή με εσωτερικούς φόρους. Αυτός ο κίνδυνος είχε προβλεφθεί από τη Συνθήκη ΕΟΚ, η οποία στα άρθρα 95 με 98 περιλάμβανε διατάξεις προορισμένες να τον αποφύγουν και επιπλέον, στο άρθρο 99, καλούσε την Επιτροπή να εξετάσει κατά ποιο τρόπο θα μπορούσαν να εναρμονιστούν προς το συμφέρον της κοινής αγοράς οι φόροι επί του κύκλου εργασιών, οι ειδικοί φόροι κατανάλωσης και οι άλλοι έμμεσοι φόροι συμπεριλαμβανομένων των μέτρων συμψηφισμού των εφαρμοζόμενων στις συναλλαγές μεταξύ των κρατών μελών. Αυτό το άρθρο χρησίμευσε για βάση στις προτάσεις της Επιτροπής για εναρμόνιση των έμμεσων φόρων.

Ο πρώτος στόχος τον οποίον έθεσε η Επιτροπή στην εναρμόνιση των έμμεσων φόρων ήταν η εξάλειψη των σωρευτικών και επαναληπτικών φόρων επί του κύκλου εργασιών. Όπως είδαμε

παραπάνω, αυτοί οι φόροι, οι όποιοι εφαρμόζονταν σε πέντε από το έξι αρχικά κράτη μέλη, είχαν την ιδιότητα να επιβαρύνουν την τιμή κατανάλωσης ενός προϊόντος ανάλογα με τον αριθμό των συναλλαγών που είχαν χρειαστεί να γίνουν μέχρι να φτάσουν στον τελικό καταναλωτή. Όπως είπαμε, αυτό το σύστημα ευνοούσε τεχνητά τις κάθετα ολοκληρωμένες επιχειρήσεις, γιατί σ' αυτές τα διάφορα στάδια παραγωγής και διανομής ενός προϊόντος δεν φορολογούνταν χωριστά. Οι κάθετα ολοκληρωμένες επιχειρήσεις είχαν έτσι ένα σοβαρό ανταγωνιστικό πλεονέκτημα και θα μπορούσαν να εκδιώξουν από την αγορά ή να απορροφήσουν μία μία τις μικρές ανταγωνίστριες επιχειρήσεις.

Αλλά αυτός δεν ήταν ο μόνος λόγος για τον οποίο η Επιτροπή, ακολουθώντας τα συμπεράσματα των επιτροπών εμπειρογνομόνων, πρότεινε την κατάργηση του συστήματος των σωρευτικών και επαναληπτικών φόρων επί του κύκλου εργασιών. ο άλλος λόγος ήταν ότι ο καθορισμός μέσων συντελεστών, που ζητούσε η Συνθήκη για τους συμψηφισμούς στα σύνορα αυτών των φόρων, δεν απέκλειε τη δυσμενή μεταχείριση των εισαγωγών και την ευμενή μεταχείριση των εξαγωγών από τα κράτη μέλη. Γι' αυτόν τον λόγο εξάλλου, η Επιτροπή είχε οδηγήσει το Συμβούλιο να Θεσπίσει, στις 21 Ιουνίου 1960, μια διαδικασία προκαταρκτικής διαβούλευσης, σύμφωνα με την οποία τα εθνικά σχέδια με αντικείμενο την τροποποίηση των συμψηφιστικών φόρων στην εισαγωγή και των επιστροφών στην εξαγωγή θα έπρεπε να εξετάζονται προηγουμένως από την Επιτροπή και τους φορολογικούς εμπειρογνώμονες των κρατών μελών. Αυτό ήταν βέβαια ένα ημίμετρο,

γιατί οι φορολογικές διακρίσεις ήταν πάντα δυνατές. Η Επιτροπή ήταν ήδη πεπεισμένη ότι η μόνη ριζική λύση στα προβλήματα που έδεναν οι σωρευτικοί φόροι ήταν η υιοθέτηση απ' όλα τα κράτη μέλη ενός συστήματος φόρων επί του κύκλου εργασιών, το οποίο δεν θα νόθευε τους κανόνες του ανταγωνισμού τόσο στο εσωτερικό ενός κράτους όσο και στο εσωτερικό της κοινής αγοράς. Αυτό το σύστημα ήταν ο φόρος προστιθέμενης αξίας.

Φόρος προστιθέμενης αξίας

Όταν υιοθετήθηκε για πρώτη φορά στη Γαλλία, το 1954, ο φόρος προστιθέμενης αξίας (ΦΠΑ) θεωρήθηκε ως ένας ακόμη φόρος επί του κύκλου εργασιών ή επί της κατανάλωσης και δεν προκάλεσε το ενδιαφέρον άλλων χωρών. Μόνον μετά το 1962, χρόνο δημοσίευσης των δύο εκθέσεων οι οποίες συνιστούσαν την υιοθέτησή του απ' όλα τα κράτη μέλη της ΕΟΚ, έγινε φανερό το ενδιαφέρον του ΦΠΑ για την Κοινότητα. Μετά από πρόταση της Επιτροπής, το Συμβούλιο θέσπισε, στις 11 Απριλίου 1967, δύο οδηγίες για την εναρμόνιση των νομοθεσιών των κρατών μελών, των σχετικών με τους φόρους κύκλου εργασιών. Αυτές οι οδηγίες έδωσαν τις βάσεις του κοινού συστήματος του φόρου προστιθέμενης αξίας. Η πρώτη προέβλεπε την αντικατάσταση του συστήματος των σωρευτικών και επαναληπτικών φόρων επί του κύκλου εργασιών από τις χώρες που το χρησιμοποιούσαν ακόμη με ένα κοινό σύστημα ΦΠΑ, του οποίου έδωτε τις γενικές αρχές. Η δεύτερη οδηγία του Απριλίου 1967 καθόριζε τις

μεθόδους επιβολής του ΦΠΑ επί όλων των προϊόντων, εκτός των γεωργικών προϊόντων, για τα οποία χρειαζόταν ειδική οδηγία.

Σύμφωνα με το άρθρο 2 της πρώτης οδηγίας του 1967, ο ΦΠΑ είναι ένας γενικός φόρος κατανάλωσης, δηλαδή ένας φόρος επί όλων των δαπανών για αγαθά και υπηρεσίες. Ο φόρος επιβάλλεται σε όλα τα στάδια μιας οικονομικής δραστηριότητας επί της προστιθέμενης αξίας σε κάθε στάδιο. Καταβάλλεται υπό όλους εκείνους οι οποίοι παρενέβησαν στην παραγωγή ή τη διανομή ενός αγαθού ή μιας υπηρεσίας αλλά δεν είναι στοιχείο του κόστους όλων αυτών των διαμέσων και δεν εμφανίζεται στις δηλώσεις τους ως δαπάνη, γιατί τελικά το βάρος του φόρου το φέρουν οι καταναλωτές.

Ο φόρος είναι ανάλογος προς την τιμή των αγαθών και των υπηρεσιών και δεν σχετίζεται με τον αριθμό των συναλλαγών οι οποίες έγιναν στα προηγούμενα στάδια εκείνου επί του οποίου επιβάλλεται. Σε κάθε συναλλαγή, το ποσό του ΦΠΑ, υπολογιζόμενο επί της τιμής του αγαθού ή της υπηρεσίας, μειώνεται κατά το ποσό των φόρων οι οποίοι έχουν ήδη επιβαρύνει το κόστος των διάφορων στοιχείων του κόστους παραγωγής. Το συνολικό ποσό που περνάει από χέρι σε χέρι σε κάθε στάδιο της παραγωγής ή της διανομής περιλαμβάνει τον ΦΠΑ που έχει καταβληθεί μέχρι αυτό το σημείο, αλλά το ποσό του φόρου ανακτάται σε κάθε πώληση εκτός της τελευταίας, προς τον τελικό καταναλωτή, ο οποίος αγοράζει το προϊόν ή την υπηρεσία για προσωπική του χρήση. Ο φόρος καταβάλλεται στο κράτος από τον πωλητή κάθε συναλλαγής. Αυτός όμως δεν φέρει το βάρος του ΦΠΑ, γιατί ο αγοραστής του έχει

ήδη προκαταβάλλει το ποσόν του φόρου. Ο φόρος ο οποίος καταβλήθηκε σε προηγούμενα στάδια επί των παραδόσεων ειδών ή των προσφορών υπηρεσιών προς την επιχείρηση την υποκείμενη στον ΦΠΑ, καθώς και ο φόρος επί των εισαγωγών εκπίπτουν από τον φόρο επί του κύκλου εργασιών αυτής της επιχείρησης.

Δεδομένης της έκπτωσης των ήδη καταβληθέντων φόρων, ο ΦΠΑ ήταν ουδέτερος ως προς τον εσωτερικό ανταγωνισμό, δηλαδή δεν ευνοούσε τις κάθετα ολοκληρωμένες επιχειρήσεις όπως έκαναν οι σωρευτικοί φόροι επί του κύκλου εργασιών. Αλλά ο ΦΠΑ ήταν επίσης ουδέτερος ως προς τον διεθνή ανταγωνισμό, δηλαδή δεν ευνοούσε το εγχώρια προϊόντα, ακόμη και πριν υπό την εναρμόνιση του 1992 η οποία κατήργησε κάθε διάκριση, γιατί οι εισαγωγές φορολογούνταν στη χώρα κατανάλωσης τόσο όσο και τα ομοειδή εθνικά προϊόντα, ενώ οι εξαγωγές εξαιρούνταν της φορολογίας μέσω φορολογικών πιστώσεων ή επιστροφών στον εξαγωγέα του φόρου επί όλων των στοιχείων του κόστους του εξαγόμενου προϊόντος. Ο υπολογισμός του ήδη καταβληθέντος φόρου ήταν εύκολος, γιατί αυτός φαινόταν σε όλες τις αποδείξεις και τα έγγραφα που συνόδευαν το προϊόν. Ο εξαγωγέας πιστωνόταν τον φόρο που κατέβαλε για την αγορά των αγαθών που προορίζονταν για εξαγωγή έναντι του ΦΠΑ τον οποίο χρωστούσε επί των εσωτερικών συναλλαγών του. Εάν το ποσό που πιστωνόταν για τις εξαγωγές ανώτερο του ποσού του ΦΠΑ επί των εσωτερικών συναλλαγών, η διαφορά επιστρεφόταν στον εξαγωγέα. Όπως θα δούμε στον επόμενο τίτλο, οι διατυπώσεις αυτές απλοποιήθηκαν πολύ υπό την 1^η Ιανουαρίου 1993 και γι αυτό δεν απαιτούνται έλεγχοι στα σύνορα.

Η αντικατάσταση των σωρευτικών φόρων επί του κύκλου εργασιών με το φόρο προστιθέμενης αξίας εξάλειψε την κύρια πηγή διακρίσεων υπό την έννοια των άρθρων 95 και 96 της Συνθήκης ΕΟΚ. Καθώς όμως οι δύο οδηγίες της 11^{ης} Απριλίου 1967 δεν ρύθμιζαν όλα τα διαρθρωτικά προβλήματα του φόρου προστιθέμενης αξίας, επέτρεπαν ακόμη τη δυνατότητα πολλών και σημαντικών αποκλίσεων ως προς το πεδίο επιβολής του φόρου, ιδίως ως προς τους υποκείμενους σ' αυτόν, τις φορολογούμενες ή απαλλασσόμενες δραστηριότητες, τη γενεσιουργό αιτία του φόρου, τη φορολογική βάση, τους τρόπους επιβολής των διάφορων φορολογικών συντελεστών, τις απαλλαγές και τα ειδικά καθεστώτα. Όλα αυτά τα θέματα, αποκαλούμενα στην κοινοτική ορολογία «ομοιόμορφη φορολογική βάση» ήταν πολύ σημαντικά για την Κοινότητα γιατί ένα μέρος του ΦΠΑ που εισπράττουν τα κράτη μέλη αποτελεί πηγή του κοινοτικού προϋπολογισμού. Η έκτη οδηγία του Συμβουλίου για την εναρμόνιση των φόρων κύκλου εργασιών, η οποία καθιέρωνε αυτή την ομοιόμορφη φορολογική βάση, δεσπίστηκε υπό το Συμβούλιο στις 17 Μαΐου 1977 και αντικατέστησε τη δεύτερη οδηγία του 1967, συμπληρώνοντας τα κενά της, ιδίως στα θέματα των παροχών υπηρεσιών, της αγροτικής παραγωγής, των μικρών επιχειρήσεων και των απαλλασσόμενων δραστηριοτήτων'. Ως προς τις παροχές υπηρεσιών, η οδηγία του 1977 δίνει τον ορισμό τους και προσδιορίζει τον τόπο όπου πρέπει να φορολογούνται κατά κανόνα είναι ο τόπος όπου ο παρέχων την υπηρεσία έχει την έδρα της οικονομικής του δραστηριότητας ή τη μόνιμη εγκατάσταση από την οποία παρέχεται η υπηρεσία. Ως προς τους γεωργικούς παραγωγούς, η έκτη οδηγία αφήνει στα κράτη μέλη τη

δυνατότητα να τους επιβάλλουν, σύμφωνα με μια κοινή μέθοδο υπολογισμού, ένα σύστημα κατ' αποκοπή για συμψηφισμό των εκπιπόμενων φόρων οι οποίοι έχουν επιβαρύνει τις αγορές ειδών ή τις παροχές υπηρεσιών προς αυτούς υπό τρίτους. Ως προς τις μικρές επιχειρήσεις επιτρέπει στα κράτη μέλη να εφαρμόζουν απλοποιημένες μεθόδους επιβολής και είσπραξης του φόρου. Τέλος, η έκτη οδηγία προβλέπει ένα πλήρες καθεστώς απαλλαγών τόσο για δραστηριότητες στο εσωτερικό της χώρας, όσο και για δραστηριότητες σχετιζόμενες με εισαγωγές, εξαγωγές ή διεθνή εμπορία αγαθών.

Με τη θέση σ' εφαρμογή της έκτης οδηγίας, το έργο εναρμόνισης των νομοθεσιών των κρατών μελών των σχετικών με τις διαρθρώσεις των φόρων επί του κύκλου εργασιών δεν είχε, πάντως, τελειώσει. Χρειάζόταν ακόμη εμβάθυνση πολλών διατάξεων αυτής της οδηγίας. Έτσι η έκτη οδηγία είχε θέσει την αρχή ότι κάθε υποκείμενος στον φόρο δικαιούται τις απαλλαγές ή τις επιστροφές των φόρων, σε όποια χώρα και αν έχει κάνει τις φορολογούμενες δαπάνες. Μια όγδοη οδηγία σ' αυτό το πεδίο που θέσπισε το Συμβούλιο την 6^η Δεκεμβρίου 1979 καθορίζει τον τρόπο επιστροφής του φόρου προστιθέμενης αξίας στους υποκείμενους στον φόρο οι οποίοι δεν είναι εγκατεστημένοι στο εσωτερικό της χώρας ως προς τις αγορές αγαθών ή υπηρεσιών τις οποίες έκαναν σε κράτος μέλος της ΕΟΚ. Μια δέκατη τρίτη οδηγία του Συμβουλίου, της 17^{ης} Νοεμβρίου 1986, προβλέπει παρόμοιες διατάξεις για τους υποκείμενους στον φόρο που δεν είναι εγκατεστημένοι στο έδαφος της Κοινότητας'. Η δέκατη οδηγία, της 31^{ης} Ιουλίου 1984, αφορά την επιβολή του φόρου προστιθέμενης αξίας στις μισθώσεις

ενσωμάτων κινητών αγαθών. Η δεκάτη έβδομη οδηγία απαλλάσσει από τον φόρο προστιθέμενης αξίας τα προσωρινώς εισαγόμενα αγαθά εκτός των μεταφορικών μέσων. Τέλος, η δεκάτη όγδοη οδηγία καταργεί τις περισσότερες από τις προσωρινές παρεκκλίσεις.

Η Επιτροπή εξακολουθεί, πάντως, ακόμη να μάχεται εναντίον των διακρίσεων, τις οποίες απαγορεύει το άρθρο 95 ΕΟΚ. Έτσι το 1992, ανέφερε την κατάργηση από την Πορτογαλία των διακρίσεων του φόρου επί των καινούργιων οχημάτων την καταδίκη εκ μέρους του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου του φόρου κατανάλωσης που ισχύει στην Ελλάδα για τα αυτοκίνητα' την εξάλειψη από την Ελλάδα της διακριτικής φορολογίας επί των διαφόρων τύπων καφέ' και την καταδίκη της Ιταλίας από το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο για τη μη τήρηση των προθεσμιών επιστροφής του ΦΠΑ στους αλλοδαπούς υπόχρεους στο φόρο (όγδοη οδηγία ΦΠΑ).

Κατάργηση των φορολογικών συνόρων

Μια από τις μεγάλες προκλήσεις του 1992 ήταν η κατάργηση των φορολογικών συνόρων μεταξύ των κρατών μελών. Μέχρι τότε, τα αγαθά και οι υπηρεσίες που προορίζονταν για το εσωτερικό ενός κράτους φορολογούνταν διαφορετικά από εκείνα που προορίζονταν για εξαγωγή. Κατά την εξαγωγή το προϊόν απαλλάσσόταν κάθε φορολογίας, αλλά, στο πέρασμα των συνόρων, υποβαλλόταν στον ΦΠΑ και σε τυχόν άλλους έμμεσους φόρους του κράτους κατανάλωσης. Οι φόροι επί των εισαγόμενων ειδών, ίσοι με τους φόρους επί των ομοειδών εγχώριων προϊόντων, αποτελούσαν έσοδο του κράτους κατανάλωσης.

Η προστασία την οποία πρόσφερε αυτό το σύστημα κατά της λαθρεμπορίας και της φοροδιαφυγής εξαρτιόταν από τους ελέγχους στα σύνορα. Χωρίς εξακρίβωση στα σύνορά του ότι είχαν εξαχθεί πράγματι αγαθά για τα οποία ζητιόταν επιστροφή των φόρων, θα ήταν πολύ εύκολο για ανέντιμους επιχειρηματίες να ζητούν απαλλαγή των φόρων για εξαγωγή και να διαθέτουν τα εμπορεύματα στην εσωτερική αγορά του κράτους των, είτε σε τιμές κατώτερες των φορολογούμενων ομοειδών προϊόντων, πράγμα που θα διαστρέβλωνε τον εσωτερικό ανταγωνισμό, είτε στις κανονικές τιμές των φορολογηθέντων αντίστοιχων ειδών, πράγμα που θα τους απέφερε υψηλά παράνομα κέρδη.

Για να αποφεύγονται οι απώλειες φορολογικών εσόδων και οι στρεβλώσεις του ανταγωνισμού, υπήρχαν οι έλεγχοι στα σύνορα των απαλλαγών των εξαγωγών και των φορολογήσεων των εισαγωγών. Αυτοί οι έλεγχοι όμως συνιστούσαν τα λεγόμενα φορολογικά σύνορα. Για να καταργηθούν αυτά τα σύνορα θα έπρεπε οι ενδοκοινοτικές συναλλαγές να έχουν την ίδια μεταχείριση όπως οι αγορές και οι πωλήσεις σε μίαν εσωτερική αγορά.

Στο «Λευκό Βιβλίο» του Ιουνίου 1985, η Επιτροπή πρότεινε, πράγματι, να έχουν ακριβώς την ίδια μεταχείριση οι διασυνοριακές συναλλαγές με τις συναλλαγές μέσα σ' ένα κράτος. Αυτό σήμαινε για την Επιτροπή ότι από την 1^η Ιανουαρίου 1993 όλες οι πωλήσεις αγαθών και υπηρεσιών θα έπρεπε να φορολογούνται με τους εσωτερικούς φόρους της χώρας καταγωγής. Οι παραγωγοί θα έπρεπε να εφαρμόζουν τους

συντελεστές του ΦΠΑ της χώρας τους στα εξαγόμενα αγαθά και υπηρεσίες όπως και στα προοριζόμενα για την εσωτερική κατανάλωση.

Αλλά το Συμβούλιο δεν ακολούθησε την Επιτροπή. Στα πορίσματα που εξέδωσε στις 9 Οκτωβρίου 1989, υπογράμμισε ότι η καθιέρωση συστήματος φορολόγησης στη χώρα καταγωγής, όπως πρότεινε η Επιτροπή, προϋπέθετε την πλήρωση όρων οι οποίοι δεν ήταν δυνατόν να πληρωθούν μέχρι την 1^η Ιανουαρίου 1993. Για να υλοποιηθεί η κατάργηση των συνόρων την ημερομηνία αυτή, για τις επιχειρήσεις και τους ιδιώτες, τηρώντας την οικονομική ουδετερότητα του κοινού συστήματος ΦΠΑ, το Συμβούλιο έκρινε, κατά συνέπεια, αναγκαίο να συνεχιστεί, για μια περιορισμένη περίοδο, η είσπραξη του ΦΠΑ και των ειδικών φόρων στο κράτος κατανάλωσης.

Στις 24 Ιουνίου 1991, το Συμβούλιο κατέληξε σε γενική πολιτική συμφωνία ως προς το περιεχόμενο του μεταβατικού καθεστώτος. Τα κράτη μέλη δήλωσαν ότι, από την 1^η Ιανουαρίου 1993, θα επιβάλλουν έναν κανονικό συντελεστή του Φ. ΠΑ, ίσο ή μεγαλύτερο από 15%. Η δήλωση αυτή συγκεκριμενοποιήθηκε με οδηγίες του Συμβουλίου. Μια οδηγία σχετικά με την προσέγγιση των συντελεστών ΦΠΑ συμπληρώνει το κοινό σύστημα ΦΠΑ τροποποιώντας την οδηγία της 17^{ης} Μαΐου 1977. Προβλέπει ότι, κατά την περίοδο εφαρμογής του μεταβατικού συστήματος ΦΠΑ (από την 1^η Ιανουαρίου 1993 έως την 31^η Δεκεμβρίου 1996), τα κράτη μέλη θα εφαρμόζουν έναν κανονικό συντελεστή ΦΠΑ που δεν θα είναι κατώτερος του 15%. Έτσι, τώρα, ο κανονικός συντελεστής ΦΠΑ είναι 25% στη Δανία, 21%, στην Ιρλανδία,

19, 5%, στο Βέλγιο 19%, στην Ιταλία, 18, 6%, στη Γαλλία 18%, στην Ελλάδα, 17, 5%, στο Ηνωμένο Βασίλειο και την Ολλανδία 16%, στην Πορτογαλία 15%, στη Γερμανία, την Ισπανία και το Λουξεμβούργο. Όλοι οι προσαυξημένοι συντελεστές καταργήθηκαν, πράγμα που οδήγησε σε σημαντική μείωση των τιμών κατανάλωσης σε ορισμένους τομείς, όπως του αυτοκινήτου.

Τα κράτη μέλη έχουν, όμως, την ευχέρεια να εφαρμόζουν έναν ή δύο μειωμένους συντελεστές, ύψους τουλάχιστον 5%, οι οποίοι αφορούν αποκλειστικά και μόνον ορισμένα είδη και υπηρεσίες κοινωνικού και πολιτιστικού χαρακτήρα, όπως, π. χ. : τα τρόφιμα, τα φαρμακευτικά προϊόντα, οι μεταφορές προσώπων, τα βιβλία, οι εφημερίδες και τα περιοδικά, η είσοδος σε θεάματα, μουσεία κλπ. , τα καλλιτεχνικά έργα και τα συγγραφικά δικαιώματα, οι κοινωνικές κατοικίες, η κατάλυση σε ξενοδοχεία, οι κοινωνικές εκδηλώσεις και η νοσοκομειακή περίθαλψη. Επιτρέπεται, για μια μεταβατική περίοδο, η διατήρηση των υφισταμένων μηδενικών και «εξαιρετικά μειωμένων» (κάτω του 5%) συντελεστών, καθώς και των μειωμένων συντελεστών που ισχύουν για τη στέγαση - εκτός από τις εργατικές κατοικίες-, τις υπηρεσίες εστιατορίου και τα παιδικά ενδύματα και υποδήματα.

Για να μπορέσει να εφαρμοστεί το κοινό σύστημα του ΦΠΑ υπό την 1^η Ιανουαρίου 1993, το Συμβούλιο θέσπισε, στις 16 Δεκεμβρίου 1991, μια οδηγία τροποποιούσα την οδηγία της 17ης Μαΐου 1977 και αποβλέπουσα στη συμπλήρωση του κοινού συστήματος ΦΠΑ. Προβλέπει το μεταβατικό καθεστώς που θα ισχύει καταρχήν μέχρι τις

31 Δεκεμβρίου 1996. Αυτό το νέο σύστημα δεν εξαρτάται πλέον από τις τελωνειακές διαδικασίες. Οι ενδοκοινοτικές συναλλαγές μεταξύ υποκειμένων στο φόρο επί των εμπορευμάτων φορολογούνται στη χώρα προορισμού. Για τις πωλήσεις μεταξύ επιχειρήσεων υποκειμένων στο ΦΠΑ, δηλαδή στη μεγάλη πλειοψηφία των περιπτώσεων, ο πωλητής απαλλάσσει του φόρου τις αποστολές που κάνει σε άλλα κράτη μέλη. Στην περιοδική δήλωση του ΦΠΑ, δηλώνει σε ξεχωριστό πλαίσιο το σύνολο των απαλλαγμένων ενδοκοινοτικών πωλήσεών του.

Σε μια άλλη (συνήθως τριμηνιαία) δήλωση αναφέρει τον αριθμό ΦΠΑ των πελατών του σε άλλα κράτη μέλη καθώς και το σύνολο των πωλήσεών του σε καθέναν απ' αυτούς. Ο αγοραστής εφαρμόζει τον ΦΠΑ επί της αγοράς του σε άλλο κράτος μέλος. Οφείλει να δηλώσει το σύνολο αυτών των αγορών σε ξεχωριστό πλαίσιο της κανονικής δήλωσης του ΦΠΑ και να ζητήσει την απαλλαγή αυτού του ΦΠΑ. Το μεταβατικό καθεστώς ΦΠΑ εξασφαλίζει την ελεύθερη κυκλοφορία των ιδιωτών χάρη στην κατάργηση όλων των περιορισμών που υφίσταντο ακόμη στο σύστημα για τις ατέλειες των ταξιδιωτών. Οι ιδιώτες που ταξιδεύουν από κράτος σε κράτος της Κοινότητας καταβάλλουν τον ΦΠΑ στη χώρα όπου αγοράζουν αγαθά και δεν υπόκεινται πλέον σε καμιά άλλη φορολογία και σε καμιά διαδικασία όταν περνούν από το ένα κράτος στο άλλο. Υπό ορισμένους όρους, τα κράτη μέλη μπορούν να διατηρήσουν το καθεστώς των καταστημάτων αφορολογητών ειδών μέχρι την 1^η Ιουλίου 1999.

Εξάλλου, στα πλαίσια του μεταβατικού καθεστώτος του ΦΠΑ υπάρχουν τρία ειδικά καθεστώτα: για τις πωλήσεις από απόσταση (δι' αλληλ. πλογραφίας) σε ιδιώτες ή άλλους μη υποκείμενους στο ΦΠΑ, ο φορολογικός συντελεστής είναι εκείνος που ισχύει στη χώρα προορισμού όταν το ύψος των πωλήσεων που γίνονται από έναν προμηθευτή προς αυτή τη χώρα ξεπερνάει τα 100. 000 ECU το χρόνο, τα νέα οχήματα (αυτοκίνητα, πλοία αεροπλάνα), που αποτελούν μέρος των διαχειριστικών αποθεμάτων του πωλητή και που δεν έχουν διανύσει πάνω από 3. 000 χιλιόμετρα, φορολογούνται στη χώρα σταμπρώα της οποίας εγγράφονται, δηλαδή, κατά κανόνα στη χώρα καταγωγής του αγοραστή, ενώ τα μεταχειρισμένα οχήματα φέρουν το συντελεστή του ΦΠΑ που ισχύει στη χώρα του πωλητή οι δεσμικοί μη υποκείμενοι στον ΦΠΑ (οι δημόσιες διοικήσεις) και οι απαλλασσόμενοι υποκείμενοι (τράπεζες, ασφάλειες. . .) μπορούν να αγοράζουν αγαθά σε άλλα κράτη καταβάλλοντας τον ΦΠΑ που ισχύει στη χώρα προέλευσης, εφόσον οι αγορές τους δεν ξεπερνούν ένα όριο οριζόμενο από κάθε κράτος μέλος.

Η κατάργηση των ελέγχων στα σύνορα και ο κίνδυνος απατών που προκύπτει καθιστούν απαραίτητη μια διοικητική συνεργασία στο πεδίο της άμεσης φορολογίας. Το σύστημα, που θεσπίστηκε από το Συμβούλιο στις 11 Νοεμβρίου 1991, βασίζεται ουσιαστικά σε τακτικές ανταλλαγές πληροφοριών μεταξύ των αρμοδίων διοικήσεων των κρατών μελών σχετικά με το ενδοκοινοτικό εμπόριο που υπόκειται στον ΦΠΑ. Το σύστημα λειτουργεί επί τη βάση ενός τηλεματικού δικτύου που

συνδέει τα κράτη μέλη και επιτρέπει την ταχεία και αποτελεσματική ανταλλαγή πληροφοριών. Για να προσαρμοστεί το προσωπικό των εθνικών διοικήσεων στις ανάγκες του νέου συστήματος συνεργασίας, το πρόγραμμα-πιλότος INTERFISC οργανώνει ανταλλαγές διοικητικών υπαλλήλων αρμοδίων για τα θέματα του ΦΠΑ.

Άμεσοι φόροι

Άμεσοι φόροι είναι εκείνοι οι οποίοι επιβάλλονται στα έσοδα των επιχειρήσεων και των ιδιωτών, οι οποίοι δεν ενσωματώνονται στο κόστος παραγωγής ή την τιμή πώλησης των αγαθών και υπηρεσιών και ο συντελεστής των οποίων είναι συχνά προοδευτικός. Οι δυο πιο σημαντικές κατηγορίες άμεσων φόρων είναι οι φόροι επί του εισοδήματος και οι φόροι επί της περιουσίας. Το άρθρο 98 της Συνθήκης απαγορεύει όσον αφορά αυτούς τους φόρους τους συμψηφισμούς στα σύνορα, δηλαδή την εφαρμογή απαλλαγών και επιστροφών των φόρων κατά την εξαγωγή προς άλλα κράτη μέλη, ή τη θέσπιση εξισωτικών εισφορών κατά την εισαγωγή από άλλα κράτη μέλη. Εξαιρέσεις, απ' αυτόν τον κανόνα δεν μπορούν να παρασχεθούν παρά μόνον αν τα προβλεπόμενα μέτρα έχουν προηγουμένως εγκριθεί για μια περιορισμένη περίοδο από το Συμβούλιο. Εκτός απ' αυτή τη διάταξη, η Συνθήκη της Ρώμης δεν ασχολείται με τους άμεσους φόρους και δεν ζητάει την εναρμόνισή τους.

Με τον χρόνο όμως φάνηκε ότι η ελευθερία κίνησης των κεφαλαίων και ο ορθολογικός καταμερισμός των συντελεστών της παραγωγής μέσα

στην Κοινότητα απαιτούσαν μίαν ελάχιστη εναρμόνιση των άμεσων φόρων.

Η επιτροπή είχε κάνει προτάσεις μ' αυτό το σκοπό ήδη υπό το 1969. χρειάστηκαν 21 χρόνια διαβουλεύσεων(!) πριν το Συμβούλιο εγκρίνει τρεις προτάσεις βασικές για την πέραν υπό τα σύνορα συνεργασία και συγχώνευση των επιχειρήσεων.

Η πρώτη οδηγία που δεσπίστηκε από το Συμβούλιο στις 23 Ιουλίου του 1990 αφορά το φορολογικό καθεστώς που επιβάλλεται στις υπεραξίες που πραγματοποιούνται σε περίπτωση συγχώνευσης, απόσχισης, προσκομιδής ενεργητικού ή ανταλλαγής μετοχών μεταξύ εταιρειών που δρουν σε διάφορα κράτη μέλη. Οι εθνικές νομοθεσίες θεωρούν αυτές τις ενέργειες σαν ολική ή μερική εκκαθάριση της εταιρείας που προσκομίζει ενεργητικό σε άλλη και της επιβάλλουν φόρο υπεραξίας. Αυτή η υπεραξία, όμως, εκτιμάται κατά τεχνητό τρόπο, εφόσον συγκρίνεται η αγοραστική αξία του φορολογούμενου αγαθού (της ίδιας της επιχείρησης, ή ενός κτιρίου, ή ενός οικοπέδου, ή ενός πακέτου μετοχών) με την αξία του ίδιου αγαθού όπως εμφανίζεται στον ισολογισμό της επιχείρησης, δηλαδή, κατά κανόνα υποτιμημένη. Αυτός ο υπολογισμός είναι άδικος, γιατί στην πραγματικότητα δεν υπάρχει εκκαθαριστικό επιχείρησης, αλλά απλή προσέγγιση επιχειρήσεων διαφόρων κρατών μελών. Η κοινοτική αντιμετώπιση αυτού του προβλήματος είναι να μην φορολογείται η υπεραξία τη στιγμή που γίνεται η συγχώνευση ή η προσκομιδή ενεργητικού αλλά τη στιγμή που εισπράττεται πράγματι η υπεραξία. Αυτή η λύση έχει επίσης μεγάλο

ενδιαφέρον για τη σύσταση «ευρωπαϊκών εταιρειών», γιατί αυτές θα γεννηθούν κατά κανόνα από τη συγχώνευση εταιρειών προερχομένων από διάφορα κράτη μέλη.

Η δεύτερη οδηγία του Συμβουλίου της 23^{ης} Ιουλίου 1990 αφορά το φορολογικό καθεστώς που επιβάλλεται στις μητρικές και θυγατρικές επιχειρήσεις διαφόρων κρατών μελών. Είναι προφανές ότι η απόφαση μιας εταιρείας να συστήσει μια θυγατρική επιχείρηση σε άλλο κράτος μέλος της Κοινότητας εξαρτάται πολύ από το κατά πόσο τα μερίσματα, τα οποία ενδέχεται να καταβάλλει η δεύτερη στην πρώτη, θα φορολογούνται τόσο στη χώρα που είναι η φορολογική κατοικία της εταιρείας, όσο και στη χώρα όπου είναι εγκατεστημένη η θυγατρική επιχείρηση. Η οδηγία καταργεί την παρακράτηση στην πηγή επί των μερισμάτων που διανέμει η θυγατρική στη μητρική εταιρεία, η οποία είναι εγκαταστημένη σε άλλο κράτος μέλος.

Στις 23 Ιουλίου του 1990, οι εκπρόσωποι των κρατών μελών υπέγραψαν επίσης μια συμφωνία που προβλέπει την εγκαθίδρυση μιας διαιτητικής διαδικασίας σε περίπτωση διαφωνίας μεταξύ φορολογικών αρχών των κρατών μελών επί μιας διασυνοριακής ενέργειας. Έτσι θα αποφεύγονται οι διπλές φορολογήσεις που θα μπορούσαν να προκύψουν όταν η διόρθωση των φορολογητέων κερδών μιας επιχείρησης από τη φορολογική αρχή ενός κράτους μέλους δεν συμβαδίζει με μια αντίστοιχη διόρθωση στο κράτος μέλος όπου είναι εγκαταστημένη η συνεταιρική επιχείρηση. Η διάρκεια της διαδικασίας είναι χρονικά περιορισμένη για να μη δημιουργούνται καταστάσεις

αναμονής που επιβαρύνουν τις επιχειρήσεις. Γι' αυτό εξάλλου η ενδιαφερόμενη επιχείρηση συμμετέχει εγκαίρως στη διαδικασία και μπορεί να εκθέσει τις απόψεις της.

Καταπολέμηση της φοροδιαφυγής

Τα πιο σημαντικά και επείγοντα προβλήματα για την Κοινότητα σ' αυτό το πεδίο ήταν εκείνα τα οποία έδτε η διεθνής φοροδιαφυγή. Πράγματι, εκτός από τις σημαντικές δημοσιονομικές απώλειες για τα κράτη και τη φορολογική αδικία, η διεθνής φοροδιαφυγή γεννά ανώμαλες κινήσεις κεφαλαίων και στρεβλώσεις του ανταγωνισμού. Τα πιο σημαντικά θέματα σε διεθνές πεδίο είναι: η απόκρυψη από-ορισμένους φορολογούμενους των δραστηριοτήτων τους έξω από τα σύνορα του κράτους των σε χώρες όπου το επίπεδο φορολόγησης είναι χαμηλό ή όπου ο κίνδυνος ανακάλυψης είναι μικρός οι δυνατότητες φοροδιαφυγής οι οποίες προσφέρονται σε πολυεθνικές επιχειρήσεις, ιδίως χάρις στους χειρισμούς των τιμών διαβίβασης μεταξύ εταιρειών της ίδιας «ομάδας» και το φορολογικό καθεστώς των εταιρειών «χόλντιγκ», το οποίο είναι ένα πρόβλημα που ξεπερνάει την Κοινότητα, γιατί οι περισσότερες απ' αυτές τις εταιρείες είναι εγκαταστημένες έξω από την κοινότητα.

Βέβαια υπήρχαν διμερείς συμφωνίες α' αυτό το πεδίο, αλλά λόγω της αυξανόμενης περιπλοκότητας της σύγχρονης κοινωνίας, η καταπολέμηση της διεθνούς φοροδιαφυγής και φοροαποφυγής απαιτούσε, για να είναι αποτελεσματική, μian οργάνωση σε διεθνές και πρώτ' απ' όλα κοινοτικό επίπεδο. Γι' αυτό, το Συμβούλιο είχε εκδώσει

ένα γυφίσμα, τη 10^η Φεβρουαρίου 1975, το οποίο καλούσε σε δύο κοινές ενέργειες; στο πεδίο της φορολογικής βάσης, χρειαζόταν σωστή εξακρίβωση των φόρων επί των εισοδημάτων και επί των κερδών στο πεδίο της είσπραξης των φόρων χρειαζόταν συμπαράσταση για την προσφυγή στη δικαιοσύνη εναντίον των φοροφυγάδων.

Για τη θέση σ' εφαρμογή του γυφίσματος του 1975, το Συμβούλιο, μετά πρόταση τη Επιτροπής, θέσπισε στις 19 Δεκεμβρίου 1977, μian οδηγία περί της αμοιβαίας συνδρομής των αρμόδιων αρχών των κρατών μελών στον τομέα των άμεσων φόρων. Αυτή η οδηγία καθιέρωσε μια διαδικασία συστηματικής ανταλλαγής πληροφοριών που επιτρέπουν τη σωστή εξακρίβωση των άμεσων φόρων μέσα στην Κοινότητα. Η ανταλλαγή των πληροφοριών μπορεί να γίνει' κατ' αίτηση του ενδιαφερόμενου κράτους μέλους, αλλά προβλέπεται επίσης και όταν το κράτος αυτό δεν διαθέτει κανένα στοιχείο πάνω στο οποίο να μπορεί να θεμελιώσει την αίτησή του. Η ανταλλαγή πληροφοριών χωρίς αίτηση μπορεί να είναι αυτόματη, σε ορισμένες περιπτώσεις οι οποίες προσδιορίζονται από κοινού από τις ενδιαφερόμενες διοικητικές αρχές, ή μπορεί να είναι αυθόρμητη, όταν μια εθνική διοίκηση πιστεύει ότι διαθέτει στοιχεία τα οποία ενδιαφέρουν μian άλλη φορολογική αρχή της Κοινότητας, π. χ. όταν έχει λόγους να πιστεύει ότι γίνονται πλασματικές διαβιβάσεις κερδών στο εσωτερικό ομάδας επιχειρήσεων. Γι' αυτό τον σκοπό, η οδηγία έχει ιδρύσει μια διαδικασία συνεργασίας μεταξύ των κρατών μελών και της Επιτροπής, η οποία τους επιτρέπει να ανταλλάσσουν πληροφορίες και εμπειρίες, ιδίως στο πεδίο των τιμών διαβίβασης. Με γυφίσμα της 15^{ης} Μαΐου 1984, το Συμβούλιο ενθαρρύνει

τη μηχανοργάνωση των διοικητικών διαδικασιών στις ενδοκοινοτικές συναλλαγές.

Αλλά η καταπολέμηση της φοροδιαφυγής και της φοροαποφυγής μέσα στην ενιαία αγορά της δεκαετίας του '90 απαιτεί σκληρότερα μέτρα. Πράγματι, η απελευθέρωση των διακινήσεων των κεφαλαίων από την 1^η Ιουλίου 1990 (για την Ελλάδα, Ισπανία, Πορτογαλία και Ιρλανδία από την 1^η Ιανουαρίου 1993, σύμφωνα με την οδηγία της 24^{ης} Ιουνίου 1988), ενέχει έναν αυξημένο κίνδυνο φοροδιαφυγής. Οι κάτοικοι της Κοινότητας μπορούν πλέον να μεταφέρουν ελεύθερα τις αποταμιεύσεις των σε τραπεζικούς λογαριασμούς σε οποιοδήποτε κράτος μέλος, χωρίς τα εξ αυτών έσοδα να δηλώνονται αναγκαστικά στις φορολογικές αρχές του κράτους της κατοικίας των. Καθώς σε πολλά κράτη μέλη δεν υπάρχει παρακράτηση στην πηγή επί των τόκων που καταβάλλουν οι τράπεζες σε αλλοδαπούς, οι καταθέσεις θα κινδύνευαν να κατευθύνονται κατά προτεραιότητα προς αυτά τα κράτη, διαφεύγοντας κάθε φορολογία. Τέτοιες κινήσεις κεφαλαίων ορμώμενες μόνον από φορολογικά κίνητρα, θα ήταν αντίθετες προς την έννοια της ορθολογικής κατανομής των πόρων, που είναι ο στόχος της εγκαθίδρυσης ενός κοινοτικού χρηματοοικονομικού χώρου.

Για να μειωθούν οι κίνδυνοι της φοροδιαφυγής, φοροαποφυγής και στρέβλωσης του ανταγωνισμού πρέπει λοιπόν: αφενός, να ενισχυθούν ακόμη περισσότερο οι ανταλλαγές πληροφοριών μεταξύ των φορολογικών αρχών βάσει της οδηγίας της 19^{ης} Δεκεμβρίου 1977 και αφετέρου, να εξαλειφθεί το κίνητρο της επένδυσης σε κράτος μέλος το

οποίο έχει ευνοϊκότερο καθεστώς εκείνου του επενδυτού δια της θέσπισης απ' όλα τα κράτη μέλη της παρακράτησης στην πηγή με σχετικά χαμηλό συντελεστή. Αυτός ο διπλός στόχος επιδιώκεται από δύο προτάσεις οδηγίων τις οποίες διαβίβασε η Επιτροπή στο Συμβούλιο τον Φεβρουάριο του 1989.

Ανταγωνισμός

Οι βάσεις της πολιτικής ανταγωνισμού

Οι συμπράξεις (και' αρχήν), οι συγκεντρώσεις (σε ορισμένες περιπτώσεις), οι προστατευτικές εθνικές ενισχύσεις και οι διακρίσεις υπέρ των δημόσιων επιχειρήσεων είναι ασυμβίβαστες με την κοινή αγορά.

Το άρθρο 3 της Συνθήκης ΕΟΚ περιλαμβάνει μεταξύ των άλλων δεμελιωδών στόχων της Κοινότητας την εγκαθίδρυση καθεστώτος που να εξασφαλίζει ανόθευτο ανταγωνισμό εντός της εσωτερικής αγοράς και όλο το κεφάλαιο για τον ανταγωνισμό αποδίδει στον ανταγωνισμό τον ρόλο της οργάνωσης των ενδοκοινοτικών συναλλαγών, απελευθερωμένων από δασμολογικά εμπόδια, με βάση τον νόμο της προσφοράς και της ζήτησης. Το άρθρο 85 σχετικά με τις συμπράξεις, το άρθρο 86 σχετικά με τις δεσπόζουσες θέσεις και το άρθρο 92 σχετικά με τις κρατικές ενισχύσεις, είναι ασφαλώς τα πιο γνωστά άρθρα της Συνθήκης της Ρώμης.

Εδώ αρκεί να σημειώσουμε ότι το άρθρα 85 με 92 της Συνθήκης αποτελούν τη νομική βάση της κοινοτικής πολιτικής ανταγωνισμού, στερεά βάση την οποία θα ζήτησαν οι περισσότερες κοινοτικές

πολιτικές, οι οποίες δεν έχουν τόσο βαθιά θεμέλια μέσα στη Συνθήκη. Αυτό δεν σημαίνει ότι η νομική βάση της πολιτικής ανταγωνισμού είναι πλήρης. Έχει επίσης ορισμένες ελλείψεις, η πιο σημαντική των οποίων είναι η μη απαγόρευση της απόκτησης δεσπόζουσας θέσης μέσα στην κοινή αγορά μέσω των συγκεντρώσεων. Η επιτροπή πάλεψε σχεδόν επί είκοσι χρόνια για να καλύψει αυτό το κενό της συνθήκης.

Η ερμηνεία και εφαρμογή των κανόνων ανταγωνισμού της συνθήκης γίνονται μέσω κανονισμών του συμβουλίου και της επιτροπής και μέσω γενικών ανακοινώσεων και ειδικών αποφάσεων της επιτροπής. Έτσι, σε μια ανακοίνωση της 26^{ης} Ιουλίου 1991, σχετικά με τις κατευθυντήριες γραμμές για την εφαρμογή των κανόνων ανταγωνισμού στον τομέα των τηλεπικοινωνιών, η επιτροπή προσδιορίζει τις νομικές και οικονομικές αρχές της δράσης της σ' αυτόν τον τομέα. Οι κανονισμός 17 του 1962, πρώτος κανονισμός εφαρμογής των άρθρων 85 και 86 της συνθήκης προσδιόρισε τις υπερεθνικές εξουσίες της επιτροπής, απαραίτητες για την ύπαρξη της κοινοτικής πολιτικής ανταγωνισμού. Αυτές οι εξουσίες, οι οποίες έχουν αποτελέσματα επί των κρατών μελών και των υπηκόων τους, εξετάζονται αμέσως παρακάτω.

Εξουσίες της επιτροπής

Για την εκπλήρωση των αποστολών που της αναθέτει το άρθρο 89 και των διατάξεων που έχουν θεσπιστεί βάσει του άρθρου 87 της Συνθήκης, η Επιτροπή μπορεί να συγκεντρώσει όλες τις πληροφορίες που χρειάζεται από τις κυβερνήσεις και τις αρμόδιες αρχές των κρατών μελών, καθώς και από τις επιχειρήσεις και τους συνδέσμους

επιχειρήσεων. Εάν σε κάποιον οικονομικό κλάδο η εξέλιξη των συναλλαγών μεταξύ των κρατών μελών, οι διακυμάνσεις των τιμών, η ακαμψία των τιμών ή άλλες περιστάσεις δημιουργούν την υπόνοια ότι ο ανταγωνισμός περιορίζεται ή νοθεύεται, η Επιτροπή μπορεί να κάνει μια γενική έρευνα. Στα πλαίσια αυτής της έρευνας μπορεί να ζητήσει από τις επιχειρήσεις του κλάδου αυτού τις πληροφορίες που χρειάζεται για την εφαρμογή των άρθρων 85 και 86, ιδίως ως προς τις συμφωνίες, τις αποφάσεις και τις εναρμονισμένες πρακτικές, οι οποίες κανονικά εξαιρούνται της κοινοποίησης. Μπορεί επίσης να ζητήσει από επιχειρήσεις ή ομάδες επιχειρήσεων, των οποίων οι διαστάσεις επιτρέπουν την υπόθεση ότι κατέχουν δεσπόζουσα θέση στην κοινή αγορά ή σε σημαντικό της τμήμα, τη δήλωση των στοιχείων σχετικά με τη διάρθρωση και τη συμπεριφορά των επιχειρήσεων, απαραίτητων για την εκτίμηση της κατάστασης του ανταγωνισμού μέσα στον κλάδο.

Η Επιτροπή μπορεί να λάβει γνώση μιας περιοριστικής του ανταγωνισμού συμπεριφοράς κατά διάφορους τρόπους, άρθρα που γράφονται στον τύπο, ερωτήσεις που θέτουν οι ευρωβουλευτές, επαφές με ομάδες συμφερόντων, ιδίως προστασίας των καταναλωτών, κλπ. Συχνά εξάλλου, η Επιτροπή δέχεται επίσημες καταγγελίες σχετικά με μη ανταγωνιστικές συμπεριφορές, καταγγελίες προερχόμενες από κάποιον ο οποίος έχει νόμιμο συμφέρον στην υπόθεση, κυβέρνηση ενός κράτους μέλους, επαγγελματική ένωση, ανταγωνιστική επιχείρηση ή διγόμενο ιδιώτη.

Εάν θεωρεί ότι οι εμπορικές πρακτικές των οποίων έλαβε γνώση κατά τον ένα ή τον άλλο τρόπο θέτουν προβλήματα σχετικά με τους κανόνες του ανταγωνισμού, η Επιτροπή θέλει κανονικά να συγκεντρώσει περισσότερα στοιχεία πάνω στην υπόθεση. Η Επιτροπή μπορεί να ζητήσει εγγράφως πληροφορίες όχι μόνον υπό τις ενεχόμενες επιχειρήσεις, αλλά και από τρίτους, οι οποίοι μπορεί να είναι σε θέση να διευκρινίσουν ορισμένα σημεία της υπόθεσης, π. χ. ανταγωνιστικές επιχειρήσεις, εμπορικοί εταίροι ή ενώσεις επιχειρήσεων. Όταν η Επιτροπή απευθύνει μίαν αίτηση πληροφοριών σε μίαν επιχείρηση ή ένωση επιχειρήσεων και όταν μια αίτηση για διαπίστωση παράβασης ή για αρνητική πιστοποίηση παρουσιάζονται στην Επιτροπή, ένα αντίγραφο πρέπει να διαβιβάζεται στις αρμόδιες αρχές των κρατών μελών, οι οποίες έτσι τηρούνται ενήμερες των διαδικασιών. Αλλά η Επιτροπή μπορεί να αναπτύξει σχέσεις απευθείας με τους υπηκόους των κρατών μελών. Μπορεί ιδίως να υποχρεώσει τις επιχειρήσεις ενός κράτους μέλους να της δώσουν όλα τα στοιχεία και τα έγγραφα τα οποία θεωρεί αναγκαία και να τους επιβάλλει πρόστιμα για τυχόν καθυστέρηση. Μπορεί επίσης να επιβάλλει πρόστιμα εάν οι παρασχεθείσες πληροφορίες είναι ανακριβείς, παραποιημένες ή ελλιπείς.

Η Επιτροπή έχει την εξουσία να αποστέλλει εξουσιοδοτημένους απ' αυτήν υπαλλήλους στις επιχειρήσεις για να συλλέξουν επί τόπου τις πληροφορίες τις οποίες χρειάζεται. Εάν υπάρχει κίνδυνος ότι, προειδοποιημένη εκ των προτέρων, η επιχείρηση μπορεί να εξαφανίσει τις αποδείξεις της παράβασης, η Επιτροπή προβαίνει σε ξαφνική

επιθεώρηση. Η επιχείρηση δεν είναι υποχρεωμένη να δεχτεί την επίσκεψη των υπαλλήλων της Επιτροπής, αλλά τότε αυτή μπορεί να σύρει επίσημη απόφαση που να της επιβάλλει να δεχτεί την επιθεώρηση εν ανάγκη με απειλή προστίμων εάν δεν υποκύψει. Οι υπάλληλοι οι οποίοι επισκέπτονται την επιχείρηση είναι εξουσιοδοτημένοι να εξετάζουν τα βιβλία και άλλα επαγγελματικά έγγραφα της εταιρείας, να παίρνουν αντίγραφα ή αποσπάσματα, να ζητούν εξηγήσεις και να έχουν πρόσβαση σε όλα τα ακίνητα ή οχήματα τα οποία ανήκουν στην εταιρεία. Και σ' αυτήν την περίπτωση οι επιχειρήσεις, οι οποίες αρνούνται να υποβληθούν στην επιθεώρηση ή παρουσιάζουν ελλιπή στοιχεία, κινδυνεύουν να πληρώσουν πρόστιμα.

Μετά από εξέταση των πληροφοριών που έχει συγκεντρώσει η Επιτροπή μπορεί να βγάλει το συμπέρασμα ότι υπάρχει πράγματι παράβαση των κανόνων ανταγωνισμού της Συνθήκης. Σ' αυτήν την περίπτωση πρέπει να κοινοποιήσει στα ενδιαφερόμενα μέρη τις παρατηρήσεις τις οποίες έχει για τη συμπεριφορά τους. Ένα χρονικό διάστημα ενός ή δύο μηνών ανάλογα με την περιπλοκότητα της υπόθεσης δίνεται στους ενδιαφερόμενους για να απαντήσουν στις παρατηρήσεις της Επιτροπής. Για να ετοιμάσουν την απάντησή τους οι επιχειρήσεις μπορούν να εξετάσουν στα γραφεία της Επιτροπής, όλο τον φάκελο που τις αφορά, με εξαίρεση εμπιστευτικά ή εσωτερικά έγγραφα.

Ανάλογα με την περιπλοκότητα της υπόθεσης, ένα ή δύο χρόνια, κάποτε και περισσότερα, χρειάζονται στην Επιτροπή για να καταλήξει

σε οριστική απόφαση. Σ' αυτό το διάστημα η επικριτέα συμπεριφορά μπορεί να προκαλέσει σοβαρή και ανεπανόρθωτη ζημία, π. χ. στη μηνύτρια εταιρεία, της οποίας μπορεί να θέτει σε κίνδυνο την ίδια της την ύπαρξη. Σε τέτοιες περιπτώσεις η Επιτροπή έχει τη δυνατότητα να ενεργεί αμέσως και να παίρνει συντηρητικά μέτρα για να σταματήσει την επιζήμια συμπεριφορά. Αυτά τα προσωρινά μέτρα δεν προδικάζουν την έκβαση της υπόθεσης.

Όταν, στην τελική της απόφαση, η Επιτροπή διαπιστώνει μια παράβαση, καλεί τις ενεχόμενες επιχειρήσεις να τη σταματήσουν αμέσως. Εάν αυτό το έχουν ήδη κάνει το ενδιαφερόμενα μέρη κατά το στάδιο της ανάκρισης, η απόφαση μπορεί να περιορίζεται να διαπιστώνει την επικριτέα συμπεριφορά η οποία συνιστούσε παράβαση του κοινοτικού δικαίου. Σε ορισμένες περιπτώσεις, η Επιτροπή έχει επίσης την εξουσία να επιτάσσει μια θετική ενέργεια στις ενεχόμενες επιχειρήσεις, π. χ. τον εφοδιασμό ενός πελάτη των.

Η Επιτροπή μπορεί να επιβάλλει πρόστιμα μέχρι και εκατομμυρίου ECU ή μέχρι 10% του συνολικού κύκλου εργασιών ο οποίος πραγματοποιήθηκε από τις ενεχόμενες επιχειρήσεις τον προηγούμενο χρόνο, όταν αυτές οι επιχειρήσεις από δόλο ή αμέλεια παρέβησαν τις διατάξεις των άρθρων 85, παράγραφος 1, ή 86. Η επιβολή ή όχι προστίμου καθώς και το ύψος του εξαρτώνται, κυρίως, από τη σοβαρότητα της παράβασης, τη διάρκειά της και το μέγεθος των επιχειρήσεων. Μια παράβαση που ενέχει δόλο επισύρει γενικά μεγαλύτερα πρόστιμα απ' ό, τι όταν οι επιχειρήσεις ενέχονται για

αμέλειά μόνον. Οι πρακτικές οι οποίες έχουν ήδη υπαγορευθεί από την Επιτροπή στο παρελθόν επισύρουν επίσης πρόστιμα βαρύτερα, γιατί οι προηγούμενες αποφάσεις της Επιτροπής και του Δικαστηρίου θα έπρεπε να έχουν διαφωτίσει τις επιχειρήσεις ως προς τις αδέμιτες ενέργειες. Αλλά οι πραγματικά επίμονες επιχειρήσεις είναι λίγες. Συνήθως οι ενεχόμενες εταιρείες σταματούν εθελούσια τις παράνομες ενέργειές τους όταν πάρουν τις παρατηρήσεις της Επιτροπής, οπότε αυτή ταξινομεί άτυπα την υπόθεση.

Οι ενέργειες της Επιτροπής στον τομέα του ανταγωνισμού ελέγχονται, από νομική άποψη, από το Ευρωπαϊκό δικαστήριο, το οποίο μπορεί να ακυρώσει ή να τροποποιήσει τις τυπικές αποφάσεις της Επιτροπής, όπως είναι οι αρνητικές πιστοποιήσεις, οι αποφάσεις παροχής ή άρνησης εξαίρεσης κλπ. Επίσης το Δικαστήριο μπορεί να επιβεβαιώσει, να μειώσει, να ακυρώσει ή να αυξήσει τα πρόστιμα και τις χρηματικές ποινές που επιβάλλει η Επιτροπή. Κάθε φυσικό ή νομικό πρόσωπο το οποίο αφορά μια απόφαση της Επιτροπής μπορεί να προσφύγει στο Δικαστήριο, όπως και κάθε πρόσωπο το οποίο δεν αφορά η απόφαση αλλά το οποίο θεωρεί ότι έχει έννομο συμφέρον.

Η πολιτική ανταγωνισμού της Επιτροπής ελέγχεται πολιτικά από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, κυρίως ως προς τους προσανατολισμούς της. Το 1971, το Κοινοβούλιο είχε ζητήσει από την Επιτροπή να του κάνει μιαν ετήσια έκθεση επί των ενεργειών της στον τομέα του ανταγωνισμού. Έκτοτε η Επιτροπή του απευθύνει κάθε χρόνο μια ογκώδη έκθεση για τον ανταγωνισμό, η οποία συνοδεύει την ετήσια

γενική έκθεση επί της δραστηριότητας της Κοινότητας και η οποία είναι πολύτιμη για κάθε μελετητή της πολιτικής ανταγωνισμού της ΕΟΚ και για κάθε επιχείρηση η οποία επιθυμεί να επωφεληθεί των δυνατοτήτων τις οποίες προσφέρει η μεγάλη αγορά, ιδίως ως προς τις συνεργασίες με ομόλογες επιχειρήσεις άλλων χωρών, αλλά χωρίς να παραβαίνει τους κανόνες του κοινοτικού δικαίου.

ΣΥΝΘΗΚΗ ΜΑΑΣΤΡΙΧΤ - ΣΥΝΘΗΚΗ ΑΜΣΤΕΡΝΤΑΜ

Η συνθήκη του maastricht για την «ευρωπαϊκή ένωση»

Το 1992 είναι έτος ορόσημο στην πορεία προς την Ένωση της Ευρώπης. Με την υπογραφή της Συνθήκης του Maastricht και τη δημιουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η εφαρμογή στην πράξη της Ευρωπαϊκής Ιδέας εισήλθε σε μία νέα αποφασιστική περίοδο, ακόμη στενότερης ένωσης των ευρωπαϊκών λαών, στην οποία οι αποφάσεις θα λαμβάνονται όσο το δυνατό πλησιέστερα στο λαό.

Η Συνθήκη του Maastricht δεν είναι το τελικό βήμα, είναι όμως ένα αποφασιστικό άλμα προς τον τελικό στόχο. Δημιουργεί το πλαίσιο και προσφέρει τα μέσα και το πολιτικό βάθρο, για την προετοιμασία και την προοδευτική ολοκλήρωση του οικοδομήματος, της οικονομικής και πολιτικής ένωσης των ευρωπαϊκών λαών, στο ορατό μέλλον.

Οι κύριες ρυθμίσεις της Συνθήκης του Maastricht με τις οποίες τροποποιήθηκαν ουσιαστικά, συμπληρώθηκαν και βελτιώθηκαν οι διατάξεις της Συνθήκης της Ρώμης και της Ενιαίας Ευρωπαϊκής Πράξης, και δόθηκε έμφαση στην πολιτική διάσταση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, είναι σε συντομία οι ακόλουθες:

Αρχές. Γενικές ρυθμίσεις

Ιδρύεται μία «Ευρωπαϊκή Ένωση», η οποία βασίζεται στις Ευρωπαϊκές Κοινότητες, συμπληρούμενες με τις πολιτικές (Κοινή Εξωτερική Πολιτική και Πολιτική Ασφαλείας) και τις μορφές συνεργασίας (Συνεργασία στους Τομείς της Δικαιοσύνης και των

Εσωτερικών Υποθέσεων) που δεσπίζονται με τη συνθήκη, οι οποίες δεν έχουν ακόμη Κοινοτικό χαρακτήρα, αλλά μορφή διακυβερνητικής συνεργασίας, προβλέπονται όμως ρυθμίσεις και διαδικασίες προοδευτικής κοινοτικοποίησής τους.

Έργο της «Ένωσης» είναι να οργανώσει τις σχέσεις μεταξύ των κρατών-μελών και μεταξύ των λαών τους κατά τρόπο ο οποίος θα αποδεικνύει συνοχή, συνέπεια και αλληλεγγύη. Οι κύριοι αντικειμενικοί στόχοι της «Ένωσης» περιλαμβάνουν την προώθηση της ισόρροπης και σταθερής οικονομικής και κοινωνικής προόδου, ειδικότερα με τη δημιουργία μιας περιοχής χωρίς εσωτερικά σύνορα, με την ενίσχυση της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής και με τη δημιουργία της οικονομικής και νομισματικής ένωσης, με τελικό σκοπό τη δημιουργία ενός κοινού νομίσματος.

Επίσης περιλαμβάνουν την επιβεβαίωση της ταυτότητας της Ένωσης στη διεθνή σκηνή, ειδικότερα μέσω της εφαρμογής μιας κοινής εξωτερικής πολιτικής και πολιτικής ασφαλείας, περιλαμβανομένης της μεταγενέστερης προοδευτικής διαμόρφωσης μιας κοινής πολιτικής άμυνας, η οποία, εν καιρώ, μπορεί να οδηγήσει στην κοινή άμυνα, καθώς επίσης και την ανάπτυξη της συνεργασίας στη δικαιοσύνη και στις εσωτερικές υποθέσεις.

Η Ένωση έχει την ευθύνη να διασφαλίσει, ειδικότερα, τη συνοχή των εξωτερικών της δραστηριοτήτων, ως συνόλου, στους τομείς των εξωτερικών της σχέσεων, της ασφαλείας, της οικονομικής πολιτικής και της πολιτικής ανάπτυξης των καθυστερημένων χωρών του κόσμου.

Ακόμη οι στόχοι της «Ένωσης» περιλαμβάνουν την πλήρη διατήρηση του «κοινοτικού κεκτημένου», δηλαδή των Συνθηκών και της ισχύουσας έννομης τάξης των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων και την οικοδόμηση επ' αυτού, με την επιφύλαξη αναθεώρησής του, από τη διακυβερνητική διάσκεψη η οποία προβλέπεται να συνέλθει το 1996, προς το σκοπό κυρίως της διασφάλισης της αποτελεσματικότητας και της διαφάνειας των μηχανισμών και της λειτουργίας των δεσμικών Οργάνων της Κοινότητας.

Ο μέχρι τώρα τίτλος «Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα» (ΕΟΚ) της Συνθήκης της Ρώμης, αντικαθίσταται με τον τίτλο «Ευρωπαϊκή Κοινότητα» (ΕΚ). Για την εκπλήρωση της αποστολής της, η Ένωση διαθέτει ενιαίο δεσμικό σύστημα το οποίο εξασφαλίζει τη συνοχή, τη συνέπεια και τη συνέχεια των δραστηριοτήτων της, με τη συνεργασία και την κοινή δράση των οργάνων του συστήματος.

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο πού αποτελείται από τους Αρχηγούς ή Πρωθυπουργούς των κρατών-μελών της «Ένωσης» και στο οποίο συμμετέχει και ο Πρόεδρος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, δίνει στην Ένωση την αναγκαία ώθηση για την ανάπτυξή της και καθορίζει τους γενικούς προσανατολισμούς της.

Η «Ένωση» σέβεται την εθνική ταυτότητα των κρατών-μελών της, των οποίων τα κυβερνητικά συστήματα πρέπει να βασίζονται σε δημοκρατικές αρχές.

Η Ένωση στους τομείς οι οποίοι δεν έχουν υπαχθεί στην αποκλειστική αρμοδιότητά της, δρα σύμφωνα με την αρχή της

επικουρικότητας, όπως αυτή προσδιορίζεται στον τίτλο II της νέας Συνθήκης. Αναφορά στην αρχή της «επικουρικότητας», δηλαδή στην αρχή της λήψης των αποφάσεων όσο το δυνατό πιο κοντά στους πολίτες, κατά την άσκηση των αρμοδιοτήτων της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, γίνεται για πρώτη φορά στη Συνθήκη του Maastricht και είναι μία από τις ουσιώδεις διατάξεις της, προσδιοριστική της μορφής της υπό διαμόρφωση Ένωσης. Σύμφωνα με την αρχή αυτή, η Ένωση θα ασκεί τις αρμοδιότητες εκείνες στις οποίες η δράση της είναι αποτελεσματικότερη για τους πολίτες και προς το κοινό συμφέρον της Ένωσης, από τη δράση των Κυβερνήσεων ή των Περιφερειακών Αρχών.

Η εφαρμογή της αρχής της επικουρικότητας στην πράξη, δ' απαιτήσει οργάνωση, προσπάθεια και ειλικρινή βούληση να εκπληρωθούν πραγματικά οι σκοποί οι οποίοι επιδιώκονται με την καθιέρωσή της.

Για την προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων των πολιτών της, όπως αυτά ορίζονται από τις διεθνείς Συνθήκες, τα οποία η Ένωση σέβεται, και για την ενίσχυση της αντίληψης του «Ευρωπαίου πολίτη», δεσπίζεται η ιδιγένεια της «Ένωσης» για όλους τους έχοντες την υπηκοότητα των κρατών-μελών πολίτες, την οποία διατηρούν. Κάθε πολίτης της «Ένωσης» έχει μεταξύ άλλων το δικαίωμα να κυκλοφορεί και να διαμένει ελεύθερα στο έδαφος των κρατών-μελών με την επιφύλαξη των περιορισμών και των προϋποθέσεων που προβλέπονται στη Συνθήκη. Έχει το δικαίωμα να ψηφίζει και να εκλέγεται στις εκλογές του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και στις δημοτικές εκλογές της

χώρας της διαμονής τον. Ευρισκόμενος σε τρίτη χώρα προστατεύεται από τις Πρεσβείες ή τα Προξενεία όλων των κρατών-μελών.

Οικονομική και Νομισματική Ένωση. Οικονομική και κοινωνική συνοχή. Νέες πολιτικές και δραστηριότητες της Ευρωπαϊκής Κοινότητας

Ο στόχος της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης της Ευρώπης είχε προσδιοριστεί από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Αννόβερου, τον Ιούνιο του 1988, όταν η δημιουργία της Ενιαίας Ευρωπαϊκής Εσωτερικής Αγοράς πραγματοποιείτο με ταχύ ρυθμό προόδου, και η ολοκλήρωσή της στο τέλος του 1992 εδωρείτο ήδη μη αναστρέψιμη. Η Οικονομική και Νομισματική Ένωση εδωρείτο κατά συνέπεια η απαραίτητη συνέχεια, για τη συμπλήρωση, τη στήριξη, τη σταθεροποίηση και την αποτελεσματική λειτουργία της Κοινής Αγοράς.

Οι ιστορικές εξελίξεις στην Κεντρική και Ανατολική Ευρώπη από το 1989 επιβεβαίωσαν την εκτίμηση αυτή και κατέστησαν την πραγματοποίηση της επείγουσα.

Στη Διακυβερνητική Διάσκεψη της Ρώμης τον Οκτωβρίου 1990 επιβεβαιώθηκε και πάλι η ανάγκη της επιτάχυνσης της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης της Ευρώπης, η οποία θα ήταν και το κύριο στήριγμα της Πολιτικής Ένωσης, πού αποτελούσε την πολιτική προτεραιότητα προς την οποία επίσης, θα έπρεπε να προχωρήσουν παράλληλα οι χώρες της Ευρωπαϊκής Κοινότητας.

Η Συνθήκη των Maastricht κατόπιν προσδιορίζει σαφώς περιεχόμενο και τις διαδικασίες της προοδευτικής μεν αλλά αμετάκλητης ολοκλήρωσης της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης κατά το πνεύμα και το γράμμα της Συνθήκης. Η οικονομία της Ευρωπαϊκής Ένωσης θα στηρίζεται στην ελεύθερη οικονομία της αγοράς με κοινωνικό περιεχόμενο. Δίδεται απόλυτη προτεραιότητα στη σύγκλιση των οικονομικών πολιτικών για την επίτευξη της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής και την επιτάχυνση του ρυθμού ανάπτυξης της Οικονομίας της Ένωσης με επιδίωξη ταχύτερου ρυθμού ανάπτυξης των καθυστερημένων περιοχών, ώστε να επιτευχθεί όσο το δυνατό συντομότερα μεγαλύτερος βαθμός οικονομικής σύγκλισης, σταθερότητα τιμών, έλεγχος του πληθωρισμού και περιορισμός των δημοσιονομικών ελλειμμάτων.

Η εφαρμογή της πολιτικής αυτής με πειθαρχία και συνέχεια, αλλά και με ισχυρή πολιτική βούληση που θα δημιουργήσει την απαραίτητη δυναμική και τον ενθουσιασμό σε όλους τους παράγοντες της οικονομίας για την επιτυχία, οδηγεί ασφαλώς στο τελικό στάδιο της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης και στην καθιέρωση του κοινού νομίσματος.

Το κοινό νόμισμα, το ECU, βασικό χαρακτηριστικό της Νομισματικής Ένωσης είναι απαραίτητο, γιατί αποτελεί τη βασική δύναμη για την ενίσχυση της Ενιαίας Ευρωπαϊκής Αγοράς και του Ενιαίου Οικονομικού Ευρωπαϊκού χώρου και τον κύριο μοχλό για τη δημιουργία προϋποθέσεων ίσων όρων ανταγωνισμού, για την αύξηση των

επενδύσεων, για την ισόρροπη οικονομική ανάπτυξη, για την αύξηση της απασχόλησης και τη μείωση της ανεργίας και για τη διασφάλιση της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής, χωρίς την οποία η σταθερά και ισχυρή Ευρωπαϊκή Ένωση θα είναι αμφίβολη και επισφαλής.

Η Οικονομική και Νομισματική Ένωση όπως από τη Συνθήκη περί Ευρωπαϊκής Ένωσης θα συντελεσθεί σταδιακά.

Η Ενιαία Ευρωπαϊκή Εσωτερική Αγορά αποτελεί ήδη πραγματικότητα και, λειτουργεί από την 1 Ιανουαρίου 1993 υπό κοινό νομικό καθεστώς το οποίο επιδιώκει την εξασφάλιση υγιεινών συνθηκών ανταγωνισμού.

Όλες οι χώρες έχουν σχεδόν ολοκληρώσει την ενσωμάτωση στη νομοθεσία τους των οδηγιών προσαρμογής της Ευρωπαϊκής Κοινότητας και έχουν αποκαταστήσει την ελευθερία της κυκλοφορίας των αγαθών, των εργαζομένων, της εγκατάστασης, της προσφοράς υπηρεσιών και της κίνησης κεφαλαίων, με ορισμένες μεταβατικές εξαιρέσεις, στην τελευταία περίπτωση, μέχρι το τέλος 1995, για την Πορτογαλία και την Ελλάδα.

Βεβαίως υπάρχουν ακόμη, σε ορισμένες περιπτώσεις, αρκετά διαδικαστικά ή τεχνικά εμπόδια, τα οποία υπό το πρόσχημα της προστασίας της ασφάλειας, της υγείας ή του συμφέροντος του καταναλωτού, παρεμποδίζουν την πραγματικά ελεύθερη κυκλοφορία ορισμένων αγαθών ή και υπηρεσιών. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ασχολείται εντατικά για την προοδευτική και σύντομη άρση των υφισταμένων ακόμη εμποδίων, ώστε να ενισχυθεί ο ανταγωνισμός, να μειωθεί το

κόστος παραγωγής και η τιμή των διγομένων αγαθών και υπηρεσιών υπέρ των πολιτών. Ειδικότερα στον τομέα των υπηρεσιών, τα υφιστάμενα εμπόδια περιλαμβάνουν διατυπώσεις ως προς την αναγνώριση των διπλωμάτων, ελέγχους και διατυπώσεις ως προς τη διαδικασία προσφοράς υπηρεσιών, στον τομέα δε της κινήσεως κεφαλαίων, διατυπώσεις τουλάχιστον χρονοβόρες ή ακόμη και δυσκολίες στη μεταφορά κεφαλαίων ή στη διενέργεια ορισμένων πληρωμών εκτός των ορίων ορισμένων χωρών.

Τέλος, ενώ τα τελωνειακά σύνορα έπαύσαν να υπάρχουν, υφίστανται τα φορολογικά σύνορα, για τον έλεγχο και την είσπραξη του φόρου προστιθέμενης αξίας (ΦΠΑ). Προβλέπεται όμως, ότι με την επιδιωκόμενη αλλαγή του σημερινού συστήματος είσπραξης του ΦΠΑ και την καθιέρωση της αρχής της είσπραξής του στον τόπο της προέλευσης και όχι, όπως σήμερα, της κατανάλωσης των αγαθών και με την παράλληλη εξίσωση των συντελεστών σε όλες τις χώρες-μέλη, τα φορολογικά σύνορα μπορεί να καταργηθούν ή τουλάχιστον οι έλεγχοι να απλοποιηθούν σημαντικά, μετά το 1996.

Το πρώτο στάδιο της Νομισματικής Ένωσης έχει αρχίσει την 1 Ιουλίου 1990, προ της υπογραφής της Συνθήκης του Maastricht, ακόμη και προ της έναρξης της διαπραγμάτευσής της στα πλαίσια της Διακυβερνητικής Διάσκευσης, με βάση την Έκθεση της Επιτροπής Delors για την Οικονομική και Νομισματική Ένωση του Απριλίου 1989, στην οποία άλλωστε βασίστηκε και η Συνθήκη του Maastricht.

Το πρώτο στάδιο, το οποίο έληξε την 31 Δεκεμβρίου 1993, αφιερώθηκε στην επίτευξη μεγαλύτερης σύγκλισης των οικονομικών και των νομισματικών πολιτικών των κρατών-μελών. Για το σκοπό αυτό άρχισε η εφαρμογή της πολυμερούς εποπτείας των βασικών οικονομικών μεγεθών κυρίως του ύψους πληθωρισμού, του δημοσιονομικού ελλείμματος, του δημοσίου χρέους, του ύψους των επιτοκίων και της πορείας του ισοζυγίου των πληρωμών. Για τρεις χώρες, την Ιταλία, την Πορτογαλία και την Ελλάδα, οι οποίες παρουσίαζαν σοβαρές αποκλίσεις από τα κριτήρια της Συνθήκης εζητήθη να καταρτίσουν προγράμματα σύγκλισης. Τα προγράμματα παρουσιάσθηκαν και ενεκρίθησαν το 1993 και για την Ελλάδα το 1994.

Το δεύτερο στάδιο άρχισε την 1 Ιανουαρίου 1994. Κατά το στάδιο αυτό θα ολοκληρωθεί η προετοιμασία για τη μετάβαση στο τρίτο και τελικό στάδια της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης, με την ενίσχυση της οικονομικής και νομισματικής συνοχής της Ευρωπαϊκής Κοινότητας.

Κατά την έναρξη του δεύτερου σταδίου, δημιουργήθηκε το Ευρωπαϊκό Νομισματικό Ίδρυμα (ENI) με δική του νομική προσωπικότητα, πρόδρομος του Ευρωπαϊκού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών και της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας. Το Ευρωπαϊκό Νομισματικό Ίδρυμα (ENI) θα έχει ως ιδιαίτερη αποστολή να προετοιμάσει την εφαρμογή της ενιαίας νομισματικής πολιτικής, η οποία θα αρχίσει να εφαρμόζεται κατά το τρίτο στάδιο. Εν τω μεταξύ θα αρχίσει η εφαρμογή κάποιας κοινής νομισματικής πολιτικής και θα

ενισχυθεί ο ρόλος της ECU. Από την αρχή τον δεύτερου σταδίου έχει απαγορευθεί η νομισματική χρηματοδότηση των δημοσίων ελλειμμάτων, δηλαδή η κάλυψή τους από τις Κεντρικές Τράπεζες, με την έκδοση χαρτονομίσματος. Οι Κεντρικές Τράπεζες προοδευτικά αποκτούν ανεξαρτησία από τις κυβερνήσεις.

Η οικονομική πολιτική των κρατών-μελών κατά τη διάρκεια του δεύτερου σταδίου θα πρέπει να ασκείται σύμφωνα με τους γενικούς προσανατολισμούς του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου και προβλέπεται η συμμετοχή στη στενή ζώνη διακύμανσης του Ευρωπαϊκού Νομισματικού Συστήματος, $\pm 2,25\%$ από την τιμή άξονας, όλων των νομισμάτων που δε θα μετέχουν μέχρι τότε σ' αυτό.

Η μετάβαση στο τρίτο και τελικό στάδιο της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης θα πραγματοποιηθεί, σύμφωνα με καθορισμένη διαδικασία και εφόσον συντρέχουν ορισμένες προϋποθέσεις, μετά την 1 Ιανουαρίου 1997 ή το αργότερο την 1 Ιανουαρίου 1999. Η ημέρα αυτή είναι αμετακίνητη και μόνο με τροποποίηση της Συνθήκης του Maastricht θα μπορούσε να ορισθεί άλλη μεταγενέστερη.

Σύμφωνα με την προβλεπόμενη διαδικασία, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή και το Ευρωπαϊκό Νομισματικό Ίδρυμα θα παρουσιάσουν το 1996 στο Συμβούλιο έκθεση για την πρόοδο που έχει πραγματοποιήσει κάθε κράτος-μέλος ως προς τη συμμόρφωσή του προς τις υποχρεώσεις που απορρέουν από τη συνθήκη για τη δημιουργία της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης. Ειδικότερα, στις εκθέσεις αυτές θα εξετάζεται, για κάθε κράτος-μέλος, αν έχει επιτύχει ικανοποιητικό βαθμό

σύγκλισης της οικονομίας του, σε σύγκριση με τα αριθμητικά μεγέθη, τα οποία ορίζονται στη συνθήκη, στους τομείς του ελέγχου του πληθωρισμού, περιορισμού των υπερβολικών ελλειμμάτων του δημοσίου τομέα, περιορισμού του δημοσίου χρέους, περιορισμού της διακύμανσης του εθνικού νομίσματος, στα στενά περιθώρια των συναλλαγματικών ισοτιμιών του Ευρωπαϊκού Νομισματικού Συστήματος χωρίς υποτίμηση επί δύο έτη, της εξέλιξης του ύψους των επιτοκίων, της πορείας του ισοζυγίου πληρωμών, της εξέλιξης του κατά μονάδα κόστους εργασίας, της ολοκλήρωσης της απελευθέρωσης της εσωτερικής αγοράς καθώς και του διαρκούς και όχι περιστασιακού χαρακτήρα του επιτευχθέντος βαθμού σύγκλισης της οικονομίας.

Με βάση τις εκθέσεις αυτές, για κάθε κράτος-μέλος, το Συμβούλιο συνερχόμενο σε επίπεδο Αρχηγών Κρατών και Κυβερνήσεων αποφασίζει με ειδική πλειοψηφία μέχρι την 31 Δεκεμβρίου 1996, αν η πλειοψηφία των κρατών-μελών συγκεντρώνει τις απαιτούμενες οικονομικές και νομισματικές προϋποθέσεις για την υιοθέτηση ενός κοινού νομίσματος της Ευρωπαϊκής Ένωσης και κατά πόσον από την εκτίμηση της συνολικής εικόνας της οικονομίας τους, είναι σκόπιμο να προχωρήσει η Ευρωπαϊκή Κοινότητα στο τρίτο στάδιο της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης. Εάν η απόφαση είναι καταφατική, τότε το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο ορίζει την ημέρα έναρξης του τελικού σταδίου.

Εάν μέχρι το τέλος του 1997 δεν έχει ορισθεί η ημερομηνία έναρξής του, το τρίτο και τελικό στάδιο θα αρχίσει την 1 Ιανουαρίου 1999. Στην περίπτωση αυτή, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο συνερχόμενο κατά την

καθιερωμένη διαδικασία, προ της 1^{ης} Ιουλίου 1998, επιβεβαιώνει με απόφασή του, λαμβανομένη πάλι με ειδική πλειοψηφία, ποια κράτη-μέλη συγκεντρώνουν τις απαραίτητες προϋποθέσεις για την υιοθέτηση ενός κοινού νομίσματος. Η μετάβαση κατόπιν στο τρίτο στάδιο είναι αυτόματη και πραγματοποιείται ακόμη και αν τα κράτη-μέλη του συγκεντρώνουν τις απαραίτητες προϋποθέσεις για την υιοθέτηση του κοινού νομίσματος αποτελούν μειοψηφία.

Το Συμβούλιο μπορεί ν' αποφασίσει με ειδική πλειοψηφία, μεταβατική «παρέκκλιση» για όσα κράτη-μέλη χρειάζονται μακρότερη περίοδο για να συμμετάσχουν στο τρίτο στάδιο της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης. Για τα κράτη-μέλη αυτά, που αποκαλούνται από τη Συνθήκη «κράτη-μέλη με παρέκκλιση» και συνήθως κράτη «δεύτερης ταχύτητας», αναστέλλεται το δικαίωμα γήφου στο Συμβούλιο, για τα θέματα Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης, για τα οποία τους έχει παραχωρηθεί «παρέκκλιση» όπως ορίζεται στη Συνθήκη. Όσα από τα «κράτη-μέλη με παρέκκλιση» βραδύτερου συγκεντρώνουν τις προϋποθέσεις συμμετοχής στο τρίτο στάδιο της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης, μπορούν να συμμετάσχουν στο τρίτο στάδιο, με την ίδια διαδικασία, καταργούμενων βέβαια τόσο των παρεκκλίσεων, όσο και της αναστολής του δικαιώματος γήφου για τα κράτη αυτά.

Είναι φανερό ότι σύμφωνα με τις διατάξεις της Συνθήκης του Maastricht, ως προς την Οικονομική και Νομισματική Ένωση η δημιουργία «Ευρωπαϊκής Ένωσης» περισσότερων της μιας ταχυτήτων είναι νομικά δυνατή και έχει γίνει αποδεχτή.

Με την έναρξη του τρίτου σταδίου της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης το Συμβούλιο, με ομόφωνη απόφαση των «κρατών-μελών χωρίς παρέκκλιση», μετά πρόταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και διαβούλευση με την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, δεσπίζει τις σταθερές συναλλαγματικές ισοτιμίες που καθορίζονται αμετάκλητα για τα νομίσματά τους και με τις οποίες, αμετάκλητες ισοτιμίες, το ECU θα αντικαταστήσει τα εθνικά νομίσματα. Το ECU θα καταστεί αυτοτελές νόμισμα και όχι καλάθι νομισμάτων, όπως είναι σήμερα. Η Δανία εξαιρέθηκε από το κοινό νόμισμα, ενώ η Μεγάλη Βρετανία διατήρησε επιφύλαξη εξαιρέσεως.

Ταυτόχρονα αρχίζει και η λειτουργία της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας (ΕΚΤ) και του Ευρωπαϊκού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών (ΕΣΚΤ) με τη συμμετοχή σ' αυτό της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας και των Κεντρικών Τραπεζών των κρατών-μελών, που συμμετέχουν πλήρως στο τρίτο στάδιο της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης. Η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα και το Ευρωπαϊκό Σύστημα Κεντρικών Τραπεζών έχουν αυτονομία στη δράση τους έναντι των Κυβερνήσεων των κρατών-μελών και των Οργάνων της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Υπόκεινται όμως σε δημοκρατικό έλεγχο νομιμότητας.

Η κύρια αποστολή τους είναι να διατηρήσουν τη σταθερότητα των τιμών και να έχουν ως βασικό στόχο την καταπολέμηση του πληθωρισμού. Οι Κεντρικές Τράπεζες των κρατών-μελών αποτελούν αναπόσπαστο τμήμα του Ευρωπαϊκού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών και δρουν σύμφωνα με τις κατευθύνσεις και τις οδηγίες της

Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας. Η ΕΚΤ θα είναι μόνη αρμόδια για την έκδοση του κοινού νομίσματος. Το ΕΣΚΤ είναι αρμόδιο για τη χάραξη και εφαρμογή της νομισματικής πολιτικής της Ένωσης και διαχειριστής των επισήμων αποθεμάτων ξένων νομισμάτων των κρατών-μελών.

Με την έναρξη του τρίτου σταδίου της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης οι προσανατολισμοί της οικονομικής πολιτικής της Ένωσης και των κρατών-μελών θα αποφασίζονται από το Συμβούλιο. Βασικός στόχος θα είναι η εξασφάλιση ισορροπιών μεταξύ της νομισματικής και της οικονομικής πολιτικής. Η νομισματική και η συναλλαγματική πολιτική για το ECU θα είναι ενιαία. Την πολιτική ευθύνη και της νομισματικής πολιτικής θα έχει η πολιτική εξουσία; η οποία χαράσσει και ασκεί την οικονομική πολιτική. Το Συμβούλιο Υπουργών Οικονομίας θα παρακολουθεί την πορεία των δημοσιονομικών ελλειμμάτων και, για να αποφεύγονται υπερβολικά ελλείμματα, θα καθορίζει την εξωτερική νομισματική πολιτική για το ECU και θα συντονίζει τις οικονομικές πολιτικές των κρατών-μελών, στο βαθμό που ο συντονισμός αυτός είναι απαραίτητος για την ομαλή λειτουργία της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης. Θα υπάρχει πάντοτε πολυμερής εποπτεία για τη συμμόρφωση των κρατών-μελών στη Συνθήκη και στις Αποφάσεις των Κοινοτικών Οργάνων.

Για τη στήριξη της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης, η Συνθήκη του Maastricht προβλέπει την άσκηση παράλληλα νέων και

συμπληρωματικών πολιτικών ή ειδικών δράσεων, της Ένωσης σε συγκεκριμένους τομείς, οι κυριότερες των οποίων είναι οι ακόλουθες:

- Η διαμόρφωση Κοινής Οικονομικής και Εμπορικής Εξωτερικής Πολιτικής. Η Ευρωπαϊκή Ένωση αποτελεί τη μεγαλύτερη εμπορική δύναμη στον κόσμο και μαζί με τις Ηνωμένες Πολιτείες και την Ιαπωνία καλύπτουν περισσότερο από το 50% τον παγκοσμιού εμπορίου. Οι επιπτώσεις της παγκόσμιας οικονομίας επί της οικονομίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι τεράστιες και πολλές φορές αποφασιστικές. Είναι επομένως αναπόφευκτο όπως η παρουσία της Ευρωπαϊκής Ένωσης στο διεθνές οικονομικό στίβο, ρυθμίζεται από μία κοινή οικονομική και εμπορική πολιτική, η οποία θα πρέπει να διασφαλίζει αφ' ενός μεν τα συλλογικά συμφέροντα της Ευρωπαϊκής Ένωσης και των κρατών-μελών της, αφ' ετέρου δε να συμβάλλει αποτελεσματικά στην επιτυχία της γενικότερης πολιτικής της Ένωσης, για τη διατήρηση της ειρήνης και την ανάπτυξη της ευημερίας στον κόσμο.

Η Κοινή Οικονομική και Εμπορική Πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης έναντι των τρίτων χωρών βασίζεται σε ενιαίες αρχές ιδίως κατά τη σύναψη εμπορικών και δασμολογικών συμφωνιών ή κατά τη λήψη μέτρων εμπορικής άμυνας ή μέτρων σχετικών με την πολιτική εξαγωγών. Τις διαπραγματεύσεις με τα άλλα κράτη ή με τους Διεθνείς Οργανισμούς, διεξάγει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, επικουρούμενη από ειδική Επιτροπή του Συμβουλίου Υπουργών.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση έπαιξε ουσιαστικό ρόλο στις μακρές εμπορικές διαπραγματεύσεις στα πλαίσια της GATT, οι οποίες έληξαν με επιτυχία, με τη δημιουργία του νέου Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου, την 15 Απριλίου 1994.

Η μορφή των σχέσεων και το περιεχόμενο των Συμφωνιών της Ευρωπαϊκής Ένωσης με τις τρίτες χώρες, εξαρτάται από το επίπεδο οικονομικής ανάπτυξης αυτών, αλλά και από τις περιοχές του κόσμου στις οποίες ευρίσκονται και συνήθως αφορούν σε ομάδες χωρών.

Ιδιαίτερη φροντίδα κατέβαλε εξ αρχής η Ευρωπαϊκή Κοινότητα, στη δεμελίωση των σχέσεών της με τις χώρες υπό ανάπτυξη.

- Η πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης στον τομέα αυτό της Συνεργασίας για την Ανάπτυξη, η οποία συμπληρώνει την πολιτική των κρατών-μελών, είναι να ευνοήσει και να στηρίξει τη διαρκή οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη των αναπτυσσομένων χωρών και ιδιαίτερος των περισσότερο μειονεκτικών, την αρμονική και προοδευτική ένταξη των αναπτυσσομένων χωρών στη διεθνή οικονομία, την καταπολέμηση της ένδειας στις αναπτυσσόμενες χώρες με τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας σ' αυτές και να συμβάλει στην ανάπτυξη και στην εδραίωση της δημοκρατίας, του κράτους δικαίου και του σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των δεμελιωδών ελευθεριών, στις χώρες αυτές.

Η Συνθήκη του Maastricht προβλέπει, για την επίτευξη των σκοπών αυτών, την υιοθέτηση πολυετών προγραμμάτων, στα οποία συμμετέχει η Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων, το συντονισμό των πολιτικών της

Ευρωπαϊκής Κοινότητας και των κρατών-μελών περιλαμβανομένου και του συντονισμού των πολιτικών τους στους Διεθνείς Οργανισμούς και τις Διεθνείς Διασκέψεις, καθώς και τη συνεργασία με τρίτες χώρες και με τους αρμοδίους Διεθνείς Οργανισμούς.

- Η βιομηχανία είναι ένας ιδιαίτερα σημαντικός τομέας δραστηριότητας της Ευρωπαϊκής Κοινότητας. Η Συνθήκη για την «Ευρωπαϊκή Ένωση» απαιτεί από την Ευρωπαϊκή Κοινότητα και από τα κράτη-μέλη να μεριμνήσουν ώστε να εξασφαλισθούν οι αναγκαίες προϋποθέσεις για την εξασφάλιση της ανταγωνιστικότητας της ευρωπαϊκής κοινοτικής βιομηχανίας μέσα στο σύστημα των ελευθέρων, ανοικτών και ανταγωνιστικών αγορών, επίτευγμα που αποτελεί στοιχείο απαραίτητο όχι μόνο για την επιβίωσή της, αλλά και κυρίως, για την ανάπτυξη της βιομηχανίας στα πλαίσια της ευρωπαϊκής και παγκόσμιας αγοράς και τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας. Για το σκοπό αυτό, η δράση των κρατών-μελών πρέπει να αποσκοπεί στην επιτάχυνση της προσαρμογής της βιομηχανίας στις διαρθρωτικές αλλαγές, στη δημιουργία ευνοϊκού περιβάλλοντος για την ανάληψη πρωτοβουλιών, για την ανάπτυξη των επιχειρήσεων τον συνόλου της Κοινότητας και ιδίως των μικρομεσαίων μονάδων, για την ενδάρρυνση της συνεργασίας μεταξύ επιχειρήσεων και για την προώθηση της καλύτερης εκμετάλλευσης των βιομηχανικών δυνατοτήτων, που προσφέρουν η Ενιαία Ευρωπαϊκή Αγορά και οι κοινοτικές πολιτικές ιδιαίτερα στον τομέα της καινοτομίας, της

έρευνας και της τεχνολογικής ανάπτυξης. Η ευθύνη και η πρωτοβουλία κατ' αρχήν ανήκει στον ιδιωτικό τομέα, τη δράση του οποίου η Ευρωπαϊκή Κοινότητα θα ενθαρρύνει, θα προωθήσει και θα στηρίξει συμπληρώνοντας τη δραστηριότητα των κρατών-μελών, με την προώθηση της δημιουργίας της αναγκαίας υποδομής, με την κατάργηση περιττών γραφειοκρατικών διατυπώσεων και με τη διασφάλιση διαρκών υγιών όρων ανταγωνισμού.

- Ειδικό τμήμα της συνθήκης των Maastricht συμπληρώνει τις ισχύουσες διατάξεις και προβλέπει νέες ρυθμίσεις και νέες δραστηριότητες της Ευρωπαϊκής Κοινότητας στον τομέα της Επιστήμης, της Έρευνας και της Τεχνολογικής Ανάπτυξης, ώστε η δράση της να γίνει περισσότερο αποτελεσματική σε έναν τομέα εξαιρετικά σημαντικό για το μέλλον της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Απόλυτη προτεραιότητα στον τομέα αυτό έχει η τηλεπληροφορική (telematic) και η ηλεκτρονική που δημιούργησαν την «κοινωνία της πληροφορικής» και μαζί με την αυτοματοποίηση της βιομηχανικής παραγωγής και τον έλεγχο της παραγωγής της ατομικής ενέργειας συνιστούν τη νέα, την τρίτη βιομηχανική επανάσταση των ημερών μας.

Στόχος της πολιτικής της Ευρωπαϊκής Κοινότητας στον τομέα αυτό είναι η ενίσχυση των επιστημονικών και τεχνολογικών βάσεων της βιομηχανίας της και η παράλληλη προώθηση όλων των ερευνητικών δράσεων, οι οποίες κρίνονται αναγκαίες, και θα βοηθήσουν να γίνει η κοινοτική βιομηχανία διεθνώς ανταγωνιστική.

Για την επίτευξη των σκοπών αυτών, η Ευρωπαϊκή Κοινότητα ενδαρρύνει τις επιχειρήσεις, συμπεριλαμβανομένων των μικρομεσαίων, καθώς και τα ερευνητικά Κέντρα και τα Πανεπιστήμια στις προσπάθειές τους, στους τομείς της έρευνας και τεχνολογικής ανάπτυξης υψηλής ποιότητας, και ενισχύει και υποβοηθεί τη συνεργασία μεταξύ τους στον τομέα αυτό, ώστε να αξιοποιήσουν τις υφιστάμενες δυνατότητες και να επωφεληθούν. Η Ευρωπαϊκή Κοινότητα αναλαμβάνει σειρά δράσεων οι οποίες συμπληρώνουν τις δράσεις των κρατών-μελών με την εφαρμογή ειδικών προγραμμάτων τα οποία και χρηματοδοτεί. Η Ευρωπαϊκή Κοινότητα και τα κράτη-μέλη συντονίζουν τη δράση τους και εξασφαλίζουν τη συνοχή μεταξύ των Εθνικών πολιτικών και της Κοινοτικής πολιτικής, ώστε να επιτυγχάνεται η καλύτερη και αποτελεσματικότερη χρησιμοποίηση των οικονομικών πόρων και του επιστημονικού δυναμικού.

Συνθήκη Άμστερνταμ

Οι τέσσερις βασικοί στόχοι της νέας συνθήκης για την Ευρώπη

Στις 17 Ιουνίου 1997, οι αρχηγοί κρατών και κυβερνήσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης κατέληξαν σε πολιτική συμφωνία σχετικά με τη νέα Συνθήκη για την Ευρώπη, τη Συνθήκη του Άμστερνταμ.

Η επίσημη υπογραφή των κειμένων προβλέπεται για το προσεχές φθινόπωρο. Στη συνέχεια, οι νέες διατάξεις θα αποτελέσουν το αντικείμενο δημόσιας συζήτησης σε κάθε χώρα και θα υποβληθούν στην κρίση των εκλογέων, είτε με δημοψήφισμα είτε με απόφαση των

κοινοβουλιών τους. Ο καθένας μας, συνεπώς, θα έχει την ευκαιρία να εκφραστεί υπέρ ή κατά.

Η ανάπτυξη της Ένωσης δεν είναι πλέον μια απλή τεχνική διαδικασία που μπορεί να αφεθεί αποκλειστικά στην κρίση των κοινοτικών δεσμικών οργάνων ή των κυβερνήσεων. Η ασφάλεια, η απασχόληση, η εξωτερική πολιτική, η άμυνα και η νομιμότητα των οργάνων μας ενδιαφέρουν άμεσα τον κάθε πολίτη. Η Συνθήκη του Άμστερνταμ έχει τέσσερις βασικούς στόχους:

- να τεθεί η απασχόληση και τα δικαιώματα των πολιτών στο επίκεντρο της Ένωσης,
- να εξαλειφθούν τα τελευταία εμπόδια στην ελεύθερη κυκλοφορία και να ενισχυθεί η ασφάλεια,
- να δοθεί η δυνατότητα στην Ευρώπη να καταστήσει περισσότερο αισθητή την παρουσία της στη διεθνή σκηνή,
- να καταστεί αποτελεσματικότερη η διάρθρωση των δεσμών της Ένωσης ενόψει της προσεχούς διεύρυνσης

Η Συνθήκη του Άμστερνταμ παγιώνει κατ' αυτόν τον τρόπο τους τρεις βασικούς «πυλώνες» στους οποίους έχει βασιστεί η δράση της Ένωσης από την έναρξη ισχύος της Συνθήκης του Μάαστριχτ, την 1^η Νοεμβρίου 1993: τις Ευρωπαϊκές Κοινοότητες (πρώτος πυλώνας), την κοινή εξωτερική πολιτική και πολιτική ασφάλειας (δεύτερος πυλώνας) και τη συνεργασία στους τομείς της δικαιοσύνης και των εσωτερικών υποθέσεων (τρίτος πυλώνας).

Απασχόληση

Η καδιέρωση πολυμερούς εποπτείας των εθνικών πολιτικών τίθεται σε ισχύ. Τα δεσμικά όργανα θα βοηθούνται στο έργο αυτό από μία Επιτροπή Απασχόλησης.

Η συντονισμένη στρατηγική για την απασχόληση θα εφαρμόζεται κάθε χρόνο με τον ακόλουθο τρόπο:

- Η κατάσταση της απασχόλησης θα εξετάζεται κατ' αρχάς από τους αρχηγούς κρατών και κυβερνήσεων.
- Το Συμβούλιο, αποφασίζοντας με ειδική πλειοψηφία μετά από πρόταση της Επιτροπής και μετά από διαβούλευση με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών επεξεργάζεται κατευθυντήριες γραμμές για τα κράτη μέλη.
- Στο τέλος του έτους, το Συμβούλιο προβαίνει στην εξέταση και την εφαρμογή των κατευθυντηρίων γραμμών και, εφόσον το κρίνει σκόπιμο, απευθύνει συστάσεις στα κράτη μέλη. Το Συμβούλιο και η Επιτροπή υποβάλλουν κοινή ετήσια έκθεση στους αρχηγούς κρατών και κυβερνήσεων οι οποίοι εξετάζουν τους νέους προσανατολισμούς που πρόκειται να ακολουθηθούν.
- Τέλος, προβλέπονται κίνητρα για τη χρηματοδότηση προτύπων πειραματικών προγραμμάτων στον τομέα της απασχόλησης.

Μια κοινή, αλλά ακόμη περιορισμένη, κοινωνική πολιτική

Η κοινωνική νομοθεσία σε ευρωπαϊκό επίπεδο είναι ιδιαίτερα ανεπτυγμένη σε ορισμένους τομείς όπως η ελεύθερη διάκίνηση των εργαζομένων, η προστασία της υγείας και της ασφάλειάς τους στους τόπους εργασίας, οι ίσες ευκαιρίες για τους άνδρες και τις γυναίκες

Η Ένωση εξασφαλίζει στους ευρωπαίους εργαζόμενους το δικαίωμα να κυκλοφορούν και να διαμένουν σε κάθε χώρα της Ένωσης και να απολαμβάνουν στις χώρες υποδοχής τα ίδια δικαιώματα και προνόμια (ασφάλιση υγείας, κοινωνική ασφάλιση, συντάξεις, οικογενειακά επιδόματα κλπ.) με τους πολίτες του εν λόγω κράτους.

Για να προστατεύσει την υγεία και την ασφάλεια των εργαζομένων στους τόπους εργασίας, η Ένωση έχει καθορίσει αυστηρότατες ελάχιστες προϋποθέσεις που ισχύουν στο σύνολο της επικράτειάς της.

Τέλος, η Ένωση ασκεί σημαντική επιρροή ως προς την εξασφάλιση ίσων ευκαιριών για τις γυναίκες στο σύνολο των κρατών μελών.

Υπάρχουν ακόμη άλλες πρωτοβουλίες στον τομέα του εργατικού δικαίου, όπως για παράδειγμα η πληροφόρηση και η διαβούλευση με τους εργαζομένους σε επιχειρήσεις ευρωπαϊκού μεγέθους, οι οποίες συμπληρώνουν την ευρωπαϊκή νομοθεσία που έχει δεσπιστεί μέχρι σήμερα στα πλαίσια της ενιαίας αγοράς.

Αντίθετα, άλλα θέματα όπως οι μισθοί, το δικαίωμα της απεργίας και της ανταπεργίας (lock-out) αποτελούν τομείς που ανήκουν αποκλειστικά στην αρμοδιότητα του εθνικού νομοθέτη, ενώ απαιτείται η ομόφωνη

έγκριση των Δεκαπέντε για άλλα σημαντικά θέματα όπως η κοινωνική ασφάλιση, οι απολύσεις ή η εκπροσώπηση των εργαζομένων, γεγονός που περιορίζει την αποτελεσματικότητα της δράσης της Ένωσης.

Η νέα Συνθήκη ενισχύει την κοινωνική δράση της Ένωσης με τους τρόπους που ακολουθούν.

Η ανταγωνιστικότητα, η δημιουργία θέσεων απασχόλησης, η ευελιξία και η ασφάλεια της εργασίας αποτελούν τις σύγχρονες προκλήσεις από τις οποίες εξαρτάται η διατήρηση του ευρωπαϊκού κοινωνικού προτύπου. Η καταπολέμηση του αποκλεισμού και της φτώχειας που πλήττει δεκάδες εκατομμυρίων ευρωπαίων πολιτών συμπληρώνει τις παραπάνω προκλήσεις. Η Συνθήκη του Άμστερνταμ παρέχει εχέγγυα για την εκπλήρωση των στόχων αυτών, παρόλο που διατηρείται η ομόφωνη λήψη αποφάσεων για ορισμένους τομείς.

Ελεύθερη κυκλοφορία και ασφάλεια

Οι ευρωπαίοι πολίτες υποστηρίζουν την ελεύθερη κυκλοφορία όλων των ατόμων από τη μια χώρα της Ευρωπαϊκής Ένωσης στην άλλη. Παράλληλα επιθυμούν να ζουν κάτω από συνθήκες ασφάλειας.

Η ελεύθερη κυκλοφορία εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η οποία περιοριζόταν στους μισθωτούς κατά τα πρώτα έτη της «κοινής αγοράς», έχει γενικευθεί από το 1993. Φοιτητές, ελεύθεροι επαγγελματίες, τουρίστες, συνταξιούχοι -κάθε Ευρωπαίος έχει σήμερα το δικαίωμα αυτό. Δεκάδες εκατομμύρια ανδρών και γυναικών το έχουν ήδη ασκήσει και εκατομμύρια άλλοι προτίθενται να το ασκήσουν. Έτσι, η Ευρώπη έγινε πλέον η Ευρώπη των πολιτών.

Η πρόβλεψη στη Συνθήκη του Μάαστριχτ για την επέκταση της συνεργασίας μεταξύ των Δεκαπέντε στους τομείς της δικαιοσύνης και της αστυνομίας, αποτέλεσε λογική συνέπεια της νέας αυτής διάστασης. Η νέα ελευθερία διακίνησης που δόθηκε στους πολίτες δεν έπρεπε παράλληλα να αφήσει ελεύθερο το πεδίο στους εγκληματίες ή στους εμπόρους ναρκωτικών, καθώς και στους κάθε είδους απατεώνες ή στα δίκτυα παράνομης μετανάστευσης. Τα μέσα που διέθετε ωστόσο η Ευρώπη για να εξασφαλίσει ταυτόχρονα την ελεύθερη κυκλοφορία, τους ελέγχους στα εξωτερικά σύνορα και την καταπολέμηση του εγκλήματος ήταν πολύ περιορισμένα. Αυτό οφείλεται στη διακυβερνητική μέθοδο που επιλέχθηκε, χωρίς διακρίσεις, για όλα τα παραπάνω θέματα.

Ένα μήνυμα και ένα κοινό πρόσωπο της Ευρώπης στον κόσμο

- Καλύτερη υπεράσπιση των οικονομικών συμφερόντων της Ε. Ε.
- Εξωτερική πολιτική και πολιτική ασφαλείας: κοινή πολιτική
- Πρόληψη κρίσεων και δημιουργία προϋποθέσεων για ταχεία λήψη αποφάσεων
- Βήματα προς την Ευρωπαϊκή ταυτότητα ασφαλείας και άμυνας.

Αποτελεσματικοί δεσμοί για τη διευρυμένη Ευρώπη

- Νομοθετικές πράξεις: Το κοινοβούλιο και το Συμβούλιο θα συναποφασίζουν
- Στο συμβούλιο συχνότερη λήψη αποφάσεων μ ειδική πλειοψηφία
- Ενισχυμένη προεδρία στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή

ΟΝΕ - ΚΡΙΤΗΡΙΑ - ΣΤΑΔΙΑ ΣΥΓΚΛΙΣΗΣ - ΕΥΡΩ

ΟΝΕ

Εισαγωγή

Οι αρχιτέκτονες της Ευρωπαϊκής Κοινότητας ήξεραν από την πρώτη στιγμή ότι η Οικονομική και νομισματική ένωση της Κοινότητας ήταν αναγκαία. Η ύπαρξη διάφορων νομισμάτων αύξανε τους συναλλαγματικούς κινδύνους, ενώ οι συναλλαγματικές προμήθειες αύξαναν το κόστος παραγωγής. Οι δύο αυτοί παράγοντες μείωναν την ποσότητα των ενδοκοινοτικών συναλλαγών και έβαζαν εμπόδια στην ουσιαστική ύπαρξη της Ενιαίας Αγοράς.

Κάτω απ' αυτές τις συνθήκες η οικονομική και νομισματική ένωση (ΟΝΕ) ήταν αναγκαία. Η ΟΝΕ σημαίνει ότι θα υπάρχει μια ενιαία νομισματική πολιτική σε μια κοινή οικονομική αγορά, και συνεπώς θα αποτελεί το λογικό συμπλήρωμα της ενιαίας αγοράς. Τη νομισματική πολιτική (π. χ. τα επιτόκια) θα διαχειρίζεται η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, ανεξάρτητα από εθνικές κυβερνήσεις και κοινοτικά Θεσμικά όργανα. Αντίθετα, η οικονομική πολιτική (π. χ. φορολογία και αποφάσεις περί δημοσίων δαπανών) θα παραμείνει στην αρμοδιότητα των εθνικών κυβερνήσεων οι οποίες όμως, θα ασκούν στην πολιτική τους αυτή, σύμφωνα με τους από κοινού συμφωνηθέντες κανόνες του συμφώνου για την ανάπτυξη και τη σταθερότητα. Αυτό δεν σημαίνει ότι η ΟΝΕ προϋποθετεί την πολιτική ένωση για παράδειγμα, δεν απαιτείται η λήψη κοινών αποφάσεων όσον αφορά τα συνολικά επίπεδα φορολόγησης ή τη σχέση μεταξύ διαφόρων κατηγοριών φόρων όπως π.

χ. μεταξύ άμεσης και έμμεσης φορολογίας. Αυτά θα εξακολουθήσουν να καθορίζονται σύμφωνα με τις εθνικές ανάγκες και προτεραιότητες, υπό την προϋπόθεση ότι θα ταυτίζονται όσο το δυνατόν περισσότερο με όσα λέει το σύμφωνο για την ανάπτυξη και την σταθερότητα.

Ιστορική αναδρομή

Η πρώτη απόπειρα δημιουργίας μιας ΟΝΕ ξεκίνησε ουσιαστικά με το γύφισμα της 22^{ης} Μαρτίου 1971. Το γύφισμα αυτό, το οποίο είχε ουσιαστικά τις βάσεις του στην έκθεση Werner της 8^{ης} Οκτωβρίου 1970 εξέφραζε την θέληση του να θέσει σε λειτουργία μια οικονομική και νομισματική ένωση σύμφωνα με ένα σχέδιο, η πρώτη φάση του οποίου θα άρχιζε αναδρομικά την 1^η Ιανουαρίου 1971.

Ένα από τα πιο βασικά στοιχεία του γυφίσματος της 22^{ης} Μαρτίου 1971, ήταν η πρόσκληση που απευθυνόταν στις κεντρικές τράπεζες των κρατών μελών να διατηρούν από την αρχή της πρώτης φάσης τις διακυμάνσεις των τιμών μεταξύ των κοινοτικών νομισμάτων μέσα σε πιο στενά περιθώρια απ' αυτά που θα απέρρεαν από την εφαρμογή των διατάξεων ως προς το δολλάριο, χάρη σε συντονισμένες ενέργειες ως προς αυτό το νόμισμα.

Αλλά η Ευρώπη δεν είχε προβλέψει τις αντιδράσεις του «λοιπού κόσμου» στις προθέσεις της. Μέσα στις δυο εβδομάδες που ακολούθησαν την απόφαση των χωρών της ΕΟΚ να θέσουν σε λειτουργία την οικονομική και νομισματική ένωσή τους, αυτές οι χώρες δέχτηκαν μια τέτοια εισροή βραχυπρόθεσμων κεφαλαίων, ώστε ορισμένα απ' αυτά αναγκάστηκαν να πάρουν μέτρα αντίθετα από τις

προθέσεις τις οποίες είχαν εκφράσει στο γήφισμα του Μαρτίου 1971, ιδίως ως προς το στένεμα των περιθωρίων διακύμανσης των συναλλαγματικών τιμών μεταξύ των νομισμάτων της Κοινότητας.

Το πιο σοβαρό κτύπημα όμως κατά της νομισματικής ένωσης θα ερχόταν πέντε μήνες αργότερα. Στις 15 Αυγούστου 1971, η αμερικανική κυβέρνηση ανακοίνωνε την απόφαση της να αναστείλει τη μετατρεψιμότητα του δολαρίου σε χρυσό, να αφήσει να κυμαίνεται η συναλλαγματική τιμή του δολαρίου και να προστατεύει την αμερικανική αγορά έναντι των εισαγωγών από τον λοιπό ανεπτυγμένο κόσμο. Με αυτό τον τρόπο κατάφερε ένα βαρύ κτύπημα κατά της ΟΝΕ.

Παρ' όλα αυτά οι διοικητές των κεντρικών τραπεζών των κρατών μελών αποφάσισαν να μειώσουν από τις 24 Απριλίου 1972 σε 2, 25 % τα περιθώρια διακύμανσης μεταξύ δύο κοινοτικών νομισμάτων. Έτσι γεννήθηκε το κοινοτικό νομισματικό φίδι, το οποίο θα έπρεπε να κινείται σε ένα περιθώριο διακύμανσης του 4, 5% μεταξύ των κοινοτικών νομισμάτων και του δολαρίου, σύμφωνα με τη συμφωνία της Ουάσιγκτον. Όμως ήδη από τις 12 Μαρτίου 1973, το Συμβούλιο αποφάσισε να αφήσει τις κεντρικές τράπεζες ελεύθερες να μην επεμβαίνουν, όταν οι συναλλαγματικές τιμές των νομισμάτων τους έφταναν τα περιθώρια διακύμανσης σχετικά με το δολάριο, αφού είχε διαπιστώσει τις δυσκολίες που υπήρχαν στην τήρηση των περιθωρίων διακύμανσης. Η πετρελαϊκή κρίση του 1973 έδωσε την χαριστική βολή στο νομισματικό φίδι αφού αύξησε τις διαφορές και τις διαρθρωτικές ανισορροπίες μεταξύ των χωρών της Κοινότητας, οι οποίες από την 1^η

Ιανουαρίου 1973 είχαν γίνει εννέα. Έτσι ουσιαστικά η Κοινότητα χωρίστηκε σε δυο νομισματικές ζώνες. Εκείνη του φιδιού και εκείνη των κυμαινόμενων συναλλαγματικών τιμών.

Κερδισμένοι απ' όλη αυτή την κατάσταση ήταν οι κερδοσκόποι. Αρκούσε ένας σημαντικός αριθμός απ' αυτούς να είναι πωλητές σε μια δεδομένη στιγμή του νομίσματος του φιδιού το οποίο θεωρούσαν σαν πιο ασταδές, για να βρεθεί αυτό στο κατώφλι. Οι νομισματικές αρχές της προσβαλλόμενης χώρας όφειλαν τότε να σταματήσουν την πτώση της τιμής του νομίσματός της αγοράζοντας το έναντι των αποθεμάτων τους σε συνάλλαγμα. Αν αυτά δεν ήταν αρκετά, όπως συνέβη στις περιπτώσεις της Αγγλίας, της Γαλλίας και της Ιταλίας, τα νομίσματα τους αναγκάζονταν να εισέλθουν στο καθεστώς των κυμαινόμενων συναλλαγματικών τιμών.

Όλες αυτές οι εξελίξεις συνέβαλλαν στην ουσιαστική παράλυση της ONE, για περίπου δέκα χρόνια. Όμως η κτηδείσα εμπειρία ήταν πολύτιμη για την Κοινότητα. Τα όργανα τα οποία τέθηκαν σε λειτουργία από το 1972, δηλαδή το νομισματικό φίδι, το Ευρωπαϊκό Ταμείο Νομισματικής Συνεργασίας (ΕΤΝΣ) και η Ευρωπαϊκή Λογιστική Μονάδα (ΕΛΜ) δοκιμάστηκαν με επιτυχία, βελτιώθηκαν και μεταβιβάστηκαν στο Ευρωπαϊκό Νομισματικό Σύστημα (ΕΝΣ).

Το γήφισμα της 22^{ης} Μαρτίου 1971, σε συνδυασμό με ένα νέο της 21^{ης} Μαρτίου 1972, δημιούργησε επίσης μια ομάδα εργασίας που θα συντόνιζε τις βραχυπρόθεσμες οικονομικές και χρηματοοικονομικές πολιτικές. Αυτή η ομάδα αποτελούμενη από έναν εκπρόσωπο κάθε

κράτους μέλους και έναν εκπρόσωπο της Επιτροπής, έχει ως αποστολή να προετοιμάζει τις τρεις ετήσιες συνεδριάσεις του Συμβουλίου (οικονομικών και χρηματοοικονομικών υποθέσεων). Πρέπει επίσης να εξασφαλίζει μια διαρκή και αμοιβαία πληροφόρηση επί των αποφάσεων ή μέτρων που σχεδιάζονται από τα κράτη μέλη και που μπορούν να έχουν σημαντικές επιπτώσεις στις οικονομίες τους ή να προκαλέσουν σημαντική διάσταση μεταξύ της οικονομίας ενός κράτους και των κοινών οικονομικών στόχων.

Το καθεστώς των προηγούμενων διαβουλεύσεων ενισχύθηκε μετά την απόφαση του Συμβουλίου της 18^{ης} Φεβρουαρίου 1974, σχετικά με την πραγματοποίηση ενός υψηλού βαθμού σύγκλισης των οικονομικών πολιτικών των κρατών μελών της ΕΟΚ. Οι τρεις ετήσιες συνεδριάσεις θα εξετάζουν την οικονομική κατάσταση της Κοινότητας, βασιζόμενες κυρίως στα στοιχεία των προϋπολογισμών των κρατών μελών. Η πρώτη συνεδρίαση γίνεται στις αρχές του έτους και κάνει έναν απολογισμό της οικονομικής πολιτικής του προηγούμενου έτους, ενώ η δεύτερη που γίνεται στις αρχές του τρίτου τριμήνου ορίζει συγκλίνοντες προσανατολισμούς για τους προκαταρκτικούς οικονομικούς προϋπολογισμούς πριν αυτοί υιοθετηθούν οριστικά. Τέλος στην Τρίτη συνεδρίαση του που γίνεται στα τέλη του έτους, εκδίδεται μια ετήσια έκθεση για την οικονομική κατάσταση της Κοινότητας, η οποία καθορίζει τους προσανατολισμούς της οικονομικής πολιτικής που θα πρέπει να εφαρμόζει κάθε κράτος το επόμενο έτος και θα πρέπει να λαμβάνεται υπ' όψιν σοβαρά από τα εθνικά κοινοβούλια.

Από τον Ιούλιο του 1978, ξεκίνησαν οι νέες σημαντικές εξελίξεις σχετικά με την ONE, αφού το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, παρακινούμενο από τον Valery Giscard d - Estaing, τότε Πρόεδρο της Γαλλίας, και τον Helmut Schmidt, τον τότε καγκελάριο της Δ. Γερμανίας, προετοίμαζε το έδαφος για την θέσπιση ενός βελτιωμένου νομισματικού συστήματος. Έτσι, το Συμβούλιο των Υπουργών εξέδωσε, μετά και από πιέσεις του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου των Βρυξελλών, έναν κανονισμό σχετικά με το ΕΝΣ και έναν άλλο ο οποίος τροποποιούσε την αξία της λογιστικής μονάδας την οποία χρησιμοποιούσε το ΕΤΝΣ. Ο μηχανισμός αυτός του ΕΝΣ εισήγαγε για τα συμμετέχοντα νομίσματα την υποχρέωση να περιορίζουν τις διακυμάνσεις μεταξύ τους μέσα σε ορισμένα περιθώρια.

Στην αρχική του φάση το ΕΝΣ ήταν ουσιαστικά, ένα βελτιωμένο «νομισματικό φίδι», πιο ευέλικτο και πιο αλληλέγγυο. Το περιθώριο διακύμανσης μεταξύ δυο κοινοτικών νομισμάτων παρέμεινε στο 2, 25% με εξαίρεση την ιταλική λιρέτα για την οποία το όριο ήταν 6% και μέχρι τις 8 Ιανουαρίου 1990. Όμως τώρα οι συναλλαγματικές διακυμάνσεις ενός νομισματος δεν υπολογίζονταν σε σύγκριση με τα υπόλοιπα του συστήματος, αλλά σε σχέση με την Ευρωπαϊκή Νομισματική Μονάδα (ECU).

Όταν ένα νόμισμα διαβαίνει το κατώφλι της απόκλισής του, δηλαδή να παρεκκλίνει πάνω από 75% του ορίου του μέγιστου περιθωρίου διακύμανσής του σχετικά με το ECU, ο «κώδων κινδύνου» ηχεί και οι αρχές που εκδίδουν το νόμισμα αυτό πρέπει να πάρουν την πίεση που υφίσταται στις αγορές συναλλάγματος. Οι εδελοντικές παρεμβάσεις

όταν ένα νόμισμα διαβαίνει το κατώφλι απόκλισής του γίνονται, σε νόμισμα χώρας που συμμετέχει στο σύστημα, ενώ οι υποχρεωτικές που γίνονται όταν το νόμισμα διαβαίνει το κατώφλι απόκλισής του, γίνονται επίσης καταρχήν σε νομίσματα των συμμετεχουσών χωρών, αλλά αν χρειαστεί και σε μη συμμετεχουσών.

Για να αποτραπεί ο κίνδυνος της κερδοσκοπίας, οι μηχανισμοί κοινοτικής πίστωσης, οι οποίοι προϋπήρχαν και στο καθεστώς του φιδιού, ενδυναμώθηκαν σημαντικά. Η διάρκεια της βραχυπρόθεσμης χρηματοοικονομικής συνδρομής, η οποία συνίσταται σε απεριόριστες πιστώσεις, που ανοίγουν μεταξύ τους οι κεντρικές τράπεζες που συμμετέχουν στον μηχανισμό για να επιτρέπουν παρεμβάσεις σε συνάλλαγμα, προεκτάθηκε από 30 ημέρες σε 45, ενώ μπορεί να παραταθεί δύο φορές για τρεις μήνες. Το σύνολο των πιστώσεων βραχυπρόθεσμης και μακροπρόθεσμης διάρκειας αυξήθηκε σημαντικά. Τα κράτη που μετέχουν στο ΕΝΣ δέτουν στη διάθεση του ΕΤΝΣ το 20% των αποθεμάτων τους σε συνάλλαγμα και χρυσό.

Αυτή η διάθεση του 20% έπρεπε κανονικά να είναι η απαρχή ενός αληθινού ευρωπαϊκού νομισματικού ταμείου, στο οποίο θα μεταβιβάζονταν αυτά τα αποθεματικά. Η διαχείρισή τους όμως έγιναν από το ΕΤΝΣ σε συνεργασία με τις κεντρικές τράπεζες οι οποίες διατηρούσαν την κυριότητα πάνω σ' αυτά. Έτσι λοιπόν το ευρωπαϊκό νομισματικό ταμείο, το οποίο θα έπρεπε να είναι κάτι παραπάνω από ένας χώρος λογιστικής καταχώρησης των συναλλαγών μεταξύ κεντρικών τραπεζών, δεν ιδρύθηκε ποτέ, για λόγους τεχνικούς και

πολιτικούς, ο κυριότερος των οποίων ήταν η οριστική εκχώρηση σ' αυτό μέρος των εθνικών αποθεμάτων. Άρα το ΕΤΝΣ συνέχισε να λειτουργεί στα πλαίσια του ΕΝΣ.

Εκείνη που εξελίχθηκε πολύ ήταν η Ευρωπαϊκή Λογιστική Μονάδα, η οποία προβιβάστηκε σε Ευρωπαϊκή Νομισματική Μονάδα (ECU). Το ECU, όπως και η ΕΛΜ, αποτελείται από έναν συνδυασμό ή «καλάδι» των διάφορων νομισμάτων που το αποτελούν, του οποίου η αρχική σύνδεση καθορίστηκε βάσει αντικειμενικών κριτηρίων σχετικών με την οικονομική βαρύτητα κάθε κράτους μέλους.

Η αξία του ECU μεταβάλλεται ανάλογα με τη σταδισμένη εξέλιξη των συναλλαγματικών τιμών των νομισμάτων που το συνδέτουν και είναι επομένως πιο σταθερή από την αξία του κάθε νομίσματος ξεχωριστά, αφού μέσα στο καλάδι, εξισορροποούνται οι τάσεις για άνοδο ή κάθοδο των διάφορων νομισμάτων.

Όμως το ECU δεν χρησιμεύει μόνο ως λογιστική μονάδα, αλλά αποτελεί και το κεντρικό στοιχείο του Ευρωπαϊκού Νομισματικού Συστήματος. Έτσι χρησιμοποιείται σαν βάση για τον υπολογισμό του δείκτη απόκλισης μεταξύ των κοινοτικών νομισμάτων, σαν κοινός παρανομαστής για τον υπολογισμό των συναλλαγματικών τιμών των κοινοτικών νομισμάτων και ως μέσο διακανονισμού των πιστωτικών ή χρεωστικών υπολοίπων μεταξύ των κεντρικών τραπεζών και του ΕΤΝΣ. Όμως η μικρή χρήση του ECU στις εμπορικές συναλλαγές καθώς και η δέληση διευκόλυνσης της μετάβασης στο ενιαίο νόμισμα οδήγησαν την Επιτροπή να εκδόσει στις 23 Δεκεμβρίου 1992, ένα Λευκό Βιβλίο όπου

πρότεινε, για κάθε κράτος μέλος χωριστά, τα κατάλληλα μέτρα για την εξάλειψη των νομικών εμποδίων γύρω από τη χρησιμοποίηση του ECU.

Μετά από μια περίοδο μαθητείας κατά τα πρώτα χρόνια δεκαετίας του '80, η οποία συνοδευόταν από συχνές ευθυγραμμίσεις των ισοτιμιών, οι συμμετέχοντες στο ΕΝΣ αντικατέστησαν προοδευτικά τις προηγούμενες πρακτικές με μέτρα εσωτερικής προσαρμογής, βασισμένα στους προσανατολισμούς της νομισματικής πολιτικής. Αυτή η ρεαλιστική προσέγγιση συνοδεύτηκε από ορισμένες διευθετήσεις των μηχανισμών του ΕΝΣ αλλά όχι από ουσιώδεις θεσμικές μεταβολές. Έτσι το 1985, θεσπίστηκε ένας μηχανισμός κινητοποίησης, ο οποίος επιτρέπει σε μια κεντρική τράπεζα που χρειάζεται νομίσματα παρέμβασης, να κινητοποιεί προσωρινά ECU αντί δολαρίων ή κοινοτικών νομισμάτων και έτσι άνοιξε ο επίσημος κύκλος του ECU. Στις 12 Σεπτεμβρίου 1987 η συμφωνία της «Bale/Nyborg» σύσφιξε τις σχέσεις συνεργασίας στους κόλπους του ΕΝΣ, ενώ οι διαφορές των επιτοκίων έγιναν το κύριο μέσο καταπολέμησης των εντάσεων ανάμεσα στα νομίσματα του συστήματος.

Γενικά, το ΕΝΣ παρά τις δυσκολίες που αντιμετώπισε πέτυχε τον κύριο στόχο του, δηλαδή τη στενή συνεργασία μέσα σε μια ζώνη νομισματικής σταθερότητας στην Ευρώπη. Επιπλέον, αναγκάζοντας τα κράτη-μέλη του να πειδαρχούν ως προς τις συναλλαγματικές ισοτιμίες, συνέβαλε στην καταπολέμηση του πληθωρισμού. Όμως το 1992 οι αβεβαιότητες σχετικά με την επικύρωση της Συνθήκης του Μάαστριχτ καθώς και κάποιες νομισματικές διαταράξεις έθεσαν υπό ισχυρή πίεση

το μηχανισμό συναλλαγματικών ισοτιμιών του ΕΝΣ και ανάγκασαν την ιταλική λιρέτα προσωρινά και την αγγλική λίρα ακόμα και σήμερα να εξέλθουν από το σύστημα. Όλα αυτά κατέστησαν εμφανή την ανάγκη ενδυνάμωσης της διαδικασίας σύγκλισης αλλά και της έναρξης της διαδικασίας του νομισματικού συστήματος της Ε. Ε. που θα οδηγούσε στην αμετάκλητη υιοθέτηση ενός ενιαίου νομίσματος. Γι' αυτό οι αρχηγοί κρατών ή κυβερνήσεων διακήρυξαν, πρώτα στο Μπέρμιγχαμ και κατόπιν στο Εδιμβούργο την προσήλωσή τους στο ΕΝΣ, και την απόφασή τους να σεβαστούν τα κριτήρια σύγκλισης.

Το 1990, δεσπίστηκε επίσης μια τροποποίηση της απόφασης του Συμβουλίου της 18^{ης} Φεβρουαρίου 1974, η οποία είχε σκοπό της τον καλύτερο έλεγχο των οικονομιών των κρατών - μελών και μέσω αυτού την προοδευτική σύγκλιση των οικονομικών επιδόσεων κατά το πρώτο στάδιο της ΟΝΕ. Από το 1990 λοιπόν, το Συμβούλιο οργανώνει συνεδριάσεις πολυμερούς εποπτείας στις οποίες ασχολείται με τις μακρο-οικονομικές, τις μικρο-οικονομικές και τις διαρθρωτικές πολιτικές των κρατών μελών. Εξετάζει επίσης τις δημοσιονομικές πολιτικές, ιδίως όσον αφορά τη χρηματοδότηση των δημοσιονομικών ελλειμμάτων, όσο αυτό μπορεί να γίνει πριν γίνει η επεξεργασία των εθνικών προϋπολογισμών.

Όταν οι πραγματικές ή οι προσδοκώμενες εξελίξεις σε ένα ή περισσότερα κράτη-μέλη παρουσιάζουν κινδύνους για την κοινοτική οικονομία ή όταν εξωτερικά γεγονότα απειλούν με σοβαρές συνέπειες την Κοινότητα, το Συμβούλιο, μετά από διαβουλεύσεις με την

Νομισματική Επιτροπή και ενδεχόμενα με την επιτροπή των διοικητών των Κεντρικών τραπεζών, συνέρχεται για να εξετάσει την κατάσταση και τα ενδεχόμενα μέτρα που προτείνει η Επιτροπή.

Αυτά ήταν τα σημαντικότερα γεγονότα στην ιστορία της ΟΝΕ, πριν μπούμε στην τελική φάση ενοποίησης της, δηλαδή τα στάδια σύγκλισης, τα οποία θα αναφερθούν λεπτομερέστερα παρακάτω.

Περιφερειακή πολιτική

Εισαγωγή

Στην Ευρώπη των 15 υπάρχουν περισσότερες από 200 περιφέρειες που διαφέρουν σημαντικά μεταξύ τους. Άλλες είναι πλούσιες και άλλες φτωχές, άλλες στηρίζονται στη βιομηχανία και άλλες στην αγροτική παραγωγή. Αυτή η ποικιλομορφία των περιφερειών αποτελεί σημαντικό στοιχείο πλούτου της Ευρώπης και πηγή δυνατοτήτων ανάπτυξης.

Οι περιφέρειες της Ευρώπης, παράλληλα, συμμετέχουν όλο και περισσότερο στη διαδικασία της Ευρωπαϊκής οικοδόμησης μέσω της Επιτροπής των Περιφερειών, που αποτελεί ένα από τα όργανα της Ε. Ε. Καθώς οι περιφέρειες της Ε. Ε. χαρακτηρίζονται από σημαντικές διαφορές στο επίπεδο ανάπτυξής τους, όπως αυτές αποτυπώνονται από το κατά κεφαλήν Α. Ε. Π. ως ποσοστό του Κοινοτικού μέσου όρου και επειδή η τάση είναι να βαθαίνουν αυτές οι ανισότητες, κρίθηκε σκόπιμο να ασκηθεί κατά προτεραιότητα η πολιτική της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής. Στόχος της να μετριάσει τις ανισότητες στον τομέα της ανάπτυξης μέσα από φιλόδοξες περιφερειακές πολιτικές, που

αποσκοπούν στο να βοηθήσουν τις λιγότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες να καλύψουν την καθυστέρησή τους και να μετασχηματίσουν τις δραστηριότητές τους.

Την περίοδο λοιπόν μέχρι το 1999 η δράση περιορισμού των περιφερειακών ανισοτήτων συγκεντρώθηκε σε τρεις άξονες, που αντιστοιχούν σε σαφώς προσδιορισμένους τύπους περιφερειακών ανισοτήτων.

- Ανάπτυξη των περιφερειών στις νότιες και δυτικές περιοχές της Ευρώπης (τα 2/3 της Ισπανίας, η νότια Ιταλία, η Ελλάδα, η Πορτογαλία, η Ιρλανδία, η Β. Ιρλανδία, ορισμένες περιφέρειες της Γαλλίας και η πρώην Αν. Γερμανία).
- Αναδιάρθρωση των περιφερειών όπου παρατηρείται το φαινόμενο της βιομηχανικής παρακμής και οι οποίες αποτελούν το 16% περίπου του πληθυσμού της Ε. Ε.
- Προστασία των ευαίσθητων ή με μειωμένο πληθυσμό αγροτικών περιοχών, δηλαδή το 5% του πληθυσμού της Ε. Ε.

Οι περιφερειακές ανισότητες τόσο μεταξύ των περιφερειών όσο και μεταξύ των κρατών αποτυπώνεται στους παρακάτω πίνακες.

Πίνακας 1: Κατά κεφαλήν ΑΕΠ στα κράτη μέλη της Ε. Ε.

Χώρες	ΑΕΠ 1986	ΑΕΠ 1996
1. Βέλγιο	102, 8	112, 1
2. Δανία	112, 1	119, 3
3. Γερμανία	-	108, 3
4. Ελλάδα	59, 2	67, 5
5. Ισπανία	69, 8	78, 7
6. Γαλλία	109, 8	103, 9
7. Ιρλανδία	60, 8	96, 5
8. Ιταλία	100, 4	102, 7
9. Λουξεμβούργο	137, 3	168, 5
10. Ολλανδία	101, 8	106, 8
11. Αυστρία	103, 2	112, 3
12. Πορτογαλία	55, 1	70, 5
13. Φιλανδία	99, 1	96, 9
14. Σουηδία	111, 5	101, 2
15. Ηνωμ. Βασίλειο	98, 6	99, 8
ΕΥΡ 15	100	100

Πίνακας 2: Σύγκριση των πέντε περισσότερο αναπτυγμένων περιφερειών με τις πέντε λιγότερο αναπτυγμένες.

Οι πέντε περισσότερο αναπτυγμένες Περιφέρειες, 1996	Οι πέντε λιγότερο αναπτυγμένες Περιφέρειες, 1996
ΑΕΠ	ΑΕΠ
1. Αμβούργο 192	1. Γουαδελούπη 40
2. Βρυξέλλες 173	2. Ήπειρος 44
3. Ντάρμστατ 171	3. Ρεουνιόν 46
4. Λουξεμβούργο 169	4. Γουιάνα 48
5. Βιέννη 167	5. Αζόρες 50

Τα Διαρθρωτικά Ταμεία

Τα Διαρθρωτικά Ταμεία αποτελούν τη σημαντικότερη συνεισφορά της Ένωσης στη μείωση των περιφερειακών ανισοτήτων αναλαμβάνοντας δράσεις όπως η επαγγελματική κατάρτιση, η βελτίωση της αγροτικής παραγωγής και του επιπέδου των υποδομών, ο εκσυγχρονισμός των επιχειρήσεων και η βιομηχανική ανασυγκρότηση.

Αναλυτικά τα διαρθρωτικά ταμεία είναι:

- Το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ)
- Το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (ΕΚΤ)
- Το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο -Τμήμα Προσανατολισμού (ΕΓΤΠ)
- Το Χρηματοδοτικό Μέσο Προσανατολισμού Αλιείας (ΧΜΠΑ)

Μετά τη δέσπιση του Κανονισμού 2052188 της 24^{ης} Ιουνίου 1988, ο ρόλος των Διαρθρωτικών Ταμείων αναβαθμίστηκε σημαντικά. Έτσι, ενώ η βοήθεια από τα Διαρθρωτικά Ταμεία για την περίοδο 1989-1993 ανήλθε σε 80 δισεκατομμύρια ECU, τα ποσά για την περίοδο 1994-1999 αυξήθηκαν σε 157 δισεκατομμύρια ECU, ενώ τα ποσά για την προ του 1988 περίοδο ήταν πολύ μικρότερα. Αλλά και στα ποσοστά η διαφορά είναι σημαντική αφού τα ποσά που χορηγήθηκαν προς τα Διαρθρωτικά Ταμεία, από 17, 5% του προϋπολογισμού της Ε. Ε. το 1988 ανήλθαν σε 27, 2 % το 1992 και σε 36% το 1999.

Οι ενισχύσεις που παρέχονται για την περιφερειακή ανάπτυξη, στηρίζονται σε ορισμένες αρχές που διασφαλίζουν τη σωστή χρήση των κεφαλαίων, όπως:

- Η επικέντρωση της υποστήριξης σε συγκεκριμένες περιοχές της Ε. Ε. που είναι γνωστές και ως στόχοι.
- Η εταιρική σχέση, που σημαίνει ότι φορείς όλων των επιπέδων συμμετέχουν στην προετοιμασία, το σχεδιασμό και την υλοποίηση των προγραμμάτων.
- Η προσδετικότητα, που σημαίνει ότι οι κοινοτικοί πόροι δεν υποκαθιστούν τις προσπάθειες των κρατών, αλλά συμβάλλουν στο επιδιωκόμενο αποτέλεσμα.
- Ο προγραμματισμός, που συνίσταται στην εκπόνηση πολυετών προγραμμάτων.

Οι διαρθρωτικές δράσεις σχεδιάζονται και υλοποιούνται σε συνεργασία με τις περιφέρειες και τα Κράτη Μέλη, τα οποία προετοιμάζουν τα Σχέδια Ανάπτυξης τα οποία υποβάλλονται στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή και βάσει αυτών καταρτίζει τα Κοινοτικά Πλαίσια Στήριξης (ΚΠΣ). Η όλη διαδικασία υλοποίησης παρακολουθείται και αξιολογείται από τις αρμόδιες Επιτροπές Παρακολούθησης, στις οποίες συμμετέχουν εκπρόσωποι της Κοινότητας, των Εθνικών και των Περιφερειακών Φορέων.

Τα Διαρθρωτικά Ταμεία αναπτύσσουν, παράλληλα, δραστηριότητα μέσα από τα Πρότυπα Σχέδια για τις καινοτόμες δράσεις καθώς και μέσα από τις Κοινοτικές Πρωτοβουλίες. Τα ΚΠΣ αποτελούν το 90% της βοήθειας των Διαρθρωτικών Ταμείων, οι Κοινοτικές Πρωτοβουλίες το 9% και τα Πρότυπα Σχέδια το 1%.

Το Ταμείο Συνοχής, που συστάθηκε με τη Συνθήκη του Μάαστριχτ, αναπτύσσει δραστηριότητα στα Κράτη Μέλη των οποίων τα κατά κεφαλήν Α. Ε. Π. βρίσκεται κάτω από το 90% του Κοινοτικού μέσου όρου. Έτσι, το Ταμείο Συνοχής αναλαμβάνει δράση στην Ελλάδα, την Ιρλανδία, την Πορτογαλία και την Ισπανία σε τομείς όπως των μεταφορών και του περιβάλλοντος.

Όμως είναι προφανές ότι χρειάζεται πολλή δουλειά ακόμα ώστε να επιτευχθεί η σύγκλιση των οικονομιών των Κρατών Μελών, αλλά και να περιοριστούν οι περιφερειακές ανισότητες. Λύσεις ελπίζεται να δοθούν με την εφαρμογή του προγράμματος που είναι γνωστό ως Πρόγραμμα Δράσης Agenda 2000.

Τα κοινοτικά πλαίσια στήριξης (Κ. Π. Σ.)

Τα κράτη - μέλη της Ε. Ε. που επιθυμούν να ενταχθούν στα Κ. Π. Σ. , υποβάλλουν στην Επιτροπή συγχρόνως τα σχέδια περιφερειακής ανάπτυξης και τα λειτουργικά προγράμματα για την υλοποίησή τους. Τα σχέδια περιφερειακής ανάπτυξης περιλαμβάνουν την περιγραφή των βασικών προτεραιοτήτων που έχουν επιλεχθεί για την περιφερειακή ανάπτυξη, των δράσεων που αναφέρονται σ' αυτές και τη χρησιμοποίηση της συμπάρστασης των κοινοτικών μέσων. Η επιτροπή εκτιμάει τα σχέδια και τις προτεινόμενες δράσεις και καταρτίζει το Κ. Π. Σ. για τις διαρθρωτικές παρεμβάσεις της κοινότητας.

Το σχέδιο αυτό περιλαμβάνει: α) Την εκ των προτέρων αξιολόγηση των προβλεπόμενων στόχων με την κατά το δυνατόν επιμέτρηση των αναμενόμενων προόδων σχετικά με την παρούσα κατάσταση. β) Τις μορφές της παρέμβασης. γ) Το ενδεικτικό σχέδιο χρηματοδότησης στο οποίο καταγράφονται τα ποσά των παρεμβάσεων και οι πηγές τους δ) Την διάρκεια των παρεμβάσεων. Το Κ. Π. Σ. μπορεί με πρωτοβουλία του κράτους-μέλους ή της Επιτροπής σε συμφωνία με αυτό, να αναθεωρηθεί βάσει νέων σχετικών στοιχείων.

Οι πιστώσεις για τις αναλήψεις υποχρεώσεων των διαρθρωτικών ταμείων διπλασιάστηκαν μεταξύ του 1987 και του 1992 και διπλασιάστηκαν πάλι μεταξύ του 1994 και του 1999 για να φτάσουν τα 30 δισεκατομμύρια ECU το 1999. Οι συντελεστές της κοινοτικής συμπάρστασης στη χρηματοδότηση των δράσεων ποικίλλουν ανάλογα με την σοβαρότητα των ειδικών προβλημάτων που στοχεύουν οι

δράσεις, τα ειδικά χαρακτηριστικά αυτών των δράσεων, την χρηματοδοτική ικανότητα του ενδιαφερόμενου κράτους-μέλους και το ενδιαφέρον που παρουσιάζουν οι δράσεις από κοινοτική και εθνική άποψη. Αυτοί οι συντελεστές υπάγονται πάντως στα εξής όρια: Το πολύ 75% του πραγματικού κόστους και κατά κανόνα, τουλάχιστον 50% των δημοσίων δαπανών για τα μέτρα που εφαρμόζονται στις περιοχές με καθυστέρηση ανάπτυξης που αφορά ο στόχος 1 και το πολύ 50% του συνολικού κόστους και κατά κανόνα τουλάχιστον 25% των δημοσίων δαπανών για τα μέτρα που εφαρμόζονται στις περιοχές που αφορούν οι άλλοι στόχοι. Σε εξαιρετικές και ειδικά αιτιολογημένες περιπτώσεις όμως, η χρηματοδότηση των διαρθρωτικών ταμείων μπορεί ν' ανέρχεται στο 85% του ολικού κόστους των δράσεων που αναλαμβάνονται στις περιοχές του στόχου 1 των 4 κρατών-μελών που αφορά το Ταμείο Συνοχής (Ελλάδα, Πορτογαλία, Ισπανία, Ιρλανδία). Εξάλλου σύμφωνα με την ανάληψη υποχρέωσης του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου του Εδιμβούργου, η Επιτροπή οφείλει να επαγρυπνά ώστε να υπάρξει πράγματι διπλασιασμός των πιστώσεων γι' αυτές τις χώρες μεταξύ του 1992 και του 1999 από τους πόρους του στόχου 1 και του Ταμείου Συνοχής.

Τέλος, τα κριτήρια που θα πρέπει να πληρούν οι περιοχές που πρόκειται να ενταχθούν στα Κ. Π. Σ. είναι, για μεν τις περιοχές του στόχου 1 είναι να περιλαμβάνονται στο παράρτημα του κανονισμού 2052/88 και το κατά κεφαλήν Α. Ε. Π. τους να είναι κατώτερο από το 75% του κοινοτικού μέσου όρου, για μεν τις βιομηχανικές ζώνες να παρουσιάζουν ένα μέσο επίπεδο ανεργίας υψηλότερο από το κοινοτικό

μέσο όρο καθώς και μια αποδεδειγμένη παρακμή της βιομηχανικής απασχόλησης σχετικά με το έτος 1975. Τέλος, οι αγροτικές περιοχές θα πρέπει να πληρούν δύο από τα παρακάτω κριτήρια: α) Υψηλό ποσοστό γεωργικής απασχόλησης β) Χαμηλό επίπεδο γεωργικού εισοδήματος γ) Χαμηλή πληθυσμιακή πυκνότητα.

Στάδια σύγκλισης – κριτήρια σύγκλισης

Στάδια σύγκλισης

Όπως έχουμε ήδη αναφέρει, για να μπορούσε η ONE να πετύχει, ήταν αναγκαία η είσοδος στο τελευταίο στάδιο της, δηλαδή της νομισματικής ενοποίησης το ταχύτερο δυνατό. Η διαδικασία αυτή άρχισε το 1990 με την έναρξη του πρώτου σταδίου της ONE.

Η επίσημη έναρξη του πρώτου σταδίου της ONE έγινε την 1^η Ιουλίου 1990. Το στάδιο αυτό ξεκίνησε ταυτόχρονα με την εφαρμογή της οδηγίας για την ελεύθερη διακίνηση των κεφαλαίων. Κύριοι στόχοι του σταδίου αυτού ήταν η επίτευξη μιας μεγαλύτερης σύγκλισης μεταξύ των οικονομικών πολιτικών και η πιο στενή συνεργασία μεταξύ των κεντρικών τραπεζών. Σ' αυτό το στάδιο λοιπόν, τα κράτη μέλη οφείλουν να θεσπίζουν πολυετή προγράμματα που έχουν ως στόχο τους να εξασφαλίσουν τη σύγκλιση, ιδίως όσον αφορά τη σταθερότητα των τιμών και την εξυγίανση των δημόσιων οικονομικών και το Συμβούλιο αξιολογεί αν υπάρχει πρόοδος ως προς τη σύγκλιση. Για την προώθηση του συντονισμού της πολιτικής των κρατών μελών, συστάθηκε μια Νομισματική Επιτροπή που θα αποτελούνταν από 2 μέλη κάθε κράτους - μέλους και 2 μέλη της Επιτροπής.

Αντίθετα όμως από τη νομισματική πολιτική, η οικονομική πολιτική παρέμεινε σε μεγάλο βαθμό κάτω από την ευθύνη των κρατών, τα οποία όμως όφειλαν να δρουν σύμφωνα με την αρχή της οικονομίας της ανοικτής αγοράς με ελεύθερο ανταγωνισμό, να θεωρούν τις οικονομικές τους πολιτικές θέμα κοινού ενδιαφέροντος και να τις ασκούν έτσι ώστε να συμβάλλουν στην υλοποίηση των στόχων της Κοινότητας.

Λίγο πριν την είσοδο στο δεύτερο στάδιο της ONE και συγκεκριμένα στις 1 Νοεμβρίου 1993 τέθηκε σε ισχύ η Συνθήκη για την Ε. Ε. που υπογράφηκε στο Μάαστριχτ. Με βάση αυτή, η συνθήκη του ECU «πάγωσε», πράγμα που σήμαινε ότι τα ποσά κάθε νομίσματος που εισήλθαν στη σύνδεση του ECU την 1^η Νοεμβρίου 1993 δεν θα μπορούσαν πια να αλλάζουν. Το πάγωμα των ποσών των διαφόρων νομισμάτων μέσα στο ECU ήταν εγγύηση της σταθερότητάς του, αφού η πιθανή υποτίμηση κάποιων νομισμάτων του καλαθιού, δεν θα το συμπαρέσυρε από τη στιγμή που το ποσό θα παρέμενε το ίδιο και μόνο το ποσοστό αυτών των νομισμάτων στη σύνδεση του ECU θα μειωνόταν.

Το δεύτερο στάδιο άρχισε την 1^η Ιανουαρίου 1994. Σ' αυτό το στάδιο, τα κράτη - μέλη έθεσαν σε κίνηση τη διαδικασία που οδηγούσε στην ανεξαρτητοποίηση της κεντρικής τους τράπεζας από την κεντρική κυβέρνηση και προσπάθησαν να αποφύγουν τα υπερβολικά δημοσιονομικά ελλείμματα. Τα ελλείμματα που θα δημιουργούνταν από παραγωγικές επενδύσεις θα γίνονταν δεκτά υπό τον όρο ότι η κάλυψή

τους δεν θα γίνονταν με νομισματική χρηματοδότηση χρησιμοποιούσα την κοπή νομίσματος που θα ενέβαζε τον πληθωρισμό. Επίσης δεν επιτρεπόταν να καλυφθούν με προνομιακή προσφυγή στην εθνική κεφαλαιαγορά που θα νόθευε τους όρους της αποταμίευσης, αλλά ούτε και με την προσφυγή στον εξωτερικό δανεισμό που θα αύξανε το δημόσιο χρέος.

Σ' αυτό το στάδιο επίσης έγινε η διάλυση της Επιτροπής των διοικητών των κεντρικών τραπεζών και η αντικατάστασή της από το Ευρωπαϊκό Νομισματικό Ίδρυμα (ΕΝΙ). Η διεύθυνση του θα ασκούσαν από ένα συμβούλιο απαρτιζόμενο από έναν πρόεδρο και τους διοικητές των εθνικών κεντρικών τραπεζών, εκ των οποίων ο ένας θα εκλεγόταν αντιπρόεδρος. Το ΕΝΙ ενίσχυσε τη συνεργασία μεταξύ των εθνικών κεντρικών τραπεζών και το συντονισμό των νομισματικών πολιτικών των κρατών - μελών. Επίσης ανέλαβε τα καθήκοντα του ΕΤΝΣ που διαλύθηκε, την παρακολούθηση της λειτουργίας του ΕΝΣ καθώς και να διευκολύνει τη χρήση του ECU. Τέλος, προετοίμασε τα μέσα και τις διαδικασίες που χρειαζόνταν για την εφαρμογή της ενιαίας νομισματικής πολιτικής στο τρίτο στάδιο.

Από το δεύτερο στάδιο, και οι οικονομικές πολιτικές των κρατών μελών συντονίζονταν σε κοινοτικό επίπεδο. Γι' αυτό το σκοπό, το Συμβούλιο αποφασίζοντας με ειδική πλειοψηφία μετά από σύσταση της Επιτροπής, σύνταξε σχέδιο των γενικών προσανατολισμών των οικονομικών πολιτικών των κρατών μελών και της Κοινότητας και απεύθυνε έκθεση με τα πορίσματα του στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο το

οποίο και τα μελετούσε. Στη συνέχεια το Συμβούλιο βάσει εκθέσεων που υπέβαλλε η Επιτροπή, παρακολουδούσε τις οικονομικές εξελίξεις σε κάθε κράτος μέλος και στην Κοινότητα καθώς και τη συνέπεια των οικονομικών πολιτικών με τους γενικούς προσανατολισμούς (πολυμερής εποπτεία). Όταν η οικονομική πολιτική ενός κράτους μέλους αντέβαινε προς αυτούς τους προσανατολισμούς, το Συμβούλιο μπορούσε να του απευθύνει τις αναγκαίες συστάσεις ακόμα και δημοσίως, αν αυτό κρίνονταν αναγκαίο με ειδική πλειοψηφία.

Το Συμβούλιο πάντως, μπορούσε να δεσπίσει τα κατάλληλα μέτρα για την αντιμετώπιση της οικονομικής κατάστασης, ιδίως αν ανέκυπταν σοβαρές δυσκολίες στον εφοδιασμό με ορισμένα προϊόντα. Όταν ένα κράτος - μέλος αντιμετώπιζε ή κινδύνευε να αντιμετωπίσει σοβαρές δυσκολίες οφειλόμενες σε έκτακτες περιστάσεις που ξέφευγαν από τον έλεγχό του, το Συμβούλιο μπορούσε να αποφασίσει ομόφωνα να του χορηγήσει, υπό ορισμένους όρους, κοινοτική χρηματοοικονομική ενίσχυση.

Ενόψη του περάσματος προς το τρίτο στάδιο, η Επιτροπή και το ΕΝΙ υποβάλλουν στο Συμβούλιο εκθέσεις ως προς την εκπλήρωση των υποχρεώσεων κάθε κράτους μέλους για την επίτευξη της οικονομικής και νομισματικής ένωσης και ως προς την πρόοδο για την επίτευξη υψηλού βαθμού σταθερής σύγκλισης βάσει τεσσάρων κριτηρίων. Αυτό σημαίνει ότι τα κράτη μέλη που θέλουν να περάσουν στο τρίτο στάδιο της ONE πρέπει να έχουν εισαγάγει το νόμισμά τους στη στενή λωρίδα διακύμανσης του ΕΝΣ τουλάχιστον δύο χρόνια πριν.

Λαμβάνοντας υπόψη τις εκθέσεις αυτές και τη γνώμη του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, το Συμβούλιο, συνερχόμενο σε επίπεδο αρχηγών κρατών ή κυβερνήσεων, θα αποφασίσει πριν από τις 31 Δεκεμβρίου 1996, βάσει των συστάσεων του Συμβουλίου των υπουργών οικονομικών, εάν η πλειοψηφία των κρατών μελών πληροί τις αναγκαίες προϋποθέσεις για την υιοθέτηση ενιαίου νομίσματος και εάν είναι σκόπιμο για την Κοινότητα να εισέλθει στο τρίτο στάδιο. Το τρίτο στάδιο αρχίζει την 1^η Ιανουαρίου 1999 και αφορά τα κράτη μέλη που πληρούν τις απαραίτητες προϋποθέσεις για την υιοθέτηση ενιαίου νομίσματος. Τα άλλα κράτη μέλη θα πρέπει να τύχουν παρέκκλισης, η οποία θα μπορεί να καταργηθεί για όποιο κράτος μέλος πληρώσει αργότερα τις προϋποθέσεις, θα πρέπει να σημειωθεί ότι η απόφαση για την είσοδο ενός κράτους μέλους στο τελικό στάδιο της ONE θα βασίζεται σε μια πολιτική εκτίμηση, η οποία θα λαμβάνει υπόψη τα προβλεπόμενα κριτήρια, τις διαγραφόμενες τάσεις και τις ειδικές συνθήκες, οι οποίες μπορεί να δικαιολογούν ένα οικονομικό αποτέλεσμα που δεν πληρεί το σχετικό κριτήριο.

Τα κράτη μέλη τα οποία δεν είναι σε θέση να υιοθετήσουν το ενιαίο νόμισμα από την αρχή τυγχάνουν «παρέκκλισης» η οποία σημαίνει ότι οι διατάξεις για τη νομισματική πολιτική και για τις κυρώσεις σε περίπτωση υπερβολικού δημοσιονομικού ελλείμματος δεν εφαρμόζονται γι' αυτά. Η επικύρωση της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση συνεπάγεται αμετάκλητη υποχρέωση των κρατών μελών να συμμετάσχουν στο τρίτο στάδιο της ONE εφόσον πληρούν τις απαραίτητες προϋποθέσεις. Δύο πρωτόκολλα προσαρτημένα στη

Συνθήκη επιτρέπουν, όμως, στο Ηνωμένο Βασίλειο να μη δεσμεύεται να μεταβεί στο τρίτο στάδιο της ONE και στη Δανία να εξαιρείται από τις διατάξεις που αφορούν το τρίτο στάδιο, εάν μετά τη διεξαγωγή δημοψηφίσματος αποφασίσει να μη συμμετάσχει σ' αυτό.

Από την έναρξη του τελικού σταδίου της ONE, η Κοινότητα έχει ενιαία νομισματική πολιτική και ενιαίο νόμισμα, το ECU. Αυτά συνεπάγονται ένα νέο δεσμό, την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ), η οποία αντικαθιστά το ΕΝΙ και η οποία συγκροτεί μαζί με τις κεντρικές τράπεζες των κρατών μελών το Ευρωπαϊκό Σύστημα Κεντρικών Τραπεζών (ΕΣΚΤ). Η ΕΚΤ και οι κεντρικές τράπεζες των κρατών μελών δε δέχονται υποδείξεις ούτε από τις κυβερνήσεις ούτε από τους κοινοτικούς δεσμούς.

Η πλήρης ανεξαρτησία της ΕΚΤ είναι ο ακρογωνιαίος λίθος της νέας νομισματικής πολιτικής της Κοινότητας. Κατά τη γερμανική άποψη που έχει να καταδείξει την ορθότητά της χάρη στην ανεξαρτησία της Bundesbank, το νόμισμα είναι πολύ σοβαρό πράγμα για να αφήνεται στους πολιτικούς, οι οποίοι τίθενται στον πειρασμό να χειριστούν το νόμισμα σαν εργαλείο ανάκαμψης της οικονομίας.

Όλες οι κεντρικές τράπεζες, συμπεριλαμβανομένων εκείνων που δεν συμμετέχουν στην ενιαία νομισματική πολιτική, είναι μέλη του ΕΣΚΤ από την έναρξη του τρίτου σταδίου. Πρωταρχικός στόχος του ΕΣΚΤ είναι η διατήρηση της σταθερότητας των τιμών. Με την επιφύλαξη του στόχου αυτού, το ΕΣΚΤ στηρίζει τις γενικές οικονομικές πολιτικές της Κοινότητας. Τα βασικά καθήκοντα του ΕΣΚΤ είναι: να χαράζει και να

εφαρμόζει τη νομισματική πολιτική της Κοινότητας, να διενεργεί πράξεις συναλλάγματος, να κατέχει και να διαχειρίζεται τα επίσημα συναλλαγματικά διαθέσιμα των κρατών μελών, και να προωθεί την ομαλ. ή λειτουργία των συστημάτων πληρωμών. Η πολιτική των συναλλαγματικών ισοτιμιών έναντι των νομισμάτων τρίτων χωρών (δολλαρίου, γεν κλπ.) καθορίζεται από το Συμβούλιο μετά από διαβούλευση με την ΕΚΤ.

Η ΕΚΤ εκδίδει τους αναγκαίους κανονισμούς και λαμβάνει τις αναγκαίες αποφάσεις για την εκτέλεση των καθηκόντων που ανατίθενται στο ΕΣΚΤ. Η ΕΚΤ έχει το αποκλειστικό δικαίωμα να επιτρέπει την έκδοση τραπεζογραμμάτων μέσα στην Κοινότητα. Η ΕΚΤ και οι κεντρικές τράπεζες μπορούν να εκδίδουν τέτοια τραπεζογραμμάτια. Τα κράτη μέλη μπορούν να εκδίδουν κέρματα, η ποσότητα των οποίων τελεί υπο την έγκριση της ΕΚΤ. Η γνώμη της ΕΚΤ ζητείται για κάθε προτεινόμενη κοινοτική πράξη που εμπίπτει στο πεδίο της αρμοδιότητας της και η ίδια μπορεί, για τα θέματα αυτά, να υποβάλλει γνώμες στα κατάλληλα κοινοτικά όργανα ή στις εθνικές αρχές.

Το κεφάλαιο της ΕΚΤ κατέχεται από τις εθνικές κεντρικές τράπεζες σύμφωνα με μια κλείδα κατανομής σταθμιζόμενη με το δημογραφικό και οικονομικό βάρος κάθε κράτους μέλους. Οι εθνικές κεντρικές τράπεζες μεταβιβάζουν στην ΕΚΤ συναλλαγματικά διαθέσιμα, αλλά εκτός από νομίσματα των κρατών μελών, μέχρι ορισμένου ποσού. Τα όργανα λήψης των αποφάσεων της ΕΚΤ είναι το Διοικητικό Συμβούλιο

και η Εκτελεστική Επιτροπή. Η πολιτική της ΕΚΤ που αποβλέπει στη σταθερότητα των τιμών διαμορφώνεται από το Διοικητικό Συμβούλιο. Η Εκτελεστική Επιτροπή θέτει σε εφαρμογή τη νομισματική πολιτική της ΕΚΤ και δίνει τις απαραίτητες οδηγίες στις εθνικές κεντρικές τράπεζες. Στην αρχή του τρίτου σταδίου η Νομισματική Επιτροπή αντικαθίσταται από την Οικονομική και Δημοσιονομική Επιτροπή (ΟΔΕ). Η ΟΔΕ έχει σαν αποστολή: να διατυπώνει γνώμες προς το Συμβούλιο ή την Επιτροπή, να παρακολουθεί την οικονομική και χρηματοπιστωτική κατάσταση των κρατών μελών και της Κοινότητας, και να συντάσσει τακτικά εκθέσεις προς το Συμβούλιο και την Επιτροπή για τα θέματα αυτά. Να συμβάλλει στην προετοιμασία των εργασιών του Συμβουλίου σχετικά με την ΟΝΕ, να εξετάζει την κατάσταση ως προς την ελεύθερη κίνηση των κεφαλαίων και την ελευθερία των πληρωμών και να συντάσσει έκθεση προς την Επιτροπή και το Συμβούλιο για τα αποτελέσματα της εξέτασης αυτής.

Κατά την εναρκτήρια ημερομηνία του τρίτου σταδίου, το Συμβούλιο, με ομόφωνη απόφαση των κρατών μελών χωρίς παρέκκλιση, μετά από πρόταση της Επιτροπής και διαβούλευση με την ΕΚΤ, δεσπίζει τις συναλλαγματικές ισοτιμίες που καθορίζονται αμετάκλητα για τα νομίσματά τους και με τις οποίες αμετάκλητες ισοτιμίες, το ECU αντικαθιστά αυτά τα νομίσματα. Η νομισματική σύνδεση του καλαδιού του ECU δεν μεταβάλλεται και η εξωτερική ισοτιμία του ECU παραμένει αμετάβλητη, αλλά αυτό καθίσταται πλέον αυτοτελές νόμισμα. Αυτό το ECU είναι πράγματι το νόμισμα των κρατών μελών που συμμετέχουν πλήρως στην ενιαία νομισματική πολιτική.

Με την πρόσβαση στο τρίτο στάδιο της ONE, τα κράτη μέλη χάνουν, βέβαια, την αυτονομία της νομισματικής πολιτικής τους, εφόσον δεν διαθέτουν πλέον την ελευθερία χειρισμού των δυο βασικών εργαλείων αυτής της πολιτικής, της συναλλαγματικής αξίας του νομίσματος και των επιτοκίων (ελευθερία, την οποία όμως είχαν ήδη χάσει κατά μέγα μέρος λόγω της αλληλεξάρτησης των ευρωπαϊκών οικονομιών). Συγχρόνως όμως, χάνουν την ευθύνη της διατήρησης της ισοτιμίας του νομίσματός τους και της ισορροπίας του ισοζυγίου πληρωμών τους, με αντάλλαγμα το μοίρασμα της ευθύνης ως προς την ισοτιμία του ECU σχετικά με τα νομίσματα τρίτων χωρών και ως προς την ισορροπία του συλλογικού ισοζυγίου πληρωμών των χωρών που προσχωρούν στο τρίτο στάδιο της ONE. Στην πραγματικότητα, οι χώρες που εισέρχονται σε αυτό το στάδιο έχουν ήδη εξυγιάνει τις οικονομίες τους ως προς τον πληθωρισμό, το εξωτερικό χρέος και τα ελλείμματα του δημοσίου τομέα και χαίρονται συλλογικά τα πλεονεκτήματα της συμμετοχής σε μια ζώνη ισχυρού νομίσματος, τη ζώνη ECU.

Από το τρίτο στάδιο της ONE οι δημοσιονομικές πολιτικές των κρατών μελών διέπονται από τρεις κανόνες: απαγορεύονται οι υπεραναλήψεις ή οποιουδήποτε άλλου είδους πιστωτικές διευκολύνσεις από την ΕΚΤ ή από κεντρικές τράπεζες των κρατών μελών προς δημόσιες αρχές (κοινοτικές, εθνικές, περιφερειακές). Απαγορεύεται κάθε μέτρο που θεσπίζει προνομιακή πρόσβαση των δημοσίων αρχών στα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα· ούτε η κοινότητα ούτε τα κράτη μέλη ευθύνονται για τις υποχρεώσεις που αναλαμβάνουν οι αρχές, οι οργανισμοί ή οι δημόσιες επιχειρήσεις ενός κράτους μέλους.

Η Επιτροπή παρακολουθεί την εξέλιξη της δημοσιονομικής κατάστασης και το ύψος του δημόσιου χρέους στα κράτη μέλη προκειμένου να εντοπίζει τις μεγάλες αποκλίσεις.

Εάν ένα κράτος μέλος δεν εκπληρώνει τους όρους των κριτηρίων ή ενός απ' αυτά, η Επιτροπή συντάσσει έκθεση. Αυτή η έκθεση λαμβάνει επίσης υπόψη το κατά πόσον το δημόσιο έλλειμμα υπερβαίνει τις δαπάνες των δημοσίων επενδύσεων καθώς και όλους τους άλλους σχετικούς παράγοντες, συμπεριλαμβανομένης της μεσοπρόθεσμης οικονομικής και δημοσιονομικής κατάστασης του κράτους μέλους.

Εάν ένα κράτος επιμένει να μην εφαρμόζει τις συστάσεις του Συμβουλίου, τότε μπορεί να αποφασίσει να ειδοποιήσει το κράτος μέλος να λάβει, εντός συγκεκριμένης προθεσμίας, μέτρα για τη μείωση του τυχόντος ελλείμματος. Εφόσον το κράτος μέλος δεν συμμορφώνεται προς την απόφαση αυτή, το Συμβούλιο μπορεί ν' αποφασίσει να εφαρμόσει ένα ή περισσότερα από τα εξής μέτρα: Ν' απαιτήσει να δημοσιεύσει τὸ εν λόγω κράτος πρόσθετες πληροφορίες, τις οποίες ορίζει το Συμβούλιο, προτού εκδώσει ομολογίες και χρεόγραφα να καλέσει την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων ν' αναθεωρήσει την πολιτική δανεισμού που ασκεί έναντι του εν λόγω κράτους μέλους. ν' απαιτήσει από το κράτος μέλος να καταθέσει ατόκως στην Κοινότητα ποσό κατάλληλου ύψους, έως ότου, κατά τη γνώμη του Συμβουλίου, διορθωθεί το υπερβολικό έλλειμμα να επιβάλλει πρόστιμα αρμόζοντος ύψους. Οι αποφάσεις αυτές του Συμβουλίου λαμβάνονται με πλειοψηφία

δυο τρίτων των γήφων των μελών του, εκτός των γήφων του αντιπροσώπου του ενδιαφερόμενου κράτους μέλους.

Πράγματι, τα κράτη μέλη παρουσίασαν το 1992 προγράμματα σύγκλισης τα οποία επιδιώκουν ειδικότερα ν' αντιμετωπίσουν τις κυριότερες δυσχέρειες που θέτει η διαδικασία ως προς τις προσπάθειες μείωσης του πληθωρισμού και των δημοσιονομικών ελλειμμάτων. Αυτά τα προγράμματα έχουν σαν κοινό στόχο την επίτευξη ονομαστικής σύγκλισης επαρκούς μόνιμου χαρακτήρα και ικανής να επιτρέψει την απρόσκοπτη μετάβαση προς το τελικό στάδιο της ONE. Αλλά όμως, λόγω της επιβράδυνσης της οικονομικής δραστηριότητας, η ονομαστική σύγκλιση δεν σημείωσε καμία πρόοδο το 1992. Η ανάγκη καθαρής χρηματοδότησης των δημοσίων διοικήσεων αυξήθηκε αντί να μειωθεί, όπως χρειαζόταν για την οικονομική προσαρμογή πολλών κρατών μελών.

Για να προωθήσει την οικονομική ανάκαμψη, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Εδιμβούργου των 11 και 12 Δεκεμβρίου 1992 κάλεσε τα κράτη μέλη να εφαρμόσουν σύντονισμένα οικονομικά μέτρα προσαρμοσμένα στις εθνικές ανάγκες, τα οποία στοχεύουν στην αναδέρμανση του κλίματος εμπιστοσύνης και στην προώθηση της οικονομικής ανάκαμψης. Γι' αυτούς τους σκοπούς τα κράτη πρέπει να εκμεταλλεύονται τα περιορισμένα περιθώρια ελιγμών που διαθέτουν στο πεδίο της δημοσιονομικής πολιτικής να δίνουν την προτεραιότητα των δημοσίων δαπανών σε έργα υποδομής, σε άλλες σημαντικές επενδύσεις κεφαλαίου και στις αναπτυξιακές δαπάνες που έχουν αξιόλογη

απόδοση να ενθαρρύνουν τις ιδιωτικές επενδύσεις, ιδίως εκείνες των ΜΜΕ να παίρνουν μέτρα για την βελτίωση της αποδοτικότητας των οικονομιών τους να καταβάλλουν προσπάθειες ώστε οι μισθολογικές συμφωνίες να κινούνται σε περιορισμένα πλαίσια στο δημόσιο τομέα. Αυτές οι κατευθύνσεις πρέπει να καθοδηγούν τα εθνικά μέτρα που επιβάλλονται στα πλαίσια της πολυμερούς εποπτείας και των προγραμμάτων οικονομικής σύγκλισης. Η Επιτροπή υπολογίζει την επίδραση της πρωτοβουλίας ανάκαμψης σε 0, 6% του ΑΕΠ της Κοινότητας για το 1994.

Κριτήρια Σύγκλισης

Για να είναι η Ε. Ε. ένας πραγματικά δυνατός οργανισμός και το ευρώ ένα ισχυρό νόμισμα, θα πρέπει οι οικονομίες των κρατών που θα συμμετάσχουν στην ΟΝΕ να είναι ισχυρές και να κινούνται στα ίδια περίπου επίπεδα ώστε να μπορεί να αντιμετωπίσει η ΟΝΕ και εξωτερικές κρίσεις και εσωτερικά προβλήματα (πχ. αν μια χώρα έχει υψηλή ανεργία και μια άλλη χαμηλή, θα είχαμε σημαντική διαρροή εργατικού δυναμικού ή μετά την απελευθέρωση των κεφαλαίων τα δάνεια θα παίρνονταν από τις χώρες με τα μικρότερα επιτόκια προκαλώντας σοβαρά προβλήματα στις υπόλοιπες χώρες). Γι' αυτό και ενώ η είσοδος στα δυο πρώτα στάδια της ΟΝΕ ήταν ελεύθερη για όλα τα κράτη της Ε. Ε. , για να εισέλθει μια χώρα στο τρίτο στάδιο της ΟΝΕ θα πρέπει να πληρεί τα παρακάτω τέσσερα κριτήρια:

α) Ο πληθωρισμός δεν πρέπει να είναι υψηλότερος από 1, 5 ποσοστιαία μονάδα από το μέσο πληθωρισμό των τριών χωρών με την

καλύτερη επίδοση πληθωρισμού. β) Τα μακροπρόθεσμα επιτόκια δεν πρέπει να υπερβαίνουν το μέσο όρο των τριών αυτών χωρών περισσότερο από δύο ποσοστιαίες μονάδες. Γ) Το νόμισμα της υπογής χώρας πρέπει να συμμετέχει στο κανονικό περιθώριο διακυμάνσεως του ΜΣΙ του ΕΝΣ, χωρίς να έχει παραστεί ανάγκη υποτίμησής του έναντι οποιουδήποτε άλλου κοινοτικού νομίσματος, τα δυο τελευταία έτη πριν από την έναρξη του τρίτου σταδίου. Υπενθυμίζουμε ότι το περιθώριο διακυμάνσεως είναι $\pm 15\%$. δ) Το τελευταίο κριτήριο είναι διττό. Συγκεκριμένα θα πρέπει ο λόγος του δημοσίου ελλείμματος προς το ΑΕΠ να μην υπερβαίνει το 3% και ο λόγος του δημοσίου χρέους προς το ΑΕΠ να μην υπερβαίνει το 60%.

Οι χώρες που επιθυμούσαν την ένταξή τους στο τρίτο στάδιο της ONE από την ημερομηνία έναρξής του, δηλαδή από την 1^η Ιανουαρίου 1999, θα έπρεπε να εκπληρούν τα τέσσερα αυτά κριτήρια ως το τέλος του 1997, αφού η αξιολόγησή του αν θα γίνονταν δεκτές, έγινε στις αρχές του 1998. Πάντως εξαιρέσεις για περιπτώσεις ως προς τα κριτήρια, θα μπορούσαν να γίνουν στις περιπτώσεις, όπου οι αποκλίσεις οφείλονταν σε προσωρινούς παράγοντες και η γενικότερη τάση των οικονομιών ήταν η εκπλήρωση των κριτηρίων κάτι που έγινε όπως θα δούμε παρακάτω.

Αν θα θέλαμε να αναλύσουμε περισσότερο τους λόγους για τους οποίους δεσπίστηκαν αυτά τα κριτήρια, θα αναφέραμε τους εξής:

α) Τα κριτήρια των ελλειμμάτων και του χρέους αποσκοπούν στην επίτευξη δημοσιονομικών συνθηκών που δεν θα δυσχεραίνουν την

άσκηση της νομισματικής πολιτικής από την ΕΚΤ, αφού ένα μεγάλο δημοσιονομικό έλλειμμα σε μια χώρα, θα πιέζει τα επιτόκια όλων των χωρών της Ε. Ε. προς τα πάνω με αποτέλεσμα χαμηλότερο επίπεδο επενδύσεων και ευημερίας στις χώρες της ΟΝΕ. β) Το κριτήριο του πληθωρισμού αποσκοπεί στην επίτευξη γενικότερης οικονομικής σταθερότητας, ώστε οι χώρες που θα συναποτελέσουν την ΟΝΕ να καταφέρουν να διαθέτουν αξιόπιστες διμερείς συναλλαγματικές ισοτιμίες. γ) Το κριτήριο των επιτοκίων αποσκοπεί στη δημιουργία κλίματος εμπιστοσύνης στις διεθνείς χρηματαγορές σχετικά με τη σταθερότητα και την αξιοπιστία της οικονομικής πολιτικής που θα ακολουθείται σε εθνικό επίπεδο μετά τη δημιουργία του Ευρώ.

Τα κριτήρια θεσπίστηκαν από τη Συνθήκη του Μάαστριχτ και θεωρήθηκαν τότε αρκετά αυστηρά, αφού οι οικονομίες των κρατών μελών είχαν αρκετά σημαντική απόκλιση απ' αυτά. Έτσι, και παρά τη σημαντική προσπάθεια που έγινε την επόμενη πενταετία, οι περισσότερες χώρες δεν είχαν εκπληρωμένα και τα τέσσερα κριτήρια συγχρόνως.

Συγκεκριμένα, μόνο το Λουξεμβούργο, η Γαλλία και η Φιλανδία ικανοποιούσαν όλα τα κριτήρια, ενώ πολύ κοντά βρίσκονταν η Γερμανία, η Δανία, η Φιλανδία, η Αυστρία και η Ιρλανδία. Απο την άλλη, σημαντικά προβλήματα είχαν να αντιμετωπίσουν οι χώρες με τα περισσότερο υψηλά ποσοστά ανεργίας όπως η Ισπανία, η Πορτογαλία και η Ιταλία, στο βαθμό που η προσαρμογή τους στα Κριτήρια της Συνθήκης επέβαλλε αυστηρή περιοριστική οικονομική πολιτική, καθώς

και η Ελλάδα που απείχε ακόμη αρκετά από την επίτευξη των κριτηρίων. Θα πρέπει να αναφερθεί ότι το κριτήριο που δυσκολεύτηκαν περισσότερο τα κράτη-μέλη να επιτύχουν, ήταν αυτό του δημοσίου χρέους αφού στα τέλη του 1997 μόνο η Γαλλία, η Μ. Βρετανία, το Λουξεμβούργο και η Φιλανδία το είχαν καταφέρει. Αντίθετα, η πλειοψηφία των κρατών μελών είχε εκπληρώσει τα υπόλοιπα τρία κριτήρια.

Όλα αυτά οδήγησαν τα κράτη μέλη της Ε. Ε. - και επειδή κρίθηκε αναγκαία η έναρξη της ONE το 1999 - να δείξουν μια ελαστικότητα ως προς την εκπλήρωση των κριτηρίων και ιδίως αυτό του δημοσίου χρέους. Το αποτέλεσμα ήταν μετά την αξιολόγηση που έγινε στις αρχές του 1998, έντεκα κράτη να θεωρηθούν ικανά να συμμετέχουν εξ' αρχής στην ONE (Αυστρία, Βέλγιο, Γαλλία, Γερμανία, Ιρλανδία, Ισπανία, Ιταλία, Λουξεμβούργο, Ολλανδία, Πορτογαλία, Φιλανδία). Αντίθετα η αίτηση της Ελλάδας απορρίφθηκε. Η Μ. Βρετανία δεν δέλησε να συμμετάσχει, επικαλούμενη σχετικό δικαίωμα που της έδινε η Συνθήκη του Μάαστριχτ όπως και η Δανία με τη Σουηδία όπου οι λαοί των κρατών αυτών, αρνήθηκαν την ένταξη των χωρών τους στην ONE.

Αναλυτικά η κατάσταση των κρατών μελών τα δύο τελευταία έτη πριν από την αξιολόγηση είχε ως εξής:

Κράτος - Μέλος	Πληθω- ρισμός	Μακροπρόθε- σμο Επιτόκιο	Δημ. Έλλειμμα (% ΑΕΠ)	Δημ. Χρέος (% ΑΕΠ)
Αυστρία 1996	1, 8	6, 3	4, 3	71, 7
1997	1, 7	6, 2	3, 0	72, 2
Βέλγιο 1996	2, 0	6, 5	3, 3	130, 6
1997	2, 1	6, 2	2, 9	127, 0
Γαλλία 1996	2, 0	6, 4	4, 0	56, 4
1997	1, 4	6, 2	3, 0	58, 1
Γερμανία 1996	1, 5	6, 3	4, 0	60, 8
1997	1, 7	6, 1	2, 9	61, 9
Δανία 1996	2, 1	7, 2	1, 4	70, 2
1997	2, 4	6, 7	0, 3	67, 8
Ελλάδα 1996	7, 5	14, 0	7, 9	110, 6
1997	6, 5	11, 3	6, 5	109, 3
Ιρλανδία 1996	1, 7	7, 4	1, 6	74, 7
1997	2, 3	7, 1	0, 9	70, 0
Ισπανία 1996	3, 6	8, 8	4, 4	67, 8
1997	2, 9	7, 6	3, 0	67, 1
Ιταλία 1996	3, 9	9, 3	6, 6	123, 7
1997	2, 9	7, 7	3, 3	122, 3
Μ. Βρετανία 1996	2, 3	7, 8	4, 6	56, 2
1997	2, 4	7, 7	3, 5	57, 0
Λουξεμβούργο 1996	1, 7	9, 3	-0, 9	7, 8
1997	2, 1	7, 7	-0, 5	8, 8
Ολλανδία 1996	2, 1	6, 2	2, 6	78, 7
1997	2, 2	6, 1	2, 5	76, 8
Πορτογαλία 1996	3, 2	8, 7	4, 0	71, 1
1997	2, 9	7, 6	2, 9	69, 0
Σουηδία 1996	1, 1	8, 1	3, 9	78, 1
1997	2, 2	7, 2	2, 9	77, 6
Φιλανδία 1996	0, 7	6, 4	4, 0	56, 4
1997	1, 6	6, 2	3, 0	58, 1
Ε. Ε. 1996	2, 5	7, 3	4, 4	73, 5
1997	2, 3	6, 8	3, 0	73, 7
Κριτήρια 1996	2, 6	8, 9	3, 0	60, 0
Σύγκλισης 1997	3, 1	8, 2	3, 0	60, 0

Η οικονομική κατάσταση της Ε. Ε. συνέχισε να βελτιώνεται και τα δυο τελευταία χρόνια με αποτέλεσμα το κριτήριο σύγκλισης του πληθωρισμού να είναι περίπου στο 2%, έναντι 3,1% το 1997, και το αντίστοιχο του επιτοκίου, να είναι περίπου στο 5, 8% έναντι 8, 2% το 1997.

Όλη αυτή η κατάσταση όμως, είχε ως αποτέλεσμα το διαχωρισμό της Ε. Ε. σε δυο ζώνες: Αυτή της ONE και αυτή εκτός ONE. Ο διαχωρισμός αυτός όμως μπορεί να προκαλέσει διάφορα προβλήματα, ιδίως στη λειτουργία της Ενιαίας Αγοράς. Κι αυτό γιατί, οι εκτός ONE χώρες έχουν υπό ορισμένες συνθήκες, ισχυρό κίνητρο να προβούν σε επιθετικές υποτιμήσεις ώστε να έχουν ανταγωνιστικά οφέλη έναντι των εντός της Ενώσεως κρατών. Από την άλλη αν οι εντός ONE χώρες αντιδρούσαν με την επιβολή προστατευτικών μέτρων, θα παραβιάζονταν οι βασικές αρχές της Ενιαίας Αγοράς. Γι' αυτό και είναι επιτακτική ανάγκη να καθοριστούν με ακρίβεια οι σχέσεις μεταξύ των κρατών των δυο ζωνών.

Για τα κράτη που δεν εισήλθαν στο τρίτο στάδιο της ONE από την 1^η Ιανουαρίου 1999, αποφασίστηκε η συγκρότηση ενός νέου ΜΣΙ στο πλαίσιο ενός αναθεωρημένου ΕΝΣ. Σύμφωνα με τις αποφάσεις της Συνόδου Κορυφής του Δουβλίνου, ο νέος Μηχανισμός Συναλλαγματικών Ισοτιμιών (ΜΣΙ 2) βασίζεται σε κεντρικές ισοτιμίες που ορίζονται έναντι του ευρώ. Η τυπική ζώνη διακύμανσης είναι η ίδια με του προηγούμενου ΜΣΙ, δηλαδή $\pm 15\%$.

Η ΕΚΤ διαδραματίζει πρωτεύοντα ρόλο στην παρακολούθηση της διατηρησιμότητας των συναλλαγματικών σχέσεων εντός του νέου ΜΣΙ και η παρέμβαση της είναι άμεση ώστε να αποφεύγονται σημαντικές διακυμάνσεις, ενώ διαθέτει και μια πολύ βραχυπρόθεσμη χρηματοδότηση, όλα μετά από συνεργασία με τις εθνικές κεντρικές τράπεζες. Η συνεργασία αυτή, μεταξύ της ΕΚΤ και των κεντρικών τραπεζών των εκτός ζώνης ευρωχωρών μπορεί να ενισχυθεί περαιτέρω, π.χ. επιτρέποντας αυστηρότερα περιθώρια διακυμάνσεως της συναλλαγματικής ισοτιμίας μεταξύ του ευρώ και άλλου νομίσματος του ΜΣΙ2, ανάλογα με την πρόοδο που σημειώνεται ως προς τη σύγκλιση. Η πρωτοβουλία πάντως, για στενότερη συνεργασία, ανήκει στο εκτός της ζώνης του ευρώ ενδιαφερόμενο κράτος - μέλος.

Ο ΜΣΙ2 προωθεί οπότε, τη σταθερότητα των συναλλαγματικών ισοτιμιών και τον συντονισμό της νομισματικής και γενικότερα της οικονομικής πολιτικής ανάμεσα σε όλες τις χώρες - μέλη που δεν ανήκουν στη ζώνη της ONE, συμβάλλοντας έτσι στη δημιουργία συνθηκών σταθερότητας σε όλη την Ε. Ε. Σε αυτό απέβλεπε και η εισήγηση της Επιτροπής για εφαρμογή από τα κράτη - μέλη της εκτός ONE ζώνης, ενισχυμένων προγραμμάτων σύγκλισης, ώστε να εναρμονιστούν οι οικονομίες τους το ταχύτερο δυνατόν με αυτές των χωρών της ONE.

Τέλος, θα πρέπει να σημειώσουμε ότι τα κράτη - μέλη της εκτός ONE ζώνης δεν σημαίνει ότι δεν μπορούν να εισέλθουν αργότερα σ'

αυτή, αρκεί όμως να εκπληρώσουν τα τέσσερα κριτήρια όσον αφορά τις υπόλοιπες τρεις χώρες.

Ευρώ

Χρονοδιάγραμμα εισαγωγής του ευρώ

ΕΥΡΩ, λέγεται το νόμισμα που αντικατέστησε το ECU. Η απόφαση σχετικά με τη θέσπιση του ενιαίου νομίσματος αποτελεί αναπόσπαστο τμήμα της συνθήκης για την Ε. Ε. που υπογράφηκε στο Μάαστριχτ από τους αρχηγούς κρατών και κυβερνήσεων των κρατών μελών του Φεβρουαρίου του 1992. Για δυο κράτη το Ηνωμένο Βασίλειο και τη Δανία ισχύει πρωτόκολλο το οποίο τους επιτρέπει να μην υιοθετήσουν εφόσον το επιθυμούν το ενιαίο νόμισμα. Στις 15 και 16 Δεκεμβρίου 1995 αποφασίστηκε η οριστική μετατροπή και αντικατάσταση του ECU από το ΕΥΡΩ, με απόφαση του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου της Μαδρίτης όπου και συμφωνήθηκε ένα οριστικό σενάριο σχετικά με την καθιέρωσή του. Υπενθυμίζεται ότι η πρώτη φάση εισαγωγής του ενιαίου νομίσματος άρχισε την 1^η Ιανουαρίου 1999 για τις χώρες που ικανοποιούσαν τις απαραίτητες προϋποθέσεις οι οποίες προσδιορίζονται στη Συνθήκη του Μάαστριχτ.

Αναλυτικά το χρονοδιάγραμμα εισαγωγής του ευρώ θα διακρίνονταν σε τρεις περιόδους. Στην πρώτη περίοδο η οποία άρχισε την 1^η Ιανουαρίου 1998 θα έβγαινε η σημαντική απόφαση σχετικά με τα κράτη μέλη που θα συμμετείχαν στη ζώνη του Εύρω από την 1^η Ιανουαρίου του 1999. Άλλες σημαντικές αποφάσεις αυτής της περιόδου ήταν η ίδρυση και θέση σε λειτουργία της ΕΚΤ και του ΕΣΚΤ, η λήψη

απόφασης σχετικά με το πλαίσιο που θα επέτρεπε στο ΕΣΚΤ να λειτουργεί αποκλειστικά σε ευρώ από την 1^η Ιανουαρίου 1999, και τέλος άρχισε η παραγωγή τραπεζογραμματίων και κερμάτων σε ευρώ, ενώ ανακοινώθηκε και η ημερομηνία εισαγωγής τους.

Η δεύτερη περίοδος ξεκίνησε την 1^η Ιανουαρίου 1999. Η σημαντικότερη απόφαση αυτής της περιόδου ήταν ο αμετάκλητος καθορισμός συντελεστών μετατροπής μεταξύ των νομισμάτων των κρατών μελών της ΟΝΕ και του ευρώ. Ακόμα τέθηκαν σε ισχύ διάφορα νομοθετικά μέτρα που αφορούσαν την εισαγωγή του ευρώ. Στις σημαντικές αποφάσεις ακόμα της δευτέρας περιόδου ήταν οι εξής:

- Εισαγωγή του ευρώ σε λογιστική μορφή
- Εισαγωγή τραπεζογραμματίων και κερμάτων σε ευρώ
- Το ΕΣΚΤ ασκεί την ενιαία νομισματική και συναλλαγματική πολιτική σε ευρώ.
- Παροχή μηχανισμών μετατροπής στους αντισυμβαλλόμενους οι οποίοι δεν έχουν κατορθώσει να αποκτήσουν εξοπλισμό για την μετατροπή ποσών ευρώ σε εθνικές νομισματικές μονάδες και αντιστρόφως.
- Ανταλλαγή των εθνικών τραπεζογραμματίων στην άρτια αξία τους.
- Παρακολούθηση της προόδου της μετάβασης του ιδιωτικού τομέα στο ενιαίο νόμισμα και παροχή οδηγιών όπου χρειάζεται.
- Προετοιμασία της μετάβασης της δημόσιας διοίκησης στο ευρώ.

- Τα νέα διαπραγματεύσιμα κρατικά χρεόγραφα εκδίδονται σε ευρώ.

Η Τρίτη περίοδος πρόκειται να ξεκινήσει την 1^η Ιανουαρίου 2002 και να τελειώσει την 1^η Ιουλίου 2002. Αυτή θα είναι και η σημαντικότερη περίοδος της εισαγωγής του ευρώ αφού θα αρχίσει η εισαγωγή του στις αγορές και θα αρχίσει η σταδιακή απόσυρση των εθνικών νομισμάτων. Έτσι στις 1^η Ιουλίου 2002 το ευρώ θα είναι το μοναδικό αποδεκτό νόμισμα στη ζώνη της ONE. Επίσης θα ολοκληρωθεί η μετάβαση της δημόσιας διοίκησης στο ευρώ, ενώ θα παρακολουθείται και η μετάβαση του ιδιωτικού τομέα.

Εισαγωγή – Τιμή – Μορφές Εύρω

Όπως αναφέραμε λοιπόν, το πρώτο στάδιο εισαγωγής του ευρώ άρχισε την 1^η Ιανουαρίου 1999. Σ' αυτό το στάδιο το ευρώ θα υπάρχει ως αυτοτελές νόμισμα, ενώ έχει εισαχθεί σε λογιστική μορφή στις συναλλαγές. Έτσι ενώ οι εμπορικές συναλλαγές συνεχίζουν να διεξάγονται σε εθνικό νόμισμα, πολλές τραπεζικές συναλλαγές διεξάγονται σε ευρώ (πχ. έντοκα γραμμάτια και ομόλογα του Δημοσίου).

Σ' αυτό το στάδιο οπότε, το ευρώ υπάρχει έστω και σε λογιστική μορφή. Απο την 1^η Ιανουαρίου 2002 όμως θα τεθούν σε κυκλοφορία τα τραπεζογραμμάτια ευρώ, τα οποία σταδιακά θα υποκαθιστούν τα εθνικά νομίσματα. Πάντως η αντικατάσταση από τις τράπεζες των εθνικών νομισμάτων με ευρώ θα συνεχιστεί και μετά την 1^η Ιουλίου 2002, όταν και το ευρώ θα είναι και το μοναδικό νόμισμα που θα χρησιμοποιείται

στις συναλλαγές. Η αντικατάσταση αυτή θα γίνεται χωρίς καμιά επιβάρυνση.

Αναφορικά με τις ονομαστικές αξίες του ευρώ, θα καθιερωθούν οκτώ κέρματα και επτά χαρτονομίσματα. Οι αξίες των κερμάτων θα είναι 0, 01, 0, 02, 0, 05, 0, 10, 0, 20, 0, 50, 1 και 2 ευρώ. Οι δεκαδικές υποδιαιρέσεις του ευρώ στις λατινικές γλώσσες θα εκφράζονται cents, ενώ καθίσταται αναγκαία η εισαγωγή αντίστοιχης ελληνικής λέξεως όπως πχ. ευρώλεπτά. Τα κέρματα θα έχουν μια κοινή όψη και μια εθνική. Όσο για τα χαρτονομίσματα θα κυκλοφορήσουν σε αξίες των 5, 10, 20, 50, 100, 200 και 500 ευρώ. Τα χαρακτηριστικά τόσο των χαρτονομισμάτων όσο και των κερμάτων (όσον αφορά την κοινή τους όψη), καθώς και οι παραστάσεις που θα απεικονίζουν έχουν ήδη επιλεγεί και παρουσιάστηκαν κατά τη Σύνοδο Κορυφής του Δουβλίνου. Τα χαρτονομίσματα ευρώ έχουν διαφορετικές διαστάσεις ανάλογα με την αξία τους, διαφορετικό κυρίαρχο χρώμα και ειδικά σημεία αναγνωρίσιμα δια της αφής για να διευκολύνονται άτομα με μειωμένη όραση. Η ονομασία του νομίσματος θα αναγράφεται τόσο στα λατινικά (EYRO) όσο και στα ελληνικά (ΕΥΡΩ). Πάντως τα χαρτονομίσματα δεν θα έχουν εθνική όψη, όπως τα κέρματα, παρά μόνο προβλέπεται ένας μικρός χώρος για την απεικόνιση ενός διακριτικού σήματος εθνικού προσδιορισμού, που δεν καλύπτει πάνω από το 20% της συνολικής επιφάνειας. Στην οπίσθια όψη, θα εμφανίζεται επίσης η σημαία της Ε. Ε.

Μετά την καθιέρωση του ευρώ λοιπόν, θα κυκλοφορούν τα ίδια χαρτονομίσματα στη ζώνη της ONE, ενώ τα κέρματα θα μπορούν να

χρησιμοποιούνται μόνο στη χώρα προέλευσης, κατά πάσα πιθανότητα. Η έκδοση των χαρτονομισμάτων θα ανήκει στην αρμοδιότητα της ΕΚΤ, ενώ οι εθνικές κεντρικές τράπεζες θα διατηρήσουν το δικαίωμα εκδόσεως κερμάτων.

Η τιμή με την οποία εισήχθηκε το ευρώ την 1^η Ιανουαρίου 1999, ήταν η τιμή που είχε το ECU την ημέρα εκείνη και ήταν ίση με 328 δρχ. περίπου, ενώ η ισοτιμία του ευρώ ως προς το δολάριο ήταν 1 ευρώ = 1, 18 δολάρια και ως προς το γιέν 1 ευρώ = 132 γιέν. Η κρίση όμως στο Κοσσυφοπέδιο, καθώς και το γεγονός ότι η ευρωπαϊκή οικονομία παρά τη βελτίωσή της δεν έχει φτάσει ακόμα στα επίπεδα της αμερικανικής ή της ιαπωνικής, επέδρασε αρνητικά στην ισοτιμία του ευρώ. Έτσι στις 20 Νοεμβρίου 1999 ένα ευρώ ήταν ίσο με 1, 03 δολάρια ή με 109 γιέν, σημειώθηκε δηλαδή μια κάμψη της ισοτιμίας του κατά 13% ως προς το δολάριο και κατά 17% ως προς το γιέν.

Το ECU ήταν στην πραγματικότητα ένα καλάδι νομισμάτων το οποίο αποτελούνταν από ορισμένο αριθμό μονάδων εθνικών νομισμάτων των κρατών μελών. Το ευρώ ως αντικαταστάτης του διατήρησε και αυτή την ιδιότητα του ECU. Π. χ. η σύνθεση του ECU στις 3/2/1997 ήταν αυτή που αναφέρεται στους πίνακες της επόμενης σελίδας.

Σύνδεση ECU			
Ονομασία Νομίσματος	Ισοτιμία Δρ. με τα λοιπά νομίσματα	Μονάδες εθν. Νομίσμ. ECU	Σύνδεση ECU σε δραχμές
Γερμανικό Μάρκο	157, 660	0, 6242	98, 4
Γαλλικό Φράγκο	46, 692	1, 332	62, 2
Αγγλική Λίρα	416, 020	0, 08784	36, 5
Ιταλική Λιρέτα	0, 160	151, 8	24, 3
Ισπανική Πεσέτα	1, 858	6, 885	12, 8
Ολλανδικό Γκίλντερ	140, 365	0, 2198	30, 9
Βελγικό Φράγκο	7, 644	3, 301	25, 2
Δανική Κορώνα	41, 334	0, 1976	8, 2
Πορτογαλλικό Εσκούδο	1, 570	1, 393	2, 2
Ελληνική Δραχμή	1, 000	1, 44	1, 4
Ιρλανδική Λίρα	412, 800	0, 008552	3, 5
Λουξεμβουργιανό Φράγκο	7, 644	0, 13	1, 0
ECU			306, 6

Αν υποθετικά η δραχμή συμμετείχε στην ONE και αυτή γινόταν στις 3/2/1997 οπότε η ισοτιμία ECU/Δρχ. ήταν $1 \text{ ECU} = 306, 6 \text{ Δρχ.}$ Ένας εργαζόμενος λοιπόν, με μηνιαίο εισόδημα 306. 600 δρχ. θα έπαιρνε εφεξής 1000 ευρώ το μήνα. Όλες, εν γένει, οι συμβάσεις και τα συμβόλαια που ήταν εκφρασμένα σε ECU μετατράπηκαν αυτόματα σε ευρώ με σχέση ένα προς ένα.

Θα πρέπει ακόμα να αναφέρουμε ότι επειδή υπήρχαν κάποια κενά και αβεβαιότητες στο νομικό πλαίσιο για την χρησιμοποίηση του ευρώ

δεσμοδετήθηκαν κάποιοι κανονισμοί που ισχύουν από την 1^η Ιανουαρίου 1999 και οι οποίοι καλύπτουν τις εξής περιπτώσεις:

- α) Την αντικατάσταση του ECU από το ευρώ σε ισοτιμία ένα προς ένα.
- β) Την συνέχεια των συμβάσεων μετά την εισαγωγή του ευρώ.
- γ) Τους τεχνικούς κανόνες για τις ισοτιμίες μετατροπής, συμπεριλαμβανομένης της στρογγυλοποίησης.
- δ) Τη ρύθμιση ότι το νόμισμα των συμμετεχόντων κρατών - μελών είναι το ευρώ.
- ε) Τη ρύθμιση ότι το ευρώ και οι εθνικές μονάδες θα χρησιμοποιούνται ταυτόχρονα κατά τη διάρκεια της μεταβατικής περιόδου, στη βάση της αρχής «καμία απαγόρευση, κανείς καταναγκασμός» στη χρήση.
- στ) Τη ρύθμιση ότι για μια μεταβατική περίοδο το ευρώ θα υποδιαιρείται σε εθνικές νομισματικές μονάδες.
- ζ) Τη ρύθμιση ότι εξακολουθεί να ισχύει η εθνική νομισματική νομοθεσία των συμμετεχόντων κρατών - μελών, με την επιφύλαξη των διατάξεων του παρόντος κατά τη διάρκεια της μεταβατικής περιόδου, ενώ τα εθνικά χαρτονομίσματα θα εξακολουθούν να είναι το μόνο νόμιμο μέσο πληρωμής.

Σαν επίλογο, θα παραδέσουμε τις σταθερές ισοτιμίες μετατροπής έναντι του Εύρω, καθώς και τις κεντρικές συναλλαγματικές ισοτιμίες

των νομισμάτων του νέου ΜΣΙ, όπως αυτές ορίστηκαν με την ευκαιρία της εισόδου στο τρίτο στάδιο της ΟΝΕ.

Σταθερές Ισοτιμίες Μετατροπής έναντι Εύρω

1 Εύρω	=	40, 3399 Φράγκα Βελγίου
	=	1, 95583 Γερμανικά Μάρκα
	=	166, 386 Ισπανικές Πεσέτες
	=	6, 55957 Γαλλικά Φράγκα
	=	0, 787564 Ιρλανδικές Λίρες
	=	1936, 27 Ιταλικές Λιρέτες
	=	40, 3399 Φράγκα Λουξεμβούργου
	=	2, 20371 Ολλανδικά Φιορίνια
	=	13, 7603 Αυστριακά Σελίνια
	=	200, 482 Πορτογαλικά Εσκούδα
	=	5, 94573 Φιλανδικά Μάρκα

Κεντρικές συναλλαγματικές ισοτιμίες των νομισμάτων του ΜΣΙ

1 Εύρω	=	353, 109 Ελληνικές Δραχμές
	=	7, 46038 Δανικές Κορώνες

ΚΟΙΝΟΤΙΚΟΣ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ

Εισαγωγή

Ο προϋπολογισμός της Ε. Ε. εκφράζει την πολιτική της, γι' αυτό και αποτελεί αντικείμενο στενών συζητήσεων ανάμεσα στις αρμόδιες υπηρεσίες της Ένωσης.

Η τάση στις κοινοτικές δαπάνες είναι να αυξάνονται, απ' τις αρχές της δεκαετίας του 1980 και έπειτα. Έτσι, το 1996 οι ευρωπαϊκές δαπάνες αποτελούσαν το 2, 5% του συνόλου των δημοσίων δαπανών των κρατών μελών έναντι 1, 7% το 1980. Στον προϋπολογισμό αυτό παρότι οι γεωργικές δαπάνες εξακολουθούν να κατέχουν μεγάλο μέρος, έχει αυξηθεί και το μερίδιο τομέων όπως ο περιφερειακός και ο κοινωνικός.

Θα πρέπει επιπλέον να σημειωθεί, ότι το σύνολο σχεδόν των εσόδων του κοινοτικού προϋπολογισμού επανακατανέμεται για τις πιστώσεις που έχει αναλάβει. Έτσι, μόνο το 5% του κοινοτικού προϋπολογισμού δαπανάται για διοικητικές δαπάνες, ενώ το υπόλοιπο 95% δαπανάται για τις επιχειρησιακές πιστώσεις τις οποίες διαχειρίζεται η Επιτροπή.

Παρακάτω, παρατίθενται δύο πίνακες όπου αναφέρονται η εξέλιξη των δαπανών της Ε. Ε. καθώς και η κατανομή τους.

Πίνακας 1: Εξέλιξη των δαπανών της ΕΕ για τα έτη 1992-1995
[Γενικός προϋπολογισμός ΕΤΑ και ΕΚΑΧ]

	1992	1993	1994	1995
Σύνολο δαπανών της Ένωσης (σε εκατ. ECU)	60. 301	66. 155	61. 104	68. 486
Ευρωπαϊκές δαπάνες ανά κάτοικο (σε ECU)	174	190	175	184
Ευρωπαϊκές δαπάνες σε % των δημοσίων δαπανών των κρατών μελών	2, 2	2, 3	2, 1	2, 1
Ετήσιο ποσοστό αύξησης των ευρωπαϊκών δαπανών (σε %)	-	9, 7	-7, 6	12, 1
Ετήσιο ποσοστό αύξησης των δαπανών των κρατών μελών (σε %)	-	4, 4	2, 8	11, 7
Ευρωπαϊκές δαπάνες σε % του ΑΕγχΠ των κρατών μελών	1, 10	1, 20	1, 06	1, 06

<i>Πίνακας 2: Κατανομή των ευρωπαϊκών δαπανών το 1996</i>	
Τομείς	Ποσοστό
α) Γεωργία	47, 8%
β) Διαρθρωτικές ενέργειες	31, 0%
γ) Έρευνα	3, 7%
δ) Άλλες εσωτερικές πολιτικές	2, 5%
ε) Εξωτερικές ενέργειες - ΕΤΑ	9, 7%
στ) ΕΚΑΧ	0, 6%
ζ) Διοίκηση	4, 7%
Σύνολο	100, 0%

Η χρηματοδότηση του προϋπολογισμού

Ο προϋπολογισμός της Ε. Ε. χρηματοδοτείται από τα έσοδα που του περιέχονται αυτοδικαίως. Η αύξηση αυτή των «ιδίων πόρων» περιορίζεται από ένα όριο που έχει οριστεί από τα κράτη - μέλη :1, 10% του ΑΕΠ της Ε. Ε. το 1992, 1, 20% το 1996 και 1, 27% το 1999.

Τα έσοδα του προϋπολογισμού προέρχονται από τρεις βασικούς πόρους. Ο πρώτος περιλαμβάνει τους εισαγωγικούς δασμούς και τους γεωργικούς δασμούς που εισπράττονται και επιβάλλονται στα εισαγόμενα στην Ένωση προϊόντα και αποτελούσαν το 18, 2% του συνόλου των εσόδων του 1996. Ο δεύτερος αποτελείται από ένα ποσοστό του ΦΠΑ που εισέπρατταν και παραχωρούσαν στην Ένωση τα

κράτη - μέλη και αποτελούσε το 48, 9% του συνόλου των εσόδων του 1996. Τέλος, ο τρίτος πόρος αποτελείται από ένα ποσό που εισφέρει κάθε κράτος μέλος ανάλογα με το πόσο πλούσιο είναι, και αποτελούσε το υπόλοιπο 32, 9% των εσόδων του 1996.

Επιπλέον, παραθέτουμε έναν πίνακα όπου φαίνεται η χρηματοδότηση του γενικού προϋπολογισμού ανά κράτος μέλος.

Η χρηματοδότηση του γενικού προϋπολογισμού το 1996 ανά κράτος μέλος	
Κράτος- Μέλος	Ποσοστό χρηματοδότησης
Γερμανία	30, 0%
Δανία	1, 9%
Βέλγιο	3, 8%
Μ. Βρετανία	10, 8%
Σουηδία	2, 9%
Φιλανδία	1, 5%
Πορτογαλία	1, 5%
Αυστρία	2, 9%
Ολλανδία	5, 8%
Λουξεμβούργο	0, 2%
Ιταλία	12, 1%
Ιρλανδία	0, 9%
Γαλλία	17, 6%
Ισπανία	6, 4%
Ελλάδα	1, 5%
Σύνολο	100, 0%

Τομείς κατανομής του προϋπολογισμού

Γεωργικές δαπάνες

Οι στόχοι της κοινής γεωργικής πολιτικής (ΚΓΠ) καθορίζονται από τις ευρωπαϊκές συνθήκες: αύξηση της παραγωγικότητας της γεωργία, εξασφάλιση δίκαιου ποιοτικού επιπέδου για τον γεωργικό πληθυσμό, σταθεροποίηση των αγορών, εξασφάλιση λογικών τιμών για τους καταναλωτές. Η υλοποίηση τους έχει επιτευχθεί σε μεγάλ βαθμό, αν και απαιτήσε μόνιμες προσαρμογές, τελευταία από τις οποίες ήταν η αναμόρφωση της ΚΓΠ το Μάιο του 1992. Η αναμόρφωση αυτή που βασίστηκε στις ανταγωνιστικότερες τιμές και στις άμεσες ενισχύσεις στους γεωργούς που έχουν περισσότερη ανάγκη, βελτίωσε κάπως την κατάσταση στους τομείς της αστυφιλίας και του περιβάλλοντος, ενώ ευνόησε τη διατήρηση των παραδοσιακών καλλιεργειών. Το 1996, η γεωργία εξακολουδούσε να απορροφά ένα σημαντικό μερίδιο του κοινοτικού προϋπολογισμού και συγκεκριμένα το 47, 8% (41, 3 δις. ECU).

Οι διαρθρωτικές, περιφερειακές και κοινωνικές ενέργειες

Η μείωση των ανισοτήτων ως προς την κατανομή του πλούτου μεταξύ των περιφερειών και η βελτίωση της κατάστασης ως προς την απασχόληση, δηλαδή η ενίσχυση της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής της Ευρώπης, αποτελούν προκλήσεις που καλείται ν' αντιμετωπίσει η Ε. Ε. από κοινού με τα κράτη - μέλη, ώστε να μπορέσουν οι πολίτες της να επωφεληθούν από τα πλεονεκτήματα της

ONE. Για το λόγο αυτό, η Ε. Ε. χορήγησε το 1996 29, 1 δις. ECU για τον εκσυγχρονισμό των οικονομικών διαρθρώσεων, κυρίως στις περιφέρειες, και για τη βελτίωση της κοινωνικής κατάστασης των πληθυσμών που βρίσκονται σε μειονεκτική θέση. Το προαναφερόμενο ποσό αντιπροσώπευε το 31% των δαπανών του κοινοτικού προϋπολογισμού, έναντι 18, 5% το 1988.

Πάντως ο στόχος ήταν να ανέβει ακόμα περισσότερο αυτό το ποσό και να φτάσει το 34, 6 δις. ECU το 1999. Αναλυτικά, οι βασικοί στόχοι ήταν η στήριξη της ανάπτυξης των πτωχότερων περιφερειών και η μεταστροφή των βιομηχανικών ζωνών σε ύφεση, η προώθηση της απασχόλησης των ανέργων, των νέων και γενικά των κοινωνικά αποκλεισμένων, η βοήθεια προς τους εργαζόμενους να προσαρμοστούν στις βιομηχανικές μεταλλαγές καθώς και η ενίσχυση της αγροτικής ανάπτυξης και ο εκσυγχρονισμός των γεωργικών διαρθρώσεων. Αρωγοί στην προσπάθεια αυτή ήταν το ΕΚΤ, το ΕΤΠΑ, το ΕΓΤΠ, το ΧΜΠΑ και το Ταμείο Συνοχής.

Οι δαπάνες για την έρευνα

Η έρευνα και η τεχνολογική ανάπτυξη είναι ένα από τα κλειδιά του μέλλοντος της Ευρώπης. Για το σκοπό αυτό, η Ένωση κατήρτισε πολυετές πρόγραμμα - πλαίσιο έρευνας, ενώ υποστηρίζει κατά προτεραιότητα σχέδια στα οποία συμμετέχουν κέντρα ερευνών, επιχειρήσεις και πανεπιστήμια διάφορων κρατών-μελών, συμπληρώνοντας έτσι τις εθνικές προσπάθειες.

Το ποσό που δαπανήθηκε για την έρευνα έφτασε τα 3, 2 δις. ECU το 1996 (3, 7% του προϋπολογισμού). Χάρη στις εφαρμοζόμενες μεθόδους, αυτές οι ενέργειες της Ένωσης κινητοποιούν μεγάλο αριθμό ερευνητών, έτσι που το 1995, 10. 000 συμβάσεις βρίσκονταν εν εξελίξει. Το πρόγραμμα - πλαίσιο της Ένωσης συγκεντρώνει τις ενέργειες σε περιορισμένο αριθμό σαφώς καθορισμένων τομέων όπως των τεχνολογιών της πληροφορίας και των επικοινωνιών, οι βιομηχανικές τεχνολογίες, η βιοτεχνολογία, η ενέργεια, το περιβάλλον και η υγεία. Έτσι, το 1995 π. χ. το ενδιαφέρον είχε επικεντρωθεί στο αυτοκίνητο και το τρένο του μέλλοντος, τα εκπαιδευτικά λογισμικά πολυμέσων, τα εμβόλια και οι ιογενείς νόσοι.

Οι άλλες εσωτερικές πολιτικές

Στις άλλες εσωτερικές πολιτικές διατέθηκαν το 1996 περίπου 2, 1 δις. ECU (2, 5% προϋπολογισμού). Από αυτό το ποσό περίπου 397 εκατ. ECU διατέθηκαν για να ενθαρρύνουν τους σπουδαστές να πραγματοποιήσουν μέρος των σπουδών τους σε άλλο κράτος μέλος και για διεθνικά σχέδια συνεργασίας. Το 1995, το πρόγραμμα Socrates κατέστησε δυνατή την κινητικότητα 160. 000 σπουδαστών, ενώ το πρόγραμμα Leonardo da Vinci υποστήριζε περισσότερα από 700 διεθνικά σχέδια που είχαν στόχο τους την καλύτερη επαγγελματική κατάρτιση στην Ευρώπη. Τέλος, το πρόγραμμα «Νεολαία για την Ευρώπη» χρηματοδότησε προγράμματα ανταλλαγών που αφορούσαν 50. 000 νέους περίπου.

Στις υπόλοιπες εσωτερικές πολιτικές διατέθηκαν τα εξής ποσά: για το περιβάλλον 133 εκατ. ECU, για τον οπτικοακουστικό τομέα 119 εκατ. ECU, για την βιομηχανική πολιτική 116 εκατ. ECU και για την πολιτική της ενιαίας αγοράς 221 εκατ. ECU. Πάντως εκεί όπου έχουν διατεθεί τα περισσότερα κεφάλαια είναι για τα διευρωπαϊκά δίκτυα μεταφορών, ενέργειας και τηλεπικοινωνιών με 410 εκατ. ECU, αφού η Ένωση θεωρεί ότι είναι αναγκαία η δημιουργία ενιαίου δικτύου που θα συντελέσει στην οικονομικοκοινωνική συνοχή της Ευρώπης.

*** Οι εξωτερικές ενέργειες**

Ο γενικός προϋπολογισμός της Ε. Ε. για το 1996 διέδωσε 5, 3 δις. ECU για εξωτερικές ενέργειες. Από αυτά 1, 2 δις. ECU διατέθηκαν στις χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης με σκοπό την καλύτερη συνεργασία μαζί τους, 0, 7 δις. ECU πήγαν στις τρίτες χώρες της λεκάνης της Μεσογείου, 0, 7 δις. ECU πήγαν στις χώρες της Ασίας και της Λατινικής Αμερικής και 0, 5 δις. ECU πήγαν στα ανεξάρτητα κράτη της πρώην ΕΣΣΔ. Ακόμα 1 δις. ECU διατέθηκαν για επισιτική και ανθρωπιστική βοήθεια και άλλα τόσα για γενικές ενέργειες συνεργασίας.

Επιπλέον το Ευρωπαϊκό Ταμείο Ανάπτυξης (ΕΤΑ) που δεν περιλαμβάνεται στον προϋπολογισμό της Ένωσης θα διαθέσει 14, 8 δις. ECU για την περίοδο 1996-2000. Το ΕΤΑ αποτελεί δημοσιονομικό όργανο για τις χώρες της Αφρικής, της Καραϊβικής και του Ειρηνικού που έχουν υπογράψει με την Ε. Ε. τη Σύμβαση της Λομέ. Αν

προσδέσουμε αυτά τα δύο ποσά. Θα δούμε ότι το 9,7% των δαπανών του προϋπολογισμού προορίζεται για εξωτερικές ενέργειες.

Η καταπολέμηση της απάτης

Δυστυχώς όμως, ο κοινοτικός προϋπολογισμός είναι εκτεθειμένος στην απάτη. Σύμφωνα με έκθεση της Επιτροπής, οι περιπτώσεις απάτης και παρατυπίας που εντοπίστηκαν το 1995 αφορούσαν ποσά που έφταναν τα 735 εκατ. ECU για τα έσοδα και τα 411 εκατ. ECU για τις δαπάνες της Ένωσης, συνολικά δηλαδή υπεραίβαιναν το 1% του προϋπολογισμού της. Για το σκοπό αυτό, δημιουργήθηκε ειδική διεύθυνση (η UCLAF) που θα είναι αρμόδια για την καταπολέμηση της απάτης. Ρόλος της είναι να διερευνά τις διεθνικές, περιπλοκές ή ιδιαίτερα σοβαρές περιπτώσεις απάτης, πάντα όμως σε εταιρική σχέση με τις ενδιαφερόμενες αρχές των κρατών μελών. Σταδιακά πάντως, θεσπίστηκαν κάποια μέτρα εναντίον της απάτης που διαρδώνονται γύρω από τις εξής προτεραιότητες: α) ανάπτυξη της εταιρικής σχέσης ανάμεσα στα κράτη μέλη και την Επιτροπή μέσω κυρίως κοινών task force

β) ενίσχυση των διατάξεων σε θέματα αμοιβαίας συνδρομής και ιδιαίτερα των μέτρων συνεργασίας με τα κράτη της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης

γ) διευκρίνιση των καθηκόντων και του ρόλου των υπαλλήλων της Επιτροπής κατά την άσκηση των ελέγχων κατά της απάτης

δ) επέκταση της επιβολής των διοικητικών κυρώσεων στους σημαντικούς τομείς του προϋπολογισμού

ε) εφαρμογή της σύμβασης εναρμόνισης της εθνικής ποινικής νομοθεσίας σε θέματα απάτης

στ) προληπτική και εκ των υστέρων εξέταση του βαθμού στον οποίο τα νέα μέτρα που λαμβάνει η Ε. Ε. είναι διαβλητά από την απάτη

ζ) διαρκής πραγματοποίηση και τελειοποίηση της ανάλυσης κινδύνου και

η) δημιουργία δικτύου πληροφόρησης σχετικά με τις περιπτώσεις που υπάρχουν υπόνοιες ότι γίνεται απάτη.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο

ΕΛΛΑΔΑ

ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ

Η χώρα μας όπως είναι γνωστό είχε την ατυχία να εμπλακεί σε πολλές πολεμικές επιχειρήσεις, οι οποίες διήρκησαν μέχρι το 1950. Οι πόλεμοι αυτοί είχαν δραματικές επιπτώσεις τόσο στον οικονομικό, όσο και στον κοινωνικό τομέα. Στις περιπέτειες αυτές προσετίθεντο κάθε φορά και οι πολιτικές αναταραχές που είχαν τρομακτικές επιπτώσεις στην κάθε προσπάθεια ανάπτυξης. Έτσι, η δεκαετία του 1950, ήταν ουσιαστικά μια περίοδος ανασυγκρότησης της χώρας που είχε υποστεί δραματικές οικονομικές ζημιές και είχε δημιουργηθεί πολιτικός φανατισμός.

Θα πρέπει δε να σημειώσουμε ότι κατά τα μέσα της δεκαετίας του 1950 άρχισε το Κυπριακό πρόβλημα, το οποίο αφού πέρασε από δραματικές φάσεις κατά τη δεκαετία του 1960, είχε τη γνωστή κατάληξη το 1974. Εξάλλου, εκτός από τα συνεχιζόμενα προβλήματα σχετικά με το Κυπριακό θέμα, είχε προστεθεί και η επιθετικότητα της Τουρκίας με βλέψη το Αιγαίο και τα ελληνικά νησιά του Ανατολικού Αιγαίου. Τα προβλήματα αυτά είχαν άμεσες επιπτώσεις στην ελληνική οικονομία, γιατί ανάγκασαν τις Ελληνικές Κυβερνήσεις να δαπανούν ένα σημαντικό κομμάτι του Κρατικού Προϋπολογισμού για την αμυντική δωράκιση της χώρας μας.

Οι προσπάθειες που είχαν γίνει από τις ελληνικές κυβερνήσεις κατά την περίοδο 1950-1966 για την ανάπτυξη της χώρας και τη δημιουργία συμφιλιωτικού κλίματος ανεκόπησαν το 1967. Η περίοδος 1974-1981 ήταν πάλι μια περίοδος ανασυγκρότησης εκδημοκρατισμού του δημόσιου βίου, ενίσχυσης της αμυντικής δωράκισης της χώρας, προσπάθειας επανασυνδέσεως της χώρας με τη διεθνή κοινωνία και ιδιαίτερα επαναδραστηριοποιήσεως των σχέσεων και συμφωνιών με τις Ευρωπαϊκές Κοινότητες. Το τελευταίο είχε σαν συνέπεια την ένταξη της Ελλάδας στην ΕΟΚ τον Μάιο του 1979. Η δεκαετία του 1980 για τη χώρα μας μπορεί να χαρακτηριστεί σαν η δεκαετία των αλλαγών σε διάφορους τομείς, όσο και αλλαγής προσανατολισμού της οικονομικής ανάπτυξης, αν και είναι νωρίς ακόμη για πλήρη αξιολόγηση αυτής της περιόδου.

Όπως έχουμε επισημάνει, από το 1950 όλες οι ελληνικές κυβερνήσεις έχουν καταβάλλει επίπονες προσπάθειες για να ξεπεράσει η ελληνική οικονομία το στάδιο της υπανάπτυξης. Ο ρυθμός αυτός ανάπτυξης δεν ήταν ομοιόμορφος κατά την περίοδο 1950-1987 και ήταν συνάρτηση της διεθνούς συγκυρίας, της πολιτικής σταθερότητας και των αναγκών για τη διατήρηση της αμυντικής ικανότητας της χώρας. Επιπλέον, αυτή καθ' αυτή η ανάπτυξη, και ιδιαίτερα επειδή πολλές φορές δεν ήταν ισόρροπη, δημιούργησε νέα προβλήματα στην ελληνική οικονομία.

Ειδικότερα οι παράγοντες που δυσχεραίνουν την ανάπτυξη της ελληνικής οικονομίας μεταπολεμικά μπορούν να συνοχιστούν στους εξής:

- Η ευαισθησία της ελληνικής οικονομίας στις εξελίξεις της διεθνούς συγκυρίας και η δυσμενής μεταβολή των τιμών των πρώτων υλών και της ενέργειας. Αυτό συμβαίνει γιατί η οικονομία μας εξαρτάται σημαντικά από το εξωτερικό, τόσο σε έτοιμα προϊόντα όσο και σε πρώτες ύλες.
- Η χαμηλή παραγωγικότητα και ανταγωνιστικότητα της ελληνικής οικονομίας.
- Η διατήρηση του πληθωρισμού σε υψηλά επίπεδα σε σχέση με τις ανταγωνίστριες χώρες του εξωτερικού.
- Οι υψηλές αμυντικές δαπάνες και η αναγκαιότητα ανάπτυξης των παραμεθόριων περιοχών.
- Η στροφή της καταναλωτικής δαπάνης προς διαρκή αγαθά, κυρίως εισαγόμενα (αυτοκίνητα, ηλεκτρονικός εξοπλισμός κ. α.) σε συνδυασμό με την δυσκολία εξευρέσεως συναλλαγματικών πόρων για την κάλυψη των δαπανών για εισαγωγές.
- Οι χαμηλές επενδύσεις στη βιομηχανία και η αυξανόμενη ανεργία, παράλληλα με την έλλειψη προηγμένης τεχνολογίας και σύγχρονων οργανωτικών μεθόδων στο ιδιωτικό και δημόσιο τομέα.

- Τα δημιουργηθέντα περιβαλλοντικά προβλήματα (ρύπανση και φθορά φυσικών-παραδοσιακών πόρων) που απαιτούν τη διάθεση σημαντικών πόρων.
- Η τάση μείωσης της γεννητικότητας δημιουργεί σοβαρά δημογραφικά προβλήματα σε συνδυασμό με την αύξηση του μέσου όρου ζωής οδηγεί στην αύξηση της μέσης ηλικίας του εργατικού δυναμικού και στη δυσανάλογη αύξηση του αριθμού των συνταξιούχων.
- Το αυξανόμενο δημόσιο χρέος και οι αυξανόμενες δαπάνες εξυπηρέτησης του, ιδιαίτερα σε συνάλλαγμα.
- Η μη σύμμετρη ανάπτυξη μεταξύ κέντρου και περιφέρειας και μη ισόρροπη ανάπτυξη μεταξύ διαφόρων τομέων της οικονομικής δραστηριότητας.
- Η συχνή αλλαγή του εκπαιδευτικού συστήματος και του συστήματος κοινωνικής ασφάλισης - πρόνοιας.

ΤΑ ΚΥΡΙΟΤΕΡΑ ΔΙΑΡΘΡΩΤΙΚΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

Υψηλός Πληθωρισμός και αυξανόμενη Ανεργία

Από τις αρχές της 10ετίας του 1970 ο υψηλός πληθωρισμός και η συστηματική υπεροχή του έναντι εκείνου των χωρών του εξωτερικού (ΕΟΚ και ΟΟΣΑ) κατέστησε τον πληθωρισμό ένα από τα κυριότερα διαρθρωτικά προβλήματα της ελληνικής οικονομίας. Η συνεχής διεύρυνση της υπεροχής του ρυθμού αύξησης του δείκτη τιμών καταναλωτή στη χώρα μας έναντι του αντίστοιχου δείκτη στις ανταγωνίστριες χώρες οδήγησε κατ' ανάγκη στην υιοθέτηση ενός ελεγχόμενου συστήματος μεταβαλλόμενων, ισοτιμιών που αποβλέπει στην αντιστάθμιση του αντίκτυπου αυτής της διαφοράς πάνω στις τιμές των εξαγομένων και των υποκαταστάτων εισαγομένων αγαθών και υπηρεσιών.

Η ανεργία το 1986, σύμφωνα με τα επίσημα πάντα στοιχεία, έφθασε στο 7, 4% του εργατικού δυναμικού (δηλ. 290. 000 άτομα), και πλήττει περισσότερο τις γυναίκες (11, 6% έναντι 5, 1% των ανδρών), τους νέους και ιδιαίτερα τους απόφοιτους Λυκείου, και συγκεντρώνεται κυρίως στις αστικές περιοχές. Επιπλέον, παρατηρείται, αύξηση της διάρκειας της ανεργίας και συγκεκριμένα ενώ το 1981 οι παραμένοντες άνεργοι πέραν του 12μήνου ήταν το 11% των ανέργων, το ποσοστό αυτό αυξήθηκε σε 43% το 1986. Θα πρέπει να σημειώσουμε ότι η προσφορά εργασίας επηρεάστηκε αυξητικά από την αυξανόμενη συμμετοχή των γυναικών στο εργατικό δυναμικό, (34% το 1986 έναντι 30% το 1981).

Η προσπάθεια εξομάλυνσης της αγοράς εργασίας προσκρούει στην ικανοποίηση αντικρουόμενων στόχων, γιατί η προστασία της απασχόλησης - αμοιβών - ανέργων δεν συμβιβάζεται με την πλήρη απελευθέρωση της αγοράς εργασίας.

Συνεπώς μόνον η εξασφάλιση θετικού ρυθμού ανάπτυξης θα οδηγήσει στην αύξησή της απασχόλησης με τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας στον ιδιωτικό τομέα. Στη συνέχεια απαιτείται αριστοποίηση των σχέσεων των συντελεστών εργασία-κεφάλαιο στα πλαίσια των νέων τεχνολογικών εξελίξεων και αναβάθμιση του ρόλου των εργαζομένων στην παραγωγική διαδικασία. Για να επιτευχθεί πλήρης αξιοποίηση της εργασίας είναι απαραίτητο να ληφθούν συνδυασμένα μέτρα πολιτικής και συγκεκριμένα: σύνδεση αμοιβής με παραγωγικότητα, εξασφάλιση καλού εργασιακού περιβάλλοντος (υγιεινή και ασφάλεια των συνθηκών εργασίας), επαγγελματικός προσανατολισμός και επαγγελματική εκπαίδευση του εργατικού δυναμικού.

Προβλήματα Περιβάλλοντος

Η περιβαντολλογική υποβάθμιση των πόλεων, των ακτών και της θάλασσας έχει δημιουργήσει σημαντικά προβλήματα στη διαβίωση των κατοίκων και στη λειτουργία των οικονομικών δραστηριοτήτων. Η υποβάθμιση αυτή οφείλεται στη συγκέντρωση του πληθυσμού και των δραστηριοτήτων σε ορισμένες περιοχές, και στην κακή και αυθαίρετη οικιστική ανάπτυξη, ιδιαίτερα των παράκτιων περιοχών, σε συνδυασμό με την καταπάτηση των δημοσίων εκτάσεων και τη μη ορθολογική

χρήση της γης. Ιδιαίτερο περιβαντολλογικό πρόβλημα έχει δημιουργηθεί στους κλειστούς κόλπους και λίμνες εξαιτίας της κακής χρήσης των υδάτινων πόρων, της ανεξέλεγκτης Χρήσης Γεωργικών φαρμάκων - λιπασμάτων και των αστικών, λυμάτων.

Η περιβαντολλογική αυτή υποβάθμιση, και ειδικότερα η ρύπανση, έχει επιπτώσεις σε όλες τις μορφές οικονομικής και κοινωνικής δραστηριότητας, αφού επηρεάζει κυρίως την υγεία του πληθυσμού και την παραγωγικότητα της εργασίας. Πιο συγκεκριμένα, η υποβάθμιση αυτή επηρεάζει την ανάπτυξη τόσο του αγροτικού (της αλιείας, της φυτικής παραγωγής, της κτηνοτροφίας και των δασών), όσο και του αστικού τομέα της οικονομίας (νέφος, κυκλοφοριακή συμφόρηση, έλλειψη πρασίνου, ηχορύπανση).

Ιδιαίτερη σημασία πρέπει να δοθεί στην καταπολέμηση της ρύπανσης των ελληνικών θαλασσών, η οποία έχει επιπτώσεις στην αλιεία, στον τουρισμό, και στην επιβίωση σπάνιων θαλασσιών ζώων (χελώνες, φώκιες κ. ά.) με τη λήψη προληπτικών και κατασταλτικών μέτρων, τόσο για τη ρύπανση που προέρχεται από πηγές της ξηράς όσο και για εκείνη που δημιουργείται από τα πλοία τα οποία δεν συμμορφώνονται με τις απαιτήσεις των διεθνών συμβάσεων και της ελληνικής νομοθεσίας.

Μη ικανοποιητική σύνθεση, των επενδύσεων

Η χαμηλή συμμετοχή των επενδύσεων του μεταποιητικού τομέα στο σύνολο των επενδύσεων παγίου κεφαλαίου (1950: 15, 1%, 1960: 10, 2%, 1970: 14, 2%, 1980: 15, 9%, 1986: 14, 6%) οδήγησαν στην

καθυστέρηση ανάπτυξης και οργάνωσης του τομέα αυτού. Παράλληλα παρατηρούμε αυξανόμενο-ποσοστό συμμετοχής των επενδύσεων για κατοικίες (1950: 31, 9%; 1960: 20, 9 %, 1970: 27, 9%, 1980: 33, 2%, 1987: 26, 1%), εξέλιξη που είναι δικαιολογημένη και μέχρι ένα βαθμό εξηγείται από την κατάσταση που βρέθηκε η χώρα το 1950 και τη συγκέντρωση του πληθυσμού κυρίως στην περιοχή του λεκανοπεδίου της Αττικής. Δυστυχώς πολλές φορές η διατήρηση της απασχόλησης και της οικονομικής δραστηριότητας στηρίχτηκε στην οικοδομική δραστηριότητα επειδή ο τομέας αυτός ενεργοποιεί πάρα πολλούς άλλους κλάδους, αλλά αυτό έγινε σε βάρος της βιομηχανικής ανάπτυξης και των παραγωγικών επενδύσεων, γενικότερα.

Διαρθρωτικές - Οργανωτικές αδυναμίες του Μεταποιητικού Τομέα

Ο μεταποιητικός τομέας στο σύνολό του παρουσιάζει σημαντικές διαρθρωτικές - οργανωτικές αδυναμίες παρά το γεγονός ότι ορισμένοι κλάδοι του έχουν επιδείξει σημαντική βελτίωση. Γενικά χαρακτηριστικά του τομέα αυτού κατά την περίοδο που εξετάζουμε είναι: η υποτυπώδης τεχνολογική έρευνα, η συγκέντρωση σε παραδοσιακούς κλάδους ελαφράς βιομηχανίας, η οργάνωση σε βιοτεχνική βάση, ο χαλαρός ανταγωνισμός και η δασμολογική προστασία πολλών βιομηχανικών ειδών.

Διαρθρωτικά προβλήματα του Γεωργικού Τομέα

Δεν χωρεί αμφιβολία ότι οι συνθήκες διαβιώσεως του γεωργικού πληθυσμού και η γεωργική παραγωγή βελτιώθηκαν σημαντικά κατά την

περίοδο 1950-1987. Παρά ταύτα ο γεωργικός τομέας χαρακτηρίζεται από σοβαρές διαρθρωτικές αδυναμίες οι κυριότερες των οποίων αναφέρονται

α) Στο μικρό μέγεθος των εκμεταλεύσεων, στον πολυτεμαχισμό και στη διασπορά των αγροτεμαχίων.

β) Στα φτωχά και υποβαθμισμένα εδάφη στις ορεινές και ημιορεινές περιοχές.

γ) Στην έλλειψη νέων ανθρώπων και στο χαμηλό αριθμό ατόμων ικανών για εργασία ανά εκμετάλλευση.

δ) Στη χαμηλή οργάνωση της παραγωγής - εμπορίας - μεταποίησης.

ε) Στην περιορισμένη τεχνικοοικονομική και κοινωνικο-οικονομική έρευνα

Οι παραπάνω αδυναμίες έχουν αρνητικές επιπτώσεις στην αποδοτικότητα του γεωργικού τομέα. Συγκεκριμένα δυσκολεύουν την κάλυψη εποχικών αναγκών σε εργασία, και διατηρούν σε χαμηλά επίπεδα την παραγωγικότητα του τομέα. Οι αδυναμίες αυτές απέκτησαν ιδιαίτερη σημασία από το 1979 που η χώρα μας έγινε το δέκατο μέλος της ΕΟΚ. Θα πρέπει να σημειώσουμε ότι η συνεταιριστική δραστηριότητα που αναπτύσσεται τα τελευταία χρόνια μειώνει ορισμένες από τις παραπάνω αδυναμίες, αρκεί να βελτιωθεί και να τεθεί σε σωστή και πιο αποδοτική βάση.

Διαρθρωτικά προβλήματα και ελλειμματικότητα του Ισοζυγίου Πληρωμών

Πολλές από τις προηγούμενες αδυναμίες της ελληνικής οικονομίας έχουν αρνητικές επιπτώσεις στο ισοζύγιο πληρωμών, και κυρίως στο εμπορικό ισοζύγιο, αφού περιορίζουν τη δυνατότητα αυξήσεως των εξαγωγών. Αυτό εκδηλώνεται με την ελλειμματικότητα του εμπορικού ισοζυγίου και οφείλεται στην αδυναμία αυξήσεως των εξαγωγών και υποκαταστάσεως των εισαγομένων με εγχώρια προϊόντα, και δυστυχώς διαχρονικά δεν υπάρχει βελτίωση. Ανακύπτει συνεπώς η ανάγκη καλύψεως του ελλείμματος του εμπορικού ισοζυγίου που για μια περίοδο το κάλυπτε το πλεόνασμα των άδηλων συναλλαγών, αλλά κατόπιν παρουσιάστηκε μείωση αυτού του πλεονάσματος με αποτέλεσμα να απαιτείται εισροή κεφαλαίων, η οποία όμως τα τελευταία χρόνια έχει περιοριστεί στο δημόσια δανεισμό αντί στην εισροή ιδιωτικών κεφαλαίων.

Χαμηλή αποδοτικότητα του Δημόσιου Τομέα

Ο δημόσιος τομέας στη χώρα μας χαρακτηρίζεται ανέκαθεν από χαμηλή παραγωγικότητα. Αυτό οδήγησε στην κακή κατανομή των περιορισμένων διαθέσιμων πόρων της οικονομίας μεταξύ δημόσιου και ιδιωτικού τομέα. Από τις αρχές της 10ετίας του 1980 η κατάσταση αυτή επιδεινώθηκε γιατί ο δημόσιος τομέας άρχισε να διευρύνεται δραματικά σε βάρος τον ιδιωτικού τομέα. Η διεύρυνση του δημόσιου τομέα αναπόφευκτα οδήγησε στην ελλειμματικότητα του Προϋπολογισμού και στην αύξηση τον δημόσιου χρέους. Η αύξηση τον δημόσιου χρέους,

εκτός των πληθωριστικών του επιπτώσεων στην ελληνική οικονομία, είχε σαν συνέπεια τη διόγκωση των δαπανών εξυπηρέτησής του οι οποίες για να καλυφθούν οδηγούν τόσο στην αύξηση των φόρων όσο και στην αύξηση του δανεισμού. Θα πρέπει δε να σημειωθεί ότι η ελλειμματικότητα του δημόσιου, τομέα, δημιουργείται κυρίως από τη διόγκωση των καταναλωτικών δημοσίων δαπανών κι έτσι οι επόμενες γενεές, δεσμεύονται να εξοφλήσουν ένα χρέος που δεν χρηματοδότησε έργα υποδομής αλλά την κατανάλωση, παρελθουσών γενεών. Αξιοσημείωτο είναι ότι το φορολογικό σύστημα της χώρας έχει μπει στη σωστή κατεύθυνση εκσυγχρονισμού (εισαγωγή ΦΠΑ, μείωση φοροδιαφυγής, μείωση των φόρων εισοδήματος), αλλά εκεί, που είναι αναγκαία η εξυγίανση και η δραστική μείωση είναι οι δαπάνες του ευρύτερου δημόσιου τομέα (Κεντρική Διοίκηση και Δημόσιοι Οργανισμοί - Επιχειρήσεις).

Αδυναμίες στο Χρηματοδοτικό και πιστωτικό σύστημα

Οι κυριότερες αδυναμίες του χρηματοπιστωτικού συστήματος είναι:

- α) Υπέρμετρα παρέμβαση των νομισματικών αρχών.
- β) Το υψηλό κόστος λειτουργίας των τραπεζών.
- γ) Η ανεπαρκής διασύνδεση του εγχώριου με το διεθνές τραπεζικό σύστημα.
- δ) Η διατήρηση μειωμένου πραγματικού επιτοκίου καταθέσεων
- ε) Χαμηλή οργάνωση κεφαλαιαγοράς.

στ) Μη σύμμετρη κατανομή των πιστώσεων ιδιαίτερα προς την κατεύθυνση παραγωγικών επενδύσεων.

Οι παραπάνω αδυναμίες οδηγούν στον περιορισμό της δυνατότητας ανάπτυξης της κεφαλαιαγοράς στη μη ενδάρρυνση των αποταμιεύσεων και στη μη ορθολογική σύνδεση των επενδύσεων.

Χαμηλή στάθμη των μεθόδων Οργάνωσης και Διοίκησης

Τόσο στον ιδιωτικό όσο και στον δημόσιο τομέα παρατηρείται απαρχαιομένη οργανωτική δομή και μέθοδοι διοικήσεως που δεν ανταποκρίνονται στις σύγχρονες μεθόδους που εφαρμόζονται από τις Ευρωπαϊκές χώρες. Πρόσφατα γίνεται μια σημαντική προσπάθεια χρησιμοποίησεως των Ηλεκτρονικών Υπολογιστών στο Δημόσιο και στον ιδιωτικό τομέα.

Πόλωση στη χωροταξική κατανομή του πληθυσμού και των οικονομικών δραστηριοτήτων

Η μη ισόρροπη ανάπτυξη της ελληνικής οικονομίας μεταπολεμικά που ίσως ήταν αναπόφευκτη, είχε αρνητικές επιπτώσεις στη χωροταξική κατανομή του πληθυσμού και των οικονομικών μονάδων. Συγκεκριμένα, παρατηρήθηκε μεγάλη συγκέντρωση του πληθυσμού στα αστικά κέντρα, και ιδιαίτερα στην Αθήνα, με συνέπεια να δημιουργηθούν νέας μορφής προβλήματα που αποτελούν ανασχετικούς παράγοντες ανάπτυξης (μόλυνσης περιβάλλοντος, υποβάθμισης της ποιότητας ζωής, αύξηση της τιμής της γης, αδυναμία ανάπτυξης του γεωργικού τομέα κλπ.).

Από την παραπάνω ανάλυση των αδυναμιών και προβλημάτων της ελληνικής οικονομίας προκύπτει ότι απαιτείται αύξηση της παραγωγικότητας και των παραγωγικών επενδύσεων και να είναι επιτακτική ανάγκη, για την ανάπτυξη της ελληνικής οικονομίας, η εξεύρεση ή εξοικονόμηση πόρων και η καλύτερη δυνατή χρησιμοποίησή τους. Αυτό θα συμβάλει στον εκσυγχρονισμό της ελληνικής οικονομίας και στην επιβίωσή της μετά το 1992 που θα έχει δημιουργηθεί η ενιαία ευρωπαϊκή αγορά και ο διεθνής ανταγωνισμός θα γίνει οξύτερος από ότι είναι σήμερα. Επιπλέον, η εξασφάλιση οικονομικών πόρων θα δώσει τη δυνατότητα στη χώρα μας να δημιουργήσει τα απαραίτητα έργα υποδομής ώστε να έχει τη δυνατότητα να αναλάβει το 1996 τους Ολυμπιακούς αγώνες, γεγονός που έχει μεγάλη σημασία για την Ελλάδα από πολιτιστικής, οικονομικής, πολιτικής απόψεως αλλά και για την προοπτική τελέσεως μόνιμα των Ολυμπιακών αγώνων στη χώρα μας.

Α΄ ΚΟΙΝΟΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΣΤΗΡΙΞΗΣ

Μορφές παρέμβασης

Αξονας 1 - Βελτίωση του επιπέδου της χώρας όσον αφορά τη βασική οικονομική υποδομή

Μεταφορές

- α) Λειτουργικό πρόγραμμα «Μεγάλοι οδικοί άξονες»
- β) Λειτουργικό πρόγραμμα «Σιδηρόδρομοι»
- γ) Μεγάλο έργο «Μετρό Αθήνας»
- δ) Μεγάλο έργο «Αεροδρόμιο Σπάτων»
- ε) Ενέργειες που έχουν ήδη αποφασιστεί

Τηλεπικοινωνίες

- α) Πολυταμειακό λειτουργικό πρόγραμμα «Τηλεπικοινωνίες»
- β) Ενέργειες που έχουν ήδη αποφασιστεί

Ενέργεια

- α) Λειτουργικό πρόγραμμα ή μεγάλα έργα «Ηλεκτρισμός»
- β) Μεγάλο έργο «φυσικό αέριο»
- γ) Λειτουργικό πρόγραμμα «Αχελώος»
- δ) Κοινοτικό πρόγραμμα Valoren
- ε) Ειδικό πρόγραμμα εκτός ποσοστώσεως «Ενέργεια»

Έρευνα και Τεχνολογία

α) Πολυταμειακό λειτουργικό πρόγραμμα «Έρευνα και Τεχνολογία»

β) ΜΟΠ, τεχνολογίας των πληροφοριών

Περιβάλλον

α) Λειτουργικό πρόγραμμα περιβάλλον

Άξονας 2 - Ανάπτυξη του πρωτογενούς τομέα και αγροτική ανάπτυξη

α) Πολυταμειακό λειτουργικό πρόγραμμα «Ανάπτυξη και ενίσχυση των γεωργικών δομών»

β) Λειτουργικά προγράμματα: «Φυλλοξήρα» και «βερίκοκα»: Πρόκειται για τα δύο προγράμματα που υιοθέτησε η επιτροπή στις 5 Ιουλίου 1989.

Άξονας 3- Αύξηση της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων

Πολυταμειακό λειτουργικό πρόγραμμα «Ανταγωνιστικότητα των βιομηχανικών επιχειρήσεων και των επιχειρήσεων παροχής υπηρεσιών»

Άξονας 4 - Ισόρροπη ανάπτυξη του τουρισμού

Πολυταμειακό λειτουργικό πρόγραμμα «ανάπτυξη του τουρισμού»

Άξονας 5 - Αξιοποίηση των ανθρώπινων πόρων

α) Ολοκληρωμένο λειτουργικό πρόγραμμα «Βελτίωση των δομών κατάρτισης και εκπαίδευσης»

β) Λειτουργικό πρόγραμμα «Πολυτομεακές, πολυαξονικές και διαπεριφερειακές ενέργειες κατάρτισης συνδεδεμένες με τους λοιπούς άξονες»

γ) Λειτουργικό πρόγραμμα «Τράπεζες και ασφάλισεις»

δ) Λειτουργικό πρόγραμμα «Ειδικά μέτρα κατάρτισης και προώθησης της απασχόλησης»

ε) Πρόγραμμα κατάρτισης που συνδέονται άμεσα με τους αναπτυξιακούς άξονες. Τα μέτρα που μνημονεύονται στον υπόαξονα αυτό αποτελούν τα «πακέτα» επαγγελματικής κατάρτισης των πολυταμειακών λειτουργικών προγραμμάτων που προβλέπονται στο πλαίσιο άλλων αναπτυξιακών αξόνων. Αποτελούν συνοδευτικά μέτρα των εξής προγραμμάτων:

Αξονα 1

Πολυταμειακό λειτουργικό πρόγραμμα «Τηλεπικοινωνίες»

Πολυταμειακό λειτουργικό πρόγραμμα «Έρευνα και Τεχνολογία»

Αξονας 3

Πολυταμειακό λειτουργικό πρόγραμμα «Ανταγωνιστικότητα των επιχειρήσεων»

Αξονας 4

Πολυταμειακό λειτουργικό πρόγραμμα «Τουρισμός»

Πίνακας I
Προβλεπόμενο σχέδιο χρηματοδότησης κατά άξονα και μορφή παρέμβασης (σε τιμές 1989)
Α. Εθνικό σκέλος του ΚΠΣ

Αναπτυξιακοί άξονες	Συνολικοί κωδικοί	Εθνική συμμετοχή				Κοινωνική συμμετοχή				Εθνική δαπάνη				Ιδιωτικές τομές	(σε χιλιάδες Ευ)	
		Συνολικά		ΕΠΠΕ-Π		ΕΚΤ		ΕΠΠΕ-Π		Κιζήσεις	Περιφέρειες	Λιανά	Συνολικά			
		1-2+12	2+3+8	4	5	6	7	8-9 ως 11	9							10
Άξονας 1: Πάχυνση των βασικών υποδομών	4 093 514	4 070 560	1 562 000	40 342	28 255	2 439 943	21 974	1 258 300 E	103 000 EK	664 300 E	48 000 EK	167 000 E	39 000 E	24 000 EK	415 000 E	24 000 EK
Μεταφορές	1 672 000	1 672 000	612 000				388 042	664 300 E	48 000 EK	167 000 E	39 000 E	24 000 EK	415 000 E	24 000 EK	43 300 E	
Μεγάλο υδραυλικό άξονας	417 316	417 316	208 658				116 000	208 658	208 658	208 658						
Σεράφειο	258 000	258 000	142 000				445 000	116 000	116 000	116 000						
Μετρό Αθηνών (*)	810 000 (*)	830 000 (*)	178 000				23 700	653 000	207 000	207 000						
Ολοκληρωμένη Δεληράδα	160 000	160 000	80 000				3 342	80 000	56 300	56 300						
Απορόφηση Σιτών	6 684	6 684	3 342				3 342	3 342	3 342	3 342						
Έργα εθνικών οδών και αιθέρων οδών (*)	730 051	736 653	365 170				371 513	371 513	371 513	371 513						
ΕΠ Λιανότητα (*)	291 557	291 557	142 000				138 000	142 000	142 000	142 000						
Τηλεμακροτόρες	276 000	276 000	138 000				79 363	138 000	138 000	138 000						
Έργα τηλεμακροτομών (*)	182 494	169 126	89 763				444 027	79 363	79 363	79 363						
STAR (*) (**)	1 466 633	1 457 027	513 000				48 490	444 027	444 027	444 027						
Επίσημα	83 164	88 164	39 071				360 000	39 071	39 071	39 071						
Πλεγματική ενέργεια	550 000	550 000 (*)	190 000				240 000	190 000	190 000	190 000						
Θωρακισμένο οδόστρωμα	320 000	320 000	80 000				40 130	80 000	80 000	80 000						
Αυξάνσεις	56 989	87 383	47 253				5 407	47 253	47 253	47 253						
Υδρηνες (*) (***)	11 480	11 480	6 073				250 000	6 073	6 073	6 073						
ΕΠ Ενέργεια (*)	400 000	400 000	150 000				54 118	150 000	150 000	150 000						
Έργα ηλεκτρικής ενέργειας (*)	170 545	170 545	116 027				27 040	116 027	116 027	116 027						
Ε.Κ.Τ.	50 135	50 135	63 095				27 078	63 095	63 095	63 095						
ΜΟΠ/Πληροφορικής (*) (***)	80 410	89 410	33 332				10 285	33 332	33 332	33 332						
Πληροφορική	34 285	34 285	34 080				10 285	34 080	34 080	34 080						
Παράβολο	34 285	34 285	24 000				10 285	24 000	24 000	24 000						

(1) Στοιχοθετημένων μελετών για το μερό της Θεσσαλονίκης.
 (2) Οι κατανομή ανάλογα με το έργο από τις επιδοτήσεις ΕΠΠΕ-Π σύμφωνα με το άρθρο 135.
 (3) Βλέπε σημείο α. 11.
 (4) Οι αναμενόμενες μελέτες για την ολοκλήρωση των έργων.
 (5) Το εθνικό κομμάτι της αναμενόμενης χρημ. 551 θα καλυφθεί κατά την έγκριση της 2ης φάσης του ΜΟΠ.
 (6) Έξοδα που αναμένονται.
 (7) Αν δεν υπάρξει διαπραγματευτική αναφορά, πρόκειται για τη γραμμή 551.
 (***) Τα προβλεπόμενα από την Ε.Κ.Τ. έργα που αφορούν το ΚΠΣ θα μεταφέρονται στα κονδύλια των προϋπολογισμών των ΚΠΣ και των ΚΠΣ που μεταφέρονται στα κονδύλια των ΚΠΣ.
 (****) Τα κονδύλια που αφορούν το ΚΠΣ (για καταρτισμένο σε ενδιαφέρει τους 1989, 1990, 1991, 1992, 1993, 1994, 1995, 1996, 1997, 1998, 1999, 2000, 2001, 2002, 2003, 2004, 2005, 2006, 2007, 2008, 2009, 2010, 2011, 2012, 2013, 2014, 2015, 2016, 2017, 2018, 2019, 2020, 2021, 2022, 2023, 2024, 2025, 2026, 2027, 2028, 2029, 2030, 2031, 2032, 2033, 2034, 2035, 2036, 2037, 2038, 2039, 2040, 2041, 2042, 2043, 2044, 2045, 2046, 2047, 2048, 2049, 2050, 2051, 2052, 2053, 2054, 2055, 2056, 2057, 2058, 2059, 2060, 2061, 2062, 2063, 2064, 2065, 2066, 2067, 2068, 2069, 2070, 2071, 2072, 2073, 2074, 2075, 2076, 2077, 2078, 2079, 2080, 2081, 2082, 2083, 2084, 2085, 2086, 2087, 2088, 2089, 2090, 2091, 2092, 2093, 2094, 2095, 2096, 2097, 2098, 2099, 2100, 2101, 2102, 2103, 2104, 2105, 2106, 2107, 2108, 2109, 2110, 2111, 2112, 2113, 2114, 2115, 2116, 2117, 2118, 2119, 2120, 2121, 2122, 2123, 2124, 2125, 2126, 2127, 2128, 2129, 2130, 2131, 2132, 2133, 2134, 2135, 2136, 2137, 2138, 2139, 2140, 2141, 2142, 2143, 2144, 2145, 2146, 2147, 2148, 2149, 2150, 2151, 2152, 2153, 2154, 2155, 2156, 2157, 2158, 2159, 2160, 2161, 2162, 2163, 2164, 2165, 2166, 2167, 2168, 2169, 2170, 2171, 2172, 2173, 2174, 2175, 2176, 2177, 2178, 2179, 2180, 2181, 2182, 2183, 2184, 2185, 2186, 2187, 2188, 2189, 2190, 2191, 2192, 2193, 2194, 2195, 2196, 2197, 2198, 2199, 2200, 2201, 2202, 2203, 2204, 2205, 2206, 2207, 2208, 2209, 2210, 2211, 2212, 2213, 2214, 2215, 2216, 2217, 2218, 2219, 2220, 2221, 2222, 2223, 2224, 2225, 2226, 2227, 2228, 2229, 2230, 2231, 2232, 2233, 2234, 2235, 2236, 2237, 2238, 2239, 2240, 2241, 2242, 2243, 2244, 2245, 2246, 2247, 2248, 2249, 2250, 2251, 2252, 2253, 2254, 2255, 2256, 2257, 2258, 2259, 2260, 2261, 2262, 2263, 2264, 2265, 2266, 2267, 2268, 2269, 2270, 2271, 2272, 2273, 2274, 2275, 2276, 2277, 2278, 2279, 2280, 2281, 2282, 2283, 2284, 2285, 2286, 2287, 2288, 2289, 2290, 2291, 2292, 2293, 2294, 2295, 2296, 2297, 2298, 2299, 2300, 2301, 2302, 2303, 2304, 2305, 2306, 2307, 2308, 2309, 2310, 2311, 2312, 2313, 2314, 2315, 2316, 2317, 2318, 2319, 2320, 2321, 2322, 2323, 2324, 2325, 2326, 2327, 2328, 2329, 2330, 2331, 2332, 2333, 2334, 2335, 2336, 2337, 2338, 2339, 2340, 2341, 2342, 2343, 2344, 2345, 2346, 2347, 2348, 2349, 2350, 2351, 2352, 2353, 2354, 2355, 2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361, 2362, 2363, 2364, 2365, 2366, 2367, 2368, 2369, 2370, 2371, 2372, 2373, 2374, 2375, 2376, 2377, 2378, 2379, 2380, 2381, 2382, 2383, 2384, 2385, 2386, 2387, 2388, 2389, 2390, 2391, 2392, 2393, 2394, 2395, 2396, 2397, 2398, 2399, 2400, 2401, 2402, 2403, 2404, 2405, 2406, 2407, 2408, 2409, 2410, 2411, 2412, 2413, 2414, 2415, 2416, 2417, 2418, 2419, 2420, 2421, 2422, 2423, 2424, 2425, 2426, 2427, 2428, 2429, 2430, 2431, 2432, 2433, 2434, 2435, 2436, 2437, 2438, 2439, 2440, 2441, 2442, 2443, 2444, 2445, 2446, 2447, 2448, 2449, 2450, 2451, 2452, 2453, 2454, 2455, 2456, 2457, 2458, 2459, 2460, 2461, 2462, 2463, 2464, 2465, 2466, 2467, 2468, 2469, 2470, 2471, 2472, 2473, 2474, 2475, 2476, 2477, 2478, 2479, 2480, 2481, 2482, 2483, 2484, 2485, 2486, 2487, 2488, 2489, 2490, 2491, 2492, 2493, 2494, 2495, 2496, 2497, 2498, 2499, 2500, 2501, 2502, 2503, 2504, 2505, 2506, 2507, 2508, 2509, 2510, 2511, 2512, 2513, 2514, 2515, 2516, 2517, 2518, 2519, 2520, 2521, 2522, 2523, 2524, 2525, 2526, 2527, 2528, 2529, 2530, 2531, 2532, 2533, 2534, 2535, 2536, 2537, 2538, 2539, 2540, 2541, 2542, 2543, 2544, 2545, 2546, 2547, 2548, 2549, 2550, 2551, 2552, 2553, 2554, 2555, 2556, 2557, 2558, 2559, 2560, 2561, 2562, 2563, 2564, 2565, 2566, 2567, 2568, 2569, 2570, 2571, 2572, 2573, 2574, 2575, 2576, 2577, 2578, 2579, 2580, 2581, 2582, 2583, 2584, 2585, 2586, 2587, 2588, 2589, 2590, 2591, 2592, 2593, 2594, 2595, 2596, 2597, 2598, 2599, 2600, 2601, 2602, 2603, 2604, 2605, 2606, 2607, 2608, 2609, 2610, 2611, 2612, 2613, 2614, 2615, 2616, 2617, 2618, 2619, 2620, 2621, 2622, 2623, 2624, 2625, 2626, 2627, 2628, 2629, 2630, 2631, 2632, 2633, 2634, 2635, 2636, 2637, 2638, 2639, 2640, 2641, 2642, 2643, 2644, 2645, 2646, 2647, 2648, 2649, 2650, 2651, 2652, 2653, 2654, 2655, 2656, 2657, 2658, 2659, 2660, 2661, 2662, 2663, 2664, 2665, 2666, 2667, 2668, 2669, 2670, 2671, 2672, 2673, 2674, 2675, 2676, 2677, 2678, 2679, 2680, 2681, 2682, 2683, 2684, 2685, 2686, 2687, 2688, 2689, 2690, 2691, 2692, 2693, 2694, 2695, 2696, 2697, 2698, 2699, 2700, 2701, 2702, 2703, 2704, 2705, 2706, 2707, 2708, 2709, 2710, 2711, 2712, 2713, 2714, 2715, 2716, 2717, 2718, 2719, 2720, 2721, 2722, 2723, 2724, 2725, 2726, 2727, 2728, 2729, 2730, 2731, 2732, 2733, 2734, 2735, 2736, 2737, 2738, 2739, 2740, 2741, 2742, 2743, 2744, 2745, 2746, 2747, 2748, 2749, 2750, 2751, 2752, 2753, 2754, 2755, 2756, 2757, 2758, 2759, 2760, 2761, 2762, 2763, 2764, 2765, 2766, 2767, 2768, 2769, 2770, 2771, 2772, 2773, 2774, 2775, 2776, 2777, 2778, 2779, 2780, 2781, 2782, 2783, 2784, 2785, 2786, 2787, 2788, 2789, 2790, 2791, 2792, 2793, 2794, 2795, 2796, 2797, 2798, 2799, 2800, 2801, 2802, 2803, 2804, 2805, 2806, 2807, 2808, 2809, 2810, 2811, 2812, 2813, 2814, 2815, 2816, 2817, 2818, 2819, 2820, 2821, 2822, 2823, 2824, 2825, 2826, 2827, 2828, 2829, 2830, 2831, 2832, 2833, 2834, 2835, 2836, 2837, 2838, 2839, 2840, 2841, 2842, 2843, 2844, 2845, 2846, 2847, 2848, 2849, 2850, 2851, 2852, 2853, 2854, 2855, 2856, 2857, 2858, 2859, 2860, 2861, 2862, 2863, 2864, 2865, 2866, 2867, 2868, 2869, 2870, 2871, 2872, 2873, 2874, 2875, 2876, 2877, 2878, 2879, 2880, 2881, 2882, 2883, 2884, 2885, 2886, 2887, 2888, 2889, 2890, 2891, 2892, 2893, 2894, 2895, 2896, 2897, 2898, 2899, 2900, 2901, 2902, 2903, 2904, 2905, 2906, 2907, 2908, 2909, 2910, 2911, 2912, 2913, 2914, 2915, 2916, 2917, 2918, 2919, 2920, 2921, 2922, 2923, 2924, 2925, 2926, 2927, 2928, 2929, 2930, 2931, 2932, 2933, 2934, 2935, 2936, 2937, 2938, 2939, 2940, 2941, 2942, 2943, 2944, 2945, 2946, 2947, 2948, 2949, 2950, 2951, 2952, 2953, 2954, 2955, 2956, 2957, 2958, 2959, 2960, 2961, 2962, 2963, 2964, 2965, 2966, 2967, 2968, 2969, 2970, 2971, 2972, 2973, 2974, 2975, 2976, 2977, 2978, 2979, 2980, 2981, 2982, 2983, 2984, 2985, 2986, 2987, 2988, 2989, 2990, 2991, 2992, 2993, 2994, 2995, 2996, 2997, 2998, 2999, 3000, 3001, 3002, 3003, 3004, 3005, 3006, 3007, 3008, 3009, 3010, 3011, 3012, 3013, 3014, 3015, 3016, 3017, 3018, 3019, 3020, 3021, 3022, 3023, 3024, 3025, 3026, 3027, 3028, 3029, 3030, 3031, 3032, 3033, 3034, 3035, 3036, 3037, 3038, 3039, 3040, 3041, 3042, 3043, 3044, 3045, 3046, 3047, 3048, 3049, 3050, 3051, 3052, 3053, 3054, 3055, 3056, 3057, 3058, 3059, 3060, 3061, 3062, 3063, 3064, 3065, 3066, 3067, 3068, 3069, 3070, 3071, 3072, 3073, 3074, 3075, 3076, 3077, 3078, 3079, 3080, 3081, 3082, 3083, 3084, 3085, 3086, 3087, 3088, 3089, 3090, 3091, 3092, 3093, 3094, 3095, 3096, 3097, 3098, 3099, 3100, 3101, 3102, 3103, 3104, 3105, 3106, 3107, 3108, 3109, 3110, 3111, 3112, 3113, 3114, 3115, 3116, 3117, 3118, 3119, 3120, 3121, 3122, 3123, 3124, 3125, 3126, 3127, 3128, 3129, 3130, 3131, 3132, 3133, 3134, 3135, 3136, 3137, 3138, 3139, 3140, 3141, 3142, 3143, 3144, 3145, 3146, 3147, 3148, 3149, 3150, 3151, 3152, 3153, 3154, 3155, 3156, 3157, 3158, 3159, 3160, 3161, 3162, 3163, 3164, 3165, 3166, 3167, 3168, 3169, 3170, 3171, 3172, 3173, 3174, 3175, 3176, 3177, 3178, 3179, 3180, 3181, 3182, 3183, 3184, 3185, 3186, 3187, 3188, 3189, 3190, 3191, 3192, 3193, 3194, 3195, 3196, 3197, 3198, 3199, 3200, 3201, 3202, 3203, 3204, 3205, 3206, 3207, 3208, 3209, 3210, 3211, 3212, 3213, 3214, 3215, 3216, 3217, 3218, 3219, 3220, 3221, 3222, 3223, 3224, 3225, 3226, 3227, 3228, 3229, 3230, 3231, 3232, 3233, 3234, 3235, 3236, 3237, 3238, 3239, 3240, 3241, 3242, 3243, 3244, 3245, 3246, 3247, 3248, 3249, 3250, 3251, 3252, 3253, 3254, 3255, 3256, 3257, 3258, 3259, 3260, 3261, 3262, 3263, 3264, 3265, 3266, 3267, 3268, 3269, 3270, 3271, 3272, 3273, 3274, 3275, 3276, 3277, 3278, 3279, 3280, 3281, 3282, 3283, 3284, 3285, 3286, 3287, 3288, 3289, 3290, 3291, 3292, 3293, 3294, 3

Προβλεπόμενο σχέδιο χρηματοδότησης κατά άξονα και μορφή παρέμβασης (σε τιμές 1989)
 Α. Εθνικό σκέλος του ΚΠΣ

ΕΛΛΑΔΑ 1989 - 1993

Αναπτυξιακοί άξονες	Συνολικό κόστος		Σύνολο δαπανών		Κινοτική συμμετοχή						Εθνική δημόσια δαπάνη				Ιδιωτικές τομές	(σε χιλιάδες Ευ)
	1 = 2 + 12		2 = 3 + 8		Συνολικά	ΕΠΠΑ	ΕΚΤ	ΕΓΤΠΕ-Π	Λοιπά (*)	8 = 9 έως 11	9	10	Λοιπά	Κοινοτικά δάνεια		
	1	2	3	4												
Άξονας 2 Ανάπτυξη του πρωτογενούς τομέα και αγροτική ανάπτυξη (*)	658 300	658 300	334 300	334 300	339 400	50 000	5	289 400	7	316 900	9	10	11	12	13	
- Ανάπτυξη και ενίσχυση των γεωργικών δομών	334 300	334 300	179 400 (2)	179 400 (3)	179 400	50 000		129 400 (3)		154 900	154 900					
- Φυλάκια και Υπερκοκκα (*)	72 000	72 000	50 000	50 000	50 000			50 000		22 000	22 000					
- Λοιπές ενέργειες που έχουν ήδη αναληφθεί (Εύρωπος 1) (*)	250 000	250 000	110 000	110 000	110 000			110 000		140 000	140 000					
- Ενέργειες (σάρκα 56)	κ.υ.	κ.υ.	κ.υ.	κ.υ.	(677 000)			(677 000) (4)		κ.υ.	κ.υ.					
Άξονας 3 Αύξηση της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων (5)	1 197 483	772 983	472 790	472 790	472 790	334 000	178 790	178 790	40 000	300 193	264 193		36 000	424 500		
- Καθεστώς ενίσχυσης, παροχή συμβουλών στις επιχειρήσεις, βιομηχανικές ζώνες, κατάρτιση	789 483	564 983	328 790	328 790	328 790	150 000	178 790	178 790		236 193	204 193		32 000	224 500	32 000 (7) Ε	
- Έργο «βιομηχανική περιοχή» (*)	8 000	8 000	4 000	4 000	4 000	4 000		4 000		4 000			4 000	200 000		
- Ευρωπαϊκή χρηματοδότηση για τις επιχειρηματικές επενδύσεις - ΜΚΠΠ (4)	401 000	200 000	140 000	140 000	140 000	100 000		100 000	40 000	60 000	60 000					
Άξονας 4 Παροχή ανάπτυξης των τομέων (4)	226 417	133 916	84 930	84 930	84 930	40 000	44 930	44 930		50 966	50 966			90 501		
- Καθεστώς ενίσχυσης, παροχή συμβουλών, κ.λ.π.	226 417	133 916	84 930	84 930	84 930	40 000	44 930	44 930		50 966	50 966			90 501		

(1) Τα μέτρα αγροτικής ανάπτυξης καταρτίζονται στο κεντρικό σκέλος του ΚΠΣ.
 (2) Εκ των οποίων ένα ποσό μέχρι 3 εκατ. Ευ θα δοθεί στον ΟΔΑΥΚ.
 (3) Εκ των οποίων κατ' ανώτατο όριο 58 εκατ. Ευ για τη χρηματοδότηση των προ-συντάξεων.
 (4) Εκ των οποίων κατ' ανώτατο όριο 17 εκατ. Ευ για την παροχή, δωρεάν των κινουμένων «Βιομηχανικές ζώνες και υπηρεσίες στις επιχειρήσεις» για τη χρηματοδότηση της προ-συντάξεως που αναπελάσσεται από τον ΟΔΑΥΚ που αναπελάσσεται το 1989.
 (5) Όπως και για τις άλλες ενέργειες του ΚΠΣ, η οικονομική χρηματοδότηση που αφορά τα κούτσουρα ενίσχυσης υποφέρει-ται στις πληρωμές που γίνονται από τις ελλειμματικές στους επαγγελματίες επιχειρήσεις.
 (6) Αυτό το πρόγραμμα θα μεριμνήσει να γίνουν οι απαιτούμενες επενδύσεις στο πρόγραμμα «βιομηχανικές ζώνες και υπηρεσίες στις επιχειρήσεις» θα αναληφθεί από το «Κατάσταση ενίσχυσης» και το σκέλος «Κατάρτιση» για να αποτελέσουν
 (7) Προβλεπόμενα για τις βιομηχανικές περιοχές.
 (*) Έχει ήδη απορροφηθεί.
 (**) Αν δεν υπάρχει διαφορετική αναφορά, πρόκειται για τη γράμμη 551.

Πίνακας 1 (συνέχεια)
Προβλεπόμενο σχέδιο χρηματοδότησης κατά άξονα και μορφή παρέμβασης (σε τιμές 1989)
Α. Εθνικό σκέλος του ΚΠΣ

Αναπτυξιακοί άξονες	Συνολικό κόστος 1=2+12	Σύνολο δημοσίων δαπανών 2=3+8	Κοινωνική συμμετοχή							Εθνική διμερούσα διαπύλη				Ιδιαιτέρως τομείς	Κοινωνικά δάνεια
			ΕΠΠΑ	ΕΚΤ	ΕΠΤΠΕ-Π	Λοιπά (**)	Σύνολο 8=9 έως 11	Κρίσιμος	Περφόρα	Λοιπά	9	10	11		
Άξονας 5 Αξιοποίηση του ανθρώπινου δυναμικού	929 788	815 988	503 467	43 000	460 467					312 521	113 800	16 300 E
— Βελτίωση των δομών κατάρτισης — εκπαίδευσης	130 385	96 885	73 520	43 000	30 520					23 365	23 365	(¹)	16 300 E
— Εργασίες κατάρτισης σε πολλούς τομείς	240 810	202 010	176 250		126 250					75 760	40 453	35 307	...	38 800	
• Ενέργεια - Μεταφορές	100 877	100 877	65 570		65 570					35 307	40 453	35 307	...	38 800	
• Βιομηχανία - Τουρισμός 1990	139 933	101 133	60 680		60 680					40 453	40 453		
• Τράπεζες και ασφαλιστικές	27 500	27 500	15 100		15 100					12 400	12 400		
— Εθνικές ενέργειες κατάρτισης και αλλαγής εργασιών	261 583	261 583	161 740		161 740					99 843	87 010	12 833	...		
• Επαγγελματική διασπορά/έκπαιδευση	221 850	221 850	144 200		144 200					77 650	77 650		
• Υγεία	21 400	21 400	13 930		13 930					7 470	7 470	(²)	
• Άλλα/μη γρήγορες για σωληρί- κες ανάγκες	18 333	18 333	3 610		3 610					14 723	1 890	12 833	...		
— Κατάρτιση/Ανασφάλιση στο πλαίσιο των ΠΑΠ των αδελμών:			(264 082)												
• Άξονας 1			κ.λ.π.												
• Άξονας 3			(³)												
• Άξονας 4			(³)												
— Ενέργειες άρθρου 1, παράγραφος 2, κανονισμός 4255/88	15 300	13 500	8 947		8 947					4 853	(1 500)	
— Λοιπές ενέργειες ΕΚΤ 1989 (*)	254 210	216 210	117 910		117 910					96 300	70 000	26 300	...	40 000	
Τεχνική βοήθεια	38 000	38 000	25 000	15 000(⁴)	10 000					13 000	13 000		
Σύνολο εθνικού Εθνικού σκέλους	7 141 502	6 439 727	3 056 204	1 964 000	734 549	289 400	68 235			3 433 523	651 775	1 306 800 E 103 000 EK

(¹) Το ποσό αυτό θα καθορισθεί όταν θα καταρτιστεί το ολοκληρωμένο λειτουργικό πρόγραμμα.
(²) Η συμμετοχή του ιδιωτικού τομέα δεν μπορεί να καθορισθεί προς το παρόν.
(³) Το ποσό αυτό δεν περιλαμβάνει τις ενέργειες 1989 που αναφέρονται στους Στόχους 3 και 4, ούτε τις δεσμεύσεις πιστώσεων 1989 που πραγματοποιήθηκαν το 1989 στα πλαίσια των ΜΟΠ.
(⁴) Συμπεριλαμβανομένης μιας ειδικής ενέργειας για τη μελέτη του περιφερειακού συστήματος στατιστικής.
(*) Έχει ήδη υλοποιηθεί.
(**) Αν δεν υπάρξει διασφορετική αναστολή, πρόκειται για τη γραμμή 551

Πίνακας 1 (συνέχεια)
 Β. Περιφερειακό σκέλος του ΚΠΣ
 Προβλεπόμενο σχέδιο χρηματοδότησης κατά άξονα και μορφή παρέμβασης (σε τιμές 1989)

ΕΛΛΑΔΑ 1989 - 1993

Αναπτυξιακοί άξονες	Συνολικό κωδικός			Κοινωνική συμμετοχή			Κοινωνική συμμετοχή			Εθνική δαπάνη διατάχτη			Ιδιωτικός τομέας	Κοινοτικά δάνεια				
	1 = 2 + 12			2 = 3 + 8			ΕΚΤ			ΕΠ ΤΠΕ-Π					Σύνολο	Κριμός	Περιφέρειες	Λοιπά
	1	2	12	3	4	5	6	7	8	9	10	11						
13 περιφερειακά ΠΑΠ: - Ανατολική Μακεδονία και Θράκη (*) - Κεντρική Μακεδονία - Δυτική Μακεδονία - Ήπειρος - Θεσσαλία - Ιονία νήσα - Δυτική Ελλάδα - Στερεά Ελλάδα (2) - Αττική - Πελοπόννησος - Νήσος Ιαπωνία Αιγαίου - Νήσος Νότιου Αιγαίου - Κρήνη - ΕΠ Διαόργανωτη (*) - 6 γεωγραφικά ΜΟΠ (*) (***)	2 380 512 324 401	2 380 512 324 401	2 380 512 324 401	1 454 015 198 820	1 120 000 (*) 168 500	266 415 18 650	67 600 (2) 9 670	7	976 497 127 581	8 = 9 έως 11	9	10	11	12	13			
	347 122	347 122	347 122	212 930	153 400	42 600	17 930		134 192					(2)				
	105 228	105 228	105 228	64 070	52 000	8 000	4 070		41 158									
	124 402	124 402	124 402	75 920	59 300	8 000	4 920		48 482									
	201 099	201 099	201 099	122 690	96 300	21 300	5 090		78 489									
	87 463	87 463	87 463	53 010	46 100	5 350	1 560		34 433									
	134 770	134 770	134 770	82 310	63 500	13 300	5 510		52 460									
	183 399	183 399	183 399	117 060	85 800	21 300	4 960		71 339									
	399 164	399 164	399 164	243 800	163 900	79 900	2 000		153 364									
	136 714	136 714	136 714	81 740	61 500	15 950	6 260		52 974									
	90 558	90 558	90 558	54 980	46 600	6 920	1 460		35 578									
	90 232	90 232	90 232	54 810	46 100	8 000	710		35 422									
	155 960	155 960	155 960	94 875	78 000	13 415	3 460		61 085									
	12 192	12 192	12 192	6 096	6 096				6 096									
	2 115 073	1 777 231	1 777 231	1 186 926	456 984	69 016	203 000 (2)		457 986									
	80 727	72 727	72 727	40 000	40 000				457 986									
	171 818	171 818	171 818	88 000	65 000	23 000			32 727									
	65 000	65 000	65 000	40 000	40 000		40 000		81 818									
Τεχνική βοήθεια (1)	20 000	20 000	20 000	15 000	10 000	5 000			25 000									
Σύνολο Στόχου 1 «Περιοριστικό σκέλος»	4 845 372	4 499 480	4 499 480	2 830 037	1 698 000	163 451	310 600	457 986	1 669 443					345 842	(1) Ε			

(1) Από το σκέλο 134 υποπ. Ένα για ενέργειες που αναλαμβάνονται από τους δήμους και τις κοινότητες.
 (2) Το κωδικό αυτό περιλαμβάνει για τα μέτρα αγροτικής ανάπτυξης.
 (3) Η συμμετοχή του ιδιωτικού τομέα δεν μπορεί να καθοριστεί προς το παρόν.
 (4) Το πρόγραμμα αυτό μπορεί να εγγραφεί στο πλαίσιο ως ΑΠ του ΕΠΠΑ για τον κωδικό με 90 εκατ. Ένα σκέλος του ΠΑΠ «Ανατολική Μακεδονία και Θράκη».
 (5) Το πρόγραμμα αυτό μπορεί να εγγραφεί στο πλαίσιο ως ΑΠ του ΕΠΠΑ για τον κωδικό με 90 εκατ. Ένα σκέλος του ΠΑΠ «Ανατολική Μακεδονία και Θράκη».
 (6) Περιλαμβάνονται τα κωδικά που αναφέρονται για τις ενεργειές που αναλαμβάνονται από τους άξονες 1 και 2 του ΚΠΣ.
 (7) Περιλαμβάνονται 3 εκατ. Ένα από περιλαμβάνονται από τον άξονα 1 του ΚΠΣ και αναφέρονται για μια ειδική τεχνική βοήθεια (στον άξονα 5) των ΜΟΠ, καθώς και του κωδικού 335/77 (στο κωδικό) των περιφερειακών άξονων στις εν λόγω περιφέρειες.
 (8) Τα κωδικά αυτά περιλαμβάνονται στο πλαίσιο των ΜΟΠ, καθώς και του κωδικού 335/77 (στο κωδικό) των περιφερειακών άξονων στις εν λόγω περιφέρειες.
 (9) Στις ΜΟΠ περιλαμβάνεται ο ελληνικός κωδικός 2.576 εκατ. Ένα για τον κωδικό 4028/86.
 (10) Το κωδικό αυτό της ειδικής γραμμής του προϋπολογισμού 531, θα καθορισθεί όταν εγκριθεί η δεύτερη φάση του ΜΟΠ Αττικής.
 (11) Τα κωδικά αυτά περιλαμβάνονται ως μέρος της ΕΠΕ.
 (12) Η συμμετοχή της ΕΠΕ δεν μπορεί να καθοριστεί προς το παρόν.
 (13) Επειδή η συμμετοχή της ΕΠΕ δεν μπορεί να καθοριστεί προς το παρόν.
 (14) Τα κωδικά αυτά περιλαμβάνονται ως μέρος της ΕΠΕ.
 (15) Τα κωδικά αυτά περιλαμβάνονται ως μέρος της ΕΠΕ.
 (16) Τα κωδικά αυτά περιλαμβάνονται ως μέρος της ΕΠΕ.
 (17) Τα κωδικά αυτά περιλαμβάνονται ως μέρος της ΕΠΕ.
 (18) Τα κωδικά αυτά περιλαμβάνονται ως μέρος της ΕΠΕ.
 (19) Τα κωδικά αυτά περιλαμβάνονται ως μέρος της ΕΠΕ.
 (20) Τα κωδικά αυτά περιλαμβάνονται ως μέρος της ΕΠΕ.

Πίνακας 2
Σχέδιο χρηματοδότησης του ΚΠΣ — Ανακεφαλαιωτικός πίνακας (σε τιμές 1989)

ΕΛΛΑΔΑ 1989 - 1993	(σε χιλιάδες Ευ)												
	Συνολικό κόστος 1=2+12	Σύνολο επιδοτήσεων δοκιμών 2=3+8	Καινοτική συμμετοχή				Εθνική δημόσια δαπάνη				Ιδιωτικές τμήμα	Κινοητικά δάνεια	
			Σύνολο	ΕΠΠΑ	ΕΚΤ	ΕΠΤΠΕ-11	Λοιπά (*)	Σύνολο	Κράτος	Περιφέρειες			Λοιπά
Σύνολο Στόχου 1 «Εθνικά σχέδια»	7 141 502	6 489 727	3 036 204	1 964 000	734 549	289 400	68 255	3 433 523	12	1 306 800 F 103 000 ΕΚ
Σύνολο Στόχου 1 «Περιφερειακό σχέδιο»	4 845 322	4 499 480	2 810 037	1 698 000	363 451	310 600	457 986	1 669 443	345 842	κ.α. (*)
Σύνολο Στόχου 1	11 986 824	10 989 207	5 846 241	3 662 000	1 098 000	600 000	526 241	5 102 966	997 617	...
Σύνολο Στόχου 3 και 4	969 210	969 210	630 000	...	630 000	339 230	312 980	26 250
Σύνολο Στόχου 5α)	1 386 000(*)	1 037 000(*)	677 000	...	677 000	360 000(*)	349 000(*)	...
Σύνολο	14 342 054	12 995 437	7 193 241	3 662 000	1 728 000	1 277 000	526 241	5 802 196	1 346 617	1 306 800 (1) F 103 000 ΕΚ

(*) Αν δεν υπάρχει διαφορετική αναφορά, πρόκειται για τη χρονιά 1991.

(1) Η συμμετοχή της ΕΠΕ στην περιφερειακή ανάπτυξη δεν μπορεί να καθορισθεί προς το παρόν.

(2) Τα ποσά αυτά αποτελούν προεγγραμμιζόμενες εκτιμήσεις και έχουν γίνει υπό τις υπαρξούσες της Εκμετάλλευσης για τις ανάγκες του παρόντος πίνακα.

Πίνακας 3
Στόχοι 3 και 4 — Χρηματοδοτικό σχέδιο ανά άξονα και μορφή παρέμβασης (σε τιμές 1989)

Αναπτυξιακοί άξονες και μορφές παρεμβάσεων	Σύνολο Στόχων 3 και 4			Στόχος 3			Στόχος 4			(σε χιλιάδες Ευ)
	Συνολικό κόστος (4+7)	Εθνική συμμετοχή (5+8)	Επιμετοχή ΕΚΤ (6+9)	Συνολικό κόστος 4	Εθνική συμμετοχή 5	Επιμετοχή ΕΚΤ 6	Συνολικό κόστος 7	Εθνική συμμετοχή 8	Επιμετοχή ΕΚΤ 9	
Άξονας 1: Ενέργειες απεργίας και ασοσκαίων σε υψηλή εξειδίκευση και ενέργειες βασικής κατάρτισης	437.329	153.139	284.400	71.385	24.985	46.400	306.154	128.154	238.000	
ΑΠ Ενέργειες και τάρτιση συναισθημάτων σε υψηλή εξειδίκευση	265.385	92.485	172.500	22.308	7.908	14.500	243.077	85.077	138.000	
ΑΠ Ενέργειες βασικής κατάρτισης	172.154	60.254	111.900	49.077	17.177	31.900	123.077	43.077	80.000	
Άξονας 2: Βοήθεια για την πρόληψη και τη δημιουργία επιπλέον δραστηριοτήτων	160.769	56.269	104.500	86.923	30.423	56.500	73.846	23.846	48.000	
ΑΠ Προώθηση της τριτοβάθμιας	180.769	56.269	104.500	86.923	30.423	56.500	73.846	23.846	48.000	
Κενός Άξονας 1 Μέτρα προς όφελος των γυναικών και των μεταναστευτικών κοινοτήτων	149.335	52.285	97.100	30.921	10.921	20.100	118.464	41.364	77.000	
ΑΠ Μετακινήσεις — Παιλινοστοιχίες	10.770	3.770	7.000	6.154	2.154	4.000	4.616	1.616	3.000	
ΑΠ Άτομα με ειδικές ανάγκες	67.692	23.692	44.000	6.152	2.152	4.000	61.540	21.540	40.000	
Κενός Άξονας 2 Διασφαλισμός ενέργειας	70.923	24.823	46.100	18.615	6.215	12.100	52.308	18.308	34.000	
ΑΠ Διασφαλισμός ενέργειας	9.230	3.230	6.000	4.615	1.615	3.000	4.615	1.615	3.000	
Κενός Άξονας 3: Ενέργειες που προβλέπονται από το άρθρο 1, παράγραφος 2 του καταστατικού 4255/88	9.230	3.230	6.000	4.615	1.615	3.000	4.615	1.615	3.000	
ΑΠ Ενέργειες που προβλέπονται από το άρθρο 1, παράγραφος 2 του καταστατικού 4255/88	23.076	8.076	15.000	9.230	3.230	6.000	13.846	4.846	9.000	
	23.076	8.076	15.000	9.230	3.230	6.000	13.846	4.846	9.000	
Σύνολο (περίοδος 1990 — 1993)	779.999	272.999	507.000	203.074	71.074	132.000	576.925	201.925	375.000	
Απομείνους ΕΚΤ 1989	189.231	66.231	123.000	33.616	11.416	21.200	156.615	54.815	101.800	
Σύνολο περιόδου 1989 — 1993	969.230	339.230	630.000	236.690	82.490	153.200	733.540	256.740	476.800	

Αποτελέσματα του ΚΠΣ 1989-93

Το ΚΠΣ της περιόδου 1989-1993 είχε ως βασικούς στόχους τον εκσυγχρονισμό των βασικών υποδομών, την ανάπτυξη των γεωργικών διαρθρώσεων, την ανταγωνιστικότητα των επιχειρήσεων, την ορθολογική ανάπτυξη του τουρισμού, την ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού και τη μείωση των περιφερειακών ανισοτήτων.

Η συνχρηματοδότηση από τους πόρους των Διαρθρωτικών Ταμείων, καθώς και το ειδικό κονδύλιο για τα ΜΟΠ κατά την εν λόγω περίοδο ήταν της τάξης των 7. 200 εκατ. ECU σε τιμές 1989 που παρήγαγαν συνολικές δημόσιες επενδύσεις ανώτερες από 13. 000 εκατ. ECU, ποσό στο οποίο πρέπει να προσδέσουμε ιδιωτικές επενδύσεις ύψους 1. 500 εκατ. ECU περίπου. Επιπλέον, οι κοινοτικές πρωτοβουλίες που τέθηκαν σε εφαρμογή κατά την ίδια περίοδο αντιπροσώπευαν 730 εκατ. ECU χρηματοδότησης από τα Διαρθρωτικά Ταμεία και παρήγαγαν συνολική επένδυση που υπερέβαινε τα 1. 000 εκατ. ECU.

Βραχυπρόθεσμα, η επίπτωση του ΚΠΣ σε ορισμένους οικονομικούς δείκτες στο τέλος του 1993 είναι σημαντική: ΑΕΠ +2%; δημιουργία 50. 000 θέσεων απασχόλησης, συνχρηματοδότηση κατά 10% των συνολικών δημόσιων επενδύσεων και συμμετοχή 20% στις συνολικές μικτές επενδύσεις παγίου κεφαλαίου της ελληνικής οικονομίας.

Όσον αφορά στις μεσοπρόθεσμες και μακροπρόθεσμες επιπτώσεις, δεν έχει ακόμα ολοκληρωθεί η αξιολόγηση, μπορούμε όμως να υπολογίσουμε ότι οι διαρθρωτικές επιπτώσεις του ΚΠΣ θα γίνουν αισθητές κατά την επόμενη δεκαετία, μέσω μιας συμπληρωματικής

αύξησης του ελληνικού ΑΕΠ από τις συγχρηματοδοτούμενες επενδύσεις.

Όσον αφορά στην απορρόφηση των πιστώσεων, ο απολογισμός του ΚΠΣ της περιόδου 1989-93 είναι ικανοποιητικός. Πράγματι, μέχρι το τέλος του 1993 είχε απορροφηθεί επιτόπου το 93% του συνόλου των πόρων που είχαν διατεθεί. Το αποτέλεσμα αυτό οφείλεται κυρίως στην κινητοποίηση των περιφερειών (που ενισχύθηκαν από συμβούλους διαχείρισης προγραμμάτων και ανεξάρτητους αξιολογητές), οι οποίες κατόρθωσαν μάλιστα να απορροφήσουν με ταχύ ρυθμό τις πιστώσεις που διατέθηκαν για το εθνικό σκέλος του ΚΠΣ.

Η ενίσχυση και η επιτάχυνση του ρυθμού εφαρμογής των περιφερειακών προγραμμάτων είχαν σαν αποτέλεσμα να πραγματοποιηθεί σημαντική πρόοδος στον τομέα των βασικών υποδομών των περιφερειών (οδικά δίκτυα, ύδρευση, αποχετευτικό - δίκτυο, επεξεργασία αποβλήτων). Υπήρξαν επίσης τοπικές αναπτυξιακές πρωτοβουλίες και, σε ορισμένες περιπτώσεις, δόθηκαν κίνητρα για έρευνα και τεχνολογία (π. χ. στη Θεσσαλονίκη και το Ηράκλειο) και δημιουργήθηκαν νέες υπηρεσίες ενίσχυσης των ΜΜΕ (π. χ. στην Πάτρα). Πρέπει να τονίσουμε ότι τα Μεσογειακά Ολοκληρωμένα Προγράμματα, τα οποία συνέβαλαν σημαντικά στη γενική αναβάθμιση των υποδομών και στήριξαν καθοριστικά τις ΜΜΕ και την τοπική και αγροτική ανάπτυξη, ολοκληρώθηκαν στο πλαίσιο του πρώτου ΚΠΣ.

Επίσης με το πρώτο ΚΠΣ άρχισε η εκτέλεση ορισμένων πολύ μεγάλων έργων υποδομής μεγάλης εθνικής σημασίας στα έργα αυτά

περιλαμβάνεται το μετρό της Αθήνας, το δίκτυο φυσικού αερίου, οι αυτοκινητόδρομοι Αθηνών - Θεσσαλονίκης και Αθηνών - Κορίνθου. Επειδή, όμως, η διαχείριση τόσο περίπλοκων έργων είναι συχνά δύσκολη, σημειώθηκαν δυστυχώς σοβαρές καθυστερήσεις και στην εκτέλεση των έργων και στη χρηματοδότησή τους.

Όσον αφορά στη βιομηχανία, το καθεστώς ενισχύσεων που τέθηκε σε εφαρμογή δεν είχε τις αναμενόμενες επιπτώσεις στην ανταγωνιστικότητα των επιχειρήσεων και δε συνέβαλε στην απλούστευση των περίπλοκων διαδικασιών των εν δυνάμει επενδυτών.

Σημαντικά κεφάλαια διατέθηκαν για την επαγγελματική κατάρτιση και συνέβαλαν στο να αυξηθεί αυτή σημαντικά προς όφελος του ανθρώπινου δυναμικού, όμως η ποιότητα της κατάρτισης ήταν συχνά ανεπαρκής και δεν ανταποκρινόταν σε μεγάλο βαθμό στις ανάγκες των επιχειρήσεων και της αγοράς εργασίας.

Οι έξι βασικές προτεραιότητες του πρώτου ΚΠΣ ανταποκρίνονταν αναμφίβολα στις αναπτυξιακές ανάγκες της Ελλάδας, όπως αυτές εκτιμήθηκαν κατά την έγκριση του ΚΠΣ. Οι προτεραιότητες αυτές κάλυπταν τους εξής τομείς (τα ποσοστά αφορούν το μερίδιο των δημόσιων δαπανών που πραγματοποιήθηκαν στο ΚΠΣ 1).

	Σχετικό Μερίδιο στην αρχή του ΚΠΣ 1	Σχετικό Μερίδιο στο τέλος του ΚΠΣ 1
1 ^η Προτεραιότητα: Βελτίωση των βασικών υποδομών	37, 4%	28, 8%
2 ^η Προτεραιότητα: Ανάπτυξη του πρωτογενούς τομέα και αγροτική ανάπτυξη	5, 9%	6, 1%
3 ^η Προτεραιότητα: Βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων	7, 0%	3, 8%
4 ^η Προτεραιότητα: Ισορροπη ανάπτυξη του τουρισμού	1, 3%	0, 8%
5 ^η Προτεραιότητα: Ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού	7, 5%	10, 2%
6 ^η Προτεραιότητα: Ανάπτυξη του εγχώριου δυναμικού των 13 περιφερειών	40, 9%	50, 3%

Οι σχετικές κατανομές που αναφέρονται στους δείκτες αποτελεσμάτων στο τέλος του 1993 δείχνουν τη μετατόπιση των προτεραιοτήτων που προέκυψε από τη μεταφορά πόρων από ελλιπώς εκτελούμενα προγράμματα των προτεραιοτήτων 1, 3 και 4 προς τις προτεραιότητες 5 και, κυρίως, 6.

Αυτό σημαίνει ότι αν και η αρχική, επιλογή προτεραιοτήτων ήταν ορθή και παρά τις προσπάθειες που κατέβαλαν οι ελληνικές αρχές και η Επιτροπή; διάφοροι παράγοντες (ιδίως αδυναμίες στη διαχείριση των μεγάλων έργων και στην εφαρμογή μιας βιομηχανικής στρατηγικής ικανής να παράσχει κίνητρα για την πραγματοποίηση επαρκών

επενδύσεων) επέβαλαν τη μετατόπιση του βάρους κατά τη διάρκεια της εφαρμογής του ΚΠΣ 1. Σημαντικές, επίσης, ανακατατάξεις σημειώθηκαν και μέσα σε ορισμένους τομείς. Για παράδειγμα κεφάλαια που αποδεσμεύτηκαν από τα μεγάλα έργα υποδομής διατέθηκαν για την ενίσχυση της προσπάθειας στον τομέα των τηλεπικοινωνιών. Τέθηκε σε εφαρμογή ένα ειδικό ενιαίας κατάρτισης πρόγραμμα "Crash" για το 1992 και το 1993, που προφανώς είχε σημαντική επίπτωση στη βελτίωση των τηλεπικοινωνιών (των οποίων, παρά τούτα, το επίπεδο υπηρεσιών εξακολουθεί να είναι μάλλον χαμηλό). Επίσης, στον τομέα που αφορά στο ανθρώπινο δυναμικό, σύμφωνα με τους νέους κανονισμούς των διαρθρωτικών ταμείων, κατά το τέλος της περιόδου εφαρμογής του ΚΠΣ 1 υπήρξε σταδιακή μεταφορά πόρων υπέρ της βελτίωσης του εκπαιδευτικού συστήματος.

Β' ΚΟΙΝΟΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΣΤΗΡΙΞΗΣ

Συμφωνία με τη λευκή βίβλο

Η συνοχή ανάμεσα στο παρόν ΚΠΣ και τη Λευκή Βίβλο έγκειται στο επίπεδο των μεγάλων γενικών στόχων: ανταγωνιστικότητα, ανάπτυξη και απασχόληση, που είναι στόχοι οι οποίοι επιδιώκονται μέσω σχεδόν όλων των αναπτυξιακών αξόνων.

Η συγκέντρωση των παρεμβάσεων που έχουν σχέση με εκείνα τα έργα υποδομής που αποτελούν μέρος των μεγάλων ευρωπαϊκών δικτύων (άξονες αυτοκινητοδρόμων, σιδηροδρομικά δίκτυα, μεγάλο έργο του φυσικού αερίου) και η εδραίωση ενός σταθερού μακροοικονομικού κλίματος θα πρέπει να δημιουργήσουν συνθήκες ευνοϊκές για τις παραγωγικές επενδύσεις.

Μία περισσότερο φιλόδοξη βιομηχανική στρατηγική με άξονα τη διεθνή ανταγωνιστικότητα των επιχειρήσεων σε συνδυασμό με ενέργειες επαγγελματικής κατάρτισης και εκπαίδευσης υψηλής ποιότητας θα συμβάλει στη δημιουργία και τη διατήρηση σταθερών θέσεων απασχόλησης.

Πρέπει να τονίσουμε ότι η στρατηγική που αναπτύσσεται στο ΚΠΣ αντανακλά τη σημασία της ανάπτυξης του ανθρώπινου δυναμικού η οποία αποτελεί μία βασική προτεραιότητα της Λευκής Βίβλου.

Ομοίως, οι παρεμβάσεις στον τομέα του περιβάλλοντος, της αστικής ανάπτυξης (δίκτυο μεταφοράς υπόγειων σιδηροδρόμων - μετρό) και της υγείας, συμβάλλουν στη βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης των

κατοίκων. Πρέπει να τονίσουμε ότι το 80% του συνολικού προϋπολογισμού του ΚΠΣ θα διατεθεί σε επενδύσεις υπέρ του παραγωγικού συστήματος, δηλαδή ποσό 16. 840 εκατ. ECU που αποτελείται από εθνικά και κοινοτικά δημόσια κεφάλαια στα οποία θα προστεθεί ποσό 8 δισεκατ. ECU που αναμένεται ότι θα είναι η συμβολή του ιδιωτικού τομέα. Εάν όντως πραγματοποιηθούν αυτές οι ιδιωτικές επενδύσεις, τότε θα μειωθεί η πίεση επί των δημοσίων οικονομικών.

Επίπτωση του ΚΠΣ

Με βάση τις αποφάσεις που ελήφθησαν από την Επιτροπή σχετικά με τους χρηματοδοτικούς πόρους του στόχου 1, οι διαθέσιμοι πόροι των διαρθρωτικών ταμείων προς όφελος της Ελλάδας ανέρχονται σε 13. 980 εκατ. ECU σε τιμές 1994 (16. 582 εάν προσθέσουμε το μέσο όρο της ανωτάτης και ελαχίστης τιμής του Ταμείου Συνοχής) και θα αποδοθούν δια μέσου μιας ετήσιας κατανομής σύμφωνα με τις δεσμεύσεις που ελήφθησαν στο Εδιμβούργο. Οι υπηρεσίες της Επιτροπής έχουν εκπονήσει μία αξιολόγηση των αναμενόμενων αποτελεσμάτων και βάζοντας έμφαση στην προσδοκώμενη συνεισφορά των διαρθρωτικών ταμείων στην ελληνική οικονομία.

Οι μεταφορές κοινοτικών πόρων υπολογίζεται ότι θα ανέλθουν στο 2, 67% του ΑΕΠ, κατά μέσον όρο (θα ανέλθουν στο 3. 66% όταν ληφθούν υπόψη οι μεταφορές πόρων από το Ταμείο Συνοχής και τις κοινοτικές πρωτοβουλίες). Περίπου το 49, 4% των πόρων θα διατεθούν για βασικές υποδομές, 21, 1% για τους ανθρώπινους πόρους και 29,5% για οικονομικές υποδομές και επενδύσεις με στόχο την ενίσχυση τόσο των

δημόσιων όσο και των ιδιωτικών επενδύσεων για την περίοδο της χρηματοδότησης. Η επίπτωση του ΚΠΣ 1994-99 στην ελληνική οικονομία υπολογίζεται ότι θα είναι σημαντική.

Οι προοπτικές οικονομικής ανάπτυξης θα επηρεαστούν κατά μεγάλο βαθμό από τη μακροοικονομική σταθερότητα, αλλά σύμφωνα με τις τρέχουσες προβλέψεις της επιτροπής, το ΚΠΣ θα συμβάλει στην ετήσια αύξηση του ΑΕΠ, τουλάχιστον κατά μία ποσοστιαία μονάδα.

Οι χρηματοδοτήσεις των διαρθρωτικών ταμείων από μόνες τους θα επηρεάσουν αυξητικά κατά 0,5% τον ετήσιο ρυθμό ανάπτυξης και το επίπεδο του ΑΕΠ, το οποίο στο τέλος της χρηματοδοτικής περιόδου θα είναι κατά 3% υψηλότερο απ' ό,τι χωρίς τις μεταφορές των κοινοτικών πόρων

Επιπλέον τα διαρθρωτικά ταμεία θα έχουν συμβάλει κατά 10,5% περίπου στη δημιουργία του Ακαθάριστου Σταθερού Κεφαλαίου για την περίοδο χρηματοδότησης, δημιουργώντας τις βάσεις για την αναστροφή των πτωτικών επενδυτικών τάσεων.

Στην απασχόληση, εκτιμάται ότι τουλάχιστον 55.000 θέσεις εργασίας θα διατηρηθούν ή θα δημιουργηθούν στον ιδιωτικό τομέα σαν αποτέλεσμα της εφαρμογής του ΚΠΣ. Λαμβανομένης υπόψη της βαρύτητας που έχει η αυτοαπασχόληση στην ελληνική οικονομία, η αύξηση της οποίας δεν μπορεί επαρκώς να προγνωστεί, ο αριθμός των θέσεων εργασίας θα μπορούσε εύκολα να ανέλθει σε πάνω από 120.000.

Σε απόλυτες τιμές, οι εμπορικές συναλλαγές που θα προκύψουν από τα διαρθρωτικά ταμεία θα επηρεάσουν κατά περιορισμένο τρόπο το συνολικό εμπορικό ισοζύγιο της Ελλάδας, αλλά οι επιπτώσεις των διαρθρωτικών ταμείων είναι σημαντικές όσον αφορά τις εισαγωγές. Πράγματι, ένα ικανοποιητικό τμήμα των μεταφορών των κοινοτικών πόρων επανεξέρχεται με τη μορφή συμπληρωματικών εισαγωγών κατά ένα μεγάλο μέρος προς τις υπόλοιπες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Κατ' αυτό τον τρόπο, μπορεί να εκτιμηθεί ότι, κατά μέσο όρο, περίπου 25% των πόρων μετατρέπονται σε εισαγωγές.

Προσαρμογές των χρηματοδοτήσεων

Πέρα από μία κατ' αποκοπή μείωση των ζητηθέντων από τις Ελληνικές Αρχές ποσών κοινοτικής ενίσχυσης - η οποία έγινε γία να απαλειφθούν χρηματικές υπερβάσεις του ΣΠΑ το ΚΠΣ περιέχει και ορισμένες συμφωνηθείσες ανακατανομές κονδυλίων μεταξύ των διαφόρων (διαρθρωτικών) ταμείων και τομέων δράσης.

Έτσι, τα ποσοστά αναλογικής συμμετοχής των Διαρθρωτικών Ταμείων και του ΧΜΠΑ στο ΚΠΣ είναι 67, 9% για το ΕΤΠΑ, 18, 3% για το ΕΚΤ, 12, 9% για το ΕΓΓΠΕ-Τμήμα Εγγυήσεων και 0, 9% για το ΧΜΠΑ, σε σύγκριση με τα ποσοστά 69, 7%, 17, 4%, 12, 2%, και 0, 7% που προτεινόνταν αντίστοιχα στο ΣΠΑ.

Επιπλέον, οι χορηγήσεις των Διαρθρωτικών Ταμείων στους τομείς της υγείας και της κοινωνικής πρόνοιας, του πολιτισμού και του αθλητισμού και στη δημόσια διοίκηση μειώθηκαν συνολικά κατά 270 εκατ. ECU, προκειμένου να καταστεί δυνατή η αύξηση των χορηγήσεων

για την παιδεία, την έρευνα και τεχνολογία, το περιβάλλον, τη γεωργία και την αλιεία.

Στον επισυναπτόμενο πίνακα γίνεται σύγκριση των τομεακών κατανομών των δημοσίων δαπανών που ενισχύθηκαν από τα Διαρθρωτικά Ταμεία στο πλαίσιο του ΚΠΣ 1 της περιόδου 1989-1993, με αυτές που προτάθηκαν από τις Ελληνικές Αρχές στο ΣΠΑ, λαμβάνοντας ταυτόχρονα υπόψη τις προταθείσες ανακατανομές που προγραμματίσθηκαν στο ΚΠΣ 2 για την περίοδο 1994-1999.

Από τον πίνακα προκύπτει ότι το ΣΠΑ δίνει πολύ μεγαλύτερο βάρος στα βασικά έργα υποδομής σε σχέση με το ΚΠΣ 1. Την ίδια έμφαση δίνει και το ΚΠΣ 2 αναγνωρίζοντας τις τεράστιες ανάγκες σε αυτόν τον τομέα και το γεγονός ότι το ΚΠΣ 1 δεν κατόρθωσε να αντιμετωπίσει τα βασικά προβλήματα υποδομών της Ελλάδος.

Μεταξύ των βασικών υποδομών, όπως προτείνεται στο ΣΠΑ, η κυρία προτεραιότητα δίνεται στον τομέα των μεταφορών που αντιπροσωπεύουν περισσότερο από το 30% των δημοσίων δαπανών του ΚΠΣ 2. εάν συνυπολογισθούν τα δύο έργα του μετρώ.

Πρέπει επίσης να σημειωθεί η αύξηση των δαπανών για την ενέργεια (8, 3% στο ΚΠΣ 2 σε σύγκριση με 7, 9% που προτείνεται για το ΣΠΑ και 5, 2% στο ΚΠΣ 1), γεγονός που δείχνει ότι δίνεται όλο και μεγαλύτερη προτεραιότητα στην ορθολογική χρησιμοποίηση της ενέργειας, στις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, καθώς και στην ολοκλήρωση του έργου του φυσικού αερίου.

Η εμφανιζόμενη μείωση του μεριδίου των πόρων που διατίθενται για το περιβάλλον οφείλεται, προφανώς, στο γεγονός ότι τα στοιχεία αυτά δε συμπεριλαμβάνουν τους πόρους του Ταμείου Συνοχής. Εάν προστεθούν οι πόροι του Ταμείου Συνοχής στα ενδεικτικά επίπεδα που αναφέρουν οι χρηματοδοτικοί πίνακες, τότε η συμμετοχή του ΚΠΣ 2 στον τομέα αυτό θα αυξηθεί από 3, 9% που αναφέρει ο πίνακας στο 9, 8%.

Συνολικά οι δαπάνες για το ανθρώπινο δυναμικό αυξάνονται από 20, 7% στο ΚΠΣ 1 σε 21, 2% στο ΚΠΣ 2, με τη διαφορά ότι υπάρχει μία σημαντική μετατόπιση της προσπάθειας, στο εσωτερικό αυτού του τομέα, προς την εκπαίδευση και την αρχική επαγγελματική κατάρτιση.

Και το ΣΠΑ και το ΚΠΣ 2 δίνουν μικρότερο βάρος στη γεωργία και την αγροτική ανάπτυξη σε σχέση με το ΚΠΣ 1.

Αν και φαίνεται ότι δεν υπάρχει σημαντική μετατόπιση του σχετικού βάρους που δίνεται στη βιομηχανία και τις υπηρεσίες από το ΚΠΣ 1 στο ΣΠΑ και το ΚΠΣ 2 υπάρχει μια σημαντική αλλαγή της προσέγγισης που κρύβεται πίσω από αυτά τα στοιχεία (το ΚΠΣ 1 χρηματοδοτούσε τις βιομηχανικές υποδομές και τα εκτενή συστήματα περιφερειακών ενισχύσεων, ιδίως στα ολοκληρωμένα Μεσογειακά Προγράμματα, ενώ το ΚΠΣ 2 διαθέτει σημαντικούς πόρους για την αύξηση της ανταγωνιστικότητας της βιομηχανίας - βλέπε σημείο 2.4.1.).

Υπάρχει μία ελαφρά αύξηση από 1, 9% (ΣΠΑ) σε 2, 1% (ΚΠΣ 2) για την έρευνα και τεχνολογία, ενώ μειώνονται οι δαπάνες για τον τουρισμό και τον πολιτισμό από 5, 3% σε 4, 8%, αντικατοπτρίζοντας

την ανάγκη να επικεντρωθούν οι προσπάθειες στην τουριστική κυρίως διάσταση των δράσεων που προβλέπονται στην κατηγορία αυτή.

Οι άξονες του ΚΠΣ

Οι στόχοι του ΚΠΣ εκφράζονται με πέντε αναπτυξιακούς άξονες.

Πρώτον, οι επενδύσεις στα μεγάλα έργα υποδομής θα συμβάλουν στο να μειωθεί ο περιφερειακός χαρακτήρας της Ελλάδας και να προωθηθεί η εσωτερική της ολοκλήρωση, γεγονός που θα συμβάλει στην εδραίωση του κατάλληλου κλίματος για παραγωγικές επενδύσεις που δημιουργούν εισοδήματα και θέσεις απασχόλησης.

Δεύτερον, οι παρεμβάσεις που αποβλέπουν στη βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης θα βασίζονται κυρίως σε ολοκληρωμένες ενέργειες στον τομέα του περιβάλλοντος, της βελτίωσης του συστήματος υγείας και της αστικής ανάπτυξης (δίκτυο μετρό).

Τρίτον, η στήριξη της ανάπτυξης του οικονομικού ιστού θα βασισθεί σε μία φιλόδοξη βιομηχανική πολιτική που θα έχει σαν άξονα τη διεθνή ανταγωνιστικότητα των επιχειρήσεων καθώς και τον εκσυγχρονισμό της γεωργίας, του τουρισμού και της αλιείας.

Τέταρτον, οι επενδύσεις για την ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού και την ενίσχυση των δομών της αγοράς εργασίας θα βελτιώσουν το επίπεδο ειδίκευσης του ανθρώπινου δυναμικού και τις προοπτικές της επαγγελματικής του απασχόλησης.

Πέμπτον, η μείωση των περιφερειακών αναπτυξιακών ανισοτήτων και η άρση της απομόνωσης των νησιωτικών περιοχών θα επιτρέψει την αξιοποίηση του τοπικού δυναμικού των ελληνικών περιφερειών.

ΠΙΝΑΚΑΣ 1
 ΚΟΙΝΩΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΣΤΗΡΙΞΗΣ 1994 - 1999 ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ
 Σχέδιο χρηματοδότησης κατά άξονα και μορφή παρέμβασης

(Ποσοφ εκατομμύρια ECUs)

Αναπτυξιακός άξονας	ΣΥΝΟΛΙΚΟ ΚΟΣΤΟΣ (1+2+3)	ΔΗΜΟΣΙΑ ΔΑΠΑΝΗ										ΕΤΕ ΣΥΜΜΕΤ (%)			
		Κανονική συμμετοχή				Εθνική δημόσια δαπάνη				ΙΜΟΤΙΚΗ ΣΥΜΜΕΤ (%)					
		Ενθλο δημόσι. 2+3+9	ΕΠΛ 4	ΕΚΤ 5	ΕΠΠΕΠ 6	ΣΥΜΜΕΤ 7	ΣΥΜΜΕΤ 8	ΣΥΜΜΕΤ 9	ΣΥΜΜΕΤ 10		Περ 11		Άλλα 12		
ΑΞΟΝΑΣ Νο1: ΜΕΙΩΣΗ ΤΟΥ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟΥ ΧΑΡΑΚΤΗΡΑ ΤΗΣ ΧΩΡΑΣ ΚΑΙ ΠΡΟΩΘΗΣΗ ΤΗΣ ΕΣΤΕΡΙΚΗΣ ΟΛΟΚΛΗΡΩΣΗΣ ΜΕΣΩ ΤΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΤΩΝ ΜΕΓΑΛΩΝ ΔΙΚΤΥΩΝ ΥΠΟΔΟΜΩΝ	0272,2	489,7	2737,1	2699,5	37,6						2154,6	1754,7	399,9	3380,5	1190,0
1- Ε.Π. Προβάσεις και οδικοί άξονες (Αυτοκινητόδρ., λιμένα, αεροδρόμια)	5212,4	2212,4	1327,4	1327,4							885,0	885,0		3000,0	670,0
2- Ε.Π. Στεροδρομικό δίκτυο	490,1	490,1	294,1	294,1							196,0	196,0			150,0
3- Π.Ε.Π. Επικοινωνίες	452,2	452,2	250,7	213,1	37,6						201,5		201,5		
4-Ε.Π. Ενέργεια	1163,9	950,5	510,3	510,3							340,2	141,8	198,4	313,4	70,0
5- Ε.Π. φυσικό αέριο	953,6	086,5	354,6	354,6							531,9	531,0		67,1	300,0
ΑΞΟΝΑΣ Νο2: ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΤΩΝ ΣΥΝΘΗΚΩΝ ΔΙΑΒΙΩΣΗΣ	2690,9	2549,1	1456,8	1436,8	20,0						1092,3	1092,3		141,8	683,0
6- Ε.Π. Αστική ανάπτυξη (Μετρό Αθηνών και Θεσσαλονίκης)	1849,2	1707,4	853,7	853,7							853,7	853,7		141,8	683,0
7- Π.Ε.Π. Υγεία και κοινωνική πρόνοια	339,4	339,4	226,4	206,4	20,0						113,0	113,0			
8- Ε.Π. Περιβάλλον	502,3	502,3	376,7	376,7							125,6	125,6			

(*) Η εκτίμηση αυτή έχει καθορήσει ενδεικτικό χαρακτήρα. αντιπροσωπεύει ένα σχετικά ευρύ φάσμα ενδεχόμενων συμμετοχών του ιδιωτικού κεφαλαίου σε σημαντικά έργα υποδομής (βλ. κείμενο, κεφάλαιο 2.2.). Τα άλλα ποσά που αφορούν συμμετοχή του ιδιωτικού τομέα προέρχονται από το Σ.Π.Α., και έχουν επίσημο χαρακτήρα καθαρά ενδεικτικό χαρακτήρα.

(**) Ενδεικτικά ποσά (βλ. κείμενο κεφάλαιο 3.1.)

ΠΙΝΑΚΑΣ 1
ΚΟΙΝΟΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΣΤΗΡΙΞΗΣ 1994 - 1999 ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ
Σχέδιο χρηματοδότησης κατά άξονα και μορφή παρέμβασης

(Ποσά σε εκατομμύρια ECUs)

Αναπτυξιακός άξονας	ΣΥΝΟΛΙΚΟ ΚΟΣΤΟΣ 1+2+13	Κοινοτική συμμετοχή								ΔΗΜΟΣΙΑ ΔΑΠΑΝΗ						Ε.Τ.Ε. (%)			
		Σύνολο 2=3+D		Ε.Π.Α 4		ΕΚΙ 5		ΕΠ.Π. 6		ΣΜΠ.Α 7		Ε.Π.Α 8		Εθνική δαπάνη 9					
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14				
ΑΞΟΝΑΣ Νο 3: ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΚΑΙ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ ΤΟΥ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΥ ΙΣΤΟΥ	7526,1	4065,4	2684,3	1210,2	75,1	1269,0	130,0	1381,1	1381,1	468,3	468,3	105,4	105,4	182,6	182,6	574,8	574,8	88,1	90,0
9. Π.Ε.Π. Βιομηχανία και υπηρεσίες	3318,2	1180,3	720,0	685,0	35,0														
10. Π.Ε.Π. Έρευνα και Τεχνολογία	579,3	421,6	316,2	286,1	30,1														
11. Π.Ε.Π. Τουρισμός και Πολιτισμός	517,7	411,7	229,1	219,1	10,0														
12. Ε.Π. Γεώργια (στόχοι 1 και 5α)	2822,8	1843,8	1209,0			1269,0													
13. Π.Ε.Π. Αλιεία (στόχοι 1 και 5α)	208,1	200,0	150,0	20,0			130,0												
ΑΞΟΝΑΣ Νο 4: ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΙΝΟΥ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ ΚΑΙ ΠΡΟΫΠΟΘΗΤΗ ΤΗΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ	3716,3	3480,9	2556,3	377,0	2179,3														
14. Π.Ε.Π. Εκπαίδευση, αρχική κατάρτιση	1847,6	1847,6	1305,7	221,0	164,7														
15. Π.Ε.Π. Συνεχιζόμενη κατάρτιση και προώθηση της απασχόλησης (στ. 1,3,4)	1235,4	1008,0	756,0	25,1	730,9														
16. Π.Ε.Π. Καταπολέμηση του αποκλεισμού από την αγορά εργασίας	328,0	328,0	246,0	10,0	236,0														
17. Π.Ε.Π. Εκσυγχρονισμός της δημόσιας διοίκησης	305,3	305,3	168,6	120,9	47,7														
(Ενέργειες ανθρώπινων πόρων για την στήριξη των άλλων αξόνων)																			

(*) Ενδεικτικά ποσά (βλ. κείμενο κεφάλαιο 3.1.)

ΠΙΝΑΚΑΣ 1
ΚΟΙΝΟΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΣΤΗΡΙΞΗΣ 1994 - 1999 ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ
Σχέδιο χρηματοδότησης κατά άξονα και μορφή παρέμβασης

(Ποσά σε εκατομμύρια ΕCU's)

Αναπτυξιακός άξονας	ΣΥΝΟΛΙΚΟ ΚΟΣΤΟΣ 1=2+3	ΔΗΜΟΣΙΑ ΔΑΠΑΝΗ										Ε.Ι.Ε. (*)		
		Κοινωνική συμμετοχή					Εθνική δημόσια δαπάνη							
		Σύνολο 2=3+9	ΕΠΠΑ 3=sum(4-6)	ΕΚΤ 4	ΕΠΠΕΥ 5	ΧΜΡΑ 6	Υ.Σ. 7	8	Σύνολο 9=sum(10-12)	Κράτος 10	Άλλοι 11		12	
ΑΞΟΝΑΣ Νο 5: ΜΕΙΩΣΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΩΝ ΑΝΙΣΟΤΗΤΩΝ ΚΑΙ ΑΡΣΗ ΤΗΣ ΑΠΟΜΟΝΩΣΗΣ ΤΩΝ ΝΗΣΙΩΤΙΚΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ	7426,9	4474,4	3707,4	236,0	531,0				1491,5	1491,5			1461,0	375,0
18. Π.Ε.Π. Ανατολικής Μακεδον. - Θράκης	823,5	659,1	494,3	382,9	26,3	85,1			164,8	164,8			164,4	
19. Π.Ε.Π. Κεντρικής Μακεδονίας	977,4	794,7	588,5	488,0	30,0	70,5			196,2	196,2			192,7	
20. Π.Ε.Π. Δυτικής Μακεδονίας	347,9	209,3	217,0	164,8	11,2	41,0			72,3	72,3			58,6	
21. Π.Ε.Π. Ηπείρου	376,1	315,3	236,5	178,7	10,5	47,3			78,8	78,8			60,8	
22. Π.Ε.Π. Θεσσαλίας	609,9	501,1	375,8	290,1	22,1	63,6			125,3	125,3			108,8	
23. Π.Ε.Π. Ιονίων Νήσων	274,4	227,6	170,7	150,3	11,1	9,3			56,9	56,9			10,8	
24. Π.Ε.Π. Δυτικής Ελλάδας	501,6	402,0	301,5	247,1	19,1	35,3			100,5	100,5			99,6	
25. Π.Ε.Π. Στερεάς Ελλάδας	623,0	495,7	371,8	303,7	15,1	53,0			123,9	123,9			127,3	
26. Π.Ε.Π. Αττικής	1098,1	914,3	685,7	630,7	37,7	17,3			220,6	220,6			183,8	
27. Π.Ε.Π. Πελοποννήσου	440,2	381,3	286,0	229,6	12,6	43,8			95,3	95,3			58,9	
28. Π.Ε.Π. Νησιών Βορείου Αιγαίου	366,5	280,3	210,2	180,3	12,6	17,3			70,1	70,1			88,2	
29. Π.Ε.Π. Νησιών Νοτίου Αιγαίου	430,0	298,8	224,1	204,4	12,6	7,1			74,7	74,7			131,2	
30. Π.Ε.Π. Κρήτης	558,3	416,4	312,3	256,8	15,1	40,4			104,1	104,1			141,9	

(*) Ενδεικτικά ποσά (βλ. κείμενο κεφάλαιο 3.1.)

ΠΙΝΑΚΑΣ 1
ΚΟΙΝΟΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΣΤΗΡΙΞΗΣ 1994 - 1999 ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ
Σχέδιο χρηματοδότησης κατά άξονα και μορφή παρέμβασης

(Ποσά σε εκατομμύρια ΕCUs)

Αναπτυξιακός άξονας	ΣΥΝΟΛΙΚΟ ΚΟΙΤΟΣ Τ=2+13	ΔΗΜΟΣΙΑ ΔΑΠΑΝΗ										ΕΙΣΕ					
		Σύνολο δημόσια		Κοινοτική συμμετοχή				Εθνική δημόσια δαπάνη				ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ					
		2=3+9	3=5um(4.0)	ΕΠΙΤ	ΕΚΙ	ΕΠΠΕΠ	ΧΙΜΙΑ	Υ.Σ.	Σύνολο = sum(10-12)	Κράτος	Πρότ	Άλλοι	11	12	13	14	
3.1. Π.Ε.Π. Τεχνική βοήθεια	58,9	88,0	71,1	56,6	12,5						17,8	17,8					
ΣΥΝΟΛΟ Κ.Π.Σ.	29721,3	21049,9	13980,0	9489,5	2580,5	1800,0	130,0				7069,9	6670,0			399,9	1671,4	2368,0
ΤΑΜΕΙΟ ΣΥΝΟΧΗΣ																	
Εργα Τ.Σ. - Μεταφορές	1530,6	1530,6	1301,0														
Εργα Τ.Σ. - Περιβάλλον	1530,6	1530,6	1301,0														
ΣΥΝΟΛΟ ΤΑΜΕΙΟΥ ΣΥΝΟΧΗΣ (1)	3061,2	3061,2	2602,0														
ΣΥΝΟΛΟ Κ.Π.Σ. και Τ.Σ.	32702,5	24111,1	16582,0	9489,5	2580,5	1000,0	130,0	2602,0			7529,1	7129,2			399,9	1671,4	2368,0
Εκ των οποίων																	
Στόχοι 3 και 4	732,5	682,9	512,2														49,6
Στόχος 5α	2562,6	1509,6	1030,9														1053,0

(1) Τα ποσά του Τ.Σ. 1994-1999 είναι ενδεικτικά και θα κληθούν από 2313 ΜΕCUs κατώτατο όριο, μέχρι 2891 ΜΕCUs ανώτατο όριο. Το ποσοστό της κοινοτικής συνδρομής που χορηγεί το Ταμείο αυτό κυμαίνεται από 80% μέχρι 85% των επιλέξιμων δαπανών.

(2) Το ποσό αυτό είναι καθαρά ενδεικτικό και εντάσσεται στο μοναδικό Ε.Π. για τη γεωργία που προβλέπεται στο εθνικό σχέδιο του Κ.Π.Σ. υπό αυτό το καθεστώς θα είναι δυνατό να τροποποιηθεί και εφαρμογή των διατίθων εφαρμογής των μορφήν παρέμβασης που προσαρτώνται στο Κ.Π.Σ.

(**) Ενδεικτικά ποσά. (βλ. κείμενο κεφάλαιο 3.1.)

ΠΙΝΑΚΑΣ 2
 ΚΟΙΝΟΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΣΤΗΡΙΞΗΣ 1994 - 1999 ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ
 Σχέδιο χρηματοδότησης κατά άξονα και μορφή παρέμβασης

(Ποσά σε εκατομμύρια ΕCUs)

ΕΤΟΣ	ΣΥΝΟΛΙΚΟ ΚΟΣΤΟΣ 1+2+14	Σύνολο δημ. δαπ. 2=3+10	ΔΗΜΟΣΙΑ ΔΑΠΑΝΗ										ΙΔΙΩΤΙΚΗ ΣΥΚΡΙΜΕΤ.	Ε.Τ.Ε.
			Κεντρική συμμετοχή			Εθνική δημόσια δαπάνη			Άλλα					
			ΕΠΠΑ	ΕΚΤ	ΕΓΤΠΕ-Π	ΧΜΠΑ	Σύνολο	Κράτος	Περ.	Άλλα	11	12		
		4= sum(5:7)	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	
1994	3577,9	2888,1	1918,1	351,3	247,0	17,8	970,0	915,1	54,9			609,8	324,9	
1995	3911,7	3124,6	2075,1	380,1	267,2	19,3	1049,5	990,1	59,4			707,1	351,5	
1996	4970,6	3349,0	2224,2	407,4	286,4	20,7	1124,8	1061,2	63,6			1629,6	376,7	
1997	5307,7	3582,1	2379,0	435,7	306,3	22,1	1203,1	1135,1	68,0			1725,6	403,0	
1998	5749,4	3894,2	2580,3	473,7	333,0	24,1	1307,9	1233,9	74,0			1854,2	438,1	
1999	6197,0	4211,9	2797,3	512,3	360,1	26,0	1414,6	1334,6	80,0			1985,1	473,0	
ΣΥΝΟΛΟ	29721,3	21049,9	13980,0	2560,5	1800,0	130,0	7069,9	6670,0	399,9			8671,4	2368,0	

(*) περιλαμβανομένων των παρεμβάσεων που τυγχάνουν κεντρικής οικονομικής πολιτικής η οποία αποφασίσθηκε το 1994, βάσει των κανονισμών (ΕΕΚ) 4028/86 και 4042/89

Γ' ΚΟΙΝΟΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΣΤΗΡΙΞΗΣ

Προβλήματα και νέες προκλήσεις

Γενικότερα, το Γ' ΚΠΣ πρέπει να σχεδιαστεί με ορίζοντα τις ανάγκες της ελληνικής οικονομίας και κοινωνίας του 2010. Ο σχεδιασμός του πρέπει κατά συνέπεια να λάβει υπόψη τα κρίσιμα νέα ζητήματα και τις νέες προκλήσεις που θα έχουν διαμορφωθεί, την ανάγκη ολοκλήρωσης των στόχων που προωδήθηκαν από το Β' ΚΠΣ και τις αναγκαίες ισορροπίες στις οικονομικές και κοινωνικές επιλογές, έτσι ώστε να υπάρχει όσο γίνεται μεγαλύτερη αντιστοιχία μεταξύ σχεδιαζόμενων δράσεων και προτεραιοτήτων της νέας προγραμματικής περιόδου.

Στα πλαίσια αυτά το Γ' ΚΠΣ αποδίδει ιδιαίτερη έμφαση στη βελτίωση του ανθρώπινου δυναμικού μέσα από την Παιδεία. Στόχος είναι τόσο η διεύρυνση όσο και η εμβάθυνση: διεύρυνση με τη διασφάλιση ίσων ευκαιριών πρόσβασης σε όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης και εμβάθυνση με τη βελτίωση της ποιότητας της εκπαίδευσης. Η καθολικότητα των ευκαιριών πρόσβασης απαιτεί υποδομή αλλά και κοινωνική οργάνωση ικανή να υπερβεί γεωγραφικά, κοινωνικά, φυλετικά και οικονομικά εμπόδια που αποκλείουν ή δυσχεραίνουν συγκεκριμένες ομάδες πληθυσμού από το να απολαύσουν τα αγαθά της Παιδείας. Η ποιότητα απαιτεί διαδικασίες συνεχούς κατάρτισης και αξιολόγησης των εκπαιδευτικών, εκσυγχρονισμό των εκπαιδευτικών προγραμμάτων και φυσικά την αναγκαία οικοτεχνική υποδομή για όλες τις εκπαιδευτικές βαθμίδες. Σε όλα αυτά τα μέτωπα το Γ' ΚΠΣ σχεδιάζεται να έχει καταλυτικά αποτελέσματα.

Σε αρκετούς τομείς οι στόχοι που έθεσε το Β' Κ. Π. Σ. υπερέβησαν κατά πολύ τους οικονομικούς πόρους, το χρονικό ορίζοντα και τα διοικητικά μέσα που ήταν διαθέσιμα. Ως αποτέλεσμα διαπιστώνονται σημαντικές υστερήσεις αποτελεσμάτων, η κάλυψη των οποίων θα απαιτήσει μεγάλη προσπάθεια στη νέα προγραμματική περίοδο. Ο τομέας των υποδομών στις μεταφορές είναι ένα τέτοιο παράδειγμα. Σε άλλες περιπτώσεις τα αποτελέσματα του Β' Κ. Π. Σ. θέτουν νέες προκλήσεις αξιοποίησής τους με στόχο τη μεγιστοποίηση των θετικών επιπτώσεων, την ενσωμάτωσή τους στην αναπτυξιακή διαδικασία, την απόδοσή τους υπέρ της ποιότητας ζωής των πολιτών.

Βλέποντας προς το μέλλον, η χώρα αναμένεται ότι θα αντιμετωπίζει στην πρώτη δεκαετία του 21^{ου} αιώνα μια σειρά από νέες προκλήσεις, που πρέπει να ληφθούν υπόψη:

1. Η συμμετοχή στην Οικονομική και Νομισματική Ένωση ανάγει την ενίσχυση της παραγωγικότητας και ανταγωνιστικότητας σε πρωταρχικούς παράγοντες της οικονομικής και κοινωνικής της ανάπτυξης. Αν δεν επιτευχθεί ουσιαστική και διατηρήσιμη πρόοδος στο πεδίο αυτό, οι επιπτώσεις σε όρους οικονομικής ανάπτυξης, κοινωνικών ανισορροπιών και περιφερειακής ανάπτυξης θα είναι ιδιαίτερα σοβαρές. Επιβάλλεται, συνεπώς, ο σχεδιασμός δράσεων που θα δέτουν έμφαση στα στοιχεία εκείνα που προωθούν την παραγωγικότητα και τελικά την πραγματική σύγκλιση σε επίπεδο χώρας και περιφερειών.

2. Η πορεία προς την Κοινωνία της Πληροφορίας αναδεικνύει τις νέες τεχνολογίες και την πληροφορική σε στρατηγικό εργαλείο του

ανταγωνισμού στις παγκοσμιοποιημένες αγορές, θέτοντας πιεστικά το πρόβλημα της ανάπτυξης μηχανισμών δημιουργίας, απορρόφησης και αξιοποίησής τους. Η χρήση της τηλεματικής και των δικτύων στο εμπόριο, στις χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες, στην εκπαίδευση και στην υγεία, αλλά και τα εμπόδια που παρουσιάζονται λόγω αναπτυσσόμενων προδιαγραφών ποιότητας, ασφάλειας και προστασίας, του περιβάλλοντος, μπορούν να προκαλέσουν σημαντική ανακατανομή ρόλων μεταξύ των επιμέρους εθνικών οικονομιών και διαμόρφωσης νέων περιοχών ανάπτυξης, επισείοντας σοβαρούς κινδύνους σε όσους αντιμετωπίσουν δυσκολίες προσαρμογής. Για τους λόγους αυτούς μία στρατηγική εστιασμένη γύρω από τις νέες τεχνολογίες και την πληροφορική όχι μόνο μεταφέροντας τεχνογνωσία από το εξωτερικό αλλά συμμετέχοντας ενεργά στην παραγωγή της, αποτελεί σημαντικό εργαλείο ανάπτυξης, με στόχο όχι μόνο την κάλυψη της απόστασης από τις αναπτυγμένες χώρες, αλλά και την απόκτηση πλεονεκτικής θέσης στο ευρύτερο διεθνές περιβάλλον.

3. Η Ελλάδα θα έχει να αντιμετωπίσει το άνοιγμα του ανταγωνισμού στον αγροτικό τομέα, ενώ παράλληλα θα εντείνονται οι πιέσεις στη βιομηχανία και στις υπηρεσίες, ιδιαίτερα σε αυτές που συνδέονται με χρηματοπιστωτικές δραστηριότητες και νέες τεχνολογίες (επικοινωνίες, δορυφόροι, πληροφορική κτ).

Η έως σήμερα διάθεση σημαντικότερων πόρων στο πρωτογενή τομέα για εισοδηματική στήριξη, παραγωγικό εκσυγχρονισμό και βασική υποδομή δεν έφερε τα επιθυμητά αποτελέσματα. Διατηρείται η

ισχυρότατη εξάρτηση ενός μεγάλου αριθμού γεωργικών εκμεταλλεύσεων από κρατικές και Κοινοτικές ενισχύσεις, διαπιστώθηκε απώλεια αγορών για αρκετές κατηγορίες γεωργικών προϊόντων, παραμένει πολύ χαμηλή η συνεισφορά του πρωτογενή τομέα στην αύξηση της παραγωγικότητας της ελληνικής οικονομίας, ενώ δεν έχει ανακοπεί η βαθμιαία γήρανση του ενεργού πληθυσμού του τομέα και η πληθυσμιακή απομύλωση των ορεινών και απομακρυσμένων περιοχών.

Μεγάλα περιθώρια βελτίωσης διαπιστώνονται ακόμα στην κλαδική διαφοροποίηση της μεταποιητικής βάσης της χώρας. Ο ανάμφισβήτητος τεχνολογικός εκσυγχρονισμός παραδοσιακών κλάδων της, αλλά και η λήψη ευρείας έκτασης οριζόντιων μέτρων για την παροχή σύγχρονων και εξειδικευμένων υπηρεσιών και λειτουργικών υποδομών αποτελούν μια από τις πλέον χαρακτηριστικές τομές και καινοτομίες του Β' Κ. Π. Σ. Όμως μέχρι σήμερα τουλάχιστον, δεν καταγράφεται σε ικανοποιητικό βαθμό ο εμπλουτισμός της ελληνικής μεταποίησης με νέους δυναμικά ανερχόμενους κλάδους προωθημένης τεχνολογίας, η Παραγωγική ενσωμάτωση των αποτελεσμάτων έρευνας και ανάπτυξης των ερευνητικών κέντρων της χώρας, η ανασύνδεση των εξαγωγών με νέα προϊόντα υψηλού τεχνολογικού περιεχομένου.

Η απορρόφηση των πιέσεων αυτών πρέπει να γίνει από το παραγωγικό σύστημα, εθνικό και περιφερειακό. Αυτό, συνεπώς, θέτει έντονα το θέμα της αυστηρής ιεράρχησης των επιλογών και της αξιοποίησης των πόρων με τρόπους που θα δημιουργούν θέσεις

εργασίας, εισοδήματα και παραγωγικές διαδικασίες, όχι μόνο στο χρόνο υλοποίησής τους αλλά και σε υστερότερη περίοδο.

4. Οι προαναφερθέντες νέοι όροι ανταγωνισμού καθιστούν ακόμα πιο σύνθετη την πολιτική βελτίωσης των έως σήμερα αποτελεσμάτων στον τομέα της ανεργίας και της στήριξης αδύναμων κοινωνικών ομάδων, οι οποίες μάλιστα πολλαπλασιάζονται με την δραματική αύξηση των φαινομένων της μετανάστευσης οικονομικών προσφύγων. Κατεπείγοντα χαρακτήρα αποκτά η προσαρμογή της τεχνογνωσίας και των επαγγελματικών δεξιοτήτων του ανθρώπινου δυναμικού, της ευελιξίας των αγορών εργασίας, της παραγωγικότητας στο δημόσιο και ιδιωτικό τομέα. Ιδιαίτερα μακρύς και δύσκολος δρόμος διαρθρωτικών προσαρμογών πρέπει να διανυθεί από τη δημόσια διοίκηση, τις δημόσιες επιχειρήσεις και οργανισμούς.

5. Τα προβλήματα του περιβάλλοντος και της υπερβολικής πίεσης πάνω στους φυσικούς πόρους (π. χ. υδάτινοι πόροι) αναμένεται να αποκτούν όλο και πιο έντονο χαρακτήρα στη διάρκεια υλοποίησης του Γ' ΚΠΣ. Κατά συνέπεια, ο σχεδιασμός των δράσεων θα πρέπει να λαμβάνει υπόψη την εντεινόμενη περιοριστική επίδραση των Παραγόντων αυτών, την ανάγκη παραγωγικών αναδιαρθρώσεων καθώς και την ανάγκη εξισορρόπησης αρνητικών λειτουργιών που δημιουργήθηκαν στο παρελθόν. Η ίδια η διαδικασία της ανάπτυξης θα ανάγει την ποιότητα ζωής, μέσα στην οποία εντάσσεται και η προστασία των φυσικών πόρων, σε καθημερινή αξία των πολιτών και

υποτίμησή της στο σχεδιασμό της ανάπτυξης δημιουργεί κινδύνους σοβαρών μελλοντικών προβλημάτων.

6. Επενδύσεις και δράσεις στο τομέα τού πολιτισμού αποκτούν μια εντελώς διαφορετική διάσταση. Η αύξηση του εισοδηματικού και μορφωτικού επιπέδου των λαών της Ευρώπης, η αλματώδης αύξηση της κινητικότητας ατόμων και επιχειρήσεων δημιουργεί μια νέα ζήτηση και ταυτόχρονα ένα νέο ισχυρό ανταγωνιστικό πλεονέκτημα για την Ελλάδα. Η εσωστρέφεια, και η αδυναμία επικέντρωσης πόρων έχει έως σήμερα μειώσει σημαντικά τη δυνατότητα αξιοποίησης αυτού του συγκριτικού πλεονεκτήματος. Στη νέα προγραμματική περίοδο η ανάδειξη της μοναδικής πολιτιστικής κληρονομιάς, αλλά και της σύγχρονης πολιτιστικής δημιουργίας της Ελλάδας πρέπει να αποτελέσει αιχμή προσέλκυσης όχι μόνο τουριστών αλλά και επιχειρηματικών κεφαλαίων και στελεχών. Μπορεί να αποτελέσει την ελληνική ταυτότητα συμμετοχής στο ευρωπαϊκό γίγνεσθαι. Η οργάνωση των Ολυμπιακών Αγώνων του 2004 αποτελεί μια άριστη ευκαιρία εξυπηρέτησης αυτού του στόχου.

7. Η ένταξη της Ελλάδας στην ONE και η εφαρμογή του Συμφώνου Σταθερότητας ανάγουν σε μείζον θέμα την εξοικονόμηση δημόσιας δαπάνης για έργα και δράσεις, που μπορούν να αναληφθούν από ιδιωτικούς φορείς, με παράλληλη διασφάλιση των συμφερόντων του κοινωνικού συνόλου. Διαφορετικά, το Κράτος θα ασφυκτιά συνεχώς για την εξεύρεση των αναγκαίων εσόδων, σε μια περίοδο που και η αντιμετώπιση αυξημένων κοινωνικών αναγκών θα είναι στο προσκήνιο.

Ο σχεδιασμός των έργων / δράσεων πρέπει να λάβει πολύ πιο σοβαρά υπόψη τον παράγοντα αυτό απ' ότi στο Β' ΚΠΣ. Μια τέτοια κατεύθυνσή, εξάλλου, θα δημιουργήσει και βαθμούς ελευθερίας και μεγαλύτερης άνεσης απέναντι στην αυστηροποίηση των κοινοτικών διαδικασιών υλοποίησης του Γ' ΚΠΣ.

8. Η ίδια ή διαδικασία υλοποίησης του Γ' ΚΠΣ πρέπει να εμπεριέχει το στοιχείο της αποτελεσματικότερης χρήσης των πόρων. Η παράλληλη έναρξη μεγάλου αριθμού έργων, που εκτελούνται επί μακρόν και απαιτούν μεγαλύτερα χρονικά διαστήματα υλοποίησης, απ' ότi αν εκτελούνταν διαδοχικά με ταχύτερους ρυθμούς ώστε οι πόροι που δεσμεύουν να οδηγούν πιο γρήγορα σε παραγωγικό αποτέλεσμα, αποτελεί μια δικονομικά και κοινωνικά λιγότερο αποτελεσματική διαχείριση. Η ευαισθησία στο κοινωνικό κόστος / όφελος είναι αναγκαίο εν όψει όλων των περιοριστικών παραγόντων και της αναπτυξιακής και κοινωνικής πρόκλησης που αντιμετωπίζει η χώρα στην επόμενη δεκαετία.

9. Παρότι τα αποτελέσματα της εισαγωγής νέων δεσμών στο Β' ΚΠΣ, όπως η εκ βάδρων αναμόρφωση του συστήματος παραγωγής δημοσίων έργων, η σύσταση ανεξαρτήτων διαχειριστικών φορέων με μορφή Α. Ε. για τη διοίκηση μεγάλων έργων, η δημιουργία της Μονάδας Οργάνωσης της Διαχείρισης του Κ. Π. Σ. , το Εθνικό Κέντρο Πιστοποίησης για τη διασφάλιση της ποιότητας στην επαγγελματική κατάρτιση, η ευρύτατη χρήση συμβουλευτικών υπηρεσιών του ιδιωτικού τομέα με τη μορφή Τεχνικών Συμβούλων, Χρηματοπιστωτικών

Συμβούλων, Συμβούλων Διαχείρισης Προγραμμάτων, Συμβούλων Αξιολόγησης, η δημιουργία Ολοκληρωμένου Πληροφοριακού Συστήματος Διοίκησης του Κ. Π. Σ. , κρίνονται καθοριστικά για την πληρέστερη και αποτελεσματικότερη αξιοποίηση των πόρων του Β' Κ. Π. Σ. και σε μεγάλο βαθμό θα αξιοποιηθούν και κατά την επόμενη προγραμματική περίοδο, αφορούν μόνο μερικές πτυχές του προβλήματος και δεν αντιμετωπίζουν τις δομικές ανεπάρκειες που χαρακτηρίζουν μεγάλο αριθμό δημοσίων υπηρεσιών με καθοριστική επίπτωση στην εφαρμογή των Προγραμμάτων. Ενέργειες για την αντιμετώπιση ορισμένων από τις διοικητικές ανεπάρκειες και δυσλειτουργίες θα πρέπει να έχουν αντιμετωπιστεί επιτυχώς εντός του 1999 με τη λήψη των αναγκαίων μέτρων και τη διάθεση αντίστοιχων πόρων. Η εξοικονόμηση δημοσίων πόρων από τον περιορισμό της σπατάλης, των ατασθαλιών, των καθυστερήσεων, της βελτίωσης της αναπτυξιακής απόδοσης, αλλά και της γενικότερης αναβάθμισης του κύρους της Δημόσιας Διοίκησης θα είναι πολλαπλάσια δαπάνης των αναγκαίων αλλαγών. Το θέμα αυτό αναπτύσσεται ως αυτοτελής ενότητα στα επόμενα.

Δ' ΚΟΙΝΟΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΣΤΗΡΙΞΗΣ

Το τέταρτο κοινοτικό πλαίσιο στήριξης εγκρίθηκε πρόσφατα και συγκεκριμένα τον Μάρτιο. Το ποσό που θα εισπράξουμε υπολογίζεται στα 10 τρισ. Δρχ. (30 δις ευρώ) περίπου.

ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΣΥΓΚΛΙΣΗΣ

Η Ελληνική οικονομία κατά την δεκαετία του 1990

Η δεκαετία του 1990 ήταν για την Ελληνική Οικονομία, μια δεκαετία συνεχών προσπαθειών να επιτευχθούν τα κριτήρια της Συνθήκης του Μάαστριχτ και να καλυφθεί το χαμένο έδαφος. Στην προσπάθεια αυτή στάθηκαν αρωγοί τρεις παράγοντες: τα Κ. Π. Σ. , η καλύτερη φορολογική πολιτική και οι νέες επιχειρηματικές ευκαιρίες στα Βαλκάνια.

Τα πράγματα πάντως δεν ξεκίνησαν με τους καλύτερους οιωνούς, αφού ο πόλεμος του Κόλπου ανέβασε κατακόρυφα την τιμή του πετρελαίου και αυτό με τη σειρά του την τιμή πολλών άλλων αγαθών. Το αποτέλεσμα ήταν ο πληθωρισμός να ανέβει στο 23% για πρώτη φορά μετά το 1985, ενώ και τα υπόλοιπα μεγέθη χειροτέρευαν αφού το δημόσιο χρέος συνέχιζε να υπερβαίνει το 115% και η ανεργία ξεπέρασε το 8%. Το ποσοστό της ανεργίας επιδεινώθηκε πάντως και από το μαζικό κλείσιμο ζημιωγόνων επιχειρήσεων. Επιπλέον η συνεχής διολίσθηση της δραχμής δεν ευνοούσε ένα σταθερό οικονομικό κλίμα.

Σταδιακά, πάντως από το 1990 τα οικονομικά νούμερα άρχισαν να βελτιώνονται αφού οι τρεις προαναφερόμενο παράγοντες άρχισαν να

επιδρούν. Ο πληθωρισμός μειώθηκε το 1993 στο 14, 4% αν και σημαντικό μέρος της πτώσης του οφειλόταν και στην οικονομική ύφεση που οδήγησε στη μείωση του πραγματικού εισοδήματος. Στα άλλα μεγέθη, η βελτίωση συνίστατο στο γεγονός και μόνο ότι δεν χειροτέρευαν. Έτσι το δημόσιο έλλειμμα σταθεροποιήθηκε στο 13% του Α. Ε. Π. , ενώ το δημόσιο χρέος στο 117, 9% του ΑΕΠ, πάντα το 1993.

Πάντως οι ιδιωτικοποιήσεις που συνεχίστηκαν και μετά το 1993, έδωσαν την ευκαιρία στο κράτος όχι μόνο να απαλλαγεί από τις ζημιογόνες επιχειρήσεις, αλλά και να έχει και κάποια έσοδα. Αυτό το γεγονός, σε συνδυασμό με τη μείωση του πληθωρισμού και των μακροπρόθεσμων επιτοκίων, αλλά και την πολιτική της σκληρής δραχμής, άρχισε να δημιουργεί ένα ευνοϊκότερο επενδυτικό περιβάλλον. Το -ευνοϊκό- αυτό περιβάλλον ευνοήθηκε και από το άνοιγμα των αγορών των κρατών της Ανατολικής Ευρώπης.

Η προσπάθεια να ενταχθεί η χώρα μας, από την έναρξη του, στο τρίτο στάδιο της ONE, δηλαδή από τις αρχές του 1998 απέτυχε πάντως, αφού υπήρχε σημαντική ακόμα απόκλιση από τα κριτήρια του Μάαστριχτ.

Στις 13 Μαρτίου 1998 είχαμε μια σημαντική απόφαση, αφού η πολιτική της σκληρής δραχμής εγκαταλείφθηκε και η δραχμή υποτιμήθηκε κατά 13, 8%. Το γεγονός αυτό είχε σημαντική επίδραση, τόσο στη βελτίωση του εμπορικού ισοζυγίου, όσο και στη μείωση των επιτοκίων αντίθετα όμως επηρέασε αρνητικά, έστω και

βραχυπρόθεσμα, τον πληθωρισμό. Θα πρέπει, πάντως να σημειώσουμε ότι σταδιακά η δραχμή ανέκαμψε και κάλυψε το μεγαλύτερο μέρος της υποτίμησής της.

Όμως ούτε ο πόλεμος στο Κοσσυφοπέδιο επέδρασε αρνητικά στην οικονομία, παρά τους φόβους για κάτι τέτοιο αντίθετα ο ερχομός ρεκόρ 13 εκατομμυρίων τουριστών για το 1999 αύξησε τα έσοδα και απ' αυτήν τη πηγή.

Η προσπάθεια λοιπόν για την εκπλήρωση των κριτηρίων συνεχίζεται, ώστε η Ελλάδα να ενταχθεί στο τρίτο στάδιο της ONE από την 1^η Ιανουαρίου του 2001. Εδώ, θα πρέπει να αναλύσουμε καλύτερα τις προσπάθειες σύγκλισης για κάθε κριτήριο ξεχωριστά.

Το Κριτήριο της Συναλλαγματικής Ισοτιμίας

Σύμφωνα με το κριτήριο της συναλλαγματικής ισοτιμίας, η δραχμή θα πρέπει να κυμαίνεται μέσα σε μια ζώνη $\pm 15\%$ από την κεντρική της ισοτιμία σε σχέση με το ευρώ για τουλάχιστον δύο έτη πριν την αξιολόγηση. Η δραχμή εισήλθε στο ΜΣΙ2 το Μάρτιο του 1998 και επομένως, αν η αξιολόγηση γίνει το Μάρτιο του 2000 όπως προβλέπεται, το ελάχιστο χρονικό περιθώριο των δύο ετών θα καλύπτεται. Στο διάστημα αυτό, η δραχμή μπορεί να κινηθεί μεταξύ 1 ευρώ = 406, 075 δραχμές και 1 ευρώ = 300, 143 δραχμές, ενώ η κεντρική ισοτιμία ορίζεται ως 1 ευρώ = 353, 109 δρχ. Σήμερα (τέλη Νοεμβρίου) η δραχμή παραμένει ανατιμημένη σε σχέση με την κεντρική της ισοτιμία καθώς 1 ευρώ ισοδυναμεί περίπου με 329 δρχ. Πάντως, το κριτήριο της συναλλαγματικής ισοτιμίας αναμένεται να

ικανοποιηθεί σχετικά εύκολα, ιδιαίτερα εφόσον τα βραχυπρόθεσμα επιτόκια παραμένουν σχετικά υψηλά. Παρενθετικά, δεν θα πρέπει να συγχέεται το κριτήριο της συναλλαγματικής ισοτιμίας με τη συναλλαγματική πολιτική της Τράπεζας της Ελλάδας. Η Τράπεζα της Ελλάδας ακολουθεί πολιτική σκληρής δραχμής όχι επειδή χρειάζεται να μειωθεί η πιθανότητα μελλοντικής υποτίμησης σε επίπεδο μεγαλύτερο του ορίου των 406, 075 δρχ. , αλλά επειδή η σκληρή δραχμή μειώνει την επίδραση των τιμών των εισαγόμενων αγαθών επί του πληθωρισμού.

Το ερώτημα της σωστής ισοτιμίας εισόδου της δραχμής στην ONE, έχει αρχίσει να απασχολεί ήδη τους ιδύνοντες, σε περίπτωση φυσικά που η Ελλάδα ενταχθεί στην ONE. Η πιθανότητα να εισαχθεί η δραχμή με την ισοτιμία 1 ευρώ= 353, 109 δρχ. είναι σημαντική, πάντως σημαντική είναι και η πιθανότητα να υπάρχει μια ανατίμηση της δραχμής έναντι του ευρώ. Στην περίπτωση αυτή, η ισοτιμία του ευρώ έναντι της δραχμής αναμένεται να κυμανθεί ανάμεσα στις 342 και 346 δρχ.

Το Διπλό Δημοσιονομικό Κριτήριο

Και το διπλό δημοσιονομικό κριτήριο αναμένεται να ικανοποιηθεί με σχετική ευκολία. Το δημόσιο έλλειμμα που αντιστοιχούσε το 1997 στο 6, 5% του ΑΕΠ, υποχώρησε στο 2, 4 % το 1998, ενώ για το 1999 αναμένεται να κυμανθεί μεταξύ 1, 5 και 1, 7 %, βρίσκεται δηλαδή κάτω από το 3% που ορίζει το κριτήριο σύγκλισης. Επίσης σύμφωνα με τις προβλέψεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, το ελληνικό δημοσιονομικό

έλλειμμα, ως ποσοστό του ΑΕΠ αναμένεται να είναι μικρότερο από το αντίστοιχο στη Γερμανία και στη Γαλλία.

Όσο για το δημόσιο χρέος*, παρότι συνεχίζει να βρίσκεται πολύ υψηλότερα από το κριτήριο του 60%, παρουσιάζει συνεχή πτωτική τάση (από 117, 9% του ΑΕΠ το 1993 σε 106, 1% το 1998, ενώ για το 1999 αναμένεται να κυμάνθει μεταξύ 103 και 104%) ενώ είναι και μικρότερο από το αντίστοιχο του Βελγίου και της Ιταλίας, δύο χωρών που είναι ήδη μέλη της ΟΝΕ. Άλλωστε, το κριτήριο αυτό λόγω της ανεπιτυχούς προσπάθειας πολλών κρατών να το εκπληρώσουν, δεν είναι τόσο πειστικό όσο τα υπόλοιπα. Είναι προφανές λοιπόν ότι η διαπραγματευτική ικανότητα της Ελλάδας στην περίπτωση που οριακά ικανοποιεί το κριτήριο του πληθωρισμού, συναρτάται με τον αριθμό των χωρών σε σχέση με τις οποίες θα πετύχει καλύτερα αποτελέσματα στην προσπάθεια δημοσιονομικού «νοικοκυρέματος». Παρακάτω παραθέτουμε έναν πίνακα με τα νούμερα της Ελλάδας την τελευταία εξαετία

Έτος	Δημ. Έλλειμμα	Δημ. Χρέος
1994	10, 0%	114, 4%
1995	10, 3%	112, 7%
1996	7, 9%	110, 6%
1997	6, 5%	109, 3%
1998	2, 4%	106, 1%
1999 (εκτίμηση)	15-17%	103-104%

Το Κριτήριο του Πληθωρισμού

Το κριτήριο που θεωρείται δυσκολότερο να επιτευχθεί, είναι αυτό του πληθωρισμού. Τρεις είναι οι παράγοντες που θα τον επηρεάζουν τον πληθωρισμό: η νομισματική πολιτική, η συναλλαγματική ισοτιμία και οι μισθολογικές αυξήσεις. Και για τους τρεις παράγοντες επικρατεί αισιοδοξία ότι θα εξελιχθούν δετικά.

Η νομισματική πολιτική αναμένεται ότι θα παραμείνει περιοριστική.

Γι' αυτό το σκοπό, τα βραχυπρόθεσμα επιτόκια αναμένεται να παραμείνουν σε σχετικά υψηλά επίπεδα έως ότου βεβαιωθεί η ένταξη της Ελλάδας στην ΟΝΕ. Πάντως, μελλοντικά θα πρέπει τα βραχυπρόθεσμα επιτόκια να υποχωρήσουν από το 11% που είναι σήμερα, στο 3%.

Αισιοδοξία επικρατεί και για τη συναλλαγματική ισοτιμία. Τα υψηλά βραχυπρόθεσμα επιτόκια διατηρούν τη δραχμή σκληρή. Άλλωστε, είναι χαρακτηριστικό ότι και η νομισματική κρίση του Αυγούστου του 1998 επηρέασε τη δραχμή λιγότερο από άλλα νομίσματα. Όσο για τις μισθολογικές αυξήσεις, έχουν καθοριστεί τόσο στο δημόσιο, όσο και στον ιδιωτικό τομέα και δεν συμβάλλουν σε πληθωριστικές πιέσεις. Για το 1999 η πραγματική αύξηση των μισθών προβλέπεται να ανέλθει στο 1,5%, ενώ η αύξηση της παραγωγικότητας αναμένεται να ανέλθει στο 2,4%.

Από τα μέσα του 1999, η επίτευξη η όχι του κριτηρίου παίζεται οριακά. Έτσι ενώ τον Δεκέμβριο του 1998 ο πληθωρισμός βρισκόταν στην Ελλάδα στο 4,6% ο αντίστοιχος των τριών χωρών με τον

χαμηλότερο πληθωρισμό ήταν 0, 8% και η τιμή αναφοράς στο 2, 3%. Υπήρχε δηλαδή μια απόκλιση 2, 3% από το κριτήριο σύγκλισης. Όμως, τον Οκτώβριο του 1998, ο πληθωρισμός στην Ελλάδα υποχώρησε στο 1, 9% ενώ η τιμή αναφοράς υποχώρησε λίγο στο 1, 8%. Ακόμα και η πρόσφατη άνοδος της τιμής του πετρελαίου που ανέβασε τον πληθωρισμό στη χώρα μας στο 2, 2%, δεν επηρέασε την προσπάθεια σύγκλισης αφού και η τιμή αναφοράς ανέβηκε στο 2, 2%.

Ακόμα όμως και στην περίπτωση, που δεν ικανοποιηθεί το κριτήριο, υπάρχει ελπίδα να γίνει ελαστικότερη η ερμηνεία του κριτηρίου. Αυτό μπορεί να γίνει, επειδή η Συνθήκη του Μάαστριχτ δεν διευκρίνησε όλες τις λεπτομέρειες για τη μέθοδο προσδιορισμού της τιμής αναφοράς για τον πληθωρισμό. Για παράδειγμα, η υιοθέτηση του «μέσου» πληθωρισμού ανάμεσα στις τρεις χώρες ήταν μια ερμηνεία που αποφασίστηκε από το Συμβούλιο Υπουργών της ΕΕ. Παρομοίως, στην πρόσφατη αξιολόγηση των χωρών του πρώτου κύματος, δεν χρησιμοποιήθηκε το έτος 1997 για τον καθορισμό του κριτηρίου, αλλά το τελευταίο δωδεκάμηνο για το οποίο υπήρχαν στοιχεία. Έτσι, και για την Ελλάδα, μπορεί να χρησιμοποιηθεί κάποιο μεταγενέστερο δωδεκάμηνο και συγκεκριμένα αυτό του Απριλίου 1999-Μαρτίου 2000, γεγονός ευνοϊκό, εφόσον αναμένεται ότι θα υπάρξει περίοδος συνεχούς πτώσης του πληθωρισμού. Επιπλέον, παραθέτουμε έναν πίνακα όπου γίνεται σύγκριση του πληθωρισμού στην Ελλάδα με την τιμή αναφοράς την τελευταία δεκαετία.

Έτος	Πληθωρισμός Στην Ελλάδα	Τιμή Αναφοράς	Διαφορά
1990	22, 9%	4, 1%	18, 8%
1991	18, 0%	4, 3%	13, 7%
1992	14, 5%	4, 3%	10, 2%
1993	10, 9%	3, 4%	7, 5%
1994	11, 0%	3, 5%	7, 5%
1995	9, 3%	2, 9%	6, 4%
1996	7, 5%	2, 6%	4, 9%
1997	6, 5%	3, 1%	3, 4%
1998	4, 6%	2, 3%	2, 3%
1999 (Νοέμβριος)	2, 2%	2, 2%	0%

Το Κριτήριο του Επιτοκίου

Παρότι και στο κριτήριο του επιτοκίου, η κατάσταση είναι οριακή, αναμένεται τελικά να ικανοποιηθεί το κριτήριο, ειδικά αν η αγορά πειστεί σύντομα ότι το επίπεδο του πληθωρισμού θα συνεχίσει να κυμαίνεται στα επιθυμητά επίπεδα. Ήδη, από τα μέσα Φεβρουαρίου, δραχμική απόδοση των δεκαετών ομολόγων του ελληνικού Δημοσίου κυμάνθηκε στο 5, 86%, δηλαδή 1, 95% πάνω από την αντίστοιχη απόδοση σε ευρώ του γερμανικού δημοσίου. Η τάση αυτή ανατράπηκε προσωρινά από την εγχώρια πολιτική κρίση που σημειώθηκε στο τελευταίο δεκαήμερο του Φεβρουαρίου, όμως σύντομα η κατάσταση βελτιώθηκε και πάλι. Έτσι, αυτήν τη στιγμή η απόδοση των δεκαετών ομολόγων του Ελληνικού Δημοσίου κυμαίνεται στο 5, 7%, όταν η αντίστοιχη απόδοση των ομολόγων των τριών χωρών με τον μικρότερο

πληθωρισμό κυμαίνεται στο 3, 9%. Η διαφορά δηλαδή, βρίσκεται αυτή τη στιγμή στο 1, 8% και είναι μικρότερη από το 2% που επιτρέπει το κριτήριο και άρα το πληρούμε προς το παρόν.

Ο κίνδυνος για τη μη ικανοποίηση του κριτηρίου του επιτοκίου είναι σχετικά μικρός και προέρχεται κυρίως από το διεθνές χρηματοοικονομικό περιβάλλον το οποίο είναι αρκετά ρευστό, αφού μια αναζωπύρωση της κρίσης στη Βραζιλία, ή στην Κίνα ή σε οποιαδήποτε άλλη μεγάλη χώρα είναι πιθανό να διευρύνει τη διαφορά των ελληνικών επιτοκίων από τα αντίστοιχα της ζώνης της ONE. Επιπλέον, οι τοποθετήσεις των ξένων θεσμικών επενδυτών στην αγορά ελληνικών ομολόγων είναι συνάρτηση όχι μόνο του ύψους της αναμενόμενης κεφαλαιακής ανατίμησης των ομολόγων, αλλά και της αναμενόμενης εξέλιξης της συναλλαγματικής ισοτιμίας της δραχμής, η οποία συνδέεται τόσο με την εξέλιξη του περιθωρίου μεταξύ των-εγχώριων και ευρωπαϊκών βραχυπρόθεσμων επιτοκίων όσο και με την αναμενόμενη ισοτιμία κλειδώματος της δραχμής έναντι του ευρώ την 1/1/2000. Ως εκ τούτου η ισορροπία στην αγορά συναλλάγματος, τη διατραπεζική αγορά και την αγορά τίτλων του ελληνικού Δημοσίου προϋποθέτει τη συνέχιση των λεπτών χειρισμών στην άσκηση της νομισματικής και συναλλαγματικής πολιτικής.

Τι μέλλει γενέσθαι

Όπως παρατηρούμε λοιπόν, η Ελλάδα μπορεί να εισαχθεί στην ONE όμως θα πρέπει να επιδειχθεί μεγάλη προσοχή. Γι' αυτό και η Ελληνική Κυβέρνηση πρέπει να είναι έτοιμη να αντιμετωπίσει διάφορες

κρίσεις που μπορεί να επηρεάσουν την πορεία προς την ΟΝΕ. Κατ' αρχήν θα πρέπει να επαγρυπνεί για την άμεση μείωση του πληθωρισμού κάτω από το 2%, οπότε θα πρέπει να εντείνει την πίεση στις επιχειρήσεις ώστε να μην αδετήσουν τις «συμφωνίες κυρίων» για συγκρατημένες αυξήσεις τιμών. Επιπλέον θα πρέπει να λάβει άμεσα μέτρα για την αύξηση τη ρευστότητας στην αγορά δεκαετών ομολόγων με την προσέλκυση και εγχώριων επενδυτών. Η ρευστότητα μπορεί να αυξηθεί, για παράδειγμα, με φορολογικά κίνητρα, με τη διοχέτευση πόρων από τα ασφαλιστικά ταμεία, με τη σωστή ενημέρωση των επενδυτών ως προς τη δυνατότητα μεταπώλησης των ομολόγων, με την προσέλκυση αξιόπιστων διεθνών επενδυτικών τραπεζών ως βασικών διαπραγματευτών αγοράς ή με την δημιουργία αγοράς προθεσμιακών συμβολαίων στα δεκαετή ομόλογα.

Επίσης, κάτι άλλο που θα πρέπει να προσεχθεί, αν η Ελλάδα γίνει κράτος-μέλος της ΟΝΕ είναι η ισοτιμία με την οποία θα ενταχθεί η δραχμή έναντι του ευρώ. Μια ανατιμημένη δραχμή θα μείωνε σίγουρα τις πληθωριστικές πιέσεις, κάτι που βραχυπρόθεσμα θα ήταν πολύ δετικό αφού είναι αναγκαίο να εκπληρωθεί το κριτήριο του πληθωρισμού. Αν όμως η δραχμή εντασσόταν στην ισοτιμία του 1 ευρώ=353, 109δρχ. θα υπήρχαν σημαντικά οφέλη στις εξαγωγές μας και γενικά στο εμπορικό ισοζύγιο μας. Γι' αυτό και είναι επιτακτική ανάγκη να αναλυθούν όλοι οι παράμετροι, ώστε η δραχμή να ενταχθεί στην συμφερότερη ισοτιμία.

(ii) Στη συνέχεια πρέπει να ασχοληθείτε με την επιχειρησιακή διάσταση του πότε και πώς θα συναλλάσσετε σε ευρώ σε εσωτερικό και σε εξωτερικό επίπεδο: θα επιθυμούσατε υιοθέτηση σε αρχικό ή σε τελικό στάδιο ή θα προτιμούσατε μια περισσότερο βαθμιαία προσέγγιση; Προτού αποσαφηνιστούν οι τρεις αυτές επιλογές, είναι σημαντικό να υπογραμμίσουμε ότι η επιχειρησιακή διάσταση πρέπει να αναλυθεί, βάσει της εξωτερικής "συμβατότητας του ευρώ" και στη συνέχεια να εξεταστεί η εφικτότητα της "εσωτερικής συμβατότητας". Ωστόσο, οι αποφάσεις σχετικά με την εσωτερική ή την εξωτερική προσέγγιση σχετικά με το ευρώ συνδέονται άμεσα μεταξύ τους και αλληλοεπηρεάζονται. Η εξωτερική προσέγγιση τοποθετείται στην πρώτη θέση, εφόσον θα αποτελέσει κινητήρια δύναμη: εάν είναι δυνατό, πρέπει να δοθεί προτεραιότητα στις απαιτήσεις των πελατών και στα ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα σε σχέση με τα εσωτερικά οργανωτικά προβλήματα.

2. Η επιλογή της προσαρμογής σε αρχικό στάδιο

Περιγραφή: κατά την έναρξη της μεταβατικής περιόδου, το ευρώ καθίσταται το βασικό εσωτερικό νόμισμα της εταιρείας στο οποίο καταχωρούνται όλες οι συναλλαγές. Κατά τη μεταβατική περίοδο, αν κάποιος εντός ή εκτός της εταιρείας ζητήσει αριθμητικά δεδομένα σε εθνικό νόμισμα, η εταιρία εύκολα μπορεί να τα παράσχει, είτε με χειρονακτική ή με μηχανογραφική μετατροπή τους. Σε εσωτερικό και σε εξωτερικό επίπεδο, υπάρχει κατά συνέπεια πλήρης παροχή διπλών υπηρεσιών που θα εγκαταλειφθεί πριν την 1^η Ιανουαρίου 2002. Τη

στιγμή εκείνη το ευρώ θα καταστεί το μοναδικό νόμισμα στο οποίο η εταιρία προβαίνει σε συναλλαγές, τόσο σε εσωτερικό όσο και σε εξωτερικό επίπεδο.

Επιχειρησιακές επιπτώσεις: απαιτούνται σημαντικές επιχειρησιακές τροποποιήσεις που πρέπει να υλοποιηθούν σε βραχύ χρονικό διάστημα όσον αφορά το σύνολο των επιχειρηματικών διαδικασιών.

Οφέλη:

- Υποστηρίζει μια προβλεπτική στρατηγική για το ευρώ (για παράδειγμα, απλοποίηση σε οργανωτικό επίπεδο με τη χρήση ενός νομίσματος αντί πολλών, ή εξάλειψη των συναλλαγματικών κινδύνων, αν μπορείτε να πείσετε τους προμηθευτές ή τους πελάτες σας, που δεν συμμετέχουν στην ONE, να προβαίνουν σε συναλλαγές σε ευρώ αντί να χρησιμοποιούν το εθνικό τους νόμισμα).
- Δυνατότητα ανταπόκρισης στα διάφορα αιτήματα των πελατών ή των εξωτερικών συνεργατών
- Δυναμική και προβλεπτική εικόνα της αγοράς - Δυνατότητα οικονομιών κλίμακας σε περίπτωση τροποποίησης όλων των συστημάτων με στόχο την ταυτόχρονη παροχή υπηρεσιών σε δύο νομίσματα (συγκριτικά με μία πιο σταδιακή προσέγγιση).

Κίνδυνοι:

- Άλλα σχέδια της εταιρείας μπορεί να καθυστερήσουν, επειδή οι πόροι που χρησιμοποιούνται για την υλοποίηση της παρούσας προσέγγισης δεν θα είναι διαθέσιμοι για τα σχέδια αυτά
- Πιθανά προβλήματα κατά την εφαρμογή νέου λογισμικού, συμβατού με το ευρώ.
- Ελλιπής απόδοση της επένδυσης: πελάτες, προμηθευτές και επιχειρηματικοί εταίροι μπορεί να ζητήσουν υπηρεσίες σε ευρώ σε μικρότερο βαθμό από ότι αναμένετε.
- Αν πραγματοποιείτε τη μετατροπή στο εθνικό νόμισμα κατά τρόπο χειρονακτικό, η υψηλή ζήτηση για υπηρεσίες σε εθνικό νόμισμα, μπορεί να αναλώσει τους πόρους της εταιρίας περισσότερο απ' ότι είχατε προβλέψει.

3. Η επιλογή της βαθμιαίας προσέγγισης

Περιγραφή: σε εσωτερικό και σε εξωτερικό επίπεδο, η εταιρία σας εξακολουθεί να συναλλάσσεται με εθνικό νόμισμα. Ωστόσο, στα αρχικά στάδια της μεταβατικής περιόδου, παρέχετε επίσης υπηρεσίες σε ευρώ σε ορισμένους τρίτους (για παράδειγμα, τους πελάτες και 1 ή προμηθευτές που είτε είναι μεγάλοι ή κατέχουν δεσπόζουσα θέση την αγορά). Κατά την υπόλοιπη μεταβατική περίοδο, σταδιακά εκτείνετε τη δυνατότητα χρήσης και των δύο νομισμάτων σε εσωτερικό επίπεδο και σε άλλους εξωτερικούς ενδιαφερόμενους. Με την πάροδο του χρόνου, η σταδιακή προσέγγιση εξελίσσεται κατ' αυτόν τον τρόπο προς την πλήρη χρήση και των δύο νομισμάτων. Την 1^η Ιανουαρίου 2002 το αργότερο,

το ευρώ θα καταστεί το μοναδικό νόμισμα που θα χρησιμοποιείται από την εταιρεία τόσο σε εσωτερικό, όσο και σε εξωτερικό επίπεδο.

Επιχειρησιακές συνέπειες: οι επιχειρησιακές επιπτώσεις θα διαφέρουν κατά περίπτωση και θα εξαρτηθούν από παράγοντες, όπως είναι η αξία των συστημάτων ΤΠ που διαθέτετε και η πολυπλοκότητα της επιχείρησής σας (αριθμός πελατών και προμηθευτών, αριθμός εγγράφων που πρέπει να τροποποιηθούν, τροποποιήσεις τον εξοπλισμού παραγωγής, κλπ.).

Οφέλη:

- Υποστήριξη μιας προβλεπτικής στρατηγικής σχετικά με το ευρώ
- Δυνατότητα ανταπόκρισης στα αιτήματα των πελατών και / ή των εξωτερικών συνεργατών
- Δυναμική και προβλεπτική εικόνα της αγοράς
- Δεν είναι αναγκαία η αναβολή της υλοποίησης άλλων σχεδίων της εταιρίας...

Κίνδυνοι:

- Έλλειψη ευελιξίας, λόγω αυξημένου χρόνου απόκρισης, εφόσον κατά τη μεταβατική περίοδο υφίσταται υψηλότερη ζήτηση για υπηρεσίες σε ευρώ απ' ότι είχατε προβλέψει. Για παράδειγμα, μια εταιρία μπορεί να αποφασίσει να παρέχει τιμολόγηση σε ευρώ, μόνο σε σημαντικούς πελάτες, με τους οποίους σημειώνεται μεγάλος όγκος συναλλαγών. Τούτο μπορεί να πραγματοποιείται υπολογίζοντας χειρονακτικά το ποσό σε ευρώ και αναγράφοντάς το στο τιμολόγιο, ενώ θα γίνεται εισαγωγή τον ποσού σε εθνικό

νόμισμα στο μηχανογραφικό σύστημα. Εφόσον τακτοποιηθεί το τιμολόγιο, το ποσό σε ευρώ μετατρέπεται εκ νέου χειρονακτικά σε εθνικό νόμισμα και εν συνεχεία εισάγεται στο μηχανογραφικό σύστημα. Η εν λόγω διαδικασία μπορεί να αποδειχτεί αποτελεσματική σε περιπτώσεις όπου ο όγκος των συναλλαγών είναι μικρός. Ωστόσο, καθώς ο όγκος αυξάνει, η προσέγγιση αυτή αποδεικνύεται ως μη πρακτική και η εταιρία θα πρέπει να μελετήσει εναλλακτικές λύσεις

- Η σταδιακή μετάβαση στο ευρώ μπορεί να αποδειχθεί πιο δαπανηρή και πιο πολύπλοκη ως προς το χειρισμό της απ' ό,τι η εξαρχής ολική μετάβαση.

4. Η επιλογή της προσαρμογής σε τελικό στάδιο

Περιγραφή: κατά τη διάρκεια της μεταβατικής περιόδου, θα εξακολουθήσετε να χρησιμοποιείτε το εθνικό σας νόμισμα τόσο σε εσωτερικό, όσο και σε εξωτερικό επίπεδο. Θα προβείτε στη μετατροπή σε ευρώ περί τα τέλη του 2001 ή με "μία και έξω" αλλαγή την 1^η Ιανουαρίου 2002, όταν το ευρώ θα καταστεί το μοναδικό νόμισμα συναλλαγών σε εσωτερικό και σε εξωτερικό επίπεδο. Κατά τη διάρκεια της μεταβατικής περιόδου, οι πελάτες, οι συνεργάτες και οι προμηθευτές θα διενεργούν τις συναλλαγές τους με εσάς σε εθνικό νόμισμα.

Επιχειρησιακές συνέπειες: κατά τη διάρκεια της μεταβατικής περιόδου, ενδέχεται οι επιπτώσεις για την εταιρία σας να είναι περιορισμένες (για παράδειγμα, αντιμετώπιση αιτημάτων πελατών). Πριν την 1^η Ιανουαρίου 2002, ενδεχομένως να υποχρεωθείτε να προβείτε σε

χειρονακτική μετατροπή μεταξύ του εθνικού νομίσματος και του ευρώ αν οι πελάτες και / ή οι προμηθευτές ζητούν τη διεξαγωγή συναλλαγών σε ευρώ πριν την 1^η Ιανουαρίου 2002.

Οφέλη:

- Δεν θα καθυστερήσει η υλοποίηση άλλων σχεδίων της εταιρίας
- Μάλλον αποτελεί τη φθηνότερη λύση για μικρές εταιρίες που ασκούν δραστηριότητες σε τοπικό επίπεδο. Δεν συνεπάγεται την ανάγκη για δυνατότητα διεξαγωγής συναλλαγών σε δύο νομίσματα, ενώ θα διατίθενται στην αγορά δοκιμασμένες λύσεις για τα συστήματα ΤΠ
- Η εταιρία μπορεί να κάνει προβλέψεις για τις σχετικές με το ευρώ επενδύσεις όσον αφορά τον εξοπλισμό, την κατάρτιση του προσωπικού, το λογισμικό, κλπ.

Κίνδυνοι:

- Πιθανή απώλεια του μεριδίου της αγοράς προς όφελος των ανταγωνιστών που παρέχουν υπηρεσίες σε ευρώ κατά τη μεταβατική περίοδο
- Έλλειψη ευελιξίας εάν υπάρξει υψηλή ζήτηση υπηρεσιών σε ευρώ από προμηθευτές και / ή πελάτες κατά τη μεταβατική περίοδο.
- Η "μία και έξω" μετάβαση απαιτεί προσεκτικό και ακριβή σχεδιασμό και υλοποίηση.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Η Ευρωπαϊκή Ένωση επιφέρει στους πολίτες και στις επιχειρήσεις επιπτώσεις είτε είναι δετικές είτε μη δετικές.

Θετικό είναι το Ενιαίο Νομισματικό Σύστημα με το ευρώ και την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα του.

Θετικό είναι το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο και γενικά οι δεσμοί αυτοί που προστατεύουν το ελεύθερο της προσωπικότητας και της βούλησης του πολίτη.

Θετικές οι ενισχύσεις μέσω των ΚΠΣ και ενιαίο φορολογικό σύστημα που εφαρμόζεται σε όλες τις χώρες της ΕΕ (ΦΠΑ και άλλοι φόροι).

Όμως τι γίνεται με την ΑΝΕΡΓΙΑ; Η Ευρώπη (ΕΕ) κινδυνεύει να έχει το μεγαλύτερο ποσοστό ανέργων στα προσεχή χρόνια. Σίγουρα η ευημερία των αριθμών θα φέρει και την ευημερία των πολιτών αλλά υπάρχει ανάγκη για ποιο ορατά και άμεσα αποτελέσματα.

Τι γίνεται μετά την ONE; Η αδυναμία καθορισμού πολιτικής της ΕΕ μετά την επιτυχία του στόχου της ONE, είναι ένα μεγάλο πρόβλημα που τα παρεπόμενά του διαφάνηκαν στην κρίση που ξέσπασε στα Βαλκάνια, όπου η Ευρώπη ανέμενε μουδιασμένη την πέραν Ατλαντικού βοήθεια.

Σίγουρα η εξωτερική πολιτική πρέπει να αποτελέσει το νέο στόχο της ΕΕ κάτι που θα την ωριμάσει ως κράτος και θα καταφέρει να είναι μια παγκόσμια δύναμη. Δεν πρέπει όμως να μείνει μόνο εκεί αλλά να

προχωρήσει σε διερεύνηση προς χώρες της Ανατολικής Ευρώπης και των Βαλκανίων.

Για μας η Νέα Γενιά, Ευρωπαϊκή Ένωση σημαίνει Ένωση πολιτών για το καλό τους, σημαίνει αξιοκρατία, δημοκρατία, ελευθερία, σημαίνει συνεχείς προσπάθειες για την επίτευξη παγκόσμιας ειρήνης για την ευημερία όλων των ανθρώπων αυτού του πλανήτη.

Εμείς θα προσπαθήσουμε να κάνουμε το όνειρό μας πραγματικότητα. Γι' αυτό επιζητούμε συμμάχους σ' όλα αυτά που πιστεύουμε και τις παλιότερες γενιές, για να βρει ο άνθρωπος το δρόμο της ειρήνης, της ευημερίας, της Δημοκρατίας, της ελευθερίας μέσα από την Ευρωπαϊκή Ένωση Δημοκρατικών Κρατών.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Πότε θα μπει το Εύρω στις τσέπες μας;
- Η Ευρώπη και ο προϋπολογισμός της
- Πως χρησιμοποιούνται τα χρήματά σας;
- Οι περιφέρειες της Ελλάδας στην Ε. Ε.
- Ευρωνέα
- Ειδικά Δελτία ΣΕΒ
- Από την Ευρωπαϊκή Κοινότητα στην Ευρωπαϊκή Ένωση (Νίκος Μούσης)
- Η Ευρωπαϊκή ιδέα - Η Ευρωπαϊκή Ένωση - Η Ελλάδα (Γεώργιος Κοντογιώργης)
- Τα διαρθρωτικά προβλήματα της Ελληνικής Οικονομίας 1950-1987
- ΥΠΕΘΟ
- ΥΠΕΧΩΔΕ
- Ημερήσιος και περιοδικός τύπος εφημ. Καθημερινή, Βήμα, Τα νέα, Ελευθεροτυπία, περιοδικό Manager, περιοδικό οικονομικός ταχυδρόμος
- Εκδόσεις περιοδικές Ευρωπαϊκής Επιτροπής - Ένωσης
- Internet www.euro.gr

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο

ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΗΣ ONE

ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΗΣ ONE ΣΕ ΠΟΛΙΤΕΣ, ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΚΑΙ ΠΙΘΑΝΟΙ ΚΙΝΔΥΝΟΙ

Οι επιπτώσεις που θα φέρει η ONE στη ζωή των πολιτών θα είναι πολλές και ποικίλες. Ωφελημένοι αναμένεται να βγουν οι επενδυτές αξιών αφού το ενιαίο νόμισμα καθιστά την ευρωπαϊκή αγορά μια ευρύτατη περιοχή για ανάπτυξη επενδυτικών ευκαιριών, χωρίς συναλλαγματικό κίνδυνο ή κόστος για την κάλυψη του. Επιπρόσθετα η διερεύνηση της ευρωπαϊκής αγοράς μετοχικών αξιών, ομολόγων και παράγωγων προϊόντων θα προκαλέσει το ενδιαφέρον των ξένων επενδυτών για την ευρωπαϊκή κεφαλαιαγορά, λόγω του υψηλού βαθμού νομισματικής σταθερότητας που η ONE συνεπάγεται. Σημειώνεται ότι η μετάβαση στο ευρώ θα είναι λιγότερο δαπανηρή για τα ευρωπαϊκά χρηματιστήρια απ' ότι για τις τράπεζες καθώς έχουν λιγότερους μικρούς πελάτες από τις τράπεζες και είναι γενικότερα οργανισμοί εδισμένοι στον ταχύ εκσυγχρονισμό και την εισαγωγή νέων τεχνολογιών.

Όσον αφορά την αγορά χρεογράφων, η δημιουργία του ευρώ θα εξαφανίσει τις διαφορές των αποδόσεων που σχετίζονται με το συναλλαγματικό κίνδυνο, αλλά θα παραμείνουν αυτές που ενσωματώνουν το δανειοληπτικό κίνδυνο του κράτους-μέλους και την ασυμμετρία ρευστότητας. Ωστόσο, και οι διαφορές αυτές τείνουν να

εξαλειφθούν στο βαθμό που το κράτος-μέλος ακολουθεί μια συνετή δημοσιονομική πολιτική.

Όμως πλεονεκτήματα θα έχει ο κάθε πολίτης και όχι μόνο οι επενδυτές. Έτσι ο πολίτης της ΕΕ θα μπορεί άμεσα να συγκρίνει τις τιμές στα διάφορα κράτη-μέλη χωρίς να πρέπει να κάνει συχνά δύσκολους υπολογισμούς, οι οποίοι αφορούν τις συναλλαγματικές ισοτιμίες, καθώς όλες οι τιμές και οι μισθοί θα εκφράζονται σε ευρώ. Παράλληλα, δεν θα χάνονται στα ταξίδια στο εξωτερικό σημαντικά ποσά σε συναλλαγματικές προμήθειες που εισπράττονται σήμερα από τις ανταλλαγές των επιμέρους εθνικών νομισμάτων με άλλα.

Όσον αφορά τη νομιμότητα των συμβάσεων, η αντικατάσταση των εθνικών νομισμάτων από το ευρώ δεν θα την επηρεάσει σε τίποτα. Το εκφρασμένο σε εθνικό νόμισμα ποσό θα μετατρέπεται σε ευρώ με την ισοτιμία που θα οριστεί την 1^η Ιανουαρίου 1999. Στην περίπτωση χρεογράφων και δανείων σταθερού επιτοκίου, όλα τα συμβόλαια σε ECU θα μετατραπούν σε ευρώ από την 1^η Ιανουαρίου 1999, ενώ εκείνα σε εθνικό νόμισμα από την 1^η Ιανουαρίου 2002. Η αντικατάσταση των νομισμάτων δεν θα μεταβάλλει αφεαυτής το σταθερό ονομαστικό επιτόκιο που οφείλει να καταβάλει ο οφειλέτης στα δάνεια αυτά, εκτός αν η σύμβαση προβλέπει διαφορετικά, μέχρι την επερχόμενη ημερομηνία επαναπροσδιορισμού των επιτοκίων, ενώ η αποπληρωμή του δανείου θα γίνεται υποχρεωτικά σε ευρώ. Βεβαίως, όσο πλησιάζουμε προς την ημερομηνία εισαγωγής του ευρώ, οι δανειακές συμβάσεις θα λαμβάνουν υπόψη την αλλαγή που έρχεται και συνεπώς

το πρόβλημα θα είναι μάλλον περιορισμένο σε έκταση. Το ίδιο όμως προβλέπεται και για τα δάνεια. Δηλαδή σε κάποια στιγμή θα γίνει η μετατροπή σε ευρώ χωρίς να μεταβάλλεται η αξία των συμβολαίων. Από εκείνη τη στιγμή και μετά, τα ασφάλιστρα θα πληρώνονται σε ευρώ και οι συμφωνηθείσες αποζημιώσεις σε εθνικό νόμισμα θα καταβάλλονται επίσης σε ευρώ.

Ένα ακόμα πολύ σημαντικό πλεονέκτημα που θα έχουν οι πολίτες της ΕΕ, είναι το γεγονός ότι θα μπορούν να μετακινούνται ελεύθερα στην ΕΕ είτε για να ταξιδέψουν, είτε ακόμα περισσότερο για να εργαστούν. Ο κάθε πολίτης δηλαδή, θα μπορεί ελεύθερα να αξιολογεί τις προτάσεις που θα έχει, και να προτιμά την καλύτερη γι' αυτόν.

Όμως και η οικονομία των κρατών - μελών αναμένεται να έχει σημαντικά οφέλη. Η δημιουργία του ευρώ θα έχει ως αποτέλεσμα να δημιουργηθεί ένα σοβαρό αντίβαρο στο δολάριο, ενώ η συνεχής μείωση των επιτοκίων και η κατάργηση των συναλλαγματικών προμηθειών καθώς και η ευκολότερη χρήση των νέων τεχνολογιών θα έχουν ως αποτέλεσμα την ενίσχυση των επιχειρήσεων. Σημαντικά οφέλη θα προσφέρει και η ύπαρξη πολυάριθμου εργατικού δυναμικού.

Από την άλλη μεριά η ΟΝΕ πιθανόν να έχει και κάποιες αρνητικές συνέπειες. Η επιδιωκόμενη μετακίνηση του εργατικού δυναμικού μέσα στα πλαίσια της ΕΕ δεν θα είναι και τόσο εύκολη, αφού κάθε κράτος - μέλος έχει δική του γλώσσα, δικές του παραδόσεις, δική του θρησκεία και γενικότερα ξεχωριστό τρόπο ζωής και ο νεοφερμένος θα έχει προβλήματα προσαρμογής. Επιπλέον η προσπάθεια που γίνεται ώστε η

Ευρώπη να μην έχει σύνορα ενδέχεται να έχει αφομοιώτική επίδραση στις συνήθειες κάθε λαού.

Επίσης, η ONE ενδέχεται να φέρει αρνητικές επιπτώσεις στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις. Οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις θα έχουν να αντιμετωπίσουν σημαντικά προβλήματα όσον αφορά την ένταξή τους στο νέο καθεστώς αλλά και αυξημένο κόστος. Επειδή λοιπόν, υπάρχει ο κίνδυνος να κλείσουν πολλές μικρομεσαίες επιχειρήσεις ή να αφομοιωθούν από τις πολυεθνικές, θα πρέπει να υπάρχει ειδική μέριμνα ώστε να συνεχίσουν να λειτουργούν. Το πιθανό κλείσιμο άλλωστε των ΜΜΕ θα προκαλέσει σοβαρές συνέπειες. Δημιουργία μονοπωλίων που θα καθορίζουν τις τιμές, καταπίεση στα εργασιακά δικαιώματα, συνέπειες σίγουρα όχι και τόσο ευχάριστες.

ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΗΣ ONE ΣΤΙΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ

Το κλειδί για την κατανόηση του ευρώ

Το κλειδί για την κατανόηση του ευρώ είναι μια προσέγγιση σε τρία στάδια, που θα σας βοηθήσουν στη μετάβαση στο ευρώ:

- Διεξαγωγή μιας αξιολόγησης επιχειρηματικού αντίκτυπου
- Η επιλογή μιας προσέγγισης σχετικά με το ευρώ
- Η ανάπτυξη ενός σχεδίου δράσης για την υλοποίηση της επιλεχθείσας προσέγγισης

Κάθε ένα από τα στάδια αυτά θα αποσαφηνιστεί στις ακόλουθες παραγράφους. Θα αναλυθούν επίσης ορισμένα σημαντικά θέματα που αφορούν τη διαχείριση του σχεδίου.

Στάδιο 1 - Διεξαγωγή μιας Αξιολόγησης Επιχειρηματικού

Αντικτύπου: "Πώς θα επηρεάσει η ONE τη στρατηγική μου και τις επιχειρηματικές δραστηριότητες μου;"

Η Αξιολόγηση Επιχειρηματικού Αντίκτυπου θα σας βοηθήσει στον εντοπισμό των στρατηγικών και επιχειρησιακών συνεπειών που θα έχει η ONE στις επιχειρηματικές δραστηριότητές σας. Η διάρθρωση της εν λόγω αξιολόγησης πραγματοποιείται με βάση τους παρακάτω έξι τομείς:

- Πελάτες
- Ανταγωνιστές
- Προϊόντα και υπηρεσίες

- Προμηθευτές
- Οργάνωση
- Επιχειρηματικοί εταίροι

Για την αξιολόγηση του επιχειρηματικού αντίκτυπου θα λαμβάνονται υπόψη τα ειδικά θέματα που συνδέονται με τη μεταβατική περίοδο και την εξάμνη σε διάρκεια (και ανώτατο όριο) περίοδο διπλής κυκλοφορίας των νομισμάτων. Η αξιολόγηση του επιχειρηματικού αντίκτυπου είναι μία διαδικασία που αποτελείται από δύο επιμέρους φάσεις:

- Κατά την πρώτη φάση, θα προσδιορίσετε τους στρατηγικούς και επιχειρησιακούς παράγοντες, οι οποίοι είτε αυξάνουν, ή μειώνουν τον αντίκτυπο που θα έχει η ONE για την επιχείρησή σας, για κάθε ένα από τους έξι τομείς. Μετά τον προσδιορισμό όλων των παραγόντων που αφορούν κάθε τομέα, πρέπει να προβείτε στην εκτίμηση του αντίκτυπου που θα έχει η ONE για κάθε συγκεκριμένο τομέα: θα είναι μηδενικός, χαμηλός, μέτριος, υψηλός ή πολύ υψηλός; Τούτο θα εξαρτηθεί από τη σχετική σπουδαιότητα που αποδίδετε στους επιμέρους, παράγοντες οι οποίοι αυξάνουν ή και μειώνουν τις επιπτώσεις που θα έχει η ONE για την επιχείρησή σας.
- Ο συνολικός αντίκτυπος εκτιμάται εξετάζοντας τον αντίκτυπο για κάθε τομέα και τη σχετική σπουδαιότητά του σε σχέση με τους άλλους τομείς. Για παράδειγμα, αν ο αντίκτυπος για τους πελάτες βαθμολογηθεί ως "υψηλός", αυτό μπορεί να είναι τόσο σημαντικό

ώστε - αν και οι υπόλοιπες πέντε βαθμολογίες είναι μέτριες - να αποφασίσετε ότι ο συνολικός αντίκτυπος είναι "υψηλός".

Στάδιο 2 - Τρόπος επιλογής μιας προσέγγισης σχετικά με το ευρώ

Μετά τον καθορισμό των συνολικών επιπτώσεων της ONE για την επιχείρησή σας, πρέπει να εξετάσετε τις εναλλακτικές προσεγγίσεις σχετικά με το ευρώ, που ενδείκνυνται για την εταιρία σας, να αξιολογήσετε κάθε εναλλακτική προσέγγιση χωριστά και να επιλέξετε μία από αυτές. Η προσέγγιση του ευρώ έχει δύο διαστάσεις:

- **Στρατηγική:** η στάση σας θα είναι προβλεπτική (δηλαδή, θα αξιοποιήσετε τις στρατηγικές ευκαιρίες ή θα λάβετε προληπτικά μέτρα για να αποτρέψετε τις απειλές που εντοπίστηκαν κατά την αξιολόγηση του επιχειρηματικού αντίκτυπου) ή ανταποκρινόμενη στις εκάστοτε απαιτήσεις (δεν θα αξιοποιήσετε τις ευκαιρίες, εφόσον παρουσιαστούν, και δεν θεωρείτε ότι απαιτείται η ανάληψη δράσης, για να αποτρέψετε τυχόν απειλές);
- **Επιχειρησιακή:** πότε και πώς θα αρχίσετε να συναλλάσσετε σε ευρώ σε εσωτερικό και σε εξωτερικό επίπεδο και ποιες είναι οι επιχειρησιακές επιπτώσεις για τα πρόσωπα, τις διαδικασίες και τα συστήματα;

Αξιολογώντας τις εναλλακτικές προσεγγίσεις σχετικά με το ευρώ, πρέπει να προβείτε σε μια πρώτη εκτίμηση του κόστους, του χρόνου και των πόρων που απαιτούνται για την υλοποίηση της κάθε προσέγγισης. Μετά την επιλογή της τελικής προσέγγισης, η εν λόγω αξιολόγηση

πρέπει να τύχει επεξεργασίας και να επιβεβαιωθούν οι υποθέσεις που αποτέλεσαν τη βάση της.

Στάδιο 3 - Τρόπος ανάπτυξης του σχεδίου δράσης* για την υλοποίηση της επιλεχθείσας προσέγγισης

Μετά την επιλογή της προσέγγισης, πρέπει να εκπονήσετε ένα σχέδιο υλοποίησής της και να προβείτε στην εφαρμογή του. Αυτό συνεπάγεται τη σύνταξη αναλυτικού σχεδίου δράσης, το οποίο θα καλύπτει τα επιχειρησιακά θέματα που έχουν προσδιοριστεί και την υλοποίησή τους εντός των απαιτούμενων προθεσμιών. Ένα τέτοιο σχέδιο δράσης πρέπει να περιλαμβάνει, για κάθε δράση που αναφέρεται, τουλάχιστον τα ακόλουθα στοιχεία:

- Τον υπεύθυνο
- Την προθεσμία εντός της οποίας πρέπει να ολοκληρωθεί η δράση
- Τους πόρους που απαιτούνται για την υλοποίηση της δράσης (προσωπικό που θα χρησιμοποιηθεί, κόστος του νέου εξοπλισμού).

Το εν λόγω σχέδιο δράσης θα διαμορφωθεί ειδικά, ανάλογα με τις ανάγκες της επιχείρησής σας. Εν είδει πρακτικού παραδείγματος, μπορείτε να συμβουλευτείτε τον δίσκο CD-ROM, στον οποίο παρουσιάζονται εκτενώς τα σχέδια δράσης τους 35 ΜΜΕ.

Διαχείριση του σχεδίου

Η διαχείριση του σχεδίου έχει ουσιαστική σημασία για την οργάνωση και τον συντονισμό της αξιολόγησης επιχειρηματικού αντίκτυπου, την επιλογή της κατάλληλης προσέγγισης, την κατάρτιση

του σχεδίου δράσης και την υλοποίησή του. Στα βασικά στοιχεία περιλαμβάνονται τα παρακάτω:

- Συγκρότηση μιας ομάδας ευρώ. Απαιτείται η συμμετοχή του ιδιοκτήτη και των διαχειριστικών στελεχών της επιχείρησης. Η ΟΝΕ αποτελεί στρατηγικό θέμα που δυνητικά επηρεάζει το σύνολο της εταιρείας και για το λόγο αυτό πρέπει να ληφθούν σοβαρές αποφάσεις.

Σε μετρίου μεγέθους επιχειρήσεις, είναι ουσιώδους σημασίας να υπάρχουν πρόσωπα υπεύθυνα για τη διεξαγωγή των επιμέρους δραστηριοτήτων στο πλαίσιο της ομάδας, ώστε να διασφαλίζεται ο προσδιορισμός όλων των ζωτικών δεμάτων. Τούτο καθίσταται ιδιαίτερα σημαντικό για τον καθορισμό των επιχειρησιακών δεμάτων, καθότι είναι μάλλον απίθανο ένα μεμονωμένο άτομο να μπορεί να εντοπίσει όλα τα ζητήματα. Η συμμετοχή τους από την έναρξη του σχεδίου ευρώ αυξάνει τη συμμετοχή τους στη φάση της υλοποίησης. Για τον ίδιο λόγο, σε περίπτωση που η εταιρεία σας λειτουργεί σε διάφορα γεωγραφικά σημεία, θα ήταν σκόπιμη η συμμετοχή ενός εκπροσώπου από κάθε υποκατάστημα.

Η επικοινωνία με άλλες εταιρίες - περιλαμβανομένων και ανταγωνιστών - αποτελεί επίσης έναν πολύ αποτελεσματικό τρόπο ανταλλαγής εμπειριών και λήψης χρήσιμων πληροφοριών. Το τοπικό Εμπορικό Επιμελητήριο ή το Ευρωπαϊκό Κέντρο Πληροφόρησης, ο εμπορικός σύνδεσμος στον οποίο ανήκετε, ο λογιστής σας, η τράπεζά σας ή οι σύμβουλοι σας, είναι άλλοι άκρως αξιόλογοι εταίροι που

μπορούν να συμβάλλουν στην προετοιμασία της επιχείρησής σας ενόψει της εισαγωγής του ευρώ.

- Ανάθεση ευθυνών, κατά επιχειρηματική λειτουργία, για την υλοποίηση των επιμέρους δραστηριοτήτων του σχεδίου δράσης.
- Κατανομή πόρων για την εκτέλεση των δράσεων.
- Καθορισμός προθεσμιών για την ολοκλήρωσή των δράσεων.
- Παρακολούθηση και έλεγχος των διαφορετικών δραστηριοτήτων της ομάδας ευρώ και διασφάλιση της τήρησης των προθεσμιών.

Οδηγός Αξιολόγησης του αντίκτυπου

1. Ο αντίκτυπος για τον τομέα των πελατών

A. Παράγοντες που αυξάνουν τον αντίκτυπο του ευρώ

Νέες αγορές

Ενίσχυση της εικόνας που έχει η επιχείρησή σας στην αγορά

Συναλλαγές με το ευρύ κοινό

Μεγάλος αριθμός πελατών και /ή συναλλαγών

Συναλλαγές με μεγάλους κυρίαρχους πελάτες

B. Παράγοντες που μειώνουν τον αντίκτυπο του ευρώ

Αφοσίωση των πελατών

Προμήθεια των πελατών σε χώρες που δεν συμμετέχουν στην ΟΝΕ

Πελάτες βραδείας μετάβασης στο ευρώ

2. Ο αντίκτυπος για τον τομέα των ανταγωνιστών
 - A. Παράγοντες που αυξάνουν τον αντίκτυπο του ευρώ
Η απειλή από την είσοδο νέων επιχειρήσεων στην αγορά σας
Ο ανταγωνισμός στις τιμές
 - B. Παράγοντες που μειώνουν τις επιπτώσεις του ευρώ
Περιορισμοί που δεν οφείλονται στις τιμές
Ο τύπος της αγοράς
3. Ο αντίκτυπος για τον τομέα των προϊόντων και των υπηρεσιών
 - A. Παράγοντες που αυξάνουν τον αντίκτυπο του ευρώ
Η ψυχολογική τιμολόγηση
Ο σχεδιασμός νέων προϊόντων και ο εκ νέου σχεδιασμός υφιστάμενων προϊόντων
Τοποθέτηση ετικετών στα προϊόντα
 - B. Παράγοντες που μειώνουν τον αντίκτυπο του ευρώ
Προϊόντα και υπηρεσίες που κατασκευάζονται σύμφωνα με τις προδιαγραφές του πελάτη
Εστίαση στην τοπική αγορά
4. Ο αντίκτυπος για τον τομέα των προμηθευτών
 - A. Παράγοντες που αυξάνουν τον αντίκτυπο της καδιέρωσης του ευρώ

Νέες ευκαιρίες για την ανεύρεση προμηθευτών

Διαθεσιμότητα των προμηθευτών

Νόμισμα τιμολόγησης και συναλλαγματικοί κίνδυνοι

Μεγάλος αριθμός προμηθευτών και ή συναλλαγών

B. Παράγοντες που μειώνουν τον αντίκτυπο του ευρώ

Τοπικοί προμηθευτές

Βραδεία μετατροπή από τους προμηθευτές

Ειδικευμένοι προμηθευτές

5. Ο αντίκτυπος για τον τομέα της οργάνωσης

A. Παράγοντες που αυξάνουν τον αντίκτυπο του ευρώ

Καθορισμός προτεραιοτήτων

Εξάρτηση από συστήματα πληροφορικής

Χρηματοοικονομικά ζητήματα

Εποχιακές αιχμές και οικονομικό έτος

Κατάρτιση των υπαλλήλων

B. Παράγοντες που μειώνουν τον αντίκτυπο του ευρώ

Χαμηλή εξάρτηση από τεχνολογίες πληροφοριών και ανάθεση εργασιών σε τρίτους

Η εταιρεία ήδη λειτουργεί πολύ - νομισματικό περιβάλλον

6. Ο αντίκτυπος για τον τομέα των επιχειρηματικών εταιρειών

Τράπεζες

Λογιστές Ευρωπαϊκά Κέντρα Πληροφόρησης, σύμβουλοι
φοροτεχνικοί

Επιλογή προσέγγισης σχετικά με το ευρώ

1. Πώς θα γίνει η επιλογή της κατάλληλης προσέγγισης σχετικά με το ευρώ;

(i) Το πρώτο θέμα που πρέπει να αναλυθεί είναι η στρατηγική διάσταση: τι θέλετε να πράξετε σχετικά με τις νέες ευκαιρίες και απειλές που έχετε εντοπίσει; Η προσέγγισή σας θα είναι προβλεπτική ή θα ανταποκρίνεται στις διάφορες απαιτήσεις;

- Προβλεπτική προσέγγιση: σχεδιασμός δράσεων, είτε για να αξιοποιηθούν στρατηγικές ευκαιρίες, είτε για να διαφυλαχθεί η εταιρία από απειλές που έχουν εντοπιστεί. Η εν λόγω πορεία πρέπει να εξεταστεί, αν οι στρατηγικές ευκαιρίες ενδέχεται να επιφέρουν σημαντικά οφέλη ή αν οι στρατηγικές απειλές θα είχαν επιπτώσεις για την επιχείρηση. Προφανώς, -πρέπει να εξετάσετε τέτοιες ευκαιρίες ή απειλές υπό το φως άλλων σχεδίων, στα οποία δίδεται προτεραιότητα.
- Προσέγγιση ανταποκρινόμενη στις διάφορες απαιτήσεις: δεν έχουν εντοπιστεί ειδικές ευκαιρίες ή απειλές, ή ενδεχομένως οι ευκαιρίες και απειλές που εντοπίστηκαν να μην έχουν σημαντικές επιπτώσεις για την επιχείρηση. Στην περίπτωση αυτή, απαιτείται ελάχιστη ή καθόλου στρατηγική δράση.